

ALLAN KARDEC

Cartea spiritelor

Principiile doctrinei spiritiste cu privire la nemurirea sufletului, natura Spiritelor și raporturile lor cu oamenii, legile morale, viața prezentă, viața viitoare și viitorul umanității

Traducere din limba franceză: George Scrima

Cuprins

Cuvânt înainte

Cartea întâi CAUZELE PRIME

Cap. I Dumnezeu

1. Dumnezeu și infinitul
2. Probe ale existenței lui Dumnezeu
3. Atributele Divinității
4. Panteismul

Cap. II Elementele generale ale universului

1. Cunoașterea principiului lucrurilor
2. Spirit și materie
3. Proprietăți ale materiei
4. Spațiul universal

Cap. III Creația

1. Facerea lumilor
2. Formarea entităților vii
3. Popularea pământului. Adam
4. Diversitatea raselor umane
5. Pluralitatea lumilor
6. Concordanțe biblice referitoare la creație

Cap. IV Principiul vital

1. Entități organice și anorganice
2. Viața și moartea
3. Inteligență și instinct

Cartea a doua LUMEA SPIRITISTĂ SAU SPIRITELE

Cap. I Spiritele

1. Originea și natura spiritelor
2. Lumea primitivă
3. Forma și ubicuitatea Spiritelor

4. Perispiritul
5. Diferitele ordine ale Spiritelor
6. Scara spiritistă
7. Progresul Spiritelor
8. Îngeri și demoni

Cap. II Încarnarea spiritelor

1. Scopul încarnării
2. Despre suflet
3. Materialism

Cap. III Reîntoarcerea de la viața corporală la viața spirituală

1. Sufletul după moarte
2. Separarea sufletului de corp
3. Spiritul tulburat

Cap. IV Pluralitatea existențelor

1. Despre reîncarnare
2. Justețea reîncarnării
3. Încarnarea în diferitele lumi
4. Transmigrația progresivă
5. Soarta copiilor după moarte
6. Sexele Spiritelor
7. Paternitate, filiație
8. Similitudini fizice și morale
9. Ideile înnăscute

Cap. V Considerații despre pluralitatea existențelor

Cap. VI Viața spiritistă

1. Spirite rătăcitoare
2. Lumi tranzitorii
3. Percepțiile, senzațiile și suferințele Spiritelor
4. Eseu despre senzație la Spirite
5. Alegerea probelor
6. Relațiile de dincolo de moarte
7. Raporturile de simpatie și antipatie ale Spiritelor
8. Amintirea existenței corporale
9. Comemorarea morților. Funeraliile

Cap. VII Reîntoarcerea la viața corporală

1. Preludiul reîntoarcerii
2. Unirea sufletului cu corpul
3. Facultăți morale și intelectuale
4. Influența organismului
5. Idioțenia, nebunia
6. Despre copilărie
7. Simpatii și antipatii terestre
8. Uitarea trecutului

Cap. VIII Emanciparea sufletului

1. Somnul și visurile
2. Vizite spiritiste între persoanele aflate în viață
3. Transmiterea ocultă a gândului
4. Letargie, catalepsie, morți aparente
5. Somnambulismul
6. Extazul
7. Al doilea văz
8. Rezumat despre somnambulism, extaz și al doilea văz

Cap. IX Intervenția Spiritelor în lumea corporală

1. Pătrunderea gândirii noastre printre Spirite
2. Influența Spiritelor asupra gândurilor și acțiunilor noastre
3. Posedații
4. Convulsionarii
5. Afecțiunea Spiritelor pentru anumite persoane
6. Îngeri păzitori, Spirite protectoare
7. Influența Spiritelor asupra evenimentelor
8. Acțiunea spiritelor asupra fenomenelor naturii
9. Spiritele în timpul luptelor
10. Pactele cu spiritele
11. Putere ocultă. Talismane. Vrăjitori
12. Binecuvântare și blestem

Cap. X Ocupațiile și misiunea Spiritelor

Cap. XI Cele trei regnuri

1. Mineralele și plantele
2. Animalele și omul
3. Metempsihoza

Cartea a treia LEGILE MORALE

Caap. I Legea divină sau naturală

1. Caracterele legii naturale
2. Cunoașterea legii naturale
3. Binele și răul
4. Diviziunea legii naturale

Cap. II Legea adorației

1. Scopul adorației
2. Adorația exterioară
3. Viața contemplativă
4. Rugăciunea
5. Politeismul
6. Sacrificiile

Cap. III Legea muncii

1. Necesitatea muncii
2. Limita lucrului. Repausul

Cap. IV Legea perpetuării

1. Populația globului
2. Succesiunea și perfecționarea neamurilor
3. Obstacole în calea perfecționării
4. Căsătoria și celibatul
5. Poligamia

Cap. V Legea conservării

1. Instinctul de conservare
2. Mijloace de conservare
3. Bucuria bunurilor pământești
4. Necesarul și surplusul
5. Privațiunile voluntare. Mortificările

Cap. VI Legea distrugerii

1. Distrugerea necesară și distrugerea abuzivă
2. Calamități distrugătoare
3. Războaiele
4. Crima
5. Cruzimea

6. Duelul

7. Pedeapsa cu moartea

Cap. VII Legea societății

1. Necesitatea vieții sociale

2. Viața de izolare. Legământul tăcerii

3. Legăturile de familie

Cap. VIII Legea progresului

1. Starea naturii

2. Drumul progresului

3. Popoare degenerate

4. Civilizația

5. Progresul legislației umane

6. Influența spiritismului asupra progresului

Cap. IX Legea egalității

1. Egalitatea naturală

2. Inegalitatea aptitudinilor

3. Inegalitățile sociale

4. Inegalitatea bogățiilor

5. Încercările bogăției și ale mizeriei

6. Egalitatea drepturilor bărbatului și femeii

7. Egalitatea în fața morții

Cap. X Legea libertății

1. Libertatea naturală

2. Sclavia

3. Libertatea de a gândi

4. Libertatea conștiinței

5. Liberul arbitru

6. Fatalitatea

7. Cunoașterea viitorului

8. Rezumat asupra mobilului acțiunilor omenești

Cap. XI Legea dreptății, dragostei și carității

1. Dreptatea și drepturile naturale

2. Dreptul de proprietate. Furtul

3. Mila și dragostea pentru aproapele

4. Dragostea maternă și filială

Cap. XII Perfecțiunea morală

1. Virtuți și vicii

2. Pasiunile

3. Despre egoism

4. Caracterul omului de bine

5. Cunoașterea de sine

Cartea a patra SPERANȚE ȘI CONSOLĂRI

Cap. I Pedepse și bucurii pământene

1. Fericirea și nefericirea relative

2. Pierderea persoanelor iubite

3. Decepții. Ingratitudine. Iubirile care lasă urme

4. Unirile antipatice

5. Teamă de moarte

6. Dezgustul de viață. Sinuciderea

Cap. II Pedepse și bucurii viitoare

1. Neantul. Viața viitoare

2. Intuiția pedepselor și a bucuriilor viitoare

3. Intervenția lui Dumnezeu în pedepse și recompens
4. Natura pedepselor și bucuriilor viitoare
5. Pedepse temporare
6. Ispășire și caință
7. Durata pedepselor viitoare
8. Reînvierea trupului
9. Paradis, infern, purgatoriu

CONCLUZII

Cuvânt înainte

Când se evocă spiritismul, cu cortegiul său de măsuțe ce valsează, transe ale mediumilor, fiori de dincolo de moarte și vizitatori fantomatici, se provoacă mai curând ilaritate decât curiozitate științifică, chiar și la cei mai fervenți căutători ai misterului. Trebuie să recunoaștem că simpla rostire a formulelor consacrate de genul: „Spirit ești acolo?” este asociată cu zeflemeaua sau hazul nebun.

Totuși spiritismul nu are nimic în comun cu o organizație ce caută să profite de tristețea și credulitatea unor văduve bogate, puțin cam isterice și maniace, puțin cam obosite de operele de binefacere ale diocesei, și sperând la experiențe spirituale mai tulburătoare, în marginea interdicției și a clandestinității. Fapt semnificativ: nenumărați savanți, scriitori, filozofi, și nu dintre cei mai puțin importanți, s-au aplecat cu pasiune asupra problemei -fizicianul Crookes, Victor Hugo, astronomul Flammarion, profesorul Richet, Beruson, Victorien Sardou, și mulți alții tot atât de celebri.

Ca multe alte mari curente religioase, spiritismul nu s-a dezvoltat cu adevărat decât departe de patria sa, Franța, manifestându-se în întreaga plenitudine tocmai în Asia și mai ales în America. Astfel în 1957 guvernul brazilian a emis un timbru cu efigia lui Allan Kardec pentru a marca centenarul primei ediții a *Cărții Spiritelor*. Or, chiar astăzi, aproape necunoscută marelui public european această lucrare este al doilea bestseller mondial după Biblie.

Chiar de la publicarea acestui text, spiritismul a dezlănțuit atacuri furibunde din partea tuturor orizonturilor ideologice. Cei mai înverșunați adversari de odinioară au încheiat un fel de armistițiu tacit pentru a nimici intrusul. Și astfel mână în mână scientismul și biserica romană aruncă asupra lui anatemele cele mai feroce. Din autodafe-ul ordonat de episcopul de Barcelona se simt izurile neplăcute ale Inchiziției și ale vremurilor pe care le credeam apuse.

De ce atâta patimă și înverșunare? Fără îndoială după iudaism, creștinism și islamism, spiritismul apărea ca o diferență de proporții: nu mai apare Dumnezeu (sau Iehova, sau Allah) care se adresează direct și personal aleșilor săi. De data aceasta sunt spiritele, sufletele defuncților. Și ele o fac într-un limbaj clar, simplu, accesibil tuturor. De unde poate proveni reacția Bisericii? Să fie oare gelozia unui mare negustor care se teme de sustragerea clientelei sale și de pierderea monopolului trecerii către celălalt tărâm? De altfel chiar spiritele își exasperează adversarul și îi sporesc agresivitatea botezând *Cartea Spiritelor* „Al Treilea Testament”.

Ca totdeauna în astfel de cazuri luptele fratricide sunt necruțătoare. Aceste divergente virulente maschează totuși puncte principiale comune. Mai întâi un caracter popular, o vocație dogmatică și universalistă, o fervoare militantă și aspirații misionare. E nevoie să se predice Cuvântul și a patra religie revelată. Spiritismul nu este altceva decât o „școală de înțelepciune”: nici un secret ezoteric, nici un demers inițiatic. Spiritele pretind să așeze credința lor pe o serie de evidențe experimentale, de constatări obiective, cvasiștiințifice. Acestea fiind spuse, spiritismul ascunde un factor foarte puternic de reușită și de eficacitate ce constituie totodată originalitatea sa, specificitatea sa: incredibilul potențial de speranță consolatoare vehiculat de doctrina sa, într-un cuvânt ardentul optimism inseparabil de demersul său. Acesta este, cred, primul suport al prodigiosului său impact asupra conștiințelor.

Pe de altă parte, puține credințe pot să se rezume (fără a se trăda) la câteva certitudini clare și percutante, adaptabile la toate formele și la toate nivelurile de inteligență.

Murind, omul se dezbracă de corpul său ca de un veșmânt uzat, grosier, o podoabă greoaie pentru a putea să plonjeze într-o euforică și ineputabilă lumină divină - desigur cu condiția să fi dus o viață morală. În acest sens spiritismul își afirmă superioritatea față de teologia catolică. În ochii Bisericii, într-adevăr, moartea este un somn lung care, la sfârșitul mileniilor și în Ziua Judecății, se va sfârși cu o înviere a trupurilor cărora Christos triumfător le va acorda pedepse și recompense. Ce așteptare interminabilă și incertă în putreziciunea cărnii și în neant, ce de spaime și angoase în perspectivă! În schimb spiritismul ne promite o eliberare imediată, prin care dragii noștri defuncții imateriali ne înconjoară cu protecția lor invizibilă și cu tandrețea lor activă! Pentru câteva clipe doar, am dori să-i reîntâlnim prematur, înainte de ora fixată de Destin.

Scăldându-se într-un climat evanghelic misionar, spiritismul nu se mulțumește să anunțe o doctrină mai mult sau mai puțin euforizantă. El revendică un rol și o forță mesianică. Prin tălmăcirea lui Allan Kardec, profetul fondator, se proclamă încoronarea unei noi epoci, a unui nou pact cu Dumnezeu, și de aici cea mai mare revoluție după izgonirea din paradis. În sfârșit a venit timpul când trebuie să se sfârșim acest perete impenetrabil ce separa până acum lumea spiritelor dematerializate de lumea celor vii, astfel încât datorită mesajelor de dincolo de mormânt omenirea suferindă să recapete curaj și încredere.

Față de scleroza bisericilor oficiale, de pretențiile mărginite ale scientismului materialist și de aroganța intelectuală seacă a sectelor și grupurilor de pseudo-inițiați, spiritismul oferă singura speranță autentică: „Moartea nu există. Totul este viață, numai formele și vibrațiile diferă. Și iată că se apropie momentul crucial când dialogul unei dimensiuni cu cealaltă va deveni lucru curent, cotidian. Ce salt înainte fantastic!” S-a sfârșit cu labirinturile mentale inextricabile unde psihismul se împotmolea, se rătăcea până la nebunie! Diferența dintre „cei vii” și „cei morți”? Simplă chestiune de deghezare, de garderobă, chiar de modă vestimentară.

Un cuvânt despre omul care a creat mișcarea spiritistă. Nimic nu părea să-l facă pe Hippolyte-Leon-Denizard Rivail să urmeze straniul drum ce i-a fost hărăzit. Pe la douăzeci și cinci de ani (1829) Rivail, care făcuse studii strălucite, devine propagatorul ideilor lui Pestalozzi - unul din creatorii pedagogiei moderne. În 1830 Rivail se instalează la Paris. El deschide aici, pe strada Sovres nr. 35, un așezământ școlar unde instituie principiile profesiei sale. În 1832 se căsătorește cu o femeie cu zece ani mai în vârstă, care va fi de o discreție și de o fidelitate cu totul exemplare.

Asociatul său dând faliment, Rivail se vede constrâns să-și vândă așezământul pedagogic. Începe atunci să scrie tratate de popularizare, în special lucrări de contabilitate. Pe parcursul mai multor ani desfășoară o activitate intensă, cuprinzând cursuri de gramatică, matematică, drept și medicină. În 1849, este profesor de științe la un liceu parizian. Tot acest travaliu sfârșește prin a-i procura o anumită prosperitate, care-i permite să se dedice liber noii sale pasiuni: magnetismul. Astfel că se introduce puțin câte puțin în unele cercuri unde asistă la experiențe cu mediumi.

Hippolyte-Leon-Denizard Rivail are cincizeci de ani și cuvântul spiritism încă nu există. Prietenii săi: Carlotti, Victorien Sardou, Rene Taillandier, editorul Didier, și alți câțiva, îi încredințează o treabă deosebit de delicată. Ei au adunat o imensă documentație provenind din toate colturile Europei și Americii despre fenomenele paranormale. Acestui morman de hârtie i-au mai adăugat vreo cincizeci de caiete în care sunt descrise cu minuțiozitate experiențele urmărite pe parcursul a cinci ani de zile. I-au cerut lui Rivail să încerce să organizeze toată această harababură, să extragă anumite principii, să realizeze o sinteză.

Începutul este pe cât se poate de dificil. Rivail analizează documentele obscure, adesea absurde, și dacă acceptă să continue este numai datorită complezenței amicale.

În timpul unei ședințe, un mediu afirmă că Rivail a fost într-o viață anterioară un druid cu numele de Allan Kardec. Îi mai spune că spiritele îl vor călăuzi în viața actuală pentru a aduce umanității o nouă doctrină salvatoare. Rivail este frapat de aceste declarații. Ca urmare, capătă convingerea că este ajutat, inspirat în cercetările sale. O certitudine îl stăpânește: Spiritele au o

existență reală, verificabilă. Mii de probe s-au acumulat de-a lungul istoriei pentru a demonstra prezența lor invizibilă și câteodată intervențiile lor.

Aceasta este credința ridicată la nivel de dogmă pe care-și edifică întreaga filozofie. Și începe să redacteze cu febrilitate *Cartea Spiritelor*. Textul este semnat Allan Kardec. Sub acest nume fondatorul spiritismului va deveni curând celebru.

La 1 ianuarie 1858, Kardec înființează un ziar, *Revista Spiritistă*, care mai există și astăzi. Apoi până în 1868 publică succesiv *Cartea mediumilor*, *Evanghelia după spiritism*, *Geneza*. Atins de surmenaj cardiac, Allan Kardec moare la 31 martie 1869. Înhumat în cimitirul Pere-Lachaise el rămâne și astăzi obiectul unui veritabil cult: mausoleul său este plin de flori în orice anotimp.

Patrick Ravignant

Notă de lectură

În legătură cu redactarea textului cărții, se impun câteva precizări:

- întrebările adresate Spiritelor sunt redactate prin caractere italice;
- textul plasat între ghilimele urmând întrebărilor este răspunsul dat de către Spirite.
- pentru remarcile și dezvoltările autorului s-a folosit un alt caracter, pentru că ar fi existat posibilitatea de a le confunda cu textul răspunsului. Când acestea formează capitole întregi, confuzia nefiind posibilă, s-a păstrat caracterul obișnuit.

CARTEA ÎNTÂI

Cauzele prime

CAPITOLUL I

Dumnezeu

1. Dumnezeu și infinitul
2. Probe ale existenței lui Dumnezeu
3. Atributele Divinității
4. Panteismul.

1. Dumnezeu și infinitul

1. Ce este Dumnezeu?

„Dumnezeu este inteligența supremă, cauza primă a tuturor lucrurilor”.

2. Ce se înțelege prin infinit?

„Ceea ce nu are nici început, nici sfârșit; necunoscutul; tot ceea ce este necunoscut e infinit”.

3. S-ar putea spune că Dumnezeu este infinit?

„Definiție incompletă. Limbajul oamenilor este prea sărac pentru a putea defini lucrurile care sunt mai presus de inteligența lor”.

Dumnezeu este infinit în perfecțiunea sa dar infinitul e o abstracție; a spune că Dumnezeu este infinit, înseamnă a considera atributul în loc de lucrul însuși și a defini un lucru care nu este cunoscut printr-un alt lucru care nu înseamnă nimic mai mult.

2. Probe ale existenței lui Dumnezeu

4. *Se poate găsi proba existenței lui Dumnezeu?*

„Printr-o axiomă pe care o aplicați științelor voastre se spune: nu există efect fără cauză. Căutați cauza a tot ce nu este opera omului și rațiunea voastră vă va răspunde”.

Pentru a crede în Dumnezeu, este suficient să-ți arunci ochii asupra operelor creației. Universul există, el are deci o cauză. A te îndoi de existența lui Dumnezeu este ca și cum ai nega că orice efect are o cauză, și a avansa ideea că din nimic s-a putut face ceva.

5. *Ce consecință se poate trage din sentimentul intuitiv al existenței lui Dumnezeu pe care orice om îl poartă în el însuși?*

„Că Dumnezeu există; căci de unde i-ar veni acest sentiment dacă el nu se clădește pe nimic? Este încă o consecință a principiului că nu există efect fără cauză”.

6. *Sentimentul intim al existenței lui Dumnezeu pe care-l avem în noi înșine este oare acțiunea educației sau produsul ideilor acumulate?*

„Dacă ar fi așa, de ce sălbaticii ar avea și ei acest sentiment?”

Dacă sentimentul existenței unei ființe supreme nu ar fi decât produsul unei învățături, atunci el nu ar fi universal, și nu ar exista, conform noțiunilor științei, decât la cei care ar fi putut primi această învățătură.

7. *S-ar putea găsi cauza primă a creației lucrurilor în proprietățile intime ale materiei?*

„Dar atunci care ar fi cauza acestor proprietăți? Trebuie să existe întotdeauna o cauză primă”.

A atribui creația primordială a lucrurilor unor proprietăți intime ale materiei înseamnă a lua efectul drept cauză, căci aceste proprietăți sunt ele însele un efect ce trebuie să aibă o cauză.

8. *Ce părere aveți despre concepția care atribuie creația primordială unei Combinații întâmplătoare a materiei, altfel spus hazardului?*

„Altă absurditate! Care om de bun simț poate privi hazardul ca o ființă inteligentă? Și apoi, ce este hazardul? Nimic”.

Armonia care reglează resorturile universului pune în evidență combinații determinate și, prin aceasta, revelează o putere inteligentă. A atribui creația primordială hazardului ar fi un nonsens, căci hazardul este orb și nu poate produce efecte inteligente. Un hazard inteligent nu ar mai fi hazard.

9. *Unde se vede în cauza primă o inteligență supremă și superioară tuturor inteligențelor?*

„Voi aveți un proverb care spune: „într-o operă se recunoaște creatorul”. Ei bine! Priviți opera și căutați creatorul. Orgoliul este cel ce zămislește necredința. Omul orgolios nu vrea nimic deasupra lui, deoarece se consideră un spirit puternic. Biată ființă, Dumnezeu te poate doborî cu o singură adiere!”

Puterea unei inteligente se judecă prin operele sale; întrucât nici o ființă umană nu poate crea ceea ce natura zămislește, cauza primă este așadar o inteligență superioară umanității. Oricât de grandioase ar fi minunile înfăptuite de inteligența umană - inteligență ce are ea însăși o cauză -, cu atât cauza primă trebuie să fie mai grandioasă. Este acea inteligență-cauză primă a tuturor lucrurilor, oricare ar fi numele sub care omul a desemnat-o.

3. Atributele Divinității

10. Poate omul să înțeleagă natura intimă a lui Dumnezeu?

„Nu; este o înțelegere care îi scapă”,

11. Va exista o zi dată omului pentru a înțelege misterul Divinității?

„Când spiritul său nu va mai fi întunecat de materie și când, prin perfecțiune, se va apropia de el, atunci îl va vedea și-l va înțelege”.

Inferioritatea facultăților omului nu-i permite să înțeleagă natura intimă a lui Dumnezeu. În copilăria umanității, omul îl confundă adesea cu o ființă căreia îi atribuie lipsuri, dar pe măsură ce simțul moral se dezvoltă în om, gândirea sa pătrunde mai bine în miezul lucrurilor și el își face o idee mai justă și mai conformă cu o judecată sănătoasă, deși întotdeauna incompletă.

12. Dacă putem înțelege natura intimă a lui Dumnezeu, am putea avea idee despre unele desăvârșiri ale sale ?

„Da, despre unele. Omul le înțelege mai bine pe măsură ce se ridică deasupra materiei; le întrezărește prin gândire”.

13. Atunci când spunem că Dumnezeu este etern, infinit, imuabil, imaterial, unic, atotputernic, drept și bun în cel mai înalt grad, oare nu avem o idee completă despre atributele sale?

„Din punctul vostru de vedere, da, deoarece credeți că totul poate fi cuprins, dar știți bine că există lucruri mai presus de inteligența omului cel mai inteligent, și pentru care limbajul vostru, mărginit de ideile și senzațiile voastre, este incapabil să le exprime. Rațiunea vă spune, într-adevăr, că Dumnezeu trebuie să aibă aceste desăvârșiri de nivel suprem, căci dacă ar avea una singură mai puțin perfectă, sau dacă nu ar fi de nivel suprem, el nu ar fi superior tuturor lucrurilor, și, în consecință, nu ar fi Dumnezeu.

Pentru a fi mai presus de toate lucrurile, Dumnezeu nu trebuie să suporte nici o vicisitudine și să nu posede nici una dintre imperfecțiunile pe care imaginația le poate concepe”.

Dumnezeu este *etern*; dacă ar fi avut un început ar fi ieșit din neant, care ar fi fost creat de o ființă anterioară. Și așa din aproape în aproape ne îndreptăm spre infirm și eternitate.

El este *imuabil*; dacă ar fi fost subiect al schimbărilor, legile ce guvernează universul nu ar fi avut nici o stabilitate.

El este *imaterial*; adică natura sa diferă de tot ceea ce numim materie, altfel nu ar fi imuabil, căci ar fi subiect al transformărilor materiei.

El este *unic*; dacă ar fi existat mai mulți Dumnezeu, nu ar fi fost nici unitate de vedere, nici unitate de dominație în ordinea universului.

El este *atotputernic*, pentru că este unic. Dacă nu ar fi avut putere absolută, ar fi existat ceva mai puternic sau tot atât de puternic ca și el; nu ar fi fost făcute lucrurile și cele ce nu ar fi fost făcute ar constitui opera unui alt Dumnezeu.

El este *drept și bun în cel mai înalt grad*. Înțelepciunea providențială a legilor divine se revelează în cele mai mici ca și în cele mai mari lucruri, și această înțelepciune ne permite să nu ne îndoim nici de dreptatea și nici de bunătatea sa.

4. Panteismul

14. Este Dumnezeu o ființă distinctă, sau, după cum spun unii, el este rezultatul tuturor forțelor și inteligențelor reunite ale universului?

„Dacă ar fi fost așa, Dumnezeu nu ar fi existat, căci ar reprezenta efectul și nu cauza: nu poate fi în același timp și una și alta.”

„Dumnezeu există și nu trebuie să vă îndoiiți - acest lucru este esențial. Credeți-mă, nu mergeți mai departe, nu vă rătăciți într-un labirint din care nu veți mai putea ieși; nu veți obține nimic în plus, poate mai multe orgolii, pentru că veți crede că știți, și în realitate nu veți ști nimic. Lăsați deci deoparte toate aceste sisteme; ați fost înrobiți de

lucruri care vă ating prea direct; începeți cu voi înșivă; studiați propriile voastre slăbiciuni spre a vă debarasa de ele, aceasta ar fi mai util decât să doriți a pătrunde ceea ce este de nepătruns”.

15. Ce gândiți despre opinia conform căreia toate corpurile din natură, toate ființele, toate planetele universului ar fi părți ale Divinității și ar constitui, în ansamblu, însăși divinități - altfel spus ce părere aveți despre doctrina panteistă?

„Omul neputând deveni Dumnezeu, vrea cel puțin să fie o parte din El”.

16. Cei ce profesează această doctrină pretind că află în ea confirmarea unora dintre atributele lui Dumnezeu. Lumile fiind infinite, Dumnezeu este prin urmare infinit; vidul sau neantul nefiind nicăieri, Dumnezeu este peste tot. Dumnezeu fiind pretutindeni, de vreme ce totul este parte integrantă din el, el dă tuturor fenomenelor din natură o rațiune de ființă inteligentă. Ce se poate opune acestui raționament?

„Rațiunea; cugetați adânc și nu vă va fi greu să-i recunoașteți absurditatea”.

Această doctrină face din Dumnezeu o ființă materială care, deși dotată cu o inteligență supremă, ar fi în mare ceea ce noi suntem în mic. Or, materia transformându-se fără încetare, nici Dumnezeu nu ar avea nici o stabilitate; ar fi subiectul tuturor vicisitudinilor, tuturor nevoilor ca și umanitatea; astfel ar fi lipsit de unul dintre atributele esențiale ale Divinității: imuabilitatea. Proporțiile materiei nu pot fi alăturate ideii de Dumnezeu fără a o coborî la nivelul gândirii noastre, și toate subtilitățile sofismului nu vor ajunge să rezolve problema naturii sale intime. Noi nu știm tot ce El este, dar știm ceea ce El nu poate să nu fie și această logică este în contradicție cu proprietățile sale esențiale; se confundă creatorul cu creația, ca și cum s-ar pretinde că o mașină ingenioasă este parte integrantă a mecanicului care a conceput-o. Inteligența lui Dumnezeu se revelează în operele sale ca și cea a unui pictor în tabloul său; dar operele lui nu sunt mai mult decât Dumnezeu însuși, așa cum tabloul nu este pictorul care l-a conceput.

CAPITOLUL II

Elementele generale ale universului

1. Cunoașterea principiului lucrurilor.
2. Spirit și materie.
3. Proprietăți ale materiei.
4. Spațiul universal.

1. Cunoașterea principiului lucrurilor

17. Îi este dat omului să cunoască principiul lucrurilor?

„Nu. Dumnezeu nu îngăduie ca totul să-i fie revelat omului aici, pe pământ”.

18. Oare omul va pătrunde într-o zi misterul lucrurilor care acum îi sunt ascunse?

„Vălul se ridică pe măsură ce omul se purifică; dar pentru a înțelege anumite lucruri, i-ar fi necesare facultăți pe care el încă nu le posedă”.

19. Oare omul nu poate, prin investigațiile științei, să pătrundă unele dintre secretele naturii?

„Știința i-a fost dată pentru a progresa în toate privințele, dar el nu poate depăși limitele fixate de Dumnezeu”.

Cu cât îi este dat omului să avanseze în aceste mistere, cu atât mai mult admirația sa pentru puterea și înțelepciunea Creatorului trebuie să fie mare; dar, fie datorită orgoliului, fie datorită slăbiciunii, chiar inteligența sa îl transformă adesea într-o jucărie a iluziei; el adună teorii după teorii și fiecare zi îi arată câte erori a acumulat în loc de adevăruri, și câte adevăruri a respins ca fiind erori. Tot atâtea decepții pentru orgoliul său.

20. *În afară de investigațiile științei, îi este dat omului să primească comunicările unei instanțe mai înalte despre ceea ce scapă evidenței simțurilor sale ?*

„Da, dacă Dumnezeu crede că este util, el poate revela ceea ce prin știință nu se poate afla”.

Dumnezeu revelează prin acele comunicări pe care omul le ia, în anumite limite, drept cunoaștere a trecutului său și a soartei sale viitoare.

2. Spirit și materie

21. *Este materia eternă ca și Dumnezeu, sau a fost creată de acesta într-un timp anume?*

„Singur Dumnezeu știe. Totuși, dacă există ceva ce rațiunea voastră trebuie să vă arate, este că Dumnezeu, întruchipare a dragostei și milei, nu a fost niciodată inactiv. Oricât de îndepărtat v-ați putea reprezenta începutul acțiunii sale, îl puteți oare concepe pe Dumnezeu într-un moment de nelucrare?

22. *În general se definește materia ca fiind ceea ce are întindere, ceea ce face impresie asupra simțurilor noastre; ceea ce este impenetrabil - sunt aceste definiții exacte?*

„Din punctul vostru de vedere, este exact, pentru că voi nu vorbiți decât în funcție de ceea ce cunoașteți. Însă materia există sub formă de stări ce vă sunt necunoscute; ea poate fi, de exemplu, atât de pură și de subtilă încât să nu facă nici o impresie asupra simțurilor, și totuși este materie, dar pentru voi nu înseamnă nimic”.

Ce definiție puteți da materiei?

„Materia este lanțul ce leagă spiritul; este instrumentul care-l fixează și asupra căruia, în același timp, spiritul își exercită acțiunea”.

Din acest punct de vedere, se poate spune că materia este agentul, intermediarul cu ajutorul căruia și pentru care acționează spiritul.

23. *Ce este spiritul?*

„Principiul inteligent al universului”.

Care este natura intimă a spiritului?

„Nu este ușor de analizat spiritul în limbajul vostru. Pentru voi, el nu este nimic, pentru că nu e un lucru palpabil; dar pentru noi este ceva. O știți bine, nimicul este neantul, și neantul nu există”.

24. *Este spiritul sinonim cu inteligența?*

„Inteligența este un atribut esențial al spiritului, dar amândouă se confundă într-un principiu comun, încât pentru voi este același lucru”.

25. *Este spiritul independent de materie sau nu este decât o proprietate a ei, așa cum culorile sunt proprietăți ale luminii și sunetul o proprietate a aerului?*

„Spiritul și materia sunt distincte; dar trebuie realizată unirea spiritului cu materia pentru a da inteligență materiei”.

Este unirea aceasta necesară pentru manifestarea spiritului? (înțelegem, aici, prin spirit principiul inteligenței, făcând abstracție de individualitățile desemnate sub acest nume).

„Unirea este necesară pentru voi, deoarece nu sunteți astfel alcătuiți încât să percepeți spiritul fără materie, simțurile voastre sunt făcute pentru aceasta”.

26. *Se poate conoipe spiritul fără materie și materia fără spirit?*

„Se poate, fără îndoială, prin gândire”.

27. *Ar exista astfel două elemente generale în univers: materia și spiritul?*

„Da, și deasupra tuturor Dumnezeu creatorul, tatăl tuturor lucrurilor; aceste trei lucruri reprezintă principiul a tot ceea ce există, trinitatea universală. Dar elementului material trebuie să i se adauge fluidul universal ce joacă rol de intermediar între spirit și materie, prea grosieră pentru ca spiritul să poată avea o acțiune asupra ei. Deși, dintr-un anumit punct de vedere, se poate considera că fluidul universal este element material, el se distinge prin proprietăți speciale; dacă ar fi în mod cert materie, nu ar mai fi logic să nu fie și Spirit de asemenea.

El e plasat între spirit și materie; este fluid, așa cum materia este materie; susceptibil, prin nenumăratele sale combinații cu aceasta, și sub acțiunile spiritului, de a produce infinita varietate a lucrurilor din care nu cunoașteți decât o mică parte. Acest fluid universal, sau primordial, sau elementar, agent utilizat de spirit, este principiul fără de care materia ar fi în permanentă stare de divizare și nu ar obține niciodată proprietățile date de gravitație”.

Acest fluid este ceea ce desemnăm noi sub numele de electricitate?

„Am spus că este susceptibil de nenumărate combinații; ceea ce denumiți fluid electric, fluid magnetic, sunt modificări ale fluidului universal, care nu este, vorbind mai clar, decât o materie mai perfectă, mai subtilă, și pe care o putem privi ca independentă”.

28. *De vreme ce spiritul este el însuși ceva, nu ar fi mai exact și mai puțin subiect de confuzie dacă s-ar desemna cele două elemente generale prin cuvintele: materie inertă și materie inteligentă?*

„Cuvintele contează mai puțin, vă privește cum formulați într-un limbaj conform înțelegerii voastre. Disputele voastre vin aproape întotdeauna din ceea ce nu înțelegeți din cuvinte, deoarece limbajul vostru este incomplet pentru a descrie lucrurile care nu vă impresionează simțurile”.

Un fapt evident domină toate ipotezele; vedem materia care nu este inteligentă; vedem un principiu inteligent independent de materie. Originea și conexiunea acestor două lucruri ne sunt necunoscute. Că au sau nu o sursă comună, puncte de contact necesare; că inteligența are existență proprie, că ea este o proprietate, un efect; că ea-însăși este, după opinia unora, o emanație a Divinității, sunt lucruri pe care nu le cunoaștem, dar ele ne apar distinct și de aceea admitem că formează cele două principii constitutive ale universului. Vedem în cele spuse și în toate acestea o inteligență care domină toate celelalte lucruri, care guvernează totul, care se distinge prin atribute esențiale - este inteligența supremă pe care o numim Dumnezeu.

3. Proprietăți ale materiei

29. *Este ponderabilitatea un atribut esențial al materiei?*

„Al materiei pe care o percepeți, da; dar nu pentru materia considerată ca fluid universal. Materia pură și subtilă ce formează acest fluid este imponderabilă pentru voi, ceea ce înseamnă mai mult decât principiul materiei voastre gravitaționale”.

Gravitația este o proprietate relativă; în afara zonelor de atracție ale plantelor, nu există gravitație, tot așa cum nu există nici sus nici jos.

30. *Este materia formată dintr-un singur sau din mai multe elemente?*

„Un singur element originar. Corpurile pe care le priviți ca pe niște corpuri simple nu sunt elemente adevărate, ci transformări ale materiei originale”.

31. *De unde provin diferitele proprietăți ale materiei?*

„Sunt modificări de molecule elementare în urma asocierii lor în anumite circumstanțe”.

32. *Apoi gusturile, mirosurile, culorile, sunetul, proprietățile dăunătoare sau benefice ale corpurilor, nu vor fi decât transformări ale singurei și aceleiași substanțe originare?*

„Da, fără îndoială, și care nu există decât prin aptitudinea organelor destinate să le perceapă”.

Acest principiu este demonstrat de faptul că nu toată lumea percepe calitățile corpurilor în același mod: unul găsește un lucru agreabil în gust, altul nu; unii văd albastru ceea ce alții văd roșu; ceea ce este rău pentru unii, este inofensiv sau salutar pentru alții.

33. *Aceeași materie elementară este susceptibilă de a suferi toate modificările și de a dobândi toate proprietățile?*

„Da, este ceea ce trebuie să înțelegem când spunem că totul este în tot”.

Oxigenul, hidrogenul, azotul, carbonul și toate corpurile pe care le privim ca fiind simple nu sunt decât transformări ale unei substanțe originare. În imposibilitatea în care suntem în prezent de a ajunge până la această materie altfel decât prin gândire, aceste corpuri sunt pentru noi veritabile elemente și putem, fără a trage vreo consecință, să le considerăm ca atare până la o nouă ordine.

Teoria pare să dea dreptate opiniei celor care nu admit materiei decât două proprietăți esențiale: forța și mișcarea, și care gândesc că toate celelalte proprietăți nu sunt decât efecte secundare variind numai intensitatea forței și direcția mișcării.

„Această opinie este exactă. Trebuie să se schimbe de asemenea dispunerea moleculelor, după cum dorești, de exemplu, într-un corp opac ce poate deveni transparent, și reciproc”.

34. *Au moleculele o formă determinată?*

„Fără îndoială, moleculele au formă dar aceasta nu poate fi apreciată de voi”.

Forma lor este constantă sau variabilă?

„Constantă prin moleculele elementare originare, dar variabilă pentru moleculele secundare care nu sunt decât aglomerări ale primelor, căci ceea ce voi denumiți moleculă este încă departe de molecula elementară.

4. Spațiul universal

35. *Spațiul universal este infinit sau limitat?*

„Infinit. Imaginează-i niște limite, ce-ar fi mai departe? Asta confundă rațiunea ta, știi bine, și totuși rațiunea îți spune că nu poate să fie altfel. Este același infinit în toate lucrurile; însă mintea voastră nu-l poate înțelege”.

Dacă se presupune o limită a spațiului, o oarecare întindere pe care gândirea o poate concepe, tot rațiunea spune că mai departe de această limită există ceva, și astfel din aproape în aproape până la infinit; căci acest ceva, chiar vid absolut este tot spațiu.

36. *Există vid absolut într-o anumită parte a spațiului universal?*

„Nu, nimic nu e vid; ceea ce este vid pentru tine este ocupat de o materie care scapă simțurilor și instrumentelor tale”.

CAPITOLUL III

Creația

1. Facerea lumilor. 2. Formarea entităților vii. 3. Popularea pământului. Adam. 4. Diversitatea raselor umane. 5. Pluralitatea lumilor. 6. Concordanțe biblice referitoare la creație.

1. Facerea lumilor

Universul cuprinde infinitatea lumilor văzute și a celor nevăzute, totalitatea entităților însuflețite și neînsuflețite, totalitatea astrelor ce se mișcă în spațiu precum și fluidele ce umplu acest spațiu.

37. Universul a fost creat, sau există dintotdeauna ca și Dumnezeu?

„Fără îndoială, nu s-a putut face de unul singur, căci dacă ar fi fost etern ca și Dumnezeu nu ar fi putut fi opera lui Dumnezeu”.

Rățiunea ne spune că universul nu s-a putut crea de la sine și, neputând fi opera hazardului, trebuie să fie opera lui Dumnezeu.

38. Cum a creat Dumnezeu universul?

„Într-un cuvânt, prin Voința Sa. Nimic nu ilustrează mai bine această voință atotputernică decât frumoasele cuvinte ale Genezei: „Dumnezeu a spus: Să fie lumină! și se făcu lumină”.

39. Putem cunoaște modul de formare a lumilor?

„Tot ce se poate spune, și ceea ce puteți înțelege, este că lumile se formează prin condensarea materiei răspândite în spațiu”.

40. Ar fi cometele, așa cum se concepe acum, un început de condensare a materiei și de lumi pe cale de formare?

„Exact, dar ceea ce este absurd, este să crezi în influența lor. Vreau să spun influența care li se atribuie în mod vulgar, căci toate corpurile cerești au partea lor de influență în anumite fenomene psihice”.

41. O lume complet constituită poate dispărea și materia ce o alcătuiește se împrășteie din nou în spațiu?

„Da, Dumnezeu reînnoiește lumile tot așa cum reînnoiește entitățile vii”.

42. Putem cunoaște durata de formare a lumilor: a pământului, de exemplu ?

„Nu pot să-ți spun, căci singur Creatorul o știe, și doar un biet nebun poate pretinde că știe numărul secolelor necesare acestei creații”.

2. Formarea entităților vii

43. Când a început să fie populat pământul?

„La început totul era haos; elementele era amestecate. Puțin câte puțin, fiecare lucru a căpătat locul său, atunci au apărut entitățile vii adaptate stării de atunci a globului terestru”.

44. De unde au apărut ființele vii pe pământ?

„Pământul închidea germenii care așteptau momentul favorabil pentru a se dezvolta. Principiile organice se adunară de îndată ce încetă forța ce le ținea depărtate, și ele formară germenii tuturor ființelor vii. Germenii rămaseră în stare latentă și inertă, asemenea crisalidelor și semințelor plantelor până în momentul propice ecloziunii

fiecărei specii; atunci, entitățile din fiecare specie se adunară și se multiplicară”.

45. Unde erau elementele organice înainte de formarea pământului?

„Se găseau, ca să spunem așa, în stare de fluid în spațiu, în mijlocul Spiritelor, sau pe alte planete, așteptând vremea pământului pentru a începe o nouă existență pe o planetă nouă”.

Chimia ne prezintă moleculele corpurilor organice unindu-se pentru a forma cristale de o regularitate constantă, specifică fiecărei specii, de îndată ce există condițiile cerute. Cea mai mică tulburare a acestor condiții este suficientă pentru a împiedica reunirea elementelor sau, cel puțin, dispunerea regulată ce constituie cristalul. De ce n-ar fi la fel și cu elementele organice? Conservăm ani de zile semințele plantelor și animalelor care nu se dezvoltă decât la o temperatură dată și într-un mediu propice; s-au văzut grăunte de grâu germinând după mai multe secole. Există în aceste semințe un principiu potent de vitalitate care nu așteaptă decât o circumstanță favorabilă pentru a se dezvolta.

Ceea ce se petrece zilnic sub ochii noștri n-ar putea exista tocmai de la începuturile planetei noastre? Constituirea entităților vii ieșind din haos prin însăși forța naturii micșorează cu ceva grandoarea lui Dumnezeu? Departe de aceasta, ea răspunde mai bine ideii ce ne-o facem despre puterea sa exercitându-se asupra unor lumi infinite prin legi eterne. Teoria nu rezolvă, este adevărat, problema elementelor vitale, însă Dumnezeu are tainele sale și impune limite cercetărilor noastre.

46. Se mai află încă ființe care se nasc de la sine?

„Da, dar germenii primari există deja în stare latentă. Sunteți neîncetat martori ai acestui fenomen. Țesuturile omului și ale animalelor nu conțin germenii unei multitudini de bacterii care așteaptă fermentația de putrefacție necesară existenței lor? Este o mică lume ce dormitează și se creează”.

47. Oare specia umană se găsea printre elementele organice conținute de globul terestru ?

„Da, și ea a venit la timpul său; ceea ce a făcut să se spună că omul avea să fie format din lut.

48. Putem cunoaște perioada apariției omului și a altor ființe pe pământ?

„Nu, toate calculele voastre sunt simple himere”.

49. Dacă germenii speciei umane se găsesc printre elementele organice ale pământului, de ce nu apar de la sine oamenii ca în perioada începutului?

„Principiul lucrurilor aparține lui Dumnezeu; totuși se poate spune că oamenii, odată răspândiți pe suprafața pământului, au absorbit elementele necesare formării lor pentru a le transforma potrivit cu legile reproducerii. Același lucru este valabil și pentru diferitele specii de ființe”.

3. Popularea pământului. Adam

50. Specia umană a început printr-un singur om?

„Nu; cel pe care voi îl numiți Adam nu a fost nici primul, nici singurul care popula pământul”.

51. Putem ști în ce epocă a trăit Adam?

„Aproape de cea pe care ați stabilit-o, cam cu patru mii de ani înainte de Christos”.

Omul pe care tradiția l-a păstrat sub numele de Adam a fost unul dintre cei care au supraviețuit, într-o anumită regiune, după marile cataclisme ce au zguduit scoarța pământului în diverse epoci, și a devenit strămoșul unei seminții de oameni care trăiesc și astăzi. Unii îl consideră pe Adam un mit sau o alegorie personificând primele vârste ale omenirii.

4. Diversitatea raselor umane

52. *De unde vin diferențele psihice și morale care disting varietatea raselor de oameni pe pământ?*

„Climatul, viața și obiceiurile. Este ca în cazul a doi copii de la aceeași mamă care, crescuți departe unul de altul și în mod diferit, nu vor semăna de loc din punct de vedere moral”.

53. *Omul a luat naștere în mai multe puncte de pe glob?*

„Da, și în diverse epoci, aceasta fiind una din cauzele diversității raselor; apoi oamenii, dispersându-se în diferite zone climaterice și amestecându-se cu alte rase, au format noi tipuri umane”.

Aceste diferențe conduc la specii distincte?

„Cu siguranță, nu toate sunt din aceeași familie: oare diferitele varietăți ale aceluiași fruct le împiedică să aparțină aceleiași specii?”

54. *Dacă specia umană nu-și trage obârșia dintr-un singur om, n-ar trebui ca oamenii să înceteze în a se privi ca frați?*

„Toți oamenii sunt frați întru Dumnezeu, deoarece sunt animați de spirit și tind către același scop. Voi luați întotdeauna cuvintele *ad litteram*”.

5. Pluralitatea lumilor

55. *Oare toate planetele din spațiu sunt locuite?*

„Da, și omul pământean este departe de a fi, așa cum pretinde, primul în inteligență, în bunătate și în perfecțiune. Există totuși oameni care se cred foarte importanți, și care își închipuie că micuțul glob pământesc este singurul privilegiat cu ființe gânditoare. Orgoliu și vanitate! Și ei cred că Dumnezeu a creat universul doar pentru ei”.

Dumnezeu a populat lumile cu ființe care concură la scopul final al Providenței. A crede că suntem singurele ființe în univers, înseamnă a pune la îndoială înțelepciunea lui Dumnezeu care nu a făcut nimic inutil; el a dorit să fixeze acestor lumi un scop mai serios decât acela de a distra privirea noastră. Nimic de altfel, nici în poziție, nici în volum, nici în alcătuirea fizică a pământului, nimic nu poate să ne facă să presupunem în mod rezonabil că globul terestru este singurul ce are privilegiul de a fi locuit, excluzând atâtea mii de lumi asemănătoare.

56. *Este alcătuirea fizică a diferitelor planete pretutindeni aceeași?*

„Nu; ele nu se aseamănă de loc”.

57. *Alcătuirea fizică a lumilor nefiind identică, se poate presupune pentru entitățile care le locuiesc o structură diferită?*

„Fără îndoială, așa cum peștii sunt făcuți să trăiască în apă și păsările în aer”.

58. *Sunt lumile cele mai depărtate de Soare private de lumina și de căldura lui, deoarece Soarele li se arată sub aparența unei stele ?*

„Credeți așadar că nu ar exista alte surse de lumină și de căldură decât soarele, și nesocotiți electricitatea care, în anumite lumi, joacă un rol mult mai important decât pe pământ? De altfel, nu toate ființele sunt constituite din aceeași materie ca și voi, cu organe identice cu cele ale oamenilor”.

Condițiile de existență ale ființelor ce populează diferitele lumi trebuie să fie apropiate mediului în care trăiesc. Dacă nu am vedea niciodată pești nu vom înțelege cum ființele pot trăi în apă. Tot așa cu celelalte lumi care conțin elemente ce ne sunt necunoscute. Oare nu vedem, pe pământ, lungi nopți polare luminate de electricitatea aurorelor boreale? Ar fi cumva imposibil ca, în anumite lumi, electricitatea să fie mai abundentă decât pe pământ și să joace un rol general ale cărui efecte să nu le putem înțelege? Aceste lumi pot deci cuprinde în ele căldura și lumina necesare propriilor locuitori.

6. Concordanțe biblice referitoare la creație

59. Oamenii și-au făcut idei foarte divergente despre creație, potrivit nivelului cunoștințelor lor. Rațiunea aplecată spre știință a recunoscut neverosimilitatea anumitor teorii. Teoria oferită de Spirite confirmă opinia de mult timp admisă de către oamenii cei mai luminați.

Obiecția ce se poate face acestei teorii, este că intră în contradicție cu textul cărților sacre; dar o examinare serioasă face să se recunoască faptul că această contradicție este mai mult aparentă decât reală, și că rezultă din interpretarea dacă unui sens adesea alegoric.

Problema primului om în persoana lui Adam, ca unic strămoș al omenirii, nu este singurul punct asupra căruia credințele religioase ar trebui să se modifice. Mișcarea pământului a părut, într-o anumită epocă, atât de opusă textului sacru, încât nu a existat persecuție în care teoria aceasta să nu fi fost folosită ca pretext, și totuși pământul se învâртеște în ciuda tuturor anatamelor, lucru ce nu ar fi contestat nici astăzi fără a ignora propria judecată.

Biblia spune de asemenea că lumina a fost creată în șase zile și fixează data în jur de 4000 ani înainte de era creștină. Înainte de aceasta pământul nu exista; a fost scos din neant; textul este formal; iată că știința pozitivă vine să probeze contrariul. Formarea globului pământesc este înscrisă în caractere imprescriptibile în lumea fosilă, și este dovedit că cele șase zile ale creației sunt tot atât de bine perioade, fiecare putând însemna mai multe sute de mii de ani. Nu este poziția unui sistem, a unei doctrine, a unei opinii izolate, este un fapt constatat ca și mișcarea pământului, și pe care teologia nu poate refuza să-l admită, probă evidentă a erorii în care poți cădea luând ad litteram expresiile unui limbaj adesea figurat. Se poate conchide că Biblia este o eroare? Nicidecum; doar că oamenii s-au înșelat în interpretarea ei.

Știința, cercetând prin arhivele pământului, a admis ordinea în care diferitele ființe au apărut pe suprafața lui, și această ordine este în acord cu cea indicată de Geneză, cu diferența că această operă, în loc de a fi ieșit în mod miraculos din mâinile lui Dumnezeu în câteva ore, s-a îndeplinit, oricum din voința sa, dar prin legea forțelor naturii, în câteva milioane de ani. Este atunci Dumnezeu mai puțin mare și mai puțin puternic? Este astfel opera sa mai puțin sublimă neavând prestigiul instantaneității? Evident, nu; ar trebui să ne facem despre Divinitate o idee foarte redusă pentru a nu recunoaște atotputernicia sa în legile eterne pe care le-a stabilit în a conduce lumile. Știința, departe de a diminua opera divină, ne-o arată sub un aspect mai grandios și mai conform cu noțiunile pe care le avem despre puterea și măreția lui Dumnezeu, în aceea că a fost înfăptuită fără abatere de la legile naturii.

Știința, ca și Moise de altfel, plasează omul ca fiind ultimul în ordinea creației ființelor, dar Moise plasează potopul universal în anul 1654 de la facerea lumii, în timp ce geologia ne prezintă marele cataclism anterior apariției omului, dat fiind că până la acea dată nu se găsește în straturile primitive nici o urmă de prezență a sa, și nici a vreunui animal cu structură fizică asemănătoare; dar nimic nu dovedește că ar fi imposibil; câteva descoperiri recente au făcut să apară dubii în această privință; se poate deci dintr-un moment în altul să se obțină certitudinea materială a anteriorității speciei umane, și atunci se va admite că, și din acest punct de vedere, ca și din altele, textul biblic are un sens figurat. Problema este de a ști dacă și cataclismul geologic este același cu cel din vremea lui Noe; or, durata necesară formării straturilor primitive nu permite a fi confundate, și din moment ce se vor găsi urmele existenței omului înainte de marea catastrofă, se va demonstra că Adam nu este primul om, iar facerea omului se pierde în noaptea timpului. Împotriva evidenței nu există argumente posibile, și va trebui să se accepte aceasta, tot așa cum au fost acceptate mișcarea pământului și cele șase perioade ale formării sale.

Existența omului înainte de potopul universal este, într-adevăr, încă ipotetică, dar nu înseamnă puțin lucru. Admițând că omul a apărut pe suprafața pământului cu 4000 ani înainte de Christos, dacă 1650 ani mai târziu specia umană a fost distrusă cu excepția unei singure familii, rezultă că popularea Terrei datează din vremea lui Noe, adică cu 2350 ani înaintea erei noastre. Or, în timp ce evreii emigrau în Egipt în secolul al optsprezecelea, ei găsea țara foarte populată

și foarte avansată ca civilizație. Istoria dovedește că în această epocă India și alte regiuni erau tot atât de înfloritoare, fără a mai ține cont de cronologia anumitor popoare care trimit către o epocă mult mai îndepărtată. Ar fi trebuit deci ca între secolele douăzeci și patru și optsprezece, adică pe parcursul a 600 de ani, urmașii unui singur om să fi putut popula toate ținuturile imense cunoscute atunci, presupunând că alții nu o făcuseră până atunci, și în acest scurt interval specia umană să fi putut să se ridice de la ignoranța absolută a stării primitive la cel mai înalt grad de dezvoltare intelectuală, ceea ce contrazice toate legile antropologiei.

Diversitatea raselor vine în sprijinul acestei opinii. Climatul și obiceiurile produc fără îndoială modificări ale caracterului fizic, dar se cunoaște până unde poate merge influența acestor cauze, iar examenul fiziologic probează că există între anumite rase diferențe de constituție mai profunde decât cele produse de climat. Încrucișarea raselor produce tipuri intermediare; tinde să șteargă caracterele extreme, dar nu le produce; nu creează decât varietăți; or, pentru a se produce încrucișarea raselor, era nevoie să existe rase distincte, și cum s-ar explica existența lor dacă li se atribuie o tulpină comună și mai ales atât de apropiată în timp? Cum să admiți că în câteva secole unii descendenți ai lui Noe s-au transformat în strămoși ai rasei etiopiene, de exemplu; o asemenea metamorfoză nu este mai admisibilă decât ipoteza unei tulpini comune pentru lup și oaie, elefant și purice, pasăre și pește. Încă o dată, nimic nu ar ști să prevaleze împotriva evidenței faptelor. Totul se explică, din contră, admitând existența omului înainte de epoca ce i-a fost în mod obișnuit fixată; diversitatea strămoșilor; Adam care trăia acum 6000 ani, populând un ținut încă nelocuit; potopul lui Noe ca o catastrofă parțială confundată cu cataclismul geologic; ținând cont în sfârșit de forma alegorică în special în stil oriental, și care se regăsește în cărțile sacre ale tuturor popoarelor. De aceea este prudent a nu contesta cu foarte mare ușurință doctrinele ce pot mai devreme sau mai târziu, ca de atâtea ori, să dea o dezmințire celor care le combat. Ideile religioase, departe de a se pierde, cresc odată cu știința.

CAPITOLUL IV

Principiul vital

1. Entități organice și anorganice. 2. Viața și moartea. 3. Inteligență și instinct.

1. Entități organice și anorganice

Entitățile organice sunt cele care conțin o sursă de activitate intimă ce le dă viață; ele se nasc, cresc, se reproduc și mor; ele sunt prevăzute cu organe speciale pentru îndeplinirea diferitelor funcțiuni ale vieții, adaptate necesităților de conservare. Cuprind oamenii, animalele și plantele. Entitățile anorganice sunt cele care nu au nici vitalitate, nici mișcare proprie, și sunt formate doar prin agregarea materiei; acestea sunt mineralele, apa, aerul etc.

60. Aceeași forță unește elementele materiale în corpurile organice și în corpurile anorganice?

„Da, legea atracției este aceeași pentru toate corpurile”.

61. Există vreo diferență între materia corpurilor organice și cea a corpurilor anorganice?

„Întotdeauna este aceeași materie, dar în corpurile organice ea este animată”.

62. Care este cauza animării materiei?

„Unirea sa cu principiul vital”.

63. Principiul vital constă într-un agent specific, sau nu este decât o proprietate a materiei organice; într-un cuvânt, este un efect sau o cauză?

„Și una și cealaltă. Viața este un efect produs prin acțiunea unui agent asupra materiei; acest agent, fără materie, nu este viață, la fel cum materia nu poate trăi fără acest agent. El dă viață tuturor ființelor care-l absorb și-l asimilează”.

64. Am văzut că spiritul și materia sunt două elemente constitutive ale universului; principiul vital este cel de-al treilea element?

„Este, fără îndoială, unul dintre elementele necesare în constituirea universului, avându-și sursa în materia universală modificată; este un element asemenea oxigenului și hidrogenului, care nefiind totuși elemente primare, sunt cu toate acestea parte a aceluiași principiu”.

Pare să rezulte de aici că principiul vitalității nu constă într-un agent primar distinct, ci într-o proprietate specială a materiei universale, datorată anumitor modificări.

„Este consecința a ceea ce am spus”.

65. Oare principiul vital rezidă într-unul din corpurile cunoscute?

„El își are sursa în fluidul universal; este ceea ce voi denumiți fluid magnetic sau fluid electric de animare. Este intermediarul, liantul între spirit și materie.

66. Principiul viial este același pentru toate entitățile organice?

„Da, modificat după tipul speciei. Este ceea ce le dă mișcare și activitate și le distinge de materia inertă. Căci mișcarea materiei nu este viață, materia primește această mișcare”.

67. Este vitalitatea un atribut permanent al agentului vital, sau această vitalitate nu se dezvoltă decât prin acțiunea organelor?

„Ea nu se dezvoltă decât prin corp. N-am spus că acest agent fără materie nu este viață? Este necesară reunirea celor două elemente pentru a se produce viață”.

Se poate spune că vitalitatea rămâne în stare latentă, până când agentul vital nu s-a unit cu corpul?

„Da, așa este”.

Ansamblul organelor constituie un fel de mecanism ce primește impulsul activității intime sau principiul vital existent în ele. Principiul vital este forța motrice a corpurilor organice, în timp ce agentul vital dă impulsul organelor, acțiunea organelor întreține și dezvoltă activitatea agentului vital, așa cum frecarea dezvoltă căldura.

2. Viața și moartea

68. Care este cauza morții entității organice?

„Epuizarea organelor”.

S-ar putea compara moartea cu încetarea mișcării la o mașină dezorganizată?

„Da, dacă mașina este rău montată, resortul se rupe; dacă și corpul este bolnav, viața se duce”.

69. Din ce motiv o leziune a inimii, mai mult decât a altor organe, cauzează moartea?

„Inima este un mecanism al vieții, dar ea nu reprezintă singurul organ a cărui leziune provoacă moartea; nu e decât una din rotitele esențiale”.

70. Ce devin materia și principiul vital ale entităților organice odată cu moartea lor?

„Materia inertă se descompune și ia forme noi; principiul vital se reîntoarce la sursă”.

La moartea unei ființe organice, elementele din care aceasta este formată suferă noi combinații, alcătuind noi ființe. Acestea iau de la sursa universală principiul vieții și al acțiunii pe care îl absorb și îl asimilează pentru a-l reda sursei atunci când încetează să mai existe.

Așadar, organele sunt impregnate de fluid vital. Acest fluid dă tuturor părților organismului o activitate ce le apropie în cazul anumitor leziuni și restabilește funcțiile momentan suspendate. Când însă elementele esențiale din activitatea organelor sunt distruse, sau foarte profund alterate, fluidul vital este neputincios în a le transmite mișcarea vieții, și atunci ființa moare.

Organele acționează mai mult sau mai puțin unele asupra altora; acțiunea lor reciprocă rezultă din armonia ansamblului lor. Atunci când o cauză oarecare distruge această armonie, funcțiile lor se opresc asemenea mișcărilor unui mecanism ale cărui roți esențiale sunt defecte, sau asemenea unui orologiu care se uzează cu timpul, sau se distruge prin accident și pentru care forța motrice este neputincioasă în a-l pune din nou în mișcare.

Găsim o imagine mai exactă a vieții și morții într-un aparat electric. Acesta aparat conține electricitate în stare latentă asemenea tuturor corpurilor din natură. Fenomenele electrice se manifestă doar când fluidul este activat de o cauză specială; atunci s-ar putea spune că aparatul este viu. Cauza activității încetând, fenomenul încetează; aparatul reintră în starea de inerție. Corpurile organice seamănă cu niște pile sau aparate electrice în care activitatea fluidului produce fenomenul vieții, încetarea activității însemnând moartea.

Cantitatea de fluid vital nu este la nivel maxim în toate entitățile organice; ea variază în funcție de specii, și nu are un nivel constant nici măcar la indivizii aceleiași specii. S-ar putea ca unii să-l aibă la un nivel de saturație, în timp ce alții abia au o cantitate suficientă; de aici pentru unii o viață mai activă, mai tenace și într-un fel supraabundentă.

Cantitatea de fluid vital se epuizează; ea poate deveni insuficientă pentru întreținerea vieții dacă nu este reînnoită prin absorbția și asimilarea substanțelor ce îl conțin.

Fluidul vital se transmite de la un individ la alt individ. Cel care are mai mult poate ceda celui ce are mai puțin și, în unele cazuri, el poate să readucă viața, împiedicând-o să se stingă.

3. Inteligență și instinct

71. Este inteligența un atribut al principiului vital?

„Nu, de vreme ce plantele trăiesc dar nu gândesc; ele nu au decât viață organică. Inteligența și materia sunt independente, deoarece un corp poate trăi fără inteligență, însă inteligența nu se poate manifesta decât prin intermediul organelor materiale. Este necesară o unire cu spiritul pentru ca o materie animată să devină inteligentă”.

Inteligența este o facultate specială proprie anumitor clase de entități organice, care dă acestora, odată cu rațiunea, dorința de a acționa, consecința a existenței și individualității lor, precum și mijloacele de a stabili raporturi cu lumea exterioară, de a se îngriji de propriile necesități.

Astfel, se pot distinge: 1- entități neanimate formate numai din materie, fără vitalitate și inteligență: acestea sunt corpurile brute; 2 - entități animate negânditoare, formate din materie și dotate cu vitalitate, dar lipsite de inteligență; 3 - entități animate gânditoare, formate din materie, dotate cu vitalitate și având în plus un principiu inteligent ce le dă facultatea de a gândi.

72. Care este sursa inteligenței?

„Am mai spus-o: inteligența universală”.

S-ar putea spune că fiecare ființă ia o parte de inteligență din sursa universală și își asimilează principiul vieții materiale?

„Nu e decât o comparație, și nu este exactă, deoarece inteligența este o facultate proprie fiecărei ființe și constituie individualitatea sa morală. În rest, o știți, sunt lucruri de nepătruns pentru om, numeroase pentru moment”.

73. Este instinctul independent de inteligență?

„Nu, nu tocmai, căci el este o specie a inteligenței. Instinctul este o inteligență

negânditoare, prin aceea că toate ființele se îngrijesc de propriile lor necesități.

74. Se poate stabili o limită între instinct și inteligență? Mai precis, unde sfârșește primul și unde începe cealaltă?

„Nu, căci se confundă adeseori; dar se pot foarte bine distinge actele ce aparțin instinctului de cele aparținând inteligenței”.

75. Este ca și cum am spune că facultățile instinctive se diminuează pe măsură ce cresc facultățile intelectuale?

„Nu, instinctul există neîncetat, dar omul îl neglijează. Instinctul poate să vă conducă la bine; el vă ghidează aproape întotdeauna și câteodată mai sigur decât rațiunea; el nu greșește niciodată.

De ce rațiunea nu este întotdeauna un ghid infailibil?

„Ar fi fost infailibilă dacă nu era denaturată de educația greșită, de orgoliu și de egoism. Instinctul nu raționează; rațiunea dă omului liberul arbitru”. Instinctul este o inteligență rudimentară ce diferă de inteligența propriu-zisă prin aceea că manifestările sale sunt aproape întotdeauna spontane, în timp ce manifestările inteligenței sunt rezultatul unor combinații și a unui act deliberat

Instinctul și manifestările sale variază în funcție de specii și de necesitățile lor. La ființele care au conștiința și percepția lucrurilor exterioare, el se combină cu inteligența deci cu voința și libertatea”.

CARTEA A DOUA

Lumea spiritistă sau spiritele

CAPITOLUL I

Spiritele

1. Originea și natura Spiritelor. 2. Lumea primitivă. 3. Forma și ubicuitatea Spiritelor. 4. Perispirit. 5. Diferitele ordine ale spiritelor. 6. Scara spirituală. 7. Progresul Spiritelor. 8. Îngeri și demoni.

1. Originea și natura spiritelor

76. Ce definiție se poate da Spiritelor*?

* Cuvântul Spirit este întrebuințat aici pentru a desemna individualitățile entităților extracorporale, ca și elementul inteligent universal.

„Se poate spune că Spiritele sunt entitățile inteligente ale creației. Ele populează universul aflat dincolo de lumea materială”.

77. Spiritele sunt existențe distincte ale Divinității, sau doar emanații sau componente ale Divinității numite, din acest motiv, fii sau copii ai lui Dumnezeu ?

„Sunt opera lui Dumnezeu, asemeni unui om ce construiește o mașină; această mașină este opera omului, dar nu el însuși. Știi că atunci când omul face un lucru frumos, util, îl numește copilul său, creația sa. Ei bine! același lucru este și cu Dumnezeu: noi

suntem copiii săi, de vreme ce suntem opera sa”.

78. Au avut Spiritele un început sau există, asemenea lui Dumnezeu, dintotdeauna?

„Dacă spiritele nu ar fi avut un început, ele ar fi fost egale cu Dumnezeu, în timp ce ele sunt creația sa și întru totul supuse voinței divine.

Dumnezeu este dintotdeauna, incontestabil; dar nu știm nimic despre cum și când ne-a creat. Poți spune că suntem fără început dacă înțelegi prin aceasta că Dumnezeu, fiind etern, a trebuit să creeze fără odihnă; dar cum și când a fost făcut fiecare dintre noi. Îți repet, nimeni nu știe; aici este misterul”.

79. Din moment ce în univers există două elemente generale, elementul inteligent și elementul material, s-ar putea spune că Spiritele sunt formate din elementul inteligent, așa cum corpurile inerte sunt formate din elementul material?

„Evident; Spiritele sunt individualizarea principiului inteligent, așa cum corpurile reprezintă individualizarea principiului material; însă vremea și modul formării lor sunt necunoscute”.

80. Este creația Spiritelor permanentă, sau ea a avut loc doar o singură dată la originea timpurilor?

„Este permanentă, căci Dumnezeu nu a încetat niciodată să creeze”.

81. Spiritele se formează spontan, sau își trag obârșia unele din altele?

„Dumnezeu le creează ca și pe celelalte creaturi, prin voința sa; dar, încă odată, originea lor este un mister”.

82. Este exact să spunem că Spiritele sunt imateriale?

„Cum s-ar putea defini un lucru când lipsește termenul de comparație, și avem un limbaj insuficient? Un orb din naștere poate defini lumina? Imaterial nu este cuvântul; incorporai ar fi mai exact, căci trebuie să înțelegi bine că Spiritul fiind o creație trebuie să fie ceva; este o materie foarte subtilă, dar fără echivalentă pentru voi, și atât de eterată că nu poate impresiona simțurile voastre”.

Spunem că Spiritele sunt imateriale, deoarece esența lor diferă de tot ceea ce cunoaștem sub numele de materie. Un popor de orbi n-ar avea termeni de exprimare pentru lumină și efectele sale. Orbul din naștere crede că are toate percepțiile prin auz, miros, gust și pipăit; nu înțelege părerile despre simțul care-i lipsește.

La fel, pentru esența entităților supraumane noi suntem adevărați orbi. Nu ni le putem defini decât prin comparații întotdeauna imperfecte, sau printr-un efort de imaginație.

83. Au Spiritele un sfârșit? Se înțelege că principiul de unde emană este etern, dar ceea ce întrebăm, este dacă individualitatea lor are un sfârșit și, într-un timp dat, mai lung sau mai scurt, elementul din care sunt formate nu se risipește și nu revine la tot, așa cum se întâmplă cu corpurile materiale. Este greu să înțelegi că un lucru care are început poate să nu se sfârșească.

„Există desigur lucruri pe care voi nu le înțelegeți, deoarece inteligența voastră este limitată, dar asta nu e un motiv pentru a le respinge. Copilul nu înțelege tot ceea ce înțelege tatăl său, nici ignorantul ceea ce înțelege savantul. Spunem că existența spiritelor nu are sfârșit; este tot ceea ce putem să-ti spunem acum”.

2. Lumea primitivă

84. Oare Spiritele constituie o lume aparte, în afara celei pe care o vedem?

„Da, lumea Spiritelor sau a inteligențelor corporale.

85. *Care din cele două, lumea spirituală sau lumea corporală, este dominantă în rânduiala lucrurilor?*

„Lumea spiritistă; este preexistentă și supraviețuitoare tuturor”.

86. *Ar putea lumea corporală să-și înceteze existența fără să altereze esența lumii spiritiste?*

„Da, cele două lumi sunt independente și totuși legătura lor este neîntreruptă, căci ele acționează neîncetat una asupra celeilalte”.

87. *Ocupă Spiritele o zonă determinată și circumscrisă în spațiu?*

„Spiritele sunt peste tot; spațiile infinite sunt populate de ele la infinit. Ele sunt fără îndoială alături de voi, vă observă și acționează asupra voastră fără a vă da de știre, deoarece Spiritele sunt una dintre forțele naturii și instrumentele de care Dumnezeu se servește pentru îndeplinire voilor sale providențiale; dar nu toate Spiritele se găsesc peste tot, căci există zone interzise celor mai puțin avansate”.

3. Forma și ubicuitatea Spiritelor

88. *Au Spiritele o formă determinată, limitată și constantă?*

„Pentru voi, nu; pentru noi, da. Forma lor este, dacă doriți, o văpaie, o licărire sau o scânteie eternă”.

Această văpaie sau scânteie are o culoare anume?

„Pentru voi, ea variază, de la întunecată la strălucitoare ca rubinul, după cum Spiritul este mai mult sau mai puțin pur”.

În mod obișnuit geniile se reprezintă ca având o văpaie sau o stea în frunte; este o alegorie care amintește natura esențială a Spiritelor. Este amplasată în vârful capului, deoarece acolo este sediul inteligenței.

89. *Au Spiritele nevoie de un timp oarecare pentru a se deplasa în spațiu ?*

„Da, dar ele se mișcă la fel de rapid ca gândurile”.

Gândul nu este chiar sufletul ce se mișcă?

„Când gândul este într-un anumit loc, și sufletul este acolo, deoarece sufletul este cel ce gândește. Gândirea este un atribut.

90. *Spiritul care se mișcă dintr-un loc în altul are conștiința distanței parcurse și a spațiilor traversate sau este transportat subit în locul unde vrea să meargă?*

„Și una și alta. Spiritul poate foarte bine, dacă dorește, să-și facă un calcul al distanței pe care o parcurge sau distanța se poate șterge complet; depinde de voința sa, și de asemenea de natura sa mai mult sau mai puțin epurată.

91. *Constituie materia un obstacol pentru Spirite?*

„Nu, ele penetrează totul; aerul, pământul, apele, chiar focul - toate le sunt accesibile în mod egal”.

92. *Au Spiritele darul ubicuității; altfel spus, același Spirit poate să se afle în mai multe locuri deodată?*

„Nu se poate să existe o divizare a aceluiași Spirit; dar fiecare este un centru ce radiază în diferite direcții, și de aceea pare a fi în mai multe locuri odată. De exemplu, Soarele nu este decât unul, și totuși radiază de jur împrejur și-și trimite razele până departe; totuși el nu se divide”.

Toate Spiritele radiază cu aceeași putere?

„Nici pe departe; depinde de gradul lor de puritate”.

Fiecare Spirit este o unitate indivizibilă, dar fiecare își poate extinde gândirea în diverse direcții fără ca astfel să se dividă. Numai în acest sens trebuie înțeles darul ubicuității atribuit Spiritelor. Asemeni unei stele ce-și proiectează lumina și poate fi zărită de pe linia orizontului; sau asemeni unui om care, fără a-și schimba locul și fără a se împărți, poate transmite ordine, semnale și mișcarea în diferite locuri.

4. Perispiritul

93. Spiritul propriu-zis este descoperit, sau este, așa cum pretind unii, înconjurat de o substanță oarecare?

„Spiritul este înconjurat de o substanță vapoasă pentru tine, dar foarte grosieră pentru noi; destul de vapoasă încât să se poată ridica în atmosferă și să se ducă acolo unde dorește”.

Așa cum germenul unui fruct e înconjurat de perisperm, Spiritul propriu-zis este înconjurat de un înveliș care, prin comparație, se poate numi perispirit.

94. De unde își ia Spiritul învelișul său semimaterial?

„Din fluidul universal al fiecărei lumi. Căci învelișul nu este același în toate lumile; trecând de la o lume la alta Spiritul își schimbă învelișul, așa cum voi vă schimbați veșmintele”.

Atunci când Spiritele care locuiesc în lumi superioare vin printre noi, iau un perispirit mai grosier?

„Trebuie să se îmbrace în materia voastră, am mai spus-o”.

95. Învelișul semi-material al spiritului ia cumva forme determinate și poate fi perceptibil?

„Da, o formă după voința Spiritului, astfel că el vă apare câteodată fie în visuri, fie în stare de veghe, și poate lua formă vizibilă și chiar palpabilă”.

5. Diferitele ordine ale Spiritelor

96. Sunt Spiritele egale între ele sau există o ierarhie oarecare?

„Există diferite ordine după gradul de perfecțiune la care au ajuns Spiritele”.

97. Există un număr determinat de ordine sau grade de perfecțiune pentru Spirite?

„Numărul este nelimitat, deoarece nu există între ordine o linie de demarcație trasată ca o barieră, astfel că se pot multiplica sau restrânge diviziunile după voie; totuși, dacă se consideră caracterele generale, se poate reduce numărul ordenelor principale la trei.

Se pot situa în primul rând cele care au ajuns la perfecțiune: Spiritele pure; cele din al doilea ordin sunt situate la mijlocul scării: preocuparea lor este dorința de bine. Cele de grad inferior sunt încă la baza scării: Spiritele imperfecte sunt caracterizate prin ignoranță, dorința de rău și toate pornirile rele ce le întârzie evoluția”.

98. Spiritele de ordinul doi nu au decât dorința de bine; au și puterea de a-l face ?

„Au această putere după gradul lor de perfecțiune: unele au știința, altele au înțelepciunea și bunătatea, dar toate mai au încă încercări de trecut”.

99. Spiritele de ordinul trei sunt toate rele prin esență?

„Nu, unele nu fac nici bine nici rău; altora, din contra, le place răul și sunt satisfăcute când găsesc ocazia de a-l face. Și apoi, mai există Spiritele ușuratică sau nebunatică, mai mult aiurite decât răutăcioase, cărora le plac mai degrabă glumele răutăcioase decât răutatea, și care găsesc plăcerea în a păcăli și a cauza mici necazuri de care să râdă apoi”.

6. Scara spiritistă

100. Observații preliminare. - Clasificarea Spiritelor este bazată pe gradul lor de evoluție, pe calitățile dobândite și pe imperfecțiunile de care trebuie să scape. În rest, această clasificare nu are nimic absolut; fiecare categorie nu prezintă un caracter net decât în ansamblul său; dar de la un grad la celălalt tranziția este insesizabilă și, la limită, nuanțele se șterg ca și în natură, precum culorile curcubeului sau diferitele perioade din viața omului. Se poate forma deci un număr mai mare sau mai mic de clase, după unghiul de vedere din care se consideră problema. Se întâmplă aici același lucru ca în sistemele de clasificări științifice: aceste sisteme pot fi mai mult sau mai puțin complete, mai mult sau mai puțin raționale, mai mult sau mai puțin accesibile inteligenței; dar, indiferent cum ar fi, nu schimbă cu nimic fondul științei.

Spiritele interogate asupra acestui lucru au putut deci oferi un număr variat de categorii, fără a trage o consecință. Suntem puși deci în gardă asupra acestei contradicții aparente, fără a ne gândi să dăm o oarecare importanță unei convenții pure; pentru ele, gândirea este totul; în rest, forma, alegerea termenilor, clarificările - într-un cuvânt, sistemele - sunt ale noastre.

Să adăugăm acestei considerații un lucru ce nu trebuie niciodată pierdut din vedere: printre Spirite ca și printre oameni există multă ignoranță, și ar trebui o punere în gardă împotriva tendinței de a crede că toate trebuie să știe tot pentru că sunt Spirite. Orice clasificare pretinde metodă, analiza și cunoașterea aprofundată a subiectului. Or, în lumea spiritelor, cele care au cunoștințe limitate sunt, ca și aici-jos, ignorante, incapabile să construiască un ansamblu, să formuleze un sistem; ele nu cunosc sau nu înțeleg decât imperfect orice clasificare oarecare; pentru ele, toate Spiritele care le sunt superioare sunt de ordinul întâi, neputând aprecia nuanțele cunoștințelor, capacității și moralității ce le disting, ca și omul necioplit în privința oamenilor civilizați. Chiar și aceia care sunt capabili pot să oscileze în opiniile lor conform propriului punct de vedere, mai ales dacă o clasificare nu are nimic absolut. Linné, Jussien, Tournefort, au avut fiecare metoda lor, și totuși botanica nu s-a schimbat pentru asta; nu ei au inventat plantele, și nici caracterele lor; ei au observat analogiile după care au format grupele sau clasele de plante.

În același fel am procedat și noi; n-am inventat nici Spiritele și nici caracterele lor, ne-am mulțumit să le observăm, le-am judecat după cuvintele și actele lor, apoi le-am clasificat după similitudini, bazându-ne pe datele furnizate.

Spiritele admit în general trei categorii principale sau trei mari diviziuni. Pe ultimul loc sunt cele aflate la baza scării - Spiritele imperfecte, caracterizate prin predominarea materiei asupra Spiritului și înclinarea către rău. Cele din a doua categorie sunt caracterizate prin predominarea spiritului asupra materiei și prin dorința de bine - sunt Spiritele bune. Pe locul întâi, în sfârșit, sunt Spiritele pure, cele care au atins supremul grad de perfecțiune.

Această împărțire pare perfect rațională și prezintă caracteristici distincte; nu ne rămânea decât să reliefăm, printr-un număr suficient de subdiviziuni, principalele nuanțe ale ansamblului - este ceea ce am făcut cu concursul Spiritelor, ale căror instrucțiuni binevoitoare nu ne-au lipsit niciodată.

Cu ajutorul acestui tablou, va fi ușor să determinăm rangul și gradul de superioritate sau de inferioritate al Spiritelor cu care vom putea intra în legătură și, prin urmare, gradul de încredere și stimă meritate; este într-un fel spus cheia științei spiritiste, căci poate ține cont de anomalii prezentate de comunicările cu ele, lămurind-ne asupra inegalităților intelectuale și morale ale Spiritelor. Vom observa, totodată, că Spiritele nu aparțin totdeauna în exclusivitate uneia și aceleiași clase; progresul lor nu se *realizează* decât în mod gradat, și pot reuni caracterele mai multor categorii, ceea ce este ușor de apreciat după limbaj și acte.

ORDINUL AL TREILEA. SPIRITELE IMPERFECTE

101. Caractere generale - Predominarea materiei asupra spiritului, înclinarea către rău. Ignoranța, orgoliul, egoismul și toate relele pasiuni care le urmează. Au intuiția lui Dumnezeu, dar nu-l înțeleg.

Nu toate sunt prin esență rele; la unele există mai multă ușurință, inconsecvență, și dorința de glume răutăcioase decât o răutate adevărată. Unele nu fac nici bine nici rău; dar singur fapt că nu fac bine de loc, denotă inferioritatea lor. Altora din contră, le place răul, și sunt satisfăcute când găsesc ocazia de a-l face.

Pot să adauge inteligenței răutatea sau dorința de glume răutăcioase; dar oricare le-ar fi dezvoltarea intelectuală, ideile lor sunt puțin elevate, iar sentimentele mai mult sau mai puțin abjecte.

Cunoștințele lor despre lumea spiritistă sunt limitate, și puținul pe care-l știu se confundă cu ideile și prejudecățile din viața corporală. Nu ne pot da decât noțiuni false și incomplete; dar observatorul atent găsește adesea în comunicările lor, chiar imperfecte, confirmarea marilor adevăruri afirmate de Spiritele superioare.

Li se cunoaște caracterul prin limbaj. Orice Spirit care, în comunicările sale, trădează o gândire rea, poate fi considerat de ordinul al treilea; prin urmare, întreaga gândire negativă ce ne este sugerată vine de la un Spirit din acest ordin.

Ele văd fericirea celor buni și această vedere este un zbucium neîncetat, căci suferă toate angoasele produse de invidie și gelozie. Ele păstrează amintirea și percepția suferințelor din viața corporală și această impresie este adesea mai dureroasă decât în realitate. Ele suferă deci cu adevărat atât relele pe care le-au îndurat cât și pe cele făcute altora; și cum suferă mult timp, ele cred că vor suferi pentru totdeauna; pentru a le pedepsi, Dumnezeu vrea ca ele să creadă astfel.

Pot fi împărțite în cinci clase principale.

102. Clasa a zecea. SPIRITELE IMPURE. - Sunt predispuse la rău și răul formează obiectul preocupărilor lor. Ca Spirite, ele dau sfaturi perfide, insuflă discordia și neîncrederea, și iau toate măștile posibile pentru a înșela mai bine. Se atașează de caracterele mai slabe pentru a le face să cedeze sugestiilor lor și a le împinge la pierzanie, satisfăcute de a le putea întârzia progresul, făcându-le să se piardă în probele la care sunt supuse.

Le poți recunoaște în manifestări prin limbajul lor: trivialitatea și grosolănia în expresii, la spirite ca și la oameni, este întotdeauna un indice al inferiorității morale, dacă nu intelectuale. Comunicările lor vădesc josnicia înclinațiilor și dacă vor să pară altfel vorbind cu bun simț, ele nu-și pot susține mult timp rolul, sfârșind întotdeauna prin a-și trăda originea.

Unele popoare le consideră divinități făcătoare de rău, altele le desemnează sub numele de demoni, genii rele, Spirite ale răului.

Entitățile vii pe care le animă, atunci când se încarnează, sunt înclinate către toate viciile zămislite de pasiunile josnice și degradante: senzualitatea, cruzimea, perfidia, ipocrizia, lăcomia, avariția sordidă. Ele săvârșesc răul din plăcerea de a-l face, cel mai adesea fără motive și, din ură față de bine, și își aleg aproape întotdeauna victimele printre oamenii cinstiți. Aceștia devin un flagel pentru omenire, oricărei clase sociale i-ar aparține, și lustrul civilizației nu-i apără de oprobriu și rușine.

103. Clasa a noua. SPIRITELE UȘURATICE. - Sunt ignorante, răutăcioase, inconsecvente și batjocoritoare. Se amestecă în toate, răspund la toate, fără a se sinchisi de adevăr. Le place să cauzeze mici necazuri și neplăceri, să producă dezordine, să inducă în eroare cu malițiozitate prin mistificări și tot felul de pozne. Acestei clase îi aparțin Spiritele desemnate în mod obișnuit sub numele de gnomi, Spiriduși și drăcușori. Ele sunt dependente de Spiritele superioare, care le utilizează adesea așa cum facem noi cu servitorii.

În comunicările cu oamenii, limbajul lor este câteodată spiritual și glumeț, dar aproape întotdeauna fără profunzime; transpun defectele și ridicolul exprimate în trăsături corozive și satirice. Dacă-și împrumută nume false, o fac cel mai adesea din dorința de glume răutăcioase decât din răutate adevărată.

104. Clasa a opta. SPIRITELE PSEUDO-SAVANTE. Cunoștințele lor sunt destul de întinse, dar cred că știu mai mult decât știu în realitate. Realizând un progres oarecare în anumite privințe, limbajul lor are un caracter serios ce poate înșela în privința capacităților și

cunoștințelor lor; dar cel mai adesea nu reprezintă decât o reflectare a prejudecăților și ideilor din viața terestră; este un amestec de adevăruri cu erori dintre cele mai absurde, din mijlocul cărora *răzbat* îngâmfare, orgoliul, gelozia și încăpățânarea de care nu au putut să se dezbrace.

105. Clasa a șaptea. SPIRITELE NEUTRE. - Nu sunt nici atât de bune pentru a face binele, nici atât de rele pentru a face răul; ele pendulează când către unul când către celălalt și nu se ridică mai sus de condiția obișnuită a umanității atât ca morală cât și ca inteligență. Țin la lucrurile acestei lumi, regretând bucuriile groșiere.

106. Clasa a șasea. SPIRITELE FRAPANTE ȘI PERTURBATOARE. Aceste Spirite nu formează, la drept vorbind, o clasă distinctă, având în vedere calitățile personale; pot aparține oricărei clase din ordinul al treilea. Își manifestă adesea prezența prin efecte fizice ce impresionează, cum ar fi loviturile, mișcarea și deplasarea anormală a corpurilor solide, agitația aerului etc. Apar, mai mult decât alte spirite, atașate de materie; par a fi principalii agenți ai vicisitudinilor elementelor naturii, fie când acționează asupra aerului, apei, focului, corpurilor dure, fie când lucrează în măruntaiele pământului. Se recunoaște că aceste fenomene nu sunt deloc datorate unei cauze fizice întâmplătoare, când de fapt au un caracter premeditat și inteligent. Toate Spiritele pot provoca aceste fenomene, dar Spiritele elevate le lasă în general în sarcina Spiritelor subalterne, mai apte pentru lucrurile materiale decât pentru cele inteligente. Când consideră că manifestările de acest fel sunt utile, ele se servesc de aceste Spirite ca auxiliare.

ORDINUL AL DOILEA. SPIRITELE BUNE

107. Caractere generale. - Predominare a spiritului asupra materiei; dorința de bine. Calitățile și puterea lor de a face bine sunt în concordanță cu gradul de perfecțiune la care au ajuns: multe au știința, altele înțelepciunea și bunătatea; cele mai avansate reunesc știința cu calitățile morale. Nefiind încă dematerializate complet, păstrează mai mult sau mai puțin, după rang, trăsăturile existenței corporale, fie în forma limbajului, fie în obiceiurile lor unde se regăsesc unele dintre pasiunile avute; altfel ar fi Spirite perfecte.

Ele îl înțeleg pe Dumnezeu și infinitul, și se bucură deja de fericirea celor buni. Sunt fericite de binele pe care-l fac și de răul pe care-l împiedică. Dragostea ce le unește este pentru ele izvorul unei fericiri inefabile nealterată nici de invidie, nici de remușcări, nici de pasiunile rele ce dau zbuciumul Spiritelor imperfecte; însă toate mai au încă probe de trecut până când să atingă perfecțiunea absolută.

Ca Spirite, suscită gândurile bune, stăvilește dorința de rău a oamenilor, protejează în viață pe cei se sunt demni, și neutralizează influența Spiritelor imperfecte față de cei ce nu se complac în supunere.

Cei în care se încarnează sunt buni și binevoitori cu semenii lor; nu se pierd în orgoliu, egoism sau ambiție; nu încearcă nici ură, nici ranchiună, nici invidie, nici gelozie, și fac binele de dragul binelui,

Acestui ordin îi aparțin Spiritele desemnate în credințele populare sub numele de genii bune, genii protectoare, Spirite ale binelui. În epocile de superstiții și ignoranță sunt cunoscute ca divinități făcătoare de bine,

Pot fi împărțite în patru grupe principale:

108. Clasa a cincea. SPIRITELE BINEVOITOARE. - Calitatea dominantă este bunătatea; le place să se pună în serviciul oamenilor și să-i protejeze, dar știința lor este limitată: progresul lor este mai realizat în sens moral decât în sens intelectual.

109. Clasa a patra. SPIRITELE SAVANTE. - Ceea ce le distinge în mod special este întinderea cunoștințelor lor. Se preocupă mai puțin de problemele morale decât de cele științifice, pentru care au aptitudine mai mare; dar nu consideră știința decât din punct de vedere al utilității și nu o amestecă cu niciuna din pasiunile ce reprezintă însușirea Spiritelor imperfecte.

110. *Clasa a treia. SPIRITELE ÎNȚELEPTE.* - Calitățile morale de cel mai înalt grad formează caracterul lor distinctiv. Fără a avea cunoștințe nelimitate, sunt dotate cu o capacitate intelectuală ce le dă o judecată sănătoasă despre oameni și despre lucruri.

111. *Clasa a doua. SPIRITELE SUPERIOARE.* - Reunesc știința, înțelepciunea și bunătatea. Limbajul lor nu denotă decât bunăvoință; este demn, elevat, adesea sublim. Superioritatea le face mai apte decât celelalte de a ne da noțiunile cele mai juste despre lucrurile lumii corporale, în limitele în care îi este permis omului să le cunoască.

Ele comunică bucuros cu aceia care caută adevărul bunei-credințe, și al căror suflet este îndeajuns de eliberat de legăturile pământești pentru a-l înțelege; dar se îndepărtează de cei animați de simpla curiozitate, sau dacă influența materiei îi întoarce de la practicarea binelui.

Când, în mod excepțional, se încarnează pe pământ, o fac pentru a îndeplini o misiune de progres, și atunci ne oferă tipul de perfecțiune la care umanitatea poate aspira aici, jos.

ORDINUL ÎNTÂI. SPIRITELE PURE

112. *Caractere generale* Influența nulă a materiei. Superioritatea morală și intelectuală absolută în raport cu Spiritele din alte ordine.

113. *Clasa întâi. Clasă unică.* - Au parcurs toate nivelurile scării și s-au debarasat de toate impuritățile materiei. Atingând plenitudinea perfecțiunii de care este susceptibilă ființa, nu mai au de trecut probe sau ispășiri. Nemaifiind subiecte ale reîncarnării în corpuri perisabile, își petrec viața eternă la sânul lui Dumnezeu.

Se îmbată de o bucurie inalterabilă, căci nu mai sunt subiecte pentru nevoile sau vicisitudinile vieții materiale; dar această fericire nu este cea a unei monotone trândăveli petrecută într-o contemplație perfectă. Ele sunt mesagerii și slujitorii lui Dumnezeu căruia îi execută ordinele pentru menținerea armoniei universale. Comandă tuturor Spiritelor ce le sunt inferioare, le ajută să se perfecționeze și le fixează misiunea. A asista oamenii în nenorocirea lor, a-i îndemna la bine sau la ispășirea păcatelor ce-i îndepărtează de fericirea supremă este pentru ele o ocupație plăcută.

Sunt desemnată câteodată sub numele de îngeri, arhangheli sau serafimi. Oamenii pot intra în comunicare cu ele, dar ar fi un încrezut cel ce ar pretinde că le poate avea la ordinele sale.

6. Progresul Spiritelor

114. *Sunt Spiritele bune sau rele prin propria natură, sau nu sunt decât aceleași Spirite care se îmbunătățesc?*

„Sunt aceleași Spirite care se îmbunătățesc: pe măsură ce se îmbunătățesc, trec dintr-un ordin inferior în altul superior”.

115. *Unele Spirite au fost create de la început bune, iar altele rele?*

„Dumnezeu a creat toate Spiritele simple și ignorante, adică fără știință. A dat fiecăruia o misiune în scopul de a le lumina, de a le face să înainteze progresiv spre perfecțiune prin cunoașterea adevărului, și de a le apropia de el însuși. Fericirea eternă și deplină există pentru ele în această perfecțiune. Spiritele cuceresc aceste cunoștințe trecând prin probele impuse de Dumnezeu. Unele acceptă cu supunere probele și ating mai rapid scopul ce le-a fost destinat; altele nu se supun decât cârtind și rămân așa, prin propria greșală, îndepărtate de perfecțiunea și fericirea promise”.

Din cele spuse, Spiritele par a fi la origine ignorante și fără experiență, asemenea copiilor, dar acumulează puțin câte puțin cunoștințele ce le lipsesc prin parcurgerea diferitelor etape ale vieții.

„Da, comparația e destul de corectă, copilul neascultător rămâne ignorant și imperfect,

profitul depinde mai mult sau mai puțin de supunerea sa, dar viața omului are o limită pe când cea a Spiritelor se întinde la infinit”.

116. Există Spirite care vor rămâne de-a pururi în ranguri inferioare?

„Nu, toate vor deveni perfecte; ele se schimbă dar într-un timp îndelungat; căci, așa cum am mai spus și altă dată, un tată drept și milos nu-și poate respinge la nesfârșit copii. Ai dori ca Dumnezeu, atât de mare, atât de bun și de drept, să fi făcut un rău mai mare decât cel pe care voi înșivă nu l-ați făcut”!

117. Depinde de Spirite accelerarea progresului lor către perfecțiune?

„Cu siguranță, ele vor ajunge acolo mai repede sau mai încet în funcție de dorința și de supunerea lor față de voința lui Dumnezeu. Oare un copil ascultător nu se instruiște mai repede decât unul îndărătnic?

118. Este posibil ca Spiritele să degenereze?

„Nu; pe măsură ce avansează, ele înțeleg ce anume le îndepărtează de perfecțiune. Când un Spirit a sfârșit o probă, capătă și cunoaștere și el nu uită asta. Poate rămâne staționar, dar nu dă înapoi”.

119. Nu putea Dumnezeu să scutească Spiritele de probele la care trebuie să se supună pentru a ajunge de prim rang?

„Dacă ar fi fost create perfecte, ele s-ar fi bucurat fără merit de binefacerile acestei perfecțiuni. Unde ar fi meritul fără luptă? De altfel inegalitatea ce există între ele este necesară personalităților lor; și apoi misiunea pe care o îndeplinesc în diferite stadii este prevăzută de Providență pentru armonia universului”.

De vreme ce, în viața socială, orice om poate ajunge în cele mai înalte funcții, tot așa ne-am putea întreba de ce suveranul unei țări nu face generali din fiecare dintre ostașii săi; de ce nu toți funcționarii subalterni nu sunt funcționari superiori; de ce nu toți școlarii nu sunt profesori; or, există această diferență între viața socială și viața spirituală, aceea că prima este limitată și nu permite totdeauna să se atingă toate gradele, în timp ce a doua este indefinită și lasă fiecăruia posibilitatea de a se ridica la rangul suprem.

120. Toate Spiritele trec prin filiera răului pentru a ajunge la bine?

„Nu prin filiera răului, ci prin cea a ignoranței”.

121. De ce anumite Spirite au urmat calea binelui, iar altele pe cea a răului?

„Nu au avut liberul arbitru? Dumnezeu nu a creat de loc Spirite rele, le-a creat simple și ignorante, având mai degrabă aptitudinea pentru bine decât pentru rău; cele ce sunt rele au devenit astfel prin voința lor”.

122. La început, când Spiritele nu aveau conștiința de sine, puteau să aibă libertatea de a alege între bine și rău? Există în ele un principiu, o tendință oarecare, care le duce pe o cale sau pe cealaltă?

„Liberul arbitru se dezvoltă pe măsură ce spiritul capătă conștiința de sine. Nu ar mai fi fost libertate dacă alegerea era determinată de o cauză independentă de voința Spiritului. Cauza nu este în el, este în afara lui, în influențele cărora le cedează în virtutea liberei sale voințe. Este marele adevăr al căderii omului și al păcatului originar: unii au cedat tentațiilor, alții au rezistat”.

De unde provin influențele ce se exercită asupra lui?

„Sunt Spirite imperfecte care caută să-l ia în stăpânire, să-l domine, și care se bucură de doborârea lui. Este ceea ce s-a dorit să se descrie prin figura lui Satan”.

Influența se exercită asupra Spiritului numai la început?

„Îl urmărește în viața sa de Spirit până când pune stăpânire pe el, în așa măsură încât răul nu-l mai obsedează”.

123. De ce Dumnezeu a permis Spiritelor să poată urma calea răului?

„Cum îndrăzniți să cereți socoteală lui Dumnezeu de actele sale? Gândiți că puteți pătrunde intențiile sale? Vă puteți spune totuși: înțelepciunea lui Dumnezeu constă în libertatea ce o lasă fiecăruia de a alege, căci fiecare capătă răsplata actelor sale”.

124. De vreme ce există Spirite care, din principiu, urmează drumul binelui absolut, iar altele pe cel al răului absolut, există fără îndoială gradații între cele două extreme.

„Da, desigur, în marea majoritate”.

125. Spiritele care au urmat calea răului ar putea să ajungă la același nivel de superioritate ca și celelalte?

„Da, dar eternitățile vor fi mai lungi pentru ele”.

Prin cuvântul *eternități* trebuie să se înțeleagă ideea ce o au Spiritele inferioare despre veșnicia suferințelor lor, căci nu le este dat să le vadă sfârșitul, precum și faptul că ideea se reînnoiește prin probele care fac Spiritele să sucombe.

126. Spiritele ajunse la nivelul suprem, după ce au trecut prin rău, sunt oare mai puțin merituoase în ochii lui Dumnezeu?

„Dumnezeu contemplă rătăciții cu aceiași ochi și îi iubește pe toți cu aceeași inimă. Sunt rele pentru că s-au pierdut: la început nu erau decât niște Spirite simple”.

127. Spiritele sunt create cu același nivel al facultăților intelectuale?

„Sunt create în mod identic, dar neștiind de unde vin, trebuie ca liberul arbitru să-și urmeze cursul. Ele progresează mai mult sau mai puțin rapid în inteligență ca și în moralitate”.

Spiritele care urmează din principiu calea binelui nu sunt din acest motiv Spirite perfecte; dacă nu au tendințe rele, nu le lipsește mai puțin tendința de a acumula experiența și cunoștințele necesare pentru a atinge perfecțiunea. Le putem compara cu copiii care, cu toată bunătatea instinctelor lor naturale, au nevoie de a se dezvolta, de a se instrui și nu ajung direct din copilărie la vârsta maturității; așa după cum există oameni care sunt buni, și alții care sunt răi pornind din copilărie; tot așa Spiritele sunt bune sau rele după principiul lor, cu deosebirea capitală că la copii intențiile sunt formate în întregime, în timp ce Spiritul, în transformare, nu este mai mult rău decât bun; el conține toate tendințele, dar o ia într-o direcție sau alta prin efectul liberului său arbitru.

7. Îngeri și demoni

128. Spiritele pe care le numim îngeri, arhangheli, serafimi formează o categorie specială de natură diferită de celelalte Spirite?

„Nu, sunt Spiritele pure; cele care se află pe treapta cea mai înaltă a scării și reunesc toate perfecțiunile.

Cuvântul înger evocă la modul general ideea perfecțiunii morale; în același timp se aplică adesea tuturor ființelor bune și rele care există în afara omenirii. Se spune: înger bun și rău; înger al luminii și înger al tenebelor; în acest caz, este sinonim cu Spirit sau geniu. În cazul de față se consideră sensul cel bun al termenului.

129. Oare îngerii au parcurs toate gradele până la perfecțiune?

„Am parcurs toate gradele, dar așa cum am mai spus-o, unii și-au acceptat fără murmur misiunea și au ajuns mai repede; altora le-a luat mai mult sau mai puțin timp pentru a atinge perfecțiunea”.

130. Dacă opinia care admite existența entităților create perfecte și superioare este eronată, cum se face că se întâlnește în tradiția majorității popoarelor?

„Știi bine că lumea ta nu există dintotdeauna și că, mult timp înainte ca ea să fi existat, Spiritele atinseseră gradul suprem al evoluției; de aceea oamenii au putut crede că ele fuseseră astfel din veșnicie.”

131. Există demoni în sensul propriu zis al cuvântului?

„Dacă ar fi existat demoni, ei ar fi fost opera lui Dumnezeu și oare Dumnezeu ar mai fi fost drept și bun dacă ar fi creat fapte închinare pentru eternitate răului și nenorocirilor? Dacă există demoni, atunci aparțin lumii tale inferioare și altora asemănătoare ei; sunt acei oameni ipocriți care fac dintr-un Dumnezeu drept un Dumnezeu rău și răzbunător, și cred că-i sunt agreabili prin ticăloșiile ce le comit în numele său”.

Cuvântul *demon* nu implică ideea de Spirit rău ca în accepțiunea modernă, deoarece cuvântul grec *daimon* din care derivă semnifică geniu, inteligență, și desemnează existențe corporale, bune sau rele, fără distincție.

Demonii, în accepțiunea comună a cuvântului, presupun entități în esență răufăcătoare; ar fi ca și celelalte lucruri, creația lui Dumnezeu; or, Dumnezeu care este în exclusivitate drept și bun nu ar fi putut crea fapte dedicate răului prin propria natură și condamnate pentru eternitate. Dacă nu erau opera lui Dumnezeu, ei ar fi existat ca și el de o eternitate, astfel încât ar fi existat mai multe puteri absolute.

Prima condiție a oricărei doctrine este de a fi logică; or, cea a demonilor păcătuiește tocmai prin această lipsă esențială. Este recunoscut faptul că anumite credințe ale popoarelor primitive admit divinități răufăcătoare, demoni; însă pentru oricine face din bunătatea lui Dumnezeu un atribut prin excelență, este illogic și contradictoriu să presupună că el ar fi putut crea fapte destinate să săvârșescă veșnic răul, căci aceasta ar însemna negarea bunătății sale. Partizanii demonilor se sprijină pe cuvintele lui Christos; noi nu contestăm aici autoritatea învățurii sale, pe care am dori să o vedem mai mult în inimă decât pe buzele oamenilor, dar trebuie interpretat corect înțelesul pe care el îl dădea cuvântului demon. Se știe doar că forma alegorică este una dintre caracteristicile distinctive ale limbajului său. Oare tot ceea ce cuprinde Evanghelia trebuie luat *ad litteram*? Drept probă redăm următorul pasaj: „Îndată după aceste zile de durere, Soarele se va întunece, și luna nu va mai da lumina sa, stelele vor cădea din cer și țăriile cerului se vor dez-lănțui. Adevărat vă spun vouă că această semnătate nu va dispărea până când toate cele arătate nu se vor înfăptui”.

Nu am văzut „forma” textului biblic contrazisă de știință în ceea ce privește formarea și mișcarea pământului? Nu același lucru reprezintă unele simboluri utilizate de Christos care trebuie să vorbească potrivit timpului și locurilor? Christos nu a putut spune cu bunăștiință un lucru fals; așadar, dacă în cuvintele sale există lucruri ce par a șoca rațiunea, este pentru că noi nu le înțelegem sau pentru că nu le interpretăm corect. Oamenii au făcut cu demonii ceea ce au făcut cu îngerii; așa cum au considerat că primii sunt entități perfecte pentru eternitate, la fel au considerat Spiritele inferioare ca entități veșnic rele. Prin cuvântul demoni trebuie deci să se înțeleagă Spiritele impure, cu care adesea sunt identificate, cu deosebirea că starea lor nu este decât tranzitorie.

Sunt Spirite imperfecte ce cârtesc împotriva probelor la care sunt supuse, și de aceea le îndură perioadă îndelungată, dar care vor deveni bune la rândul lor pe măsură ce vor avea voința necesară. S-ar putea deci accepta cuvântul *demon* cu această restricție; dar sensul în care este acum folosit ar putea induce în eroare, făcând să se creadă în existența entităților special create pentru rău.

În privința lui Satan, evident personificarea răului sub formă alegorică, s-ar admite a fi o faptură malefică luptând cu toate forțele împotriva Divinității, și a cărui singură preocupare ar fi aceea de ai se opune.

Cum omului îi trebuie figuri și imagini pentru a frapa imaginația, el a descris atunci entități corporale sub o formă materială cu atribute amintind de calitățile și defectele lui. Astfel că anticii, dorind să personifice timpul, l-au descris prin figura unui bătrân cu clepsidră și coasă; figura unui tânăr ar fi fost contraindicată; același lucru este valabil pentru reprezentările alegorice ale norocului, adevărului etc. Modernii și-au reprezentat îngerii sau Spiritele pure printr-o figură strălucitoare cu aripi albe, emblemă a purității; Satan, cu coarne, gheare și atributele bestialității, embleme ale pasiunilor josnice. Omul de rând, care ia lucrurile *ad litteram*, a văzut în aceste embleme un individ real, așa cum altădată îl văzuse pe Saturn în alegoria Timpului.

CAPITOLUL II

Încarnarea spiritelor

1. Scopul încarnării 2. Despre suflet 3. Materialism.

1. Scopul încarnării

132. Care este scopul încarnării Spiritelor?

„Le este impus de Dumnezeu pentru a le face să atingă perfecțiunea; pentru unele este o ispășire; pentru altele o misiune. Dar, pentru a atinge perfecțiunea, ele trebuie să sufere toate vicisitudinile existenței corporale: aceasta este ispășirea. Încarnarea mai are și un alt scop: acela de a face spiritele să contribuie fiecare cu partea sa la opera de creație. Pentru a se desăvârși, în fiecare lume, ele își iau o constituție în armonie cu materia esențială a fiecărei lumi pentru a executa aici, din acest punct de vedere, ordinele lui Dumnezeu; astfel încât participând la opera generală, avansează și ele însele.

Acțiunea fapturilor corporale este necesară în mersul universului; dar Dumnezeu, în înțelepciunea sa, a dorit ca și în această acțiune ele să găsească un mijloc de a progresa și a se apropia de el. Astfel încât, în virtutea unei legi admirabile în providența sa, totul în natură se înlănțuie, toate părțile sunt solidare.

133. Spiritele care, din principiu, au urmat calea binelui, mai au nevoie de încarnare?

„Toate sunt create simple și ignorante; ele se instruiesc în decursul luptelor și frământărilor vieții corporale. Dumnezeu, care este drept, nu putea să le facă pe unele fericite, fără suferință și fără trudă și, în consecință, fără merit”.

Dar atunci, la ce servește Spiritelor faptul de a fi urmat calea binelui, dacă aceasta nu le scutește de suferințele vieții corporale?

„Ele ajung mai repede la țel; și apoi, suferințele vieții sunt adesea consecința imperfecțiunii Spiritului; cu cât e mai puțină imperfecțiune, cu atât e mai puțin zbucium; cel ce nu este nici invidios, nici gelos, nici avar, nici ambițios, nu va avea zbuciumul născut de aceste defecte”.

2. Despre suflet

134. Ce este sufletul?

„Un Spirit încarnat”.

Ce era sufletul înainte de a se uni cu corpul?

„Spirit”.

Sufletele și Spiritele sunt deci identice?

„Desigur; sufletele sunt Spirite, înainte de a se uni cu trupul, sufletul este una din entitățile inteligente care populează lumea invizibilă și care îmbracă temporar un înveliș carnal pentru a se purifica și lumina.”

135. Există în om și alt lucru în afară de suflet și corp?

„Există liantul ce unește sufletul cu trupul”.

Care este natura acestui liant?

„Semi-materială, adică intermediară între Spirit și corp. Și este necesar pentru ca ele să poată comunica unul cu celălalt. Prin acest liant Spiritul însuflețește materia, și reciproc”.

Omul este format din trei părți esențiale: *Corpul* sau făptura materială asemănătoare cu cea a animalelor și însuflețită de același principiu vital; *Sufletul* Spiritul încarnat căruia trupul îi servește de locuință; *Principiul intermediar* sau prespiritual, substanța semi-materială care servește drept prim înveliș al Spiritului și unește sufletul cu trupul, întocmai ca într-un fruct, avem sămânța, pulpa și coaja.

136. Este sufletul independent de principiul vital?

„Corpul nu este decât învelișul, o repetăm mereu”.

Poate corpul să existe fără suflet?

„Da, și totuși de îndată ce corpul încetează să trăiască, sufletul îl părăsește. Înainte de naștere, nu există încă o unire definitivă între suflet și corp; după ce această unire a fost stabilită, moartea corpului rupe legăturile ce-l uneau cu sufletul, și sufletul îl părăsește. Viața organică poate anima un corp fără suflet, dar sufletul nu poate locui într-un corp lipsit de viața organică”.

Ce ar fi fost corpul nostru dacă nu ar fi avut suflet?

„O masă de carne fără inteligentă, sau tot ceea ce doriți, cu excepția omului adevărat”.

137. Același Spirit se poate încarna în același timp în două corpuri diferite?

„Nu, Spiritul este indivizibil și nu poate anima simultan două făpturi diferite”.

138. Ce gândiții despre opinia celor care privesc sufletul ca principiu al vieții materiale?

„E o chestiune de cuvinte, nu ținem la asta; începeți prin a înțelege cu propria voastră minte”.

139. Anumite Spirite, înaintea anumitor filozofi, au definit sufletul: „o scânteie sufletească emanată din marele TOT”; de ce această contradicție?

„Nu există o contradicție; depinde de accepția cuvintelor. De ce nu aveți câte un cuvânt pentru fiecare lucru?”

Cuvântul *suflet* este utilizat pentru a exprima lucruri foarte diferite. Unii numesc astfel principiul vieții, și în această accepțiune este exact a spune la figurat că: sufletul este o scânteie sufletească emanată din marele TOT. Ultimele cuvinte desemnează sursa universală a principiului vital din care fiecare existență absoarbe o parte și care reintră în tot după moarte. Ideea nu exclude de loc pe cea a unei entități morale distincte, independente de materie care își păstrează individualitatea. Este acea entitate numită suflet, și în această accepție se poate spune că sufletul este un Spirit încarnat.

Dând sufletului definiții diferite, Spiritele au vorbit funcție de sensurile acceptate ale cuvântului, și potrivit ideilor pămâtenes de care încă erau mai mult sau mai puțin pătrunse. Lucrul ține de insuficiența limbajului uman ce nu are câte un cuvânt pentru fiecare idee și de aici sursa mulțimii de confuzii și distincții; iată de ce spiritele superioare ne cer să înțelegem mai întâi sensul cuvintelor.

140. Ce gândiți despre teoria sufletului subdivizat în tot atâtea părți câți mușchi există și dirijând astfel fiecare dintre funcțiunile corpului?

„Depinde încă de sensul atașat cuvântului suflet: dacă se înțelege fluidul vital, este adevărat; dacă se consideră Spiritul încarnat, nu e corect. După cum am mai spus, Spiritul este indivizibil; el transmite mișcarea organelor prin fluidul intermediar, fără ca pentru aceasta să se divizeze”.

Totuși, există Spirite care au dat această definiție.

„Spiritele ignorante pot lua efectul drept cauză”.

Sufletul acționează prin intermediul organelor, iar organele sunt animate prin fluidul vital ce se repartizează între ele, mai abundent către cele ce sunt centre sau focare ale mișcării. Însă explicația nu poate conveni în cazul sufletului considerat Spirit ce locuiește în trup în timpul vieții și pe care îl părăsește la moarte.

141. Există ceva adevăr în opinia celor care socotesc că sufletul este exterior și înconjoară corpul?

„Sufletul nu este de loc închis în corp precum pasărea într-o colivie; el radiază și se manifestă în afară asemenea luminii ce traversează un glob de sticlă sau ca sunetul

împrejurul unui centru sonor; așa încât se poate spune că este exterior, dar nu face parte din învelișul corpului.

Sufletul are două învelișuri: unul subtil și ușor, primul, cel pe care-l numiți *perispirit*; altul grosier, material și greu: *corpul*. Sufletul este centrul acestor învelișuri, ca și sămânța într-un sâm bure”.

142. Ce spuneți despre o altă teorie după care, la copii, sufletul se completează în fiecare perioadă a vieții?

„Spiritul nu este decât unul singur; el este întreg la copil ca și la adult; ceea ce se dezvoltă sau completează sunt organele sau instrumentele manifestărilor sufletului. A nu se confunda iarăși cauza cu efectul”.

143. De ce Spiritele nu definesc sufletul în același mod?

„Nu toate Spiritele sunt lămurite în privința acestor lucruri. Există Spirite încă limitate, care nu înțeleg lucrurile abstracte - așa cum sunt printre voi copiii; există de asemenea Spirite pseudo-savante, care fac paradă de cuvinte pentru a se impune; ca de altfel, unii dintre voi. Iar apoi, chiar Spiritele luminate se pot exprima în termeni diferiți, ce au în fond aceeași valoare, mai ales când este vorba de lucruri pentru care limbajul vostru este neputincios în a le reda cu claritate; sunt necesare simboluri, comparații pentru a vă reda realitatea”.

144. Ce trebuie să se înțeleagă prin sufletul lumii?

„Este principiul universal al vieții și inteligenței de unde se nasc individualitățile. Dar cei care se servesc de aceste cuvinte nu se înțeleg adesea nici măcar pe ei înșiși. Cuvântul suflet e atât de elastic încât fiecare îl interpretează pe planul visurilor sale. Câteodată a fost atribuit unui suflet - Pământului; trebuie înțeles prin aceasta ansamblul Spiritelor devotate ce vă dirijează acțiunile pe o cale bună atunci când le ascultați, și care într-un fel sunt locotenenții lui Dumnezeu pe lângă planeta voastră”.

145. Cum se face că atâția filozofi antici și moderni au studiat vreme îndelungată filozofia și psihologia fără a fi ajuns la adevăr?

„Acești oameni erau antemergătorii doctrinei spiritiste eterne; ei au pregătit drumul. Erau oameni, și au putut să se înșele, deoarece au considerat propriile idei drept adevăruri; dar chiar și erorile fac să reiasă adevărul arătând argumentele pro și contro; de altminteri printre aceste erori se găsesc marile adevăruri pe care un studiu comparativ vă face să le înțelegeți”.

146. Are sufletul un sediu determinat și circumscris de corp?

„Nu, dar el este localizat mai ales la cap la marile genii și la toți cei ce gândesc mult, și la inimă la oamenii mai sensibili ale căror acțiuni se îndreaptă spre întreaga omenire”.

Ce gândiți despre opinia celor ce plasează sufletul într-un centru vital?

„Adică de a spune că Spiritul locuiește mai degrabă această parte a structurii voastre deoarece acolo conduc toate senzațiile. Cei ce-l plasează în ceea ce consideră a fi centrul vitalității îl confundă cu fluidul sau principiul vital. Totuși, se poate spune că sediul sufletului e mai ales în organele ce servesc manifestărilor intelectuale și morale”.

3. Materialism

147. De ce anumiții, fiziologii și în general cei ce aprofundează științele naturii sunt atât de des înclinați către materialism?

„Fiziologul raportează totul la ceea ce vede. Orgoliu al oamenilor ce cred că știu totul

și nu admit ceva ce poate depăși înțelegerea lor! Însăși știința lor le dă înfumurarea; ei gândesc că natura nu poate avea nimic de ascuns pentru ei”.

148. Nu este inoportun să considerăm materialismul o consecință a studiilor ce ar trebui, din contră, să arate omului superioritatea inteligenței care guvernează lumea? În concluzie, sunt aceste studii periculoase?

„Nu-i adevărat că materialismul e o consecință a acestor studii; oamenii trage această falsă concluzie, pentru că ei pot abuza de tot, chiar de cele mai bune lucruri. De altfel, neantul îi înspăimântă mai mult decât ar voi să pară, și firile puternice sunt adesea mai mult lăudăroase decât brave. Majoritatea sunt materialişti pentru că nu au nimic cu care să umple abisul ce se cascadează în fața lor; arătați-le o ancoră de salvare, și ei se vor agăța strâns de ea”.

Printr-o aberație a inteligenței, există oameni care nu văd în făpturile organice decât acțiunea materiei și raportează la ea toate actele noastre. Ei nu au văzut în corpul omenesc decât mașina electrică; nu au studiat mecanismul vieții decât prin jocul organelor; au văzut adesea întinzându-se prin ruptură un fir, și nu au văzut nimic altceva decât acest fir; au căutat dacă rămâne ceva, și cum nu au găsit decât materie devenită inertă, căci nu au văzut sufletul ce ieșea și nu l-au putut sesiza, au conchis că totul consta în proprietățile materiei, și că astfel după moarte nu există decât neantul gândirii; tristă consecință dacă ar fi fost așa, căci atunci binele și răul ar fi fost fără scop; omul ar fi fost clădit să nu se gândească decât la el și să pună deasupra tuturor satisfacerea plăcerilor sale materiale, legăturile sociale ar fi fost rupte, afectele cele mai sănătoase îndepărtate fără întoarcere. Din fericire, aceste idei sunt departe de a fi generale; se poate chiar spune că ele sunt foarte circumscrise, și nu constituie decât opinii individuale, caci nicăieri nu au fost ridicate la rangul de doctrină. O societate fondată pe aceste baze ar purta în sine germele distrugerii sale, și membrii săi s-ar sfârșia între ei ca animalele feroce.

Omul are în mod instinctiv gândul că totul, pentru el, nu se sfârșește odată cu viața; el are oroare de neant; el se străduiește în zadar să se opună gândului despre viitor, când vine momentul suprem, deoarece nu sunt putini cei care se întreabă ce se va alege de ei; căci ideea de a părăsi viața fără întoarcere are în ea ceva dureros. Cine ar putea, în adevăr, să privească în față cu indiferență o despărțire absolută, eternă de tot ceea ce a iubit? Cine ar putea să vadă fără spaimă deschizându-se în față sa abisul imens al neantului, unde ar fi înghițite pentru totdeauna toate talentele noastre, toate speranțele noastre și să-și spună: Cum! după mine, nimic, nimic mai mult decât vidul; totul este sfârșit, fără întoarcere; câteva zile și amintirea mea va fi ștersă din memoria celor ce-mi supraviețuiesc; curând nu va mai rămâne nici o umbră din trecerea mea pe pământ; chiar și binele pe care l-am făcut va fi uitat de ingrații pe care i-am îndatorat; și nimic pentru a compensa toate acestea, nici o altă perspectivă decât aceea a corpului meu ros de viermi!

Acest tablou nu are ceva oribil, glacial? Religia ne arată că nu poate fi așa, și rațiunea ne-o confirmă; dar această existență viitoare, vagă și nedefinită, nu are nimic care să satisfacă dragostea noastră de certitudine; este ceea ce, la unii, însuflă îndoiala. Avem un suflet, fie; dar ce este acest suflet? Are o formă, o aparentă oarecare? Este o făptură limitată sau una nedefinită? Unii spun că este un suflu al lui Dumnezeu, alții o scânteie, alții o parte a marelui TOT, principiul vieții și al inteligenței; dar știm noi oare ce sunt toate acestea? Ce importantă mai are să ai un suflet dacă după noi el se cufundă în imensitate ca și picăturile de apă în ocean! Pierderea individualității noastre nu este ca și neantul? Se mai spune că este imaterială; dar un lucru imaterial nu ar ști să aibă proporții diferite; pentru noi acesta nu e nimic.

Religia ne învață de asemenea că vom fi fericiți sau nefericiți, după binele sau răul pe care le vom face; dar ce este fericirea care ne așteaptă la sânul lui Dumnezeu? Este o beatitudine, o contemplație eternă, fără altă preocupare decât de a aduce laude Creatorului? Flăcările iadului sunt o realitate sau un simbol? Însăși biserica îl acceptă în această ultimă accepție, dar care sunt aceste suferințe? Unde este acest loc de supliciu? Într-un cuvânt ce se face, ce se vede în această lume care ne așteaptă pe toți? Nimeni, se spune, nu a revenit pentru a ne da socoteală. Este o eroare, și misiunea spiritismului este tocmai de a ne lămuri asupra acestui viitor, de a ne face, până într-un anumit punct, să-l atingem cu mâna și ochiul, nu numai prin raționament, ci și prin fapte. Grație comunicărilor spiritiste, aceasta nu mai este o prezumție, o probabilitate asupra căreia fiecare brodează după plac, pe care poezii o înfrumusețează cu ficțiunile lor sau răspândesc imagini alegorice care ne înșeală, ci este realitatea ce ne apare. Însăși entitățile de dincolo de moarte care vin să ne descrie situația lor, să ne spună ceea ce fac, să ne permită să asistăm pentru a povesti astfel peripețiile din noua lor viață și, prin acest mijloc, să ne arate soarta

inevitabilă care ne este rezervată după meritele și faptele noastre rele. Există aici ceva antireligios? Cu totul împotrivă, de vreme ce incredulii găsesc aici credința iar nepăsătorii o reînnoire a fervorii și încrederii. Spiritismul este deci cel mai puternic auxiliar al religiei. De vreme ce este acest lucru, Dumnezeu este cel care îl îngăduie, și îl îngăduie tocmai pentru a reînsufleți speranțele noastre sovăielnice, și pentru a ne readuce pe calea binelui din perspectiva viitorului.

CAPITOLUL III

Reîntoarcerea de la viața corporală la viața spirituală

1. Sufletul după moarte, individualitatea sa. Viața eternă. 2. Separarea sufletului de corp. 3. Spiritul tulburat.

1. Sufletul după moarte

149. Ce devine sufletul îndată după moarte?

„Redevine Spirit, adică reintră în lumea Spiritelor pe care o părăsise pentru puțin timp”.

150. Sufletul își păstrează după moarte individualitatea?

„Firește, nu și-o pierde niciodată. Ce ar fi fost el dacă nu și-ar fi păstrat-o?”

Cum își constată sufletul individualitatea, din moment ce nu mai are un corp material?

„El mai are încă fluidul ce-i este propriu, extras din atmosfera planetei sale, și care reprezintă opera ultimei sale încarnări: perispiritul său”.

Sufletul nu duce cu sine nimic de aici, de pe pământ?

„Nimic altceva decât amintirea și dorința de a merge într-o lume mai bună. Această amintire este plină de dulceață sau de amărăciune după felul în care s-a folosit de viață; cu cât este mai pur, cu atât înțelege mai bine inutilitatea celor lăsate pe pământ”.

151. Ce gândiți despre opinia conform căreia, după moarte, sufletul reintră în totul universal?

„Dar ansamblul Spiritelor nu formează un întreg? Nu este tot o lume? Când ești într-o adunare, faci parte integrantă din acea adunare, și totuși ai în permanentă propria individualitate”.

152. Ce dovadă putem avea cu privire la păstrarea individualității sufletului după moarte?

„Nu aveți dovada prin comunicările pe care le obțineți? Dacă nu sunteți orbi, veți vedea; și dacă nu sunteți surzi, veți auzi, căci foarte des o voce vă vorbește și vă revelează existența unei entități de dincolo de voi”.

Cei ce gândesc că la moarte sufletul reintră în totul universal cad în greșală dacă înțeleg prin aceasta că, asemănător unei picături de apă ce cade în ocean el își pierde individualitatea; au dreptate dacă înțeleg prin „totul universal” ansamblul entităților corporale în care fiecare suflet sau Spirit este un element distinct. Dacă sufletele ar fi fost amestecate într-o masă, nu ar fi avut decât calitățile ansamblului, nu ar fi avut nici inteligență, nici calități proprii; în timp ce, în toate comunicările, ele lasă să se întrevadă o conștiință și o voință distincte; diversitatea infinită ce ne-o prezintă sub toate raporturile este chiar consecința individualităților. Dacă după moarte nu ar fi existat decât ceea ce se numește marele TOT absorbind toate individualitățile, acest TOT ar fi uniform, și ca urmare toate comunicările ce s-ar primi din lumea invizibilă ar fi identice. De vreme ce se întâlnesc entități bune, altele rele, savante și ignorante, fericite și nefericite; care au toate tipurile de caractere: vesele și triste, nefericite și profunde

etc., este evident că acestea sunt existențe distincte. Individualitatea devine și mai evidentă atunci când aceste existențe își probează identitatea prin semne incontestabile, detalii personale referitoare la viața lor terestră ce se pot constata; ea nu poate fi pusă la îndoială când Spiritele se manifestă la vedere prin apariții. Individualitatea sufletului nu era indicată, în teorie, ca un articol de credință; într-un fel, spiritismul are și o certificare materială.

153. În ce fel trebuie înțeleasă viața eternă?

„Viața Spiritului este eternă; cea a corpului este tranzitorie și pasageră. Când corpul moare, sufletul reîntră în viața eternă.”

Nu ar fi mai exact să se numească viață eternă cea a Spiritelor pure, a celor care atingând gradul suprem de perfecțiune nu mai au de trecut prin încercări?

„Mai degrabă fericirea eternă; dar este o chestiune de cuvinte, numiți lucrurile cum doriți, numai să înțelegeți”.

2. Separarea sufletului de corp

154. Separarea sufletului de corp este dureroasă?

„Nu, corpul adesea suferă mai mult în timpul vieții decât în momentul morții: sufletul deloc. Suferințele prin care trece câteodată în momentul morții sunt un prilej de bucurie pentru Spirit, care vede sosind sfârșitul exilului său”.

În moartea naturală, ce survine prin epuizarea organelor ca urmare a vârstei, omul părăsește viața fără a băga de seamă: ca o lampă ce se stinge nemaifiind alimentată.

155. Cum se realizează separarea sufletului de corp?

„Legăturile ce-l rețineau fiind rupte, el se eliberează”.

Separarea este instantanee și prin tranziție bruscă? Există o linie de demarcație net trasată între viață și moarte?

„Nu, sufletul se eliberează gradat și nu fuge ca o pasăre captivă repusă subit în libertate. Cele două stări se ating, se amestecă, astfel că Spiritul se degajă puțin câte puțin de legăturile sale: ele se desfac, nu se rup”.

În timpul vieții, Spiritul este ținut de corp prin învelișul său semi-material sau perispirit; moartea înseamnă doar distrugerea corpului și nu și a celui de al doilea înveliș ce se separă de corp când în acesta încetează viața organică. Observația probează că în momentul morții desprinderea peri-spiritului nu se face subit; ea nu se realizează decât gradat, cu o lentoare foarte variabilă depinzând de individ; la unii este foarte rapidă, și se poate spune că între momentul morții și cel al eliberării sunt câteva ore; dar la alții, mai ales la cei a căror viață a fost exclusiv materială și senzuală, dezlegarea este mai puțin rapidă și durează câteodată zile, săptămâni și chiar luni, ceea ce nu implică o mai mică vitalitate a corpului, nici posibilitatea unei reîntoarceri la viață, ci o simplă afinitate între corp și Spirit, în raport cu superioritatea acordată, în viață, de către spirit materiei. E rațional să concepi, într-adevăr, cu cât Spiritul s-a identificat cu materia, cu atât îi vine mai greu la separare; în timp ce activitatea intelectuală și morală, elevația gândirii, operează un început de desprindere chiar în timpul vieții corpului, iar atunci când sosește moartea desprinderea este aproape instantanee. Acesta este rezultatul studiilor făcute pe toți indivizii observați în momentul morții. Observațiile mai probează că afinitatea ce persistă, la anumiți indivizi, între suflet și corp, este câteodată foarte dureroasă deoarece Spiritul poate simți oroare față de descompunere. Cazul este excepțional și specific anumitor feluri de viață și anumitor feluri de moarte, apare și la câțiva sinucigași.

156. Separarea definitivă dintre suflet și corp poate avea loc înainte de încetarea completă a vieții organice?

„La agonie, sufletul a părăsit câteodată corpul: nu mai există decât viața organică. Omul nu mai are conștiința sinelui și totuși îi rămâne un suflu de viață.

Corpul este o mașină pe care inima o face să se pună în mișcare; el există doar atâta

timp cât inima face sângele să circule prin vene, și pentru asta nu e nevoie de suflet”.

157. În momentul morții, sufletul nu are câteodată o aspirație sau un extaz ce-l face să întrevadă lumea unde va merge?

„Deseori sufletul știe să desfacă legăturile ce-l atașează de corp; în acest caz face toate eforturile pentru a le rupe în întregime. Deja degajat în parte de materie, el vede derulându-se viitorul în fața sa și se bucură, prin anticipare, de starea de spirit”.

158. Exemplul omizii care, mai întâi, se târăște pe pământ, după aceea se închide în crisalida sa într-o moarte aparentă, pentru a renaște apoi într-o existență strălucitoare, ne poate da o idee a vieții terestre, apoi a morții, și în sfârșit a noii noastre existențe?

„O idee în mic. Comparația este bună, dar n-ar trebui totuși luată ad litteram, cum se întâmplă de obicei”.

159. Ce senzație încearcă sufletul în momentul când se regăsește în lumea Spiritelor?

„Depinde, dacă ai făcut rău din dorința de a-l face, te simți în primul moment cu totul rușinat de cele făcute. Pentru cel drept, senzația este foarte diferită: ca ușurarea de o mare greutate, căci el nu se teme de nici o privire scrutătoare”.

160. Spiritul regăsește imediat pe cei cunoscuți pe pământ și care au murit înaintea lui?

„Da, în funcție de afecțiunea avută pentru el; adesea, ei vin să-l primească la reîntrarea în lumea Spiritelor, și îl ajută să se degajeze de scutecele materiei; ca astfel să regăsească multe din cele pierdute din vedere în timpul șederii sale pe pământ; vede pe cei răătăcitori; merge să viziteze pe cei ce sunt încarnați”.

161. În moartea violentă și accidentală, atunci când organele nu au fost încă slăbite de vârstă sau de boli, separarea sufletului și încetarea vieții au loc simultan?

„În general așa este, însă clipa ce le separă este foarte scurtă”.

162. După decapitare, de exemplu, omul păstrează timp de câteva momente conștiința de sine?

„Adesea, o păstrează timp de câteva minute până când viața organică se stinge complet. Dar tot adesea teama de moarte l-a făcut să-și piardă această conștiință înainte de momentul supliciului”.

Nu este vorba aici decât de conștiința pe care cel ce suportă supliciul o poate avea despre sine însuși, ca om și prin intermediul organelor, și nu ca Spirit. Dacă nu a pierdut această conștiință înainte de supliciu, poate deci să o păstreze câteva clipe - o foarte scurtă durată -, și ea încetează neapărat odată cu viața organică a creierului, ceea ce nu implică faptul că, pentru aceasta, perispiritul să fie în întregime degajat de corp, ci din contră: în toate cazurile de moarte violentă, când nu vine prin stingerea treptată a forțelor vitale, legăturile ce unesc corpul cu perispiritul sunt mai persistente, și eliberarea completă este mai lentă.

3. Spiritul tulburat

163. Sufletul părăsind corpul, are imediat conștiința de sine?

„Conștiința imediată nu este cuvântul potrivit; el este câtva timp în tulburare”.

164. Toate spiritele încearcă, în același grad și pe aceeași durată, tulburarea ce urmează separării sufletului de corp?

„Nu, depinde de elevația lor. Cel ce este deja purificat se recunoaște aproape imediat, deoarece este eliberat de materie încă din timpul vieții corpului, în timp ce omul carnal, a

căruia conștiință nu este pură, păstrează foarte mult timp impresia acestei materii”.

165. Cunoașterea spiritismului exercită vreo influență asupra duratei tulburării, mai mult sau mai puțin lungă?

„O influență foarte mare, de vreme ce Spiritul înțelege cu anticipație situația sa, dar practica binelui și conștiința pură au cea mai mare influență”.

În momentul morții, totul este mai întâi confuz; sufletului îi trebuie ceva timp pentru a se recunoaște; este cam dezorientat, și în starea unui om ieșind dintr-un somn profund care caută să-și dea seama de situația sa. Luciditatea ideilor și memoria trecutului îi revin pe măsură ce se șterge influența materiei de care tocmai s-a eliberat, și care se împrășteie ca un fel de ceață ce întuneca gândurile sale.

Durata tulburării ce urmează morții este foarte variabilă; poate fi de câteva ore, de mai multe luni, și chiar de câțiva ani. Cei la care durata este mai puțin lungă sunt cei ce s-ar identifica încă din timpul vieții cu starea lor viitoare, deoarece atunci își înțeleg imediat poziția.

Această tulburare prezintă circumstanțe deosebite după caracterul indivizilor și mai ales după felul morții. În morțile violente - sinucidere, supliciu, accident, apoplexie, răniri etc., Spiritul este surprins, uimit și nu crede a fi mort; și o susține cu încăpățănare. Totuși își vede corpul, știe că acest corp este al său, și nu înțelege să fie separat de acesta; se îndreaptă către persoanele pe care le iubește, le vorbește, și nu înțelege de ce acestea nu-l aud. Iluzia durează până la completa desprindere a perispiritului; atunci numai Spiritul se recunoaște și înțelege că nu mai face parte dintre cei vii. Fenomenul se explică cu ușurință. Surprins de moarte pe neașteptate, Spiritul este derutat de schimbarea bruscă petrecută; pentru el, moartea este încă sinonimă cu distrugerea, neantizarea; or, așa cum gândește, după ceea ce vede, după ceea ce aude. În sensul său nu este mort; ceea ce îi sporește iluzia, este faptul că el se vede un corp asemănător celui precedent prin formă, a căruia natură eternă nu a mai avut timp să o studieze; îl crede solid și compact precum primul corp; și când își îndreaptă atenția asupra acestui lucru, se miră de ce nu se putea pipăi. Fenomenul este analog cu ceea ce se petrece cu somnambulii mai recenți care nu cred că dorm. Pentru ei, somnul este sinonim cu suspendarea facultăților intelectuale; or, dacă ei gândesc liber și deoarece văd, înseamnă pentru ei că nu dorm. Anumite Spirite prezintă aceeași particularitate, cu toate că moartea nu a sosit inopinat, dar este mai vagă la cei care, deși bolnavi, nu se gândesc că vor muri. Se vede atunci spectacolul neobișnuit al unui Spirit asistând la propriul cortegiu funebru ca la al unui străin, și vorbind despre asta ca despre un lucru ce nu-l privește, până în momentul când înțelege adevărul.

Tulburarea ce urmează morții nu are nimic dureros pentru omul de bine. El este într-o stare de calm întru totul asemănătoare celei ce însoțește o trezire liniștită. Însă cel ce nu are conștiința pură, este cuprins de anxietate și angoasă care sporesc pe măsură ce Spiritul se recunoaște.

În cazul morții colective, s-a observat că nu toți cei ce pier în același timp se revăd întotdeauna imediat. În tulburarea ce urmează morții, fiecare merge pe drumul său, unde nu se preocupă decât de cei care-l interesează.

CAPITOLUL IV

Pluralitatea existențelor

1. Despre reîncarnare.
2. Justețea reîncarnării.
3. Încarnarea în diferitele lumi.
4. Transmigrația progresivă.
5. Soarta copiilor după moarte.
6. Sexele Spiritelor.
7. Rudenie, filiație.
8. Similitudini.
9. Idei înnăscute.

1. Despre reîncarnare

166. Cum poate sufletul care n-a putut atinge perfecțiunea în timpul vieții corporale, să-și termine purificarea?

„Suportând proba unei noi existențe”.

Cum desăvârșește sufletul această nouă existență? Prin transformarea sa în Spirit?

„Sufletul, purificându-se, suferă fără îndoială o transformare, dar pentru aceasta îi

este necesară proba vieții corporale”.

Deci sufletul are mai multe existențe corporale?

„Da, noi toți avem mai multe existențe. Cei ce vă spun contrariu vor să vă mențină în ignoranța în care se găsesc ei înșiși; este dorința lor”.

Pare a rezulta din acest principiu că sufletul după ce a părăsit un corp, își ia altul; altfel spus, el se reîncarnează într-un nou corp.

„Evident”.

167. Care este scopul reîncarnării?

„Ispășirea, ameliorarea progresivă a umanității, fără de care n-ar exista dreptate.”

168. Numărul existențelor corporale ale unui Spirit este limitat, sau Spiritul se reîncarnează pe veșnicie?

„Cu fiecare existență nouă, Spiritul face un pas pe drumul progresului; când s-a debarasat de toate impuritățile sale, nu mai are nevoie de probele vieții corporale”.

169. Numărul încarnărilor este același pentru toate Spiritele?

„Nu; cel ce avansează repede este cruțat de încercări. Totodată, aceste încarnări succesive sunt întotdeauna foarte numeroase, căci progresul este aproape infinit”.

170. Ce devine Spiritul după ultima sa încarnare?

„Spirit preafericit; este Spiritul pur”.

2. Justețea reîncarnării

171. Pe ce este fondată dogma reîncarnării?

„Pe dreptatea lui Dumnezeu și pe revelație, căci noi vă repetăm fără încetare: Un tată bun lasă întotdeauna copiii săi o poartă deschisă câinței. Nu-ți spune rațiunea că ar fi nedrept să privezi definitiv de fericirea eternă pe toți cei a căror îmbunătățire nu depinde de ei ? Nu sunt toți oamenii copiii lui Dumnezeu, chiar dacă printre cei egoiști se întâlnesc nedreptatea, ura implacabilă și pedepsele fără milă?”

Toate Spiritele tind spre perfecțiune și Dumnezeu le dă mijloacele prin probele vieții corporale. Dar în dreptatea sa, el le hărăzește să desăvârșescă în noi existențe ceea ce n-au putut face sau termina într-o primă încercare.

Nici dreptatea și nici bunătatea lui Dumnezeu nu impresionează pentru totdeauna pe cei ce au putut întâlni obstacole în ameliorarea lor, chiar în mediul în care se găsesc, în afară de voința lor. Dacă soarta omului era irevocabil fixată după moartea sa, Dumnezeu nu ar fi cântărit de loc acțiunile tuturor în aceeași balanță, și nu le-ar fi tratat de loc cu imparțialitate.

Doctrina reîncarnării, care constă în a admite omului mai multe existențe succesive, este singura ce răspunde ideii că dreptatea lui Dumnezeu se face și în privința oamenilor aflați într-o condiție morală inferioară. Această doctrină este singura care poate să ne explice viitorul și să îndreptățească speranțele noastre, de vreme ce ea ne arată mijlocul de a ne răscumpăra greșelile prin noi încercări. Rațiunea ne-o sugerează și Spiritele ne-o înfățișează.

Omul care are Conștiința inferiorității sale capătă prin doctrina reîncarnării o speranță consolatoare. Dacă el crede în dreptatea lui Dumnezeu, nu poate spera să fie pentru eternitate egalul acelor ce au făcut mai mult bine decât el. Gândul că această inferioritate nu-l dezmoștenește pentru totdeauna de binele suprem, și că îl va putea cuceri prin noi eforturi, îl susține și îl reanimă curajul. Cine este cel care, la sfârșitul carierei sale, nu regretă că a căpătat prea târziu o experiență de care nu mai poate profita? Această experiență tardivă nu este de loc pierdută; o va folosi într-o nouă viață.

3. Încarnarea în diferitele lumi

172. Diferitele noastre existențe corporale se realizează toate pe pământ?

„Nu, nu toate, ci în diferitele lumi: cea de aici nu este nici prima și nici ultima, ci este una dintre cele mai materiale și mai îndepărtate de perfecțiune”.

173. Sufletul la fiecare nouă existență corporală, trece dintr-o lume într-alta, sau poate realiza mai multe existențe pe aceeași planetă?

„Poate reînvia de mai multe ori pe aceeași planetă, dacă nu este suficient de avansat pentru a trece într-o lume superioară”.

Astfel putem reapărea de mai multe ori pe pământ?

„Cu certitudine”.

Putem reveni pe pământ după ce am viețuit în alte lumi?

„Desigur; ați putut deja trăi și în altă parte și pe pământ”.

174. Există necesitatea de a retrăi pe pământ?

„Nu; dar dacă nu avansați, puteți merge într-o altă lume în care nu este mai bine și în care poate fi mai rău”.

175. Există un avantaj în a reveni să locuiești pe pământ?

„Nici un avantaj deosebit, în afară de a te afla în misiune; atunci se avansează, aici ca și în altă parte”.

Nu ar fi mai fericit cel ce ar rămâne Spirit?

„Nu, nu, ar rămâne staționar; or, ceea ce se dorește este apropierea de Dumnezeu”.

176. După ce au fost încarnate în alte lumi, pot Spiritele să apară acolo unde nu au fost vreodată?

„Da, așa cum ați fost și voi, în altele. Toate lumile sunt solidare: ce nu se îndeplinește într-una se îndeplinește în alta”.

Există oameni care se află pe pământ pentru prima dată?

„Există în multe și diverse feluri”.

Se poate recunoaște după un semn oarecare când un Spirit este la prima sa apariție pe pământ?

„Nu ar fi de nici un folos”.

177. Pentru a atinge perfecțiunea și fericirea supremă - care este scopul final al tuturor oamenilor - este oare nevoie ca Spiritul să treacă prin filiera tuturor lumilor existente în univers?

„Nu, căci există multe lumi de același grad, și unde Spiritul nu ar învăța nimic nou”.

Cum se explică atunci pluralitatea existențelor sale pe aceeași planetă?

„Spiritul poate să se găsească acolo de fiecare dată în poziții foarte diferite, care reprezintă pentru el tot atâtea ocazii de a acumula experiență”.

178. Pot Spiritele să retrăiască corporal într-o lume relativ inferioară celei în care au viețuit deja?

„Da, când au de îndeplinit o misiune de favorizare a progresului, și atunci acceptă cu bucurie frământările acestei existențe, deoarece le oferă un mijloc de a avansa”.

Acest lucru nu poate avea loc prin ispășire? Dumnezeu nu poate trimite Spiritele rebele în lumi inferioare?

„Spiritele pot rămâne staționare, dar nu retrogradează, și atunci pedeapsa lor e de a nu avansa și de a reîncepe existențele rău folosite în mediul ce convine naturii lor”.

Care sunt Spiritele nevoite să reînceapă aceeași existență?

„Cele care greșesc în misiunea sau în încercările lor”.

179. Entitățile care populează fiecare lume au ajuns la același grad de perfecțiune?

„Nu, este ca pe pământ: unele sunt mai avansate, altele mai puțin avansate”.

180. Trecând din această lume în alta, Spiritul își păstrează inteligența ce o avea în lumea noastră?

„Fără îndoială, inteligența nu se pierde, dar poate să nu aibă aceleași mijloace de manifestare; depinde de superioritatea sa și de starea corpului pe care-l va lua.”

181. Entitățile care populează diferitele lumi au corpuri asemănătoare cu ale noastre?

„Fără îndoială, au corpuri, căci trebuie ca spiritul să fie reînveș-mântat în materie pentru a acționa asupra materiei; dar acest înveliș este mai mult sau mai puțin material după gradul de puritate atins de Spirite, și aceasta dă diferența între lumile pe care trebuie să le străbatem; căci există mai multe lăcașuri ale Tatălui nostru și de aici mai multe grade. Unii o știu și au conștiința faptului pe acest pământ, alții nu o au de loc”.

182. Putem cunoaște cu exactitatea starea fizică și morală a diferitelor lumii?

„Noi, Spiritele, vă putem răspunde că această cunoaștere depinde de gradul de puritate la care vă aflați; adică noi nu trebuie să revelăm aceste lucruri tuturor, căci nu toți sunt în stare să le înțeleagă și aceasta i-ar tulbura”.

Pe măsură ce spiritul se purifică, corpul ce-l înveșmântează se apropie de asemenea de natura Spiritelor. Materia este mai puțin densă, el nu se mai târăște cu greutate la suprafața solului, necesitățile fizice sunt mai puțin grosolane, entitățile vii nu mai au nevoie de a se devora între ele pentru a se hrăni. Spiritul este mai liber și are pentru lucrurile îndepărtate percepții ce ne sunt necunoscute: el vede prin ochii corpului ceea ce noi nu vedem decât prin gândire.

Purificarea Spiritelor aduce fapturilor în care sunt încarnate perfecționarea morală. Pasiunile animalice slăbesc și egoismul face loc sentimentului fratern. Astfel încât, în lumile superioare celei pământene, războaiele sunt necunoscute: ura și discordia sunt acolo fără obiect, căci nimeni nu se gândește să facă rău aproapelui său. Intuiția ce o au despre viitor, securitatea dată de o conștiință lipsită de remușcări, face ca moartea să nu le mai provoace nici o teamă; o văd venind fără frică, o văd ca o simplă transformare.

Durata vieții, în diferitele lumi, pare a fi proporțională cu gradul de superioritate fizică și morală a acestor lumi, și este perfect rațional. Cu cât corpul este mai puțin material, cu atât el este subiectul vicisitudinilor care îl dezorganizează; cu cât Spiritul este mai pur, cu atât are mai puține pasiuni ce-l macină. Este aici încă o binefacere a Providenței ce vrea astfel să reducă suferințele.

183. Trecând dintr-o lume în alta, Spiritul trece printr-o nouă copilărie?

„Copilăria e pretutindeni o tranziție necesară, dar nu este peste tot atât de stupidă ca la voi”.

184. Spiritul poate alege noua lume unde trebuie să locuiască?

„Nu întotdeauna, dar o poate cere, și o poate obține dacă o merită; căci lumile nu sunt accesibile Spiritelor decât după gradul lor de elevație”.

Dacă Spiritul nu cere nimic, cine hotărăște lumea unde se va reîncarna?

„Gradul său de elevație”.

185. Starea fizică și morală a entităților vii este perpetuu aceeași pe fiecare planetă?

„Nu, lumile sunt de asemenea supuse legii progresului. Toate au început ca și a voastră prin a fi într-o condiție inferioară, și pământul însuși va suporta o transformare asemănătoare; el va deveni un paradis terestru atunci când oamenii vor fi devenit buni”.

Astfel emințiile care populează astăzi pământul vor dispărea într-o zi și vor fi înlocuite de făpturi din ce în ce mai perfecte; aceste seminții transformate vor urma celor actuale, tot așa cum acestea au

succedat altora și mai primitive.

186. Există lumi unde spiritul, căutând să locuiască într-un corp material, nu are ca înveliș decât perispiritul?

„Da, și acest înveliș devine atât de eterat, încât pentru voi e ca și cum n-ar exista; este starea spiritelor pure”.

Pare a rezulta de aici că nu există o demarcație netă între starea ultimelor încarnări și cea a Spiritului pur?

„Această demarcație nu există; diferența ștergându-se puțin câte puțin, devine insesizabilă precum întunericul ce se șterge în fața primelor lumini ale zilei”.

187. Substanța perispiritului este aceeași pe toate planetele?

„Nu, este mai mult sau mai puțin eterată. Trecând de la o lume la alta, Spiritul se acoperă cu materia proprie fiecărei lumi; dar aceasta durează mai puțin decât o scânteiere”.

188. Spiritele pure locuiesc în anumite lumi, sau mai degrabă ele există în spațiul universal fără a fi atașate unei lumi mai mult decât alteia?

„Spiritele pure locuiesc în anumite lumi, dar acolo ele nu sunt izolate asemenea oamenilor de pe pământ; ele pot să fie pretutindeni” *.

* Conform Spiritelor, dintre toate planetele ce compun sistemul nostru planetar, Pământul este una dintre cele ai căror locuitori sunt cel mai puțin avansați din punct de vedere fizic și moral; Marte i-ar fi inferior, iar Jupiter cu mult superior în toate privințele. Soarele nu ar fi o lume locuită de entități corporale, ci un loc de întâlnire pentru Spiritele superioare care, de acolo, radiază prin gândire către alte lumi pe care le dirijează prin mijlocirea Spiritelor mai puțin elevate cărora li se transmite prin intermediul fluidului universal. Constituția fizică a Soarelui ar fi cea a unei vetre de electricitate. Toți Sorii ar putea să fie într-o poziție identică.

Volumul și depărtarea de Soare nu au o legătură necesară cu gradul de avansare al lumilor, de vreme ce ar părea că Venus este mai avansat decât Pământul, și Saturn inferior lui Jupiter. Mai multe Spirite care au animat persoane cunoscute pe pământ au afirmat că au fost reîncarnate pe Jupiter, una din lumile cele mai apropiate de perfecțiune, și s-au mirat văzând pe această planetă atât de avansată oameni a căror opinie nu-i așeza la acest nivel aici, pe pământ. Nimic nu trebuie să surprindă dacă se consideră că anumite Spirite locuind această planetă au putut fi trimise pe pământ pentru a îndeplini o misiune care, în ochii noștri, nu le situa în primă poziție; în al doilea rând, că între existența lor terestră și cea de pe Jupiter am putut avea și altele intermediare, în care s-au ameliorat; în al treilea rând, că în această lume, ca și în a noastră, există diferite grade de dezvoltare, și între aceste grade poate exista aceeași distanță ce separă la noi sălbaticul de omul civilizat. Astfel, despre cel ce locuiește pe Jupiter nu s-ar spune că este la nivelul celor mai avansate făpturi, așa cum cineva nu este la nivelul unui academician doar pentru că locuiește la Paris. Condițiile de longevitate nu sunt peste tot aceleași ca și pe pământ, și vârsta nu se poate compara. O persoană decedată de câțiva ani, fiind evocată, spunea că s-a încarnat de șase luni într-o lume al cărei nume ne este complet necunoscut. Interogată asupra vârstei avute în acea lume, răspunse: „Nu pot aprecia, deoarece noi nu numărăm ca voi; apoi modul de existență nu mai este același; dezvoltarea este aici mult mai rapidă; totuși, deși nu am împlinit decât șase luni de ale voastre, pot spune că, în privința inteligenței, am treizeci de ani din vârsta ce o aveam pe pământ”. Multe răspunsuri asemănătoare au fost date și de alte Spirite, și aici nu e nimic neverosimil. Nu vedem pe pământ o mulțime de animale obținând în câteva luni dezvoltarea lor normală? De ce nu ar fi la fel cu omul în alte sfere? Remarcăm în plus că dezvoltarea obținută de om pe pământ la vârsta de treizeci de ani nu poate fi decât un fel de copilărie, comparativ cu cea care trebuie atinsă. Înseamnă a avea vederea foarte scurtă considerându-ne superiori față de toate celelalte tipuri ale creației, și a umili Divinitatea crezând că în afară de noi nimic nu i-ar mai fi cu putință.

4. Transmigrația progresivă

189. Pornind de la principiul formării sale, se bucură Spiritul de plenitudinea

facultăților sale?

„Nu, căci Spiritul, asemenea omului, își are copilăria sa. La origine, Spiritele nu au decât o existență instinctivă și o palidă conștiință de sine și de actele lor; abia după aceea inteligența lor se dezvoltă treptat”.

190. Care este starea sufletului la prima sa încarnare?

„Starea copilăriei vieții corporale; inteligența sa abia pâlpâie: el face proba vieții”.

191. Sufletele sălbaticilor sunt oare suflete în starea de copilărie?

„Copilărie relativă, dar sunt suflete deja dezvoltate; ele au pasiuni”.

Pasiunile sunt deci un semn al dezvoltării?

„Al dezvoltării, da, dar nu al perfecțiunii; sunt un semn al activității și al conștiinței eului în timp ce în sufletul primitiv inteligența și viața sunt în stare de germen”.

Viața Spiritului, în ansamblul său, parcurge aceleași faze pe care le vedem în viața corporală. El trece în mod gradat de la starea de embrion la cea de copilărie, pentru a ajunge printr-o succesiune de perioade la starea de adult, care este cea a perfecțiunii, cu următoarele diferențe: că nu există declin și decrepitudine ca în viața corporală; că viața sa, care a avut un început, nu va avea sfârșit; că îi trebuie un timp nemărginit, din punctul nostru de vedere, pentru a trece de la copilăria spiritistă la o dezvoltare completă; și că progresul său se realizează, nu pe o singură planetă, ci trecând prin lumi diverse.

Viața spiritului se compune astfel dintr-o serie de existențe corporale încât fiecare este pentru el o ocazie de progres, așa cum fiecare existență corporală se compune dintr-o serie de zile și în fiecare zi omul obține un spor de experiență și instrucție. Dar, așa după cum, în viața omului, există zile ce nu aduc nici un rod, în cea a Spiritului sunt existențe corporale rămase fără rezultat, pentru că el nu a știut să profite de ele.

192. Se poate, încă din această viață, printr-o conduită exemplară, să se sară peste toate gradele și să se devină Spirit pur fără a trece prin alte stadii intermediare?

„Nu, căci ceea ce crede omul a fi perfect este departe de perfecțiune; există calități ce-i sunt necunoscute și pe care nu le poate înțelege. Astfel poate fi perfect potrivit naturii sale terestre, dar aceasta nu este perfecțiunea absolută.

Tot așa un copil oricât de precoce ar fi, trebuie să treacă prin tinerețe înainte de a ajunge la vârsta matură; tot așa bolnavul trece prin convalescență înainte de a-și recăpăta sănătatea în totalitate. Și apoi, Spiritul trebuie să avanseze în știință și moralitate; dacă nu a progresat decât într-un sens, el trebuie să progreseze și în celălalt pentru a atinge înălțimea scării spiritiste; dar cu cât omul avansează mai mult în viața sa prezentă, cu atât probele următoare vor fi mai puțin lungi și grele”.

Cel puțin omul își poate asigura încă din această viață o existență viitoare mai puțin plină de amărăciune?

„Da, fără îndoială, pot reduce lungimea și dificultățile drumului. Singur nepăsătorul se găsește întotdeauna în același punct”.

193. Un om, în noile sale existențe, poate coborî mai jos decât a fost?

„Ca poziție socială, da; ca Spirit, nu”.

194. Sufletul unui om caritabil poate, într-o nouă încarnare, să anime corpul unui scelerat?

„Nu, întrucât el nu poate degenera”.

Sufletul unui om pervers poate deveni cel al unui om caritabil?

„Da, dar numai dacă s-a căit, și atunci starea aceasta devine o recompensă”.

Drumul spiritelor este progresiv și niciodată retrograd; ele se ridică în mod gradat în ierarhie, și nu coboară deloc din rangul la care au ajuns. În diferitele lor existențe corporale ele pot coborî ca oameni,

dar nicidecum ca Spirite. Astfel sufletul unui puternic al zilei poate mai târziu să anime cel mai umil lucrător, și invers; căci rangul printre oameni este adesea în raport invers cu elevația sentimentelor morale. Irod era rege și Isus dulce.

195. Posibilitatea de a se ameliora într-o altă existență nu poate face ca anumite persoane să persevereze pe un drum greșit prin gândul că vor putea întotdeauna să se corijeze mai târziu?

„Cel ce gândește astfel nu crede în nimic; ideea unei pedepse eterne nu-l reține mai mult, căci rațiunea lui o respinge, și această idee conduce la neîncredere în toate.

Dacă nu s-ar fi folosit doar mijloace raționale pentru a conduce oamenii, nu ar fi fost atâtia sceptici. Un Spirit imperfect poate, într-adevăr, să gândească așa cum ai spus în timpul vieții sale corporale; dar odată degajat de materie, el gândește altfel, căci observă curând că a făcut un calcul fals, și aceasta îi dă, într-o nouă existență, un sentiment contrar.

Astfel se realizează progresul și iată de ce pe pământ unii oameni sunt mai avansați decât alții; unii au deja o experiență pe care alții nu o au încă, dar o vor obține puțin câte puțin. Depinde de ei să-și accelereze progresul sau să-l amâne la nesfârșit”.

Omul care are o poziție rea dorește să o schimbe, făcând tot ce este posibil. Cel ce este convins că frământările din această viață sunt consecința imperfecțiunilor sale va căuta să-și asigure o existență mai puțin împovărată; și acest gând îl va întoarce mai degrabă de pe calea răului decât gândul focului etern în care nu crede.

196. Spiritele, neputându-se ameliora decât suportând frământările vieții corporale, ar rezulta că viața materială ar fi un fel de sită deasă sau purificatoare pe unde trebuie să treacă faptele lumii spiritiste pentru a ajunge la perfecțiune,

„Da, e bine spus. Ele se ameliorează în aceste încercări evitând răul și practicând binele. Dar numai după mai multe încarnări sau purificări succesive, ele ating într-un timp mai mult sau mai puțin lung, și conform eforturilor depuse, scopul către care tind”.

Corpul este cel ce influențează Spiritul spre a se ameliora, sau Spiritul este cel ce influențează corpul?

„Spiritul tău este totul; corpul pe care îl posezi e un veșmânt ce se strică: asta-i tot”.

O comparație materială pentru diferitele grade de purificare a sufletului o găsim în mustul viței de vie. Acesta conține licoarea numită alcool, dar amestecată cu o mulțime de materii străine ce îi alterează esența; mustul nu ajunge la puritatea absolută decât după mai multe distilări, la fiecare dintre acestea depunându-se câteva impurități. Alambicul este corpul în care sufletul trebuie să intre pentru a se epura; materiile străine sunt asemenea perispiritului care se epurează el însuși pe măsură ce Spiritul se apropie de perfecțiune.

5. Soarta copiilor după moarte

197. Spiritul unui copil mort la vârstă fragedă este tot atât de avansat ca cel al adultului?

„Câteodată și mai mult, căci este posibil ca el să fi trăit mult mai mult și să aibă mai multă experiență, mai ales dacă a progresat”.

Spiritul unui copil poate fi astfel mai avansat decât cel al tatălui său?

„Se întâmplă destul de frecvent; nu observați aceasta voi înșivă adesea pe pământ?”

198. Spiritul copilului care moare la vârstă fragedă, neputând deci face rău, aparține nivelurilor superioare?

„Este adevărat că el nu a făcut rău de loc, dar nu a făcut nici bine, și Dumnezeu nu-l scutește de încercările la care trebuie să se supună. Dacă este pur, nu se datorează

faptului că e un prunc, ci pentru că era mai avansat”.

199. Din ce motiv viața cuiva este adeseori întreruptă încă din timpul copilăriei ?

„Durata de viață a copilului poate fi pentru Spiritul încarnat în el completarea unei existențe întrerupte înainte de termenul scadent; adeseori, moartea sa trebuie văzută și ca o încercare sau o ispășire pentru părinți”.

Ce devine Spiritul unui copil care moare la vârstă fragedă?

„Reîncepe o nouă existență”.

Dacă omul nu ar avea decât o singură existență, și dacă după această existență soarta sa viitoare ar fi fixată pentru eternitate, care ar fi meritul unei jumătăți din specia umană care moare la vârstă fragedă, pentru a se bucura de fericire eternă, și cu ce drept ar fi eliberată de condițiile adesea atât de dure impuse celeilalte jumătăți? O astfel de ordine a lucrurilor nu ar fi conformă dreptății lui Dumnezeu.

Prin reîncarnare, egalitatea este pentru toți, viitorul aparține tuturor fără excepție și fără favorizarea nimănui; cei ce vin ultimii nu se pot face răspunzători decât pentru ei înșiși. Omul trebuie să aibă răsplata actelor sale, așa cum are și responsabilitatea lor.

De altfel nu este rațional a considera copilăria ca o stare normală a inocenței. Oare nu se întâlnesc copii dotați cu cele mai rele instincte la o vârstă când educația nu a putut să-și exercite de loc influența? Nu par ei să arate de la început viclenie, prefăcătorie, chiar instinctul furtului și al omorului, în ciuda exemplelor bune de care sunt înconjurați? Legea civilă le absolvă faptele rele, deoarece, zice ea, au acționat fără discernământ; are dreptate, căci într-adevăr ei acționează mai mult din instinct decât premeditat; dar de unde pot proveni aceste instincte atât de diferite la copii de aceeași vârstă, crescuți în aceleași condiții și supuși acelorași influențe? De unde vine această perversitate precocă, dacă nu din inferioritatea Spiritului, de vreme ce educația nu înseamnă nimic? Cei care sunt vicioși datorează aceasta Spiritului lor ce a progresat mai puțin, și atunci a suferit consecințele, nu pentru actele sale de copil, ci pentru cele ale existențelor sale anterioare, și astfel legea este aceeași pentru toți și dreptatea lui Dumnezeu se exercită asupra întregii omeniri

6. Sexele Spiritelor

200. Spiritele au sex?

„Nu în sensul în care înțelegeți voi, căci sexele depind de alcătuire, între spirite există dragoste și simpatie, dar bazate pe similitudinea sentimentelor”.

201. Spiritul care a animat corpul unui bărbat poate, într-o nouă existență, să anime pe cel al unei femei, și reciproc?

„Da, sunt aceleași Spirite care animă bărbații și femeile”.

202. În starea de Spirit, acesta preferă a fi încarnat în corpul unui bărbat sau al unei femei?

„Pentru Spirit importă mai puțin; dar de aici apar probele la care trebuie să se supună”.

Spiritele se încarnează bărbați sau femei, deoarece ele nu au sexe; dar cum ele trebuie să progreseze, fiecare sex, ca și fiecare poziție socială le oferă încercări și îndatoriri speciale și ocazia de a căpăta experiență. Cel care va fi întotdeauna bărbat nu va ști decât ceea ce știu bărbații.

7. Paternitate, filiație

203. Părinții transmit copiilor o parte din sufletul lor, sau nu fac decât să le dea viața trupească căreia un suflet nou vine mai târziu să-i adauge viața morală?

„Doar viața trupească, întrucât sufletul este indivizibil. Un tată stupid poate avea copii talentați, și viceversa”.

204. Întrucât noi am avut mai multe existențe, paternitatea vine din epoca anterioară

existenței noastre actuale?

„Nu putea fi altfel. Succesiunea existențelor corporale stabilește între Spirite legături ce urcă spre existențele voastre anterioare; de aici apar adesea motive de simpatie între voi și anumite Spirite care vă par străine”.

205. În ochii anumitor persoane, doctrina reîncarnării pare să distrugă legăturile de familie făcându-le să urce dincolo de existența actuală.

„Le întinde, dar nu le distruge. Paternitatea fiind fondată pe afecțiunile anterioare, legăturile ce unesc membrii unei aceleiași familii sunt mai stabile. Sporesc astfel îndatoririle fraterne, de vreme ce, în vecinul vostru, sau în servitorul vostru, se poate găsi un Spirit legat de voi prin legături de sânge”.

Ea diminuează în același timp importanța pe care unii o dau filiației lor, de vreme ce se poate să fi avut drept tată un Spirit aparținând unei alte seminții, sau viețuind în oricare altă condiție.

„Este adevărat, căci această importanță este bazată pe orgoliu; ceea ce majoritatea onorează la strămoșii lor sunt titlurile, rangul, norocul. Astfel că ar roși dacă ar fi avut drept bunic un cizmar onest, și s-ar lăuda că descind dintr-un gentilom dezmățat. Dar indiferent de ceea ce ar spune și ar face, nu vor împiedica lucrurile să fie ceea ce sunt, căci Dumnezeu nu a rânduit legile naturii după vanitatea lor”.

206. Deoarece nu există filiație între Spiritele descendenților unei aceleiași familii, înseamnă că și cultul strămoșilor este un lucru ridicol?

„Cu siguranță nu, căci trebuie să fii fericit dacă apar ții unei familii în care s-au încarnat Spiritele elevate. Deși Spiritele nu se trag unele din altele, nu au mai puțină afecțiune pentru cei care țin la ele prin legături de familie, căci aceste Spirite sunt adesea atrase de cutare sau cutare familie prin motive de simpatie sau prin legături anterioare; dar fiți convinși că Spiritele strămoșilor voștri nu sunt de loc onorate de cultul întreținut de voi din orgoliu; meritul lor nu se răsfrânge asupra voastră atâta timp cât nu vă străduiți să urmați exemplul bun pe care vi l-au dat, și doar atunci amintirea voastră poate nu numai să fie agreabilă, ci chiar utilă”.

8. Similitudini fizice și morale

207. Părinții transmit adesea copiilor lor o asemănare fizică. Le transmit și o asemănare morală?

„Nu, de vreme ce au suflete sau Spirite diferite. Corpul purcede din corp, dar Spiritul nu purcede din Spirit, între descendenții neamurilor nu există decât consanguinitate”.

De unde provin asemănările morale ce există câteodată între părinți și copiii lor?

„Sunt Spirite care se atrag prin similitudinea predispozițiilor lor”.

208. Spiritul părinților mai are vreo influență asupra spiritului copilului după ce acesta se naște?

„Una foarte mare. După cum am spus, Spiritele trebuie să conlucreze pentru a progresa. Ei bine, Spiritul părinților are misiunea de a-l dezvolta pe cel al copiilor lor prin educație; aceasta reprezintă pentru el o sarcină: dacă nu o face, este vinovat”.

209. De ce părinții buni și cinstiți dau naștere unor copii de natură perversă? Altfel spus, de ce bunele calități ale părinților nu atrag întotdeauna, prin simpatie, un Spirit bun pentru a anima copilul lor?

„Un Spirit rău poate cere părinți buni, în speranța că sfaturile lor îl vor îndrepta pe o

cale mai bună, și adesea Dumnezeu îl încredințează acestora”.

210. Părinții pot, prin gândurile și rugăciunile lor, să atragă în trupul copilului lor un Spirit bun mai degrabă decât un Spirit inferior?

„Nu, dar pot să amelioreze Spiritul copilului pe care l-au făcut să se nască și care le-a fost încredințat; este datoria lor, copiii răi sunt o încercare pentru părinți”.

211. De unde provine similitudinea caracterului ce există adesea între doi frați, mai ales la gemeni?

„Spiritele simpatice care se apropie prin similitudinea sentimentelor lor și care sunt fericite de a fi împreună”.

222. În copiii ale căror corpuri sunt lipite și care au anumite organe comune, există două Spirite? altfel spus, două suflete?

„Da, dar asemănarea lor izbitoare vă face adeseori să nu vedeți decât unul”.

213. De vreme ce Spiritele se încarnează în gemeni prin simpatie, de unde vine aversiunea ce se constată uneori între aceștia?

„Nu este o regulă că gemenii au doar spirite care se simpatizează; Spiritele rele pot dori să lupte împreună pe scena vieții”.

214. Ce se gândește despre poveștile cu copii ce se bat încă de la sânul mamei ?

„Poezii! Pentru a descrie că ura lor era înrădăcinată, i-au stabilit obârșia înainte de nașterea lor. În general, nu trebuie să țineți cont de expresiile poetice”.

215. De unde provine caracterul distinctiv ce se remarcă la fiecare popor?

„Spiritele au de asemenea familii formate prin similitudinea înclinațiilor lor, mai mult sau mai puțin purificate după elevația lor. Ei bine, un popor este o mare familie unde se adună Spirite care se simpatizează. Tendința pe care o au membrii acestor familii de a se reuni este sursa asemănării existente în caracterul distinctiv al fiecărui popor. Crezi că Spiritele bune și umane vor umbla după un popor dur și grosolan? Nu, Spiritele simpatizează cu masele, așa cum ele simpatizează cu indivizii; acolo, ele sunt în mijlocul lor”

216. Oare omul păstrează, în noile sale existențe, trăsături ale caracterului moral din existențele sale anterioare?

„Da, poate veni cu el; dar ameliorându-l, îl schimbă. Poziția sa socială poate de asemenea să nu mai fie aceeași; dacă din stăpân devine sclav, gusturile sale vor fi cu totul diferite și va fi greu să-l recunoașteți. Spiritul fiind același în diversele încarnări, manifestările sale pot avea de la un caz la altul anumite analogii, modificate, totuși, de obiceiurile din noua sa poziție, până când o perfecționare notabilă să fi schimbat complet caracterul său, căci din orgolios și meschin poate deveni modest și uman, dacă s-a căit”.

217. Omul, în diferitele sale încarnări, păstrează trăsături ale caracterului fizic din existențele anterioare?

„Corpul este distrus și cel nou nu are nici o legătură cu cel vechi. Totuși, Spiritul se reflectă în corp; desigur, corpul nu e decât materie, dar cu toate acestea el este modelat după capacitățile Spiritului ce îi imprimă un anumit caracter, mai ales asupra figurii, și astfel cu adevărat ochii au fost denumiți oglinda sufletului. Căci persoana urâtă în mod excesiv are totuși ceva ce place atunci când este învelișul unui Spirit bun, înțelept, uman, în timp ce există figuri foarte frumoase care te fac să nu simți nimic, sau față de care să încerci repulsie. Ai putea crede că nu există decât corpuri bine făcute ce constituie învelișul celor mai complete Spirite, în timp ce întâlnești în fiecare zi oameni de bine cu

înfățișări diforme. Fără a avea o asemănare pronunțată, similitudinea gusturilor și înclinațiilor poate așadar să dea ceea ce se numește un aer de familie”.

Corpul îmbrăcat de suflet într-o nouă încarnare neavând nici o legătură necesară cu cel părăsit, de vreme ce provine din cu totul altă sursă, ar fi absurd să concepi o succesiune de existențe cu o asemănare care nu este decât fortuită. Totuși calitățile Spiritului modifică adesea organele ce servesc manifestărilor sale și imprimă asupra figurii, și chiar asupra modului de comportament, o notă distinctivă.

Astfel încât sub învelișul cel mai umil, se poate întâlni expresia grandorii și a demnității, în timp ce sub veșmântul unui mare senior se vede câteodată expresia josniciei și ticăloșiei. Anumite persoane provenite din medii sociale modeste împrumută fără efort obiceiurile și manierele lumii înalte. Ele par că se află aici în elementul lor, în timp ce altele, în ciuda nașterii și a educației, întotdeauna se simt aici stinghere. Cum se explică acest fapt altfel decât ca un reflex a ceea ce a fost spiritul?

9. Ideile înnăscute

218. Spiritul încarnat nu păstrează nici o urmă a percepțiilor avute și a cunoștințelor acumulate în existențele sale anterioare?

„Îi rămâne o vagă amintire ce-i dă ceea ce numim idei înnăscute”.

Deci teoria ideilor înnăscute nu este o iluzie.

„Nu, cunoștințele acumulate în fiecare existență nu se pierd; Spiritul, degajat de materie, și le amintește întotdeauna, în timpul încarnării, el poate să le uite parțial și momentan, dai intuiția ce-i rămâne ajută la înaintarea sa; fără aceasta, ar trebui întotdeauna să o ia de la capăt. Cu fiecare nouă existență, Spiritul ia ca punct de plecare pe cel de unde a rămas în precedentă sa existență”.

Trebuie astfel să vedem aici o mare conexiune între două existențe succesive ?

„Niciodată atât de mare pe cât ai putea crede, căci pozițiile sunt adesea foarte diferite și în intervalul dintre ele Spiritul a putut progresa”.

219. Care este originea facultăților neobișnuite ale indivizilor care, fără studiu prealabil, par a avea intuiția anumitor cunoștințe cum ar fi limbile străine, calculul matematic etc.?

„Amintirea trecutului; progresul anterior al sufletului, dar despre care acesta nu are cunoștință. De unde vrei să vină? Corpul se schimbă, dar Spiritul nu se schimbă, cu toate că-și schimbă veșmântul”.

220. Prin schimbarea corpului se pot pierde anumite facilități intelectuale, nemaiavând, de exemplu, gustul pentru arte?

„Da, dacă această inteligență a fost pătată, sau i s-a dat o rea întrebuințare, într-adevăr, o facultate intelectuală poate fi latentă în timpul unei existențe, deoarece Spiritul vrea să-și exercite o altă cu care aceasta nu are nici o legătură; atunci ea rămâne în stare latentă pentru a apărea din nou mai târziu.

221. Este o amintire retrospectivă căreia omul îi datorează, chiar în stare de sălbăticie, sentimentul instinctiv al existenței lui Dumnezeu, și presentimentul vieții viitoare?

„E o amintire despre ceea ce știa, ca Spirit, înainte de a fi încarnat; însă orgoliul înăbușă adesea acest sentiment”.

Este aceeași amintire căreia îi sunt datorate anumite credințe ale doctrinei spiritiste, și pe care o reîntâlnim la toate popoarele?

„Doctrina e tot atât de veche ca și lumea; și deoarece se regăsește pretutindeni, constituie o probă că este adevărată. Spiritul încarnat, păstrând intuiția stării sale de

Spirit, are conștiința instinctivă a lumii invizibile, dar adesea aceasta e denaturată de prejudecăți și ignorantă în amestec cu superstiția”.

CAPITOLUL V

Considerații despre pluralitatea existențelor

222. Dogma reîncarnării, spun anumite persoane, nu este deloc nouă; ea a fost reînviată de Pitagora. Noi n-am susținut niciodată că doctrina spiritistă a fost o descoperire modernă; spiritismul fiind o lege a naturii trebuie să fi existat încă de la începutul timpurilor, și nu e nevoie să dovedim mereu că urmele sale se regăsesc în antichitatea cea mai îndepărtată. Pitagora, după cum se știe, nu este autorul sistemului metempsihozei; el l-a împrumutat de la filozofii indieni și egipteni, aici existând din timpuri imemorabile. Ideea transmigrației sufletelor era deci o credință populară, admisă și de oamenii cei mai instruiți. Pe ce cale le-a parvenit? Prin revelație sau prin intuiție? Nu știm; dar este binecunoscut faptul că o idee nu străbate timpurile și nu este acceptată de elite fără a avea un temei serios.

Prin urmare, străvechimea acestei doctrine ar fi mai degrabă o probă decât o obiecție. Totuși, după cum se știe, între metempsihoză anticilor și doctrina modernă a reîncarnării există această mare diferență, pe care Spiritele o resping în maniera cea mai categorică, și anume transmigrația de la om la animale, și reciproc.

Științele, învățându-ne dogma pluralității existențelor corporale, reînnoiesc deci o doctrină ce a luat naștere în zorii omenirii, și s-a păstrat până în zilele noastre în intimitatea gândirii multor persoane, numai că ele ne-o prezintă dintr-un punct de vedere mai rațional, mai conform legilor progresiste ale naturii și mai în armonie cu înțelepciunea Creatorului, debarasând-o de toate accesoriile superstiției. O circumstanță demnă de remarcat este aceea că în ultima vreme Spiritele nu am transmis doctrina numai prin această carte; încă înainte de publicarea sa, numeroase comunicări de aceeași natură au fost obținute, în diverse locuri, iar ulterior s-au înmulțit considerabil. Ar fi poate cazul aici să examinăm de ce nu toate Spiritele par de acord în legătură cu acest punct de vedere; dar vom reveni asupra lui ceva mai târziu.

Să examinăm problema dintr-un alt punct de vedere și, făcând abstracție de orice intervenție a Spiritelor, să le dăm de-o parte pentru un moment; să presupunem că această teorie nu le aparține; să presupunem chiar că n-a fost vorba niciodată de Spirite. Să ne situăm deci momentan pe un teren neutru, admitând un același grad de probabilitate ambelor ipoteze, adică: pluralitatea și unicitatea existențelor corporale, și să observăm în ce parte ne va duce rațiunea și propriul nostru interes.

Unele persoane resping ideea reîncarnării pentru simplul motiv că nu le convine, spunând că le este prea suficientă o singură existență și că nu ar mai dori să se reîncarneze; știm că numai gândul reapariției pe pământ le face să sară în sus de furie. Nu avem decât un lucru să le întrebăm, și anume dacă gândesc că Dumnezeu trebuia să le fi cerut părerea și să fi consultant bunul lor plac pentru a pune ordine în univers. Or, din aceste două lucruri unul este adevărat - sau reîncarnarea există, sau nu există; dacă există, degeaba îi supără, vor trebui să o suporte, Dumnezeu nu le va cere permisiunea E ca și cum un bolnav ar spune: „Am suferit destul astăzi, nu mai vreau să sufăr mâine”. Oricare ar fi reaua lui dispoziție, el nu va trebui să sufere mai puțin poimâine și în zilele următoare, până când se va fi vindecat; deci, dacă trebuie să reînvie corporal, ei vor reînvia, se vor reîncarna; degeaba se vor revolta asemenea unor copii ce nu vor să mai meargă la școală, sau unor condamnați la închisoare, vor trebui să treacă și prin asta.

Obiecții asemănătoare sunt prea copilăroase pentru a merita un examen mai serios. Le spunem totuși, pentru a-i liniști, că doctrina spiritistă despre reîncarnare nu este atât de groaznică cum cred ei, și dacă ar fi studiat-o în fond nu ar fi fost atât de înspăimântați. Ar ști că starea acestei noi existențe depinde de ei - va fi fericită sau nenorocită în funcție de ceea ce ei vor fi făcut aici-jos, și ei pot încă din această viață să se ridice atât de sus, încât nu se vor mai teme de recăderea în mlaștină.

Presupunem că vorbim unor oameni care cred într-un oarecare viitor după moarte, și nu celor care se dau neantului în perspectivă, sau care vor să le dispară sufletul într-un tot universal, fără individualitate, precum picăturile de ploaie în ocean, ceea ce înseamnă aproape același lucru. Dacă, așadar, credeți într-un viitor oarecare, nu admiteți că acesta este același pentru toți? Altfel unde ar fi utilitatea binelui? De ce să ne reținem? De ce să nu ne satisfacem toate pasiunile rele, toate dorințele rele, chiar și cele pe spezele aproapelui, de vreme ce nu va fi nici mult nici puțin? Credeți că acest viitor va fi mai mult sau mai puțin fericit sau nefericit, conform celor ce vom face în timpul vieții; aveți atunci dorința de a fi tot atât de fericiți pe cât posibil, de vreme ce va fi pentru eternitate? Veți avea, prin hazard, pretenția de a fi unul dintre cei mai nefericiți oameni ce au existat pe suprafața pământului, și de a avea astfel dreptul dintr-o dată la fericirea aleșilor? Nu. Admiteți astfel că există oameni care valorează mai mult decât voi, și care au dreptul la un loc mai bun, fără ca prin aceasta să fiți printre condamnați. Ei bine! Puneți-vă un moment prin gândire în această situație de mijloc ce va fi a voastră, de vreme ce conveniți și presupuneți că nu oricine vine și vă spune: „Suferiți, nu sunteți tot atât de fericit pe cât ați putea fi, în timp ce în față aveți fapte care se bucură de o fericire deplină; doriți să schimbați poziția cu a lor?”

- Fără îndoială, spuneți, ce trebuie să fac?

- Mai nimic; luați de la capăt ceea ce ați făcut rău și străduiți-vă să faceți mai bine. Veți ezita să acceptați acest lucru cu prețul mai multor existențe de probă? Să luăm o comparație mai prozaică. Dacă unui om care nu se află în cea mai neagră mizerie, dar încearcă totuși privațiuni datorită precarității resurselor sale, i s-ar spune: „Iată un noroc uriaș, poți să te bucuri, dar va trebui pentru aceasta să muncești în condiții dure timp de un minut”. Fie el cel mai leneș de pe pământ, va spune fără ezitare: „Muncesc un minut, două minute, o oră, o zi, dacă trebuie; ce înseamnă asta dacă îmi termin viața în belșug? Or, ce este durata vieții corporale față de eternitate? Mai puțin decât un minut, mai puțin ca o secundă.

Am înțeles să facem următorul raționament: Dumnezeu, care este de o bunătate absolută, nu poate impune omului să reînceapă o viață de sărăcie și zbucium. Ar mai exista, prin hazard, un maximum de bunătate în condamnarea omului la o suferință perpetuă pentru câteva clipe de greșală, mai degrabă decât să i se dea mijloacele de a-și repara greșelile? „Doi fabricanți aveau fiecare un muncitor ce putea aspira să devină asociatul șefului. Se întâmplă că veni o zi când cei doi muncitori lucrau foarte rău și meritară să fie concediați. Unul din cei doi fabricanți își izgoni muncitorul, cu toate rugămințile acestuia, și acesta negăsind de lucru muri în mizerie. Celălalt spuse muncitorului său: „Ai pierdut o zi, îmi datorezi una în compensație; ți-ai făcut rău treaba, îmi datorezi reparație; îți permit să o iei de la început; dă-ți silința de a o face bine și te voi păstra și vei putea întotdeauna să aspiři la poziția superioară pe care ți-am promis-o”. Este nevoie să mai întrebăm care din cei doi fabricanți a fost mai omenos? Dumnezeu, cu aceeași clemență, ar fi mai neînduplecat decât un om? Gândul că soarta noastră a fost fixată pentru veșnicie în câțiva ani de încercări, că nu depinde întotdeauna de noi să atingem perfecțiunea pe pământ, are în el ceva sfâșietor, în timp ce ideea contrară este eminamente consolatoare: ea ne lasă speranța.

Astfel, fără a ne pronunța pentru sau contra pluralității existențelor, fără a admite o ipoteză mai mult decât cealaltă, spunem că, dacă vom avea de ales, nu este nimeni care să nu prefere o judecată fără cusur. Un filozof a spus că dacă Dumnezeu nu ar exista, ar fi trebuit inventat pentru fericirea speciei umane; la fel s-ar putea spune despre pluralitatea existențelor. Dar, așa cum am spus mai înainte, Dumnezeu nu ne cere permisiunea; el nu consultă bunul nostru plac - așa da, așa nu. Să vedem care sunt posibilitățile și să analizăm lucrurile din alt unghi, întotdeauna făcând abstracție de învățătura Spiritelor.

Dacă nu există reîncarnare, nu există decât o singură existență corporală, este evident; dacă existența noastră corporală actuală este singura, sufletul fiecărui om este creat la nașterea sa, afară de cazul când se admite anterioritatea sufletului, în care caz s-ar pune întrebarea ce era sufletul înainte de naștere, și dacă această stare nu constituie o existență sub o formă oarecare. Nu există cale de mijloc: sufletul ori exista, ori nu exista înaintea corpului; dacă exista, care era

situația lui? Avea sau nu conștiință de sine? dacă nu avea conștiință, aproape ca și cum nu exista; dacă avea individualitatea sa, aceasta era progresivă sau staționară; și într-unul și în celălalt caz, în ce mod este atașat corpului?

Admițând, conform credinței populare, că sufletul ia naștere odată cu trupul, sau - ceea ce conduce la același lucru - că anterior încarnării sale el nu are decât aptitudini negative, punem următoarele întrebări:

1. De ce sufletul dovedește aptitudini atât de diverse și independente de ideile acumulate prin educație?
2. De unde provine aptitudinea neobișnuită a anumitor copii de vârstă fragedă pentru cutare artă sau cutare știință, în timp ce alții rămân inferiori sau mediocri întreaga lor viață?
3. De unde apar la unii ideile înnăscute sau intuitive ce nu există la alții?
4. De unde provin, la unii copii, instinctele precoc legate de viciu și virtute, sentimentele înnăscute de demnitate sau josnicie ce contrastează cu mediul în care s-au născut?
5. De ce anumiți oameni, făcând abstracție de educație, sunt mai avansați decât alții?
6. De ce există sălbatici și oameni civilizați? Dacă luați un copil hotentot de la sânul mamei și-l creșteți la liceele noastre cele mai renumite, veți face vreodată din el un Laplace sau un Newton?

Ne întrebăm care este filozofia sau teozofia ce poate rezolva aceste probleme. Sufletele la naștere sunt egale sau sunt inegale, ceea ce este îndoielnic. Dacă sunt egale, de unde aceste aptitudini atât de diverse? Se va spune că depinde de organism? Dar atunci este doctrina cea mai monstruoasă și cea mai imorală. Omul nu este mai mult decât o mașină, o jucărie a materiei; el nu mai are responsabilitatea actelor sale, poate arunca toată vina pe imperfecțiunile sale fizice. Dacă sunt inegale, este pentru că Dumnezeu le-a creat astfel; dar atunci de ce această superioritate înnăscută acordată unora? Această părtinire este conformă cu dreptatea sa și cu dragostea egală ce o poartă tuturor creaturilor sale?

Să admitem, din contră, o succesiune de existențe anterioare progresive și totul este explicat. Oamenii aduc la naștere intuiția a ceea ce au acumulat; ei sunt mai mult sau mai puțin avansați, în funcție de numărul existențelor parcurse, după cum sunt mai mult sau mai puțin depărtați de punctul de plecare; ca și la o reunire a indivizilor de toate vârstele, fiecare va avea o dezvoltare proporțională cu numărul anilor împliniți; existențele succesive vor fi, pentru viața sufletului, ceea ce anii sunt pentru viața corpului. Adunați la un loc într-o zi o mie de indivizi având vârste cuprinse între un an și optzeci; presupuneți că un vâl a fost aruncat asupra tuturor zilelor ce au precedat întâlnirea, și că, în ignoranța voastră îi credeți pe toți născuți în aceeași zi; veți întreba natural cum se face că unii sunt mari și alții mici, unii bătrâni și alții tineri, unii instruiți și alții încă ignoranți; dar dacă norul care vă ascunde trecutul lor se ridică, dacă veți afla că toți au parcurs un timp mai scurt sau mai lung, totul vă va fi explicat.

Dumnezeu, în dreptatea sa, nu a putut crea sufletele mai mult sau mai puțin perfecte, dar, cu pluralitatea existențelor, inegalitatea ce o vedem nu mai are nimic împotriva echității celei mai riguroase; aceasta și datorită faptului că nu vedem decât prezentul și nu trecutul. Este raționamentul acesta clădit pe un sistem, pe o supoziție gratuită? Nu, noi pornim de la un fapt evident, incontestabil: inegalitatea aptitudinilor și dezvoltării intelectuale și morale, și găsim acest fapt inexplicabil prin toate teoriile cunoscute, în timp ce explicația lui este simplă, naturală, logică, printr-o altă teorie. Este rațional să o preferi pe cea care nu explică în locul celei care explică?

În privința celei de a șasea probleme, se va spune fără îndoială că hotentotul aparține unui neam inferior; atunci vom întreba dacă hotentotul este sau nu om. Dacă este om, de ce Dumnezeu l-a dezmoștenit, pe el și neamul lui, de privilegiile acordate neamului caucazian? Dacă nu este om, de ce căutăm să-l facem creștin? Doctrina spiritistă este mult mai generoasă decât celelalte: pentru ea, nu există mai multe feluri de oameni, nu există decât oameni al căror spirit este mai mult sau mai puțin înapoiat, dar susceptibil de a progresa: aceasta nu e mai conform dreptății lui Dumnezeu?

Am văzut până acum sufletul în trecutul și în prezentul său; dacă îl considerăm în viitor,

întâmpinăm aceleași dificultăți.

1. Dacă existența noastră actuală trebuie să decidă singură asupra sortii ce ne așteaptă, care este, în viața viitoare, poziția respectivă a sălbaticului și a omului civilizat? Sunt ei la același nivel, sau sunt distanțați pe ansamblu în raport cu fericirea eternă?

2. Omul care a lucrat întreaga sa viață pentru a se îmbunătăți se află la același nivel cu cel ce a rămas inferior, nu prin greșeala sa, ci pentru că nu a avut nici timp, nici posibilitatea să se îmbunătățească?

3. Omul care face rău, deoarece nu s-a putut lumina, este posibil de o stare de lucruri ce nu a depins de el?

4. Se lucrează pentru a lumina oamenii, pentru a-i face morali, pentru a-i civiliza; dar pentru unul ce a fost luminat, există milioane care mor în fiecare zi înainte ca lumina să fi ajuns până la ei; care este soarta acestora? Sunt tratați ca niște condamnați? În caz contrar, ce au făcut să merite a fi la același nivel cu ceilalți?

5. Care este soarta copiilor morți la vârsta fragedă înainte de a putea face bine sau rău? Dacă sunt printre cei aleși, de ce această favoare fără a fi făcut nimic pentru a o merita? Prin ce privilegiu sunt scutiți de frământările vieții?

Oare există o doctrină ce ar putea să rezolve aceste probleme? Admiteți existențele consecutive, și totul este explicat în conformitate cu dreptatea lui Dumnezeu. Ceea ce nu s-a putut face într-o existență, se va face în alta; astfel nimeni nu scapă legii progresului, fiecare va fi recompensat după meritul său real, și nimeni nu este exclus de la fericirea supremă, la care poate aspira, oricare ar fi obstacolele întâlnite în drum.

Aceste probleme ar putea fi amplificate la infinit, căci problemele psihologice și morale ce nu-și găsesc soluționarea decât în pluralitatea existențelor sunt nenumărate; noi ne-am limitat la cele mai generale. S-ar putea răspunde că doctrina reîncarnării nu este de loc admisă de Biserică; ar fi deci o răsturnare a religiei. Scopul nostru nu este de a trata această problemă acum; ne este suficient de a fi demonstrat că ea este eminent morală și rațională; or, ceea ce este moral și rațional nu poate fi împotriva unei religii care proclamă prin excelență Dumnezeu bunătății și al rațiunii.

Ce s-ar fi întâmplat cu religia dacă, împotriva opiniei universale și dovezilor științei, s-ar fi împotrivit evidenței și ar fi alungat de la sânul său pe oricine nu ar fi crezut în mișcarea soarelui sau în cele șase zile ale creației? Ce credit ar fi meritat, și ce autoritate ar fi avut, la popoarele luminate, o religie fondată pe greșeli evidente socotite drept articole de credință?

Când evidența a fost demonstrată, Biserica a trecut cu înțelepciune de partea evidenței. Dacă s-a dovedit că lucrurile existente sunt imposibile fără reîncarnare, dacă unele părți ale dogmei nu pot fi explicate decât prin acest mijloc, ar fi bine să se admită și să se recunoască faptul că antagonismul dintre această doctrină și dogme nu este decât aparent. Mai târziu, vom arăta că religia este poate mai puțin depărtată de ea, așa cum se gândește, și că nu va suferi datorită ei mai mult decât a suferit la descoperirea mișcării pământului și a perioadelor geologice care, la început, au părut că dezmint textele sacre. Principiul reîncarnării reiese de altfel din mai multe pasaje ale Scripturilor și se găsește în special formulat într-o manieră explicită în Evanghelie:

„Când coborau de la munte (după transfigurare), Isus dădu această poruncă și spuse: „Nu vorbiți nimănui despre ceea ce tocmai ați văzut, până când fiul omului nu va fi înviat din morți”. -Discipolii săi întrebară atunci, și el le spuse: „De ce spun Scribii că mai înainte trebuie să vină Elie?” - Dar Isus le răspunse: „Este adevărat că Elie trebuie să vină și că va îndrepta toate lucrurile. Dar eu vă spun că Elie a venit deja, și ei nu l-au cunoscut de loc, dar l-au făcut să sufere așa cum au vrut. Tot așa îl vor face să moară pe fiul omului. Atunci discipolii săi înțelesesă că cel ce le vorbise era Ioan Botezătorul”. (*Matei*, Cap. XVII). De vreme ce Ioan Botezătorul era Elie, înseamnă că a avut loc reîncarnarea Spiritului sau sufletului lui Elie în corpul lui Ioan Botezătorul.

Care să fie, în rest, opinia ce trebuie să ne-o facem despre reîncarnare, ce să acceptăm și ce să nu acceptăm? Opinia este că trebuie să o acceptăm deoarece ea există, în ciuda oricărei credințe contrare; esențialul constă în aceea că, învățătura Spiritelor este eminent creștină;

ea se întemeiază pe nemuirea sufletului, pe recompensele și pedepsele viitoare, pe dreptatea lui Dumnezeu, pe liberul arbitru al omului, pe morala creștină; deci ea nu este antireligioasă.

Am raționat, după cum am spus, făcând abstracție de întreaga învățătură Spiritistă care, pentru anumite persoane, nu e o autoritate. Dacă am adoptat, ca atâția alții, opinia pluralității existențelor, este nu numai pentru că provine de la Spirite, ci pentru că ni s-a părut cea mai logică, fiind singura ce rezolvă probleme până atunci insolubile. Chiar dacă ar fi provenit de la un simplu muritor am fi adoptat-o de asemenea, și în plus am renunța fără ezitare la propriile noastre idei în care o eroare este demonstrată - amorul propriu are mai mult de pierdut decât de câștigat încăpătânându-se într-o idee falsă. La fel, am fi respins orice ar fi provenit de la Spirite, dacă ne-ar fi părut contrar rațiunii, așa cum am respins atâtea altele; căci știm din experiență că nu trebuie să acceptăm orbește tot ceea ce vine din partea lor, mai mult decât ceea ce vine din partea oamenilor.

În ochii noștri prima sa calitate este înainte de toate de a fi logică; ea mai are și o alta, aceea de a fi confirmată de fapte - fapte pozitive -pe care un studiu atent și rațional le poate releva oricui își dă osteneala de a observa cu răbdare și perseverență, și după care nu mai este permisă nici o îndoială. Când aceste fapte vor fi popularizate la fel ca cele referitoare la formarea și mișcarea pământului, vor trebui să accepte evidența chiar și opoziții, oricare ar fi fost eforturile lor în a o contrazice.

Să recunoaștem deci, în rezumat, că doctrina pluralității existențelor explică singură ceea ce, fără ea, este inexplicabil, că ea este eminamente consolatoare și conformă celei mai severe dreptăți, și că ea este pentru om ancoră de salvare pe care Dumnezeu i-a dat-o în marea sa milă. Chiar cuvintele lui Isus nu lasă îndoieli în această privință. Iată aici ce se spune în *Evangelia după Ioan*, cap. III:

„3. Isus, răspunzând lui Nicodim, spune: „Adevărat, adevărat îți spun că, dacă un om nu se naște din nou, el nu poate avea împărăția lui Dumnezeu”

4. Nicodim îi spune: „Cum se poate naște un om de vreme ce este viu? Se poate întoarce în pântecele mamei sale, și să se nască a doua oară?”

5. Isus răspunde: „Adevărat, adevărat îți spun că dacă cineva nu se naște din apă și din spirit, nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din carne este carne, și ce este născut din spirit este spirit. Nu te mira de loc de cele ce ți-am spus: Trebuie să vă nașteți din nou”.

CAPITOLUL VI

Viața spiritistă

1. Spirite răătăitoare. 2. Lumi tranzitorii. 3. Percepțiile, senzațiile și suferințele Spiritelor. 4. Eseu despre senzație la Spirite. 5. Alegerea probelor. 6. Relații de dincolo de moarte. 7. Raporturi de simpatie și antipatie la Spirite. 8. Amintirea existenței corporale 9. Comemorarea morților. Funeraliile.

1. Spirite răătăitoare

223. După separarea sa de corp, sufletul se reîncarnează imediat?

„Câteodată imediat, dar cel mai adesea la intervale mai mult sau mai puțin lungi, în lumile superioare reîncarnarea este aproape întotdeauna imediată; materia corporală fiind aici mai puțin grosieră, Spiritul încarnat în ea se bucură de aproape toate facultățile sale; starea sa normală este cea a somnambulilor voștri lucizi”.

224. Ce devine sufletul în intervalul dintre încarnări?

„Spirit răătăitor care aspiră la noua sa destinație”.

Care poate fi durata acestor intervale?

„De la câteva ore la câteva mii de secole, în rest, la propriu vorbind, nu există de loc limită extremă asociată stării rătăcitoare, căci ea se poate prelungi un timp foarte lung, dar totuși ea nu este niciodată perpetuă; Spiritul este în stare oricând, mai curând sau mai târziu, să reînceapă o existență care servește purificării existențelor sale precedente”.

Această durată este subordonată voinței Spiritului, sau poate fi impusă ca o ispășire?

„Este o consecință a liberului arbitru; Spiritele știu perfect ce au făcut, dar există unele dintre ele pentru care durată este o pedeapsă impusă de Dumnezeu; altele cer a fi prelungită pentru învățături ale căror roade nu pot fi culese decât în starea de Spirit”.

225. Este starea rătăcitoare, prin ea însăși, un semn de inferioritate a Spiritelor?

„Nu, căci există Spirite rătăcitoare de toate gradele. Încarnarea este o stare tranzitorie, am mai spus-o: în starea sa normală, Spiritul este desprins de materie”.

226. Se poate spune că toate Spiritele neîncarnate sunt rătăcitoare?

„Cele care trebuie să se reîncarneze, da; dar spiritele pure, care au ajuns la perfecțiune nu sunt rătăcitoare: starea lor este definitivă”.

Sub raportul calităților intime, Spiritele sunt de diferite ordine sau grade pe care le parcurg în mod succesiv pe măsură ce se purifică. Ca stare, ele pot fi: încarnate, adică atașate unui corp; rătăcitoare, adică degajate de corpul material și așteptând o nouă încarnare pentru a se ameliora; Spirite pure, adică perfecte, nemaivând nevoie de încarnare.

227. În ce mod se instruiesc Spiritele rătăcitoare? Fără îndoială, nu o fac în același mod ca și noi.

„Ele își studiază trecutul și caută mijloacele de a se înălța. Ele văd, observă ceea ce se petrece în locurile parcurse; ascultă discursurile oamenilor luminați și părerile Spiritelor superioare lor, și aceste lucruri le dau idei pe care nu le aveau”.

228. Păstrează Spiritele câteva pasiuni omenеști?

„Spiritele îmbunătățite, pierzând învelișul lor, abandonează pasiunile rele și nu păstrează decât pe cele bune; dar Spiritele inferioare le păstrează; altfel, ar fi de ordinul întâi”.

229. De ce Spiritele părăsind pământul nu lasă aici toate pasiunile rele, de vreme ce le văd inconvenientele?

„Tu vezi în această lume oameni care sunt invidioși; crezi că de îndată ce o părăsesc pierd acest defect? El rămâne și după plecarea de aici, mai ales la cei ce au avut pasiuni bine conturate, un fel de atmosferă care îi înconjoară și le lasă toate aceste lucruri rele, căci Spiritul nu este în întregime degajat; el nu întrevade adevărul decât pentru moment, adevăr care să-i arate drumul cel bun”.

230. Poate Spiritul să progreseze în starea rătăcitoare?

„Se poate îmbunătăți mult, întotdeauna după voința și dorința sa; dar în existența corporală în care pune în aplicare ideile noi pe care le-a acumulat”.

231. Spiritele rătăcitoare sunt fericite sau nefericite?

„Mai mult sau mai puțin, după meritul lor. Ele suferă datorită pasiunilor dacă le-au păstrat esența, sau sunt fericite în funcție de gradul de materializare. În starea rătăcitoare Spiritul întrevade ceea ce îi lipsește pentru a fi mai fericit și atunci începe să caute mijloacele pentru a deveni astfel. Dar dacă nu-i este permis întotdeauna să se reîncarneze după plac, atunci aceasta este o pedeapsă”.

232. *În starea rătăcitoare, Spiritul poate merge în toate lumile?*

„Depinde; atunci când Spiritul a părăsit corpul, el nu este complet degajat de materie, și aparține încă lumii în care a viețuit, sau unei lumi de același grad, afară de cazul când, în timpul vieții sale, nu s-ar fi îmbunătățit, și acesta este scopul către care trebuie să tindă, fără aceasta nu se va perfecționa niciodată. El poate totuși să meargă în anumite lumi superioare, dar atunci este acolo ca un străin; altfel spus el nu face decât să le întrevadă, și acest lucru îi dă dorința de a se îmbunătăți pentru a fi demn de fericirea de care se va bucura acolo, și de a putea locui mai târziu în ele”.

233. *Spiritele deja purificate vin în lumile inferioare?*

„Vin adesea pentru a le ajuta să progreseze; fără călăuzele atât de necesare îndrumării lor, lumile ar fi părăsite”.

2. Lumi tranzitorii

234. *Există, așa după cum s-a mai spus, lumi ce servesc Spiritelor rătăcitoare drept stații și locuri de repaus?*

„Da, există lumi destinate în mod special entităților rătăcitoare, lumi în care acestea pot locui temporar; un fel de tabere de odihnă după o lungă și obositoare rătăcire. Acestea au poziții intermediare printre celelalte lumi, cu anumite deosebiri în funcție de natura Spiritelor ce pot ajunge aici, și care se bucură de mai multă sau mai puțină bunăstare”.

Spiritele care populează aceste lumi pot să le părăsească după voință?

„Da, Spiritele aflate în aceste lumi se pot desprinde pentru a merge acolo unde trebuie să ajungă. Închipuiți-vă păsări călătoare abătându-se asupra unei insule, așteptând să-și refacă forțele pentru a ajunge la destinație”.

235. *Progresează Spiritele în timpul staționărilor în lumile tranzitorii?*

„Cu siguranță; cele ce se reunesc astfel, o fac în scopul de a se instrui, de a putea obține mai ușor permisiunea de a ajunge în locurile mai bune, și de a parveni într-o poziție pe care o obțin doar cei aleși”.

236. *Sunt lumile tranzitorii veșnice și, prin natura lor specială, destinate Spiritelor rătăcitoare?*

„Nu, starea lor nu este decât temporară”.

Sunt locuite în același timp și de entități corporale?

„Nu, suprafața lor este sterilă. Cei care le populează nu au nevoie de nimic”.

Această sterilitate este permanentă și ține de natura lor specială?

„Nu, sunt sterile în timpul tranziției”.

Atunci aceste lumi trebuie să fie lipsite de frumuseți naturale?

„Natura se traduce în frumuseți ale nemărginirii ce nu sunt mai puțin admirabile decât acelea pe care le numiți frumuseți naturale”.

De vreme ce starea acestor lumi este tranzitorie, într-o zi și pământul nostru se va număra printre ele?

„El a fost”.

În ce epocă?

„În timpul formării sale”.

Nimic nu este inutil în natură; fiecare lucru are scopul său, destinația sa. Nimic nu este gol, totul este

populat, viața este peste tot. Astfel, în timpul lungii succesiuni de secole scurse până la apariția perioadei de tranziție atestate de straturile geologice, înainte chiar de formarea primelor ființe organice, pe această masă informă, în acest arid haos unde elementele erau cufundate, viața nu era absentă. Entități care nu aveau nici nevoile, nici senzațiile noastre fizice aflau aici un refugiu, însă Dumnezeu a dorit ca lumea aceasta, chiar în stare imperfectă, să servească la ceva.

Cine ar putea să spună că, dintre miliardele de lumi care circulă în imensitatea universului, doar una singură, una dintre cele mai mici, pierdută în mulțime, a avut privilegiul exclusiv de a fi populată? Care ar fi fost deci utilitatea celorlalte? Dumnezeu nu le-ar fi făcut decât pentru plăcerea ochilor noștri? Supoziție absurdă, incompatibilă cu înțelepciunea divină ce străluminează în toate operele, și inadmisibilă când se reflectează la ceea ce noi nu putem întrezări. Nimeni nu va contesta că există, conform acestei idei, lumi încă improprii vieții materiale, și totuși populate de entități vii adaptate acestui mediu.

3. Percepțiile, senzațiile și suferințele Spiritelor

237. Sufletul odată intrat în lumea Spiritelor, mai are încă percepțiile pe care le avea în timpul vieții?

„Da, și altele pe care nu le avea, deoarece corpul său era ca un văl ce le întuneca. Inteligența este un atribut al spiritului, dar se manifestă mai liber atunci când nu are piedici”.

238. Percepțiile și cunoștințele Spiritelor sunt infinite, cu alte cuvinte cunosc ele toate lucrurile?

„Cu cât se apropie de perfecțiune, cu atât cunosc mai mult; dacă sunt Spirite superioare, au cunoștințe vaste.”

239. Înțeleg Spiritele principiul primordial al lucrurilor?

„Aceasta depinde de nivelul lor de elevare și puritate. Spiritele inferioare nu știu mai mult decât oamenii”.

240. Oare Spiritele percep timpul, durată ca și noi?

„Nu; de aceea voi nu puteți să ne înțelegeți întotdeauna atunci când e vorba de a stabili date sau epoci”.

Spiritele trăiesc în afara timpului așa cum îl înțelegem noi; durată pentru ele se anulează și secolele atât de lungi pentru noi, nu sunt în ochii lor decât clipe ce se pierd în eternitate, așa cum neregularitățile solului se șterg și dispar pentru cel ce se înalță în văzduh.

241. Spiritele au despre prezent o idee mai precisă și mai justă decât noi?

„Așa cum cel ce vede clar are o idee mai justă despre lucruri decât un orb. Spiritele văd ceea ce voi nu vedeți; ele judecă deci altfel decât voi, dar încă odată aceasta depinde de elevația lor”.

242. Cum au Spiritele cunoștință despre trecut, și dacă această cunoaștere este fără limite?

„Trecutul, când ne ocupăm de el, este un prezent, așa cum îți amintești negreșit un lucru ce te-a frapat în decursul exilului. Numai că, nemaiaivând vălul material ce întuneca inteligența, ne reamintim lucruri ce sunt șterse pentru tine, dar nu totul este cunoscut de spirite: mai întâi facerea lor”.

243. Cunosc Spiritele viitorul?

„Depinde tot de gradul lor de perfecțiune; adesea ele nu fac decât să-l întrevadă, dar nu le este permis întotdeauna să-l reveleze; când îl văd, li se pare prezent. Spiritul vede viitorul cu atât mai clar pe măsură ce se apropie de Dumnezeu. După moarte, sufletul vede și îmbrățișează dintr-o privire călătoriile trecute, dar nu poate vedea ce îi pregătește

Dumnezeu”.

Spiritele ajunse la perfecțiunea absolută au o cunoaștere completă a viitorului?

„Completă nu e cuvântul potrivit, căci singur Dumnezeu este stăpânul suveran, și nimeni nu-l poate egala”.

244. Spiritele îl văd pe Dumnezeu?

„Doar Spiritele superioare îl văd și-l înțeleg; Spiritele inferioare îl simt și îl intuiesc”.

Când un Spirit inferior spune că Dumnezeu îi interzice sau îi permite un lucru, cum știe că aceasta vine de la el?

„El nu-l vede pe Dumnezeu, dar îi simte suveranitatea și, atunci când un lucru nu trebuie făcut sau un cuvânt nu trebuie spus, îl resimte ca pe o intuiție, ca pe un avertisment invizibil ce îi interzice să le facă. Oare nu aveți voi înșivă presentimente ce sunt ca niște avertismente secrete de a face sau de a nu face cutare sau cutare lucru? La fel este și pentru noi, numai că la un nivel superior, căci esența spiritelor fiind mai subtilă decât a voastră, ele pot să primească mai bine avertismentele divine”.

Ordinul îi este transmis direct de către Dumnezeu, sau prin intermediul altor Spirite?

„Nu-i vine direct de la Dumnezeu; pentru a i se comunica, trebuie să fie demn de aceasta. Dumnezeu îi transmite ordinele prin Spiritele cele mai elevate în perfecțiune și instrucție”.

245. Vederea, la spirite, este circumscrisă, ca și la făpturile corporale?

„Nu, ea rezidă în ele însele”.

246. Au Spiritele nevoie de lumină pentru a vedea?

„Ele văd prin ele însele și nu au nevoie de lumină exterioară; pentru ele nu există tenebre, în afară de cele în care se pot găsi prin ispășire”.

247. Au nevoie Spiritele să se deplaseze în două puncte diferite de pe Pământ pentru a vedea? Pot ele să vadă, de exemplu, simultan în cele două emisfere ale globului?

„Deoarece Spiritul se deplasează cu rapiditatea gândului, se poate spune că el vede pretutindeni dintr-o dată. Gândirea sa se poate propaga și transmite în același timp în mai multe puncte, dar această facultate depinde de puritatea sa; cu cât este mai puțin purificat, cu atât vederea sa este mai limitată; numai Spiritele superioare pot cuprinde întregul”.

Facultatea de a vedea, la Spirite, este o proprietate inerentă naturii lor, și care rezidă în toată ființa lor, așa cum lumina rezidă în toate părțile unui corp luminos; este un fel de luciditate universală ce se întinde peste tot, ce îmbrățișează dintr-o dată spațiul și timpul și pentru care nu există nici tenebre, nici obstacole materiale. Se subînțelege că trebuie să fie astfel; la oameni, vederea operând prin jocul unui organ impresionat de lumină, fără lumină el se află în obscuritate; la Spirit, facultatea de a vedea fiind un atribut propriu, abstracție făcând de orice agent exterior, vederea este independentă de lumină.

248. Vede Spiritul lucrurile tot atât de clar ca și noi?

„Mult mai clar, căci vederea sa penetrează ceea ce voi nu puteți penetra; nimic nu o întunecă”.

249. Oare Spiritul percepe sunetele?

„Da, și în plus percepe ceea ce simțurile voastre mărginite nu pot percepe”.

Facultatea de a înțelege aparține întregii ființe, ca și facultatea de a vedea?

„Toate percepțiile sunt attribute ale Spiritului și fac parte din ființa sa; cât timp este înveșmântat într-un corp material, percepțiile îi parvin prin canalele organelor; dar în

stare de libertate ele nu mai sunt localizate”.

250. Percepțiile fiind atribuite ale Spiritului însuși, acesta li se poate sustrage?

„Spiritul nu vede și nu înțelege decât ceea ce vrea. Aceasta în general vorbind, dar mai ales pentru Spiritele elevate, căci spiritele imperfecte înțeleg și văd adesea fără voia lor ceea ce poate fi util pentru propria îmbunătățire”.

251. Sunt Spiritele sensibile la muzică?

„Vrei să spui la muzica voastră? Ce este ea față de muzica celestă? Fată de această armonie despre care nimic de pe pământ nu vă poate da o idee? Una față de alta reprezintă ceea ce este cântecul sălbaticului față de suava melodie. Totuși, Spiritele comune pot încerca o anumită plăcere în perceperea muzicii voastre, deoarece nu le este dat încă să înțeleagă una mai sublimă. Muzica are pentru Spirite un farmec infinit, datorită calităților senzitive foarte dezvoltate; muzica celestă este tot ceea ce imaginația spirituală poate concepe mai frumos și mai suav”.

252. Sunt Spiritele sensibile la frumusețile naturii?

„Frumusețile naturii planetelor sunt atât de diferite, încât trebuie mult pentru a le cunoaște. Da, sunt sensibile la aceste frumuseți după aptitudinea lor în a le aprecia și înțelege; pentru Spiritele elevate există frumuseți de ansamblu față de care se estompează, ca să spunem așa, frumusețile de detaliu”.

253. Încearcă Spiritele nevoile și suferințele noastre fizice?

„Le cunosc, deoarece le-au suportat, dar nu le încearcă material, ca voi; ele sunt spirite”.

254. Încearcă Spiritele oboseala și nevoia de repaus?

„Nu pot resimți oboseala așa cum o înțelegeți voi și, în consecință, nu au nevoie de repausul vostru corporal, de vreme ce nu au organe ale căror forțe trebuie să fie refăcute; dar Spiritul se odihnește în sensul că nu se găsește într-o activitate constantă; nu acționează într-o manieră materială; acțiunea sa este întru totul intelectuală, iar repausul său întru totul moral; adică există momente când gândirea sa încetează de a mai fi atât de activă și nu se mai îndreaptă asupra unui obiect bine determinat; este un veritabil repaus, dar care nu este comparabil cu cel al corpului. Oboseala pe care o pot încerca Spiritele se datorează inferiorității lor; căci cu cât sunt mai elevate, cu atât mai puțin repausul le este necesar”.

255. Atunci când un Spirit suferă, de ce natură este suferința pe care o încearcă?

„Angoase morale ce le torturează mai dureros decât suferințele fizice”.

256. De unde provine atunci faptul că Spiritele se plâng de suferința provocată de frig sau căldură?

„Amintire a ceea ce au îndurat în timpul vieții; tot atât de dureros ca și în realitate; este adesea o comparație prin care, în lipsă de altceva, își exprimă situația. Când își amintesc de corpul lor, încearcă un fel de senzație, ca atunci când lepezi o haină, și crezi că încă o mai porți un timp după aceea”.

4. Eseu despre senzație la Spirite

257. Corpul este instrumentul durerii; este sinonim cu cauza primă, dar mai puțin cu cauza imediată. Sufletul are percepția acestei dureri; percepția este efectul. Amintirea pe care i-o păstrează poate fi foarte dureroasă, dar nu poate avea acțiune fizică. În adevăr, nici frigul și nici căldura nu pot dezorganiza urzeala sufletului; sufletul nu poate nici îngheța, nici arde. Nu vedem în fiecare zi amintirea sau teama de un rău fizic producând un efect în realitate, ocazionând chiar

moartea? întreaga lume știe că persoane amputate resimt durerea în membru chiar când acesta nu mai există. Cu siguranță, acest membru nu este de loc sediul, nici chiar punctul de plecare al durerii; creierul i-a păstrat impresia, aceasta-i totul. Se poate crede că există ceva analog în suferințele Spiritului după moarte. Un studiu mai aprofundat al perispiritului, ce joacă un rol atât de important în toate fenomenele spiritiste, aparițiile cețoase sau tangibile, starea Spiritului în momentul morții, ideea atât de frecventă la cel ce este încă viu, tabloul atât de emoționant al sinucigașilor, torturaților, al oamenilor ce sunt absorbiți de bucuriile materiale, și atâtea alte fapte au aruncat o lumină asupra acestei chestiuni și au făcut loc explicațiilor pe care le redăm aici în rezumat.

Perispiritul este liantul ce unește Spiritul cu materia corpului; el apare din mediul ambiant, din fluidul universal; el ține în același timp de electricitate, de fluidul magnetic și, până într-un anumit punct, de materia inertă. S-ar putea spune că este o chintesență a materiei; este principiul vieții organice, dar nu și al vieții intelectuale; viața intelectuală este în Spirit. Este, în plus, agentul senzațiilor exterioare. În corp, aceste senzații sunt localizate în organe care le servesc drept canale. Corpul fiind distrus, senzațiile sunt vagi. Iată de ce Spiritul nu spune că suferă mai degrabă de cap decât de picioare. În rest, trebuie să ne ferim a confunda senzațiile perispiritului, rămas independent, de cele ale corpului; nu le putem lua pe ultimele nici ca termen de comparație și nici ca analogie. Eliberat de corp, Spiritul poate suferi, dar această suferință nu este cea a corpului; nu este totuși o suferință în exclusivitate morală, ca remușcarea, de vreme ce se plâng de frig și de căldură; ele nu suferă mai mult în iarnă decât în vară; le-am văzut trecând prin mijlocul flăcărilor fără a încerca nici o senzație de durere; deci temperatura nu are asupra lor nici o influență.

Durerea pe care o resimt nu este deci o durere fizică propriu-zisă; este un vag sentiment intim despre care Spiritul însuși nu-și dă seama perfect întotdeauna, tocmai pentru că durerea nu este localizată și nu e produsă de agenți exteriori; e mai degrabă o amintire a unei realități, dar o amintire tot atât de dureroasă. Câteodată totuși este mai mult decât o amintire, e ca și cum am vedea-o.

Experiența ne învață că în momentul morții perispiritul se eliberează mai repede sau mai încet de corp. În primele clipe, Spiritul nu-și explică situația; nu crede că este mort și se simte viu; vede corpul său alături, știe că este al lui, și nu înțelege că s-au separat; această stare durează atâta timp cât există o legătură între corp și perispirit. Un sinucigaș ne spunea: „Nu, nu sunt mort”, și adăuga: „Și totuși simt viermii care mă rod”. Or, cu siguranță, viermii nu rodeau perispiritul, cu atât mai puțin Spiritul, nu rodeau decât corpul. Dar cum separarea corpului și perispiritului nu era completă, rezulta de aici un fel de repercusiune morală ce-i transmitea senzația a ceea ce se petrecea în corp. Poate nu repercusiune să fie cuvântul, căci ar putea face să creadă că este un efect foarte material, e mai degrabă vederea a ceea ce se petrece în corpul de care era legat perispiritul, și care îi producea o iluzie luată drept realitate. Aceasta nu era o amintire, din moment ce, în timpul vieții, nu fusese ros de către viermi; era sentimentul actualității.

Se observă deci deducțiile ce se pot trage din fapte, atunci când sunt observate cu atenție. În timpul vieții, corpul primește impresiile exterioare și le transmite Spiritului prin intermediul perispiritului ce constituie, probabil, ceea ce numește fluid nervos. Corpul fiind mort nu mai resimte nimic, pentru că nu mai există în el nici Spirit nici perispirit. Perispiritul, eliberat de corp, încearcă senzația; dar cum ea nu-i mai parvine printr-un canal limitat, este vagă. Or, cum este în realitate doar un agent de transmisie, de vreme ce Spiritul este cel ce are conștiință, rezultă că dacă ar putea exista un perispirit fără Spirit, el nu ar simți mai mult decât corpul după moarte. La fel, dacă spiritul nu ar avea de loc perispirit, ar fi inaccesibil tuturor senzațiilor dureroase; aceasta se întâmplă la Spiritele complet purificate. Știu că pe măsură ce se purifică esența perispiritului devine din ce în ce mai eterată; urmează deci că influența materială se diminuează pe măsură ce Spiritul progresează, adică pe măsură ce însuși perispiritul devine mai puțin grosier.

Dar, se va spune, senzațiile agreabile sunt transmise Spiritului prin perispirit, ca și senzațiile

dezagreabile; or, dacă spiritul pur este inaccesibil unora, trebuie să fie în mod egal și celorlalte. Da, fără îndoială, pentru cele ce provin doar din influența materiei pe care o cunoaștem; sunetul instrumentelor noastre, parfumul florilor nu-i fac nici o impresie, și totuși are senzații intime de un farmec nedefinit, despre care nu ne putem face nici o idee, deoarece suntem în această privință ca orbii din naștere față de lumină; știm că aceasta există; dar prin ce mijloc? Știința noastră se oprește aici.

Știm că există percepții, senzații, audiții, viziuni; că aceste facultăți sunt atribuite întregii ființe, și nu, ca la om, doar unei părți a ființei; dar încă o dată, prin ce intermediar? Nu cunoaștem. Spiritele însele nu ne pot face să înțelegem, deoarece limbajul nostru nu este făcut pentru a exprima idei pe care nu le avem, așa cum în limbajele sălbaticilor nu există termeni pentru a exprima artele, științele și înaltele doctrine filozofice.

Spunând că Spiritele sunt inaccesibile impresiilor date de materia noastră, vrem să vorbim despre spiritele foarte elevate al căror înveliș eterat nu are ceva analog aici-jos. Nu sunt la fel cu cele al căror perispirit este mai dens; cele dintâi percep sunetele și mirosurile noastre dar nu printr-o parte limitată a individualității, ca în timpul vieții.

S-ar putea spune că vibrațiile moleculare se fac simțite în întreaga lor ființă și ajung astfel la *senzorium* comun care este însuși Spiritul, deși într-un mod diferit, și poate astfel cu o impresie diferită, ceea ce produce o modificare în percepție. Ele aud sunetul vocii noastre, și totuși ne înțeleg fără ajutorul cuvântului, prin simpla transmisie a gândului; și ceea ce vine în sprijinul celor spuse de noi, este că această penetrație este cu atât mai ușoară cu cât Spiritul este mai dematerializat. Cât despre vedere, ea este independentă de lumina noastră.

Facultatea de a vedea este un atribut esențial al sufletului: pentru vedere nu există obscuritate; dar ea este mai întinsă, mai penetrantă la Spiritele purificate. Sufletul, sau Spiritul, are prin urmare în el însuși facultatea tuturor percepțiilor; în viața corporală, ele sunt obturate de grosolănia organelor proprii; în viața extracorporală, percepțiile cresc puțin câte puțin pe măsură ce învelișul semi-material se luminează.

Ivită în mediul ambiant, acest înveliș variază după natura lumilor. Trecând dintr-o lume în alta, Spiritele își schimbă învelișul așa cum noi ne schimbăm îmbrăcămintea trecând din iarnă în vară, sau de la pol la ecuator. Spiritele cele mai elevate, atunci când vin să ne viziteze, adoptă deci perispiritul terestru și ca urmare percepțiile lor operează ca și la Spiritele noastre obișnuite; dar toate, inferioare sau superioare, nu înțeleg și nu simt decât ceea ce vor să înțeleagă sau să simtă. Fără a avea organe senzitive, ele își pot face după voință active sau nule percepțiile; nu există decât un singur lucru pe care sunt forțate să-l asculte, și anume sfaturile Spiritelor bune. Vederea este întotdeauna activă, dar ele pot în mod reciproc să se facă invizibile unele față de celelalte. În funcție de rangul ocupat, se pot ascunde de cele ce le sunt inferioare, dar nu și de cele ce le sunt superioare. În primele momente ce urmează morții, vederea Spiritului este întotdeauna tulbure și confuză; ea se luminează pe măsură ce Spiritul se eliberează, și poate obține aceeași claritate ca și în timpul vieții, independent de penetrația prin corpurile ce sunt opace pentru noi. Cât despre extensia sa de-a lungul spațiului infinit, în viitor și în trecut, aceasta depinde de puritatea și de elevația Spiritului.

Toată această teorie, s-ar spune, nu este liniștitoare de loc. Am gândi că odată debarasați de învelișul grosier, instrument al durerilor noastre, nu vom mai suferi, și iată că ne arătați că încă suferim; că are loc într-un mod sau altul, nu înseamnă că suferi mai puțin. Oh! da, mai putem suferi încă, și mult, și timp îndelungat, dar putem de asemenea să nu mai suferim, chiar din momentul când părăsim această viață corporală.

Suferințele de aici-jos sunt câteodată independente de noi, dar totuși multe sunt consecințe ale voinței noastre. Dacă s-ar merge la surse s-ar vedea că majoritatea suferințelor reprezintă urmarea unor cauze pe care le-am fi putut evita. Atâtea rele, atâtea infirmități, pe care omul le datorează exceselor ambiției, pasiunilor sale! Omul care ar fi trăit întotdeauna cu sobrietate, care nu ar fi abuzat cu nimic, care ar fi fost întotdeauna simplu în gusturi, modest în dorințe, ar fi fost mai cruțat de zbucium.

La fel se întâmplă cu Spiritul; suferințele pe care le îndură sunt întotdeauna consecința

modului în care a vietuit pe pământ; fără îndoială, el nu ar avea gută sau reumatism, dar ar avea alte suferințe ce nu sunt cu nimic mai bune. Am văzut că aceste suferințe sunt rezultatul legăturilor ce continuă să existe între el și materie; cu cât este mai degajat de influența materiei, sau altfel spus este dematerializat, cu atât are mai puține senzații dureroase.

Or, depinde de el de a se elibera de această influență încă din timpul vieții; îi aparține liberul arbitru și, în consecință, alegerea între a face și a nu face; dacă i se împlânzesc pasiunile animalice, dacă nu are nici ură, nici invidie, nici gelozie, nici orgoliu; dacă nu este dominat de egoism; dacă își purifică sufletul prin sentimente bune; dacă face ceea ce este bine; dacă nu atribuie lucrurilor din această lume decât importanța ce o merită, atunci chiar sub învelișul său corporal, el este deja purificat, este deja desprins de materie, și atunci când părăsește acest înveliș, nu-i mai suferă influența; suferințele fizice pe care le-a încercat nu-i mai lasă nici o amintire dureroasă; nu-i mai rămâne nici o impresie dezagreabilă, deoarece nu i-a fost afectat decât corpul, nu și Spiritul; este fericit de a se fi eliberat, și calmul conștiinței sale îl dezleagă de întreaga suferință morală.

În legătură cu aceasta am întrebat mii de spirite ce au aparținut tuturor nivelurilor societății, tuturor pozițiilor sociale; le-am studiat pe parcursul perioadelor vieții lor spiritiste, chiar din momentul părăsirii corpului; le-am urmărit pas cu pas în această viață de dincolo de moarte pentru a observa schimbările ce se petreceau cu ele, în ideile, în senzațiile lor, și sub acest raport oamenii cei mai comuni nu sunt cei ce ne-au furnizat subiectele de studiu mai puțin prețioase.

Or, am văzut întotdeauna că suferințele sunt în raport cu conduita căreia îi suportă consecințele, și că această nouă existență este sursa unei fericiri inefabile pentru cei ce au urmat calea cea bună; de unde decurge că cei ce suferă o fac pentru că au binevoit-o, și că trebuie să se facă răspunzători pe ei înșiși, tot atât în cealaltă lume cât și în cea de aici.

5. Alegerea probelor

258. Aflat în stare răătăitoare, și având de început o nouă existență corporală, are Spiritul conștiința și previziunea lucrurilor ce i se vor întâmpla în timpul vieții?

„Alege el însuși felul probelor pe care vrea să le îndure, și în aceasta constă liberul său arbitru”.

Nu Dumnezeu este cel care îi impune zbuciumul vieții ca pedeapsă?

„Nimic nu se face fără permisiunea lui Dumnezeu, căci el este cel ce a stabilit legile ce conduc universul. Întrebați deci de ce a făcut astfel legea și nu altfel. Dând Spiritului libertatea alegerii, Dumnezeu îi lasă întreaga responsabilitate a actelor sale și a consecințelor lor, nimic nu împiedică viitorul său; ale lui sunt și calea binelui și cea a răului. Dacă sucombă, îi mai rămâne o consolare, aceea că nu s-a sfârșit totul pentru el, și că Dumnezeu, în bunătatea sa, îl lasă liber să ia de la capăt ceea ce a făcut rău. De altfel trebuie să se facă distincție între ceea ce este opera voinței lui Dumnezeu, și ce este opera omului. Dacă vă amenință un pericol, nu voi sunteți cei care ați creat acest pericol, ci Dumnezeu, dar voi aveți voința de a vă expune acestui pericol, deoarece ați văzut în el un mijloc de avansare, iar Dumnezeu o permite”.

259. Dacă spiritului îi aparține alegerea felului probei pe care trebuie să o suporte, urmează că toate frământările pe care le încercăm în viață au fost prevăzute și alese de noi?

„Toate” nu este cuvântul potrivit, căci nu înseamnă că ați ales și prevăzut tot ceea ce vi se întâmplă în lume până la cele mai neînsemnate lucruri. Voi ați ales doar felul probei, faptele de detaliu sunt consecința poziției și adesea propriilor voastre acțiuni. Dacă Spiritul a dorit să se nască printre răufăcători, de exemplu, știa căror acțiuni se expunea, dar nu știa fiecare dintre actele ce le va săvârși; aceste acte sunt efectul voinței

sale sau liberul său arbitru.

Alegând cutare cale, Spiritul știe că va avea cutare fel de luptă de dus; el știe deci natura vicisitudinilor pe care le va întâlni, dar nu știe dacă va apărea mai degrabă un anumit eveniment decât altul. Evenimentele de detaliu se nasc din circumstanțe și prin forța lucrurilor. Nu există decât mari evenimente, cele ce influențează destinul, care sunt prevăzute. Dacă o iei pe un drum plin de vehicule, știi că trebuie să-ți iei precauțiile de rigoare, căci ai șansa să te răstorni, dar nu știi în ce parte vei cădea, și se poate chiar să nu cazi, dacă ești destul de prudent. Dacă mergând pe drum îți cade o piatră în cap, nu trebuie să crezi că așa era scris, după cum se spune în mod obișnuit.

260. Cum pot dori Spiritele să se nască printre oameni cu o viață urâtă?

„Trebuie ca ele să fie trimise într-un mediu unde să poată îndura proba pe care au cerut-o. Ei bine! trebuie deci să existe o analogie; pentru a lupta împotriva instinctului de tâlhărie, ele trebuie să se găsească printre oameni de acest fel”.

Dacă nu s-ar găsi oameni cu o viață urâtă pe pământ, Spiritul nu ar putea deci să găsească aici mediul necesar anumitor probe?

„Ar trebuie să vă plângeți pentru asta? Lucrul acesta se întâmplă în lumile superioare unde răul nu are acces, căci acolo nu există decât Spirite bune. Astfel va fi curând și pe pământul vostru”.

261. În încercările pe care trebuie să le suporte pentru a atinge perfecțiunea, Spiritul trebuie să resimtă tot fel de tentații; e nevoie ca el să treacă prin toate circumstanțele ce îi pot excita orgoliul, invidia, avariția, senzualitatea etc. ?

„Cu siguranță nu, de vreme ce știți că există unele care, încă de la început, o iau pe o cale ce le eliberează de o parte din probe; dar cel ce se lasă antrenat pe o cale greșită încearcă toate pericolele acestei căi. Un Spirit, de exemplu, poate cere bogăție, și aceasta poate să-i fie acordată; atunci, după caracterul său, ar putea deveni avar sau risipitor, egoist sau generos, sau se va abandona tuturor bucuriilor date de senzualitate; dar asta nu înseamnă că va trebui să treacă prin forța lucrurilor prin filiera tuturor acestor predispoziții”.

262. Cum poate Spiritul care, la originea sa, este simplu, ignorant și fără experiență, să aleagă o existență în cunoștință de cauză, și să fie responsabil de această alegere?

„Dumnezeu suplinește lipsa de experiență a Spiritului trasându-i calea pe care trebuie să o urmeze, așa cum faci cu un copil încă din leagăn; dar îi lasă puțin câte puțin libertatea de a alege pe măsură ce liberul său arbitru se dezvoltă, și atunci se întâmplă ca el să se rătăcească luând-o pe o cale greșită dacă nu ascultă sfaturile bune - este ceea ce s-ar putea numi decăderea omului”.

Atunci când Spiritul se bucură de liberul arbitru, alegerea existenței corporale depinde întotdeauna în exclusivitate de voința sa, sau această existență îi poate fi impusă de voința lui Dumnezeu ca ispășire?

„Dumnezeu știe să aștepte, el nu se grăbește cu pedeapsa. Totuși Dumnezeu poate impune o existență unui Spirit atunci când acesta, datorită inferiorității sale sau relei voințe, nu este apt să înțeleagă ceea ce i-ar putea fi mai util, și atunci când vede că această existență îi poate servi Spiritului la purificare și în perfecționare, găsind în același timp în ea și o ispășire”.

263. Alegerea Spiritului se face imediat după moarte?

„Nu, unii cred într-o eternitate a suferințelor; vi s-a mai spus, este o pedeapsă”.

264. Cine îndrumă Spiritul în alegerea probelor pe care vrea să le suporte?

„El le alege pe acelea care pot fi pentru el o ispășire, după natura greșelilor sale, și

care îl fac să avanseze mai repede. Unele își pot deci impune o viață de mizerie și de privațiuni pentru a încerca să o suporte cu curaj; altele ar dori să se pună la încercare prin tentațiile norocului și ale puterii, cu atât mai periculoase prin abuzul și reaua utilizare ce li se pot da, și prin pasiunile abjecte pe care le dezvoltă; altele, în sfârșit, vor să se pună la încercare prin lupta ce o au de susținut la contactul cu viciul”.

265. Dacă anumite Spirite aleg contactul cu viciul ca probă, există în aceasta ceva ce le face să aleagă prin simpatie și prin dorința de a trăi într-un mediu conform gusturilor lor, sau pentru a se putea abandona în mod absolut predispozițiilor materiei?

„Există și aceasta, în anumite cazuri, dar numai la Spiritele al căror simț moral este încă puțin dezvoltat; proba vine de fapt din ele însele și o suportă în timp mult mai lung. Mai devreme sau mai târziu, înțeleg că potolirea pasiunilor brutale are pentru ele consecințe deplorabile pe care le vor suporta un timp ce li se va părea etern, și că Dumnezeu le-ar putea lăsa în această stare până când și-au înțeles greșelile, și dacă ele însele vor să și-o răscumpere prin încercări profitabile”.

266. Nu pare natural în a alege încercările mai puțin dureroase?

„Pentru voi, da; pentru Spirit, nu. Atunci când este eliberat de materie, iluzia încetează și el gândește altfel”.

Omul pe pământ, aflat sub influența ideilor cărnii, nu vede în aceste încercări decât partea dureroasă, de aceea i se pare natural să aleagă pe cele care, din punctul său de vedere, pot să genereze bucuriile materiale. Dar în viața spirituală, el compară aceste bucurii trecătoare și grosolane cu fericirea inalterabilă pe care o întrevede - ca urmare, cu ce-l afectează cele câteva suferințe trecătoare? Spiritul poate deci alege proba cea mai dură, și, în consecință, existența cea mai dureroasă în speranța ajungerii mai rapide la o stare mai bună, așa cum bolnavul alege adesea remediul cel mai dezagreabil pentru a căuta să se vindece mai repede. Cel ce vrea să-și lege numele de descoperirea unui tărâm necunoscut nu alege o cale ușoară; cunoaște pericolele care-l pândesc, dar cunoaște și gloria ce-l așteaptă dacă reușește.

Doctrina libertății în alegerea existențelor noastre și a probelor la care trebuie să ne supunem încetează de a mai părea extraordinară, dacă se consideră că Spiritele eliberate de materie apreciază lucrurile într-un mod diferit, așa cum noi înșine nu o facem. Ele zăresc scopul, ce li se pare foarte grav față de bucuriile fugare ale lumii; după fiecare existență, ele văd pasul pe care l-au făcut și înțeleg ceea ce le lipsește încă în puritate pentru a-l atinge.

Iată motivul pentru care ele se supun de bunăvoie tuturor vicisitudinilor vieții corporale cerând ele însele ceea ce le poate face să-și atingă scopul mai repede. Deci pe nedrept ne mirăm de a nu vedea Spiritul având preferință pentru existența cea mai plăcută. Această viață scutește de amărăciune, dar el nu se poate bucura în starea sa de imperfecțiune; o întrevede și pentru a ajunge la ea caută să se îmbunătățească.

De altfel, nu avem zilnic sub ochi exemplul unei alegeri asemănătoare? Pentru omul care muncește o parte a vieții sale fără încetare pentru a aduna cele ce aduc bunăstarea, ce înseamnă asta, dacă nu o sarcină ce și-o impune în vederea unui viitor mai bun? Soldatul care suferă într-o misiune primejdioasă, călătorul ce înfruntă mari pericole în interesul științei sau soartei sale, ce sunt toate astea, dacă nu încercări voluntare ce le procură glorie și profit dacă vor reuși? La ce nu se supune și nu se expune omul pentru interesul și gloria sa? Toate concursurile nu sunt oare probe voluntare cărora li se supune în vederea avansării în cariera pe care și-a ales-o? Nu se ajunge într-o poziție socială decât avansând prin științe, arte, industrie, decât trecând prin filiera pozițiilor inferioare ce sunt tot atâtea probe.

Viața omenească este astfel copia vieții spirituale; regăsim la ea în mic incidente de același fel. Prin urmare, dacă în viață alegem adesea încercările cele mai dure în vederea unui scop mai înalt, de ce Spiritul care vede mai departe decât corpul, și pentru care viața corpului nu este decât un incident trecător, nu ar alege o existență dureroasă și laborioasă, dacă ea trebuie să-l conducă la o fericire eternă? Cei ce spun că, dacă oamenii și-ar alege existența, atunci ar cere să fie prinți sau milionari, sunt asemenea miopilor care nu văd decât ceea ce ating, sau precum copiii gurmanzi pe care dacă-i întrebi ce-ar dori să fie, răspund: patiser sau cofetar.

La fel este și călătorul care, aflat pe fundul unei văi acoperite de ceață, nu vede nici lungimea și nici capătul drumului său; dar odată ajuns în vârful muntelui, el cuprinde cu privirea drumul deja parcurs, și ceea ce i-a mai rămas. Vede ținta sa, obstacolele ce le mai are de trecut, și-și poate alege mai sigur

mijloacele pentru a izbândi.

Spiritul încarnat e asemeni călătorului aflat la poalele muntelui; odată debarasat de legăturile pământeste, el domină ca și cel aflat în vârful muntelui. Pentru călător, scopul este repausul după oboseală; pentru Spirit, e fericirea supremă după frământări și încercări.

Toate Spiritele afirmă că în starea rătăcitoare ele caută, studiază, observă pentru a alege. Nu avem un exemplu de acest fel în viața corporală? Nu căutăm adesea pe parcursul anilor cariera la care ne fixăm în mod liber alegerea, deoarece credem că este cea mai bună pentru a ne face să reușim în viață? Dacă eșuăm într-una, încercăm în alta. Fiecare carieră pe care o îmbrățișăm este o fază, o perioadă a vieții. Fiecare zi nu este oare utilizată pentru a chibzui ce vom face în ziua următoare? Or, ce sunt diferitele existențe corporale pentru spirit, dacă nu faze, perioade, zile pentru viața sa spiritistă, care este, așa cum știm, viața sa normală, viața corporală nefiind decât trecătoare?

267. Ar putea spiritul să facă alegerea sa în timpul stării corporale?

„Dorința sa poate fi influențată; depinde de intenție, dar când este Spirit el vede adesea lucrurile cu totul diferit. Dar încă o dată, el o poate face și în această viață materială, căci Spiritul este întotdeauna independent de materia pe care o animă”.

Mulți oameni își doresc grandori și bogății ceea ce, cu siguranță, nu reprezintă nici ispășiri și nici încercări.

„Fără îndoială, materia este cea care dorește această grandoare pentru a se bucura de ea, iar Spiritul o dorește pentru a-i cunoaște vicisitudinile”.

268. Până în clipa când ajunge la starea de puritate perfectă, Spiritul are de trecut încercări în mod continuu?

„Da, dar nu sunt cele pe care le știți voi; voi numiți încercări frământările materiale. Or, Spiritul ajuns la un anumit nivel, fără a fi perfect, nu mai are de îndurat din pricina aceasta; dar el are întotdeauna îndatoriri care-l ajută să se perfecționeze, ce nu au nimic dureros pentru el, astfel că ajutând pe alții se perfecționează el însuși”.

269. Se poate înșela Spiritul asupra eficacității probei alese?

„El poate să aleagă o încercare mai presus de puterile sale și, atunci, sucombă. El poate de asemenea să aleagă una după care să nu profite de loc - când își caută un fel de viață trândavă și inutilă; dar o dată intrat în lumea Spiritelor, el întrezărește că nu a câștigat nimic și cere să recupereze timpul pierdut”.

270. De ce ține vocația anumitor persoane și voința lor de a urma o carieră mai degrabă decât alta?

„Mi se pare că puteți răspunde voi înșivă la această întrebare. Nu este consecința a tot ce am spus despre alegerea încercărilor și despre progresul realizat într-o existență anterioară?

271. Odată ajuns în starea rătăcitoare, studiind diversele condiții în care ar putea să progreseze, cum gândește Spiritul că ar putea să o facă născându-se, de exemplu, printre canibali?

„Cele care se nasc printre canibali nu sunt defel spirite avansate, ci Spirite având o natură asemănătoare cu a canibalilor, sau care le sunt inferioare”.

Știu că antropofagii nu sunt chiar de ultim grad, și că există lumi unde abrutizarea și ferocitatea nu au analogie pe pământ. Aceste Spirite sunt deci inferioare chiar și celor mai inferioare Spirite din lumea noastră, și venirea lor printre sălbatici este pentru ele un progres, așa cum ar fi un progres pentru antropofagi să exercite o profesie care i-ar obliga să verse sânge.

Dacă nu năzuiesc mai sus, este pentru că inferioritatea lor morală nu le permite să realizeze un progres mai complet. Spiritul nu poate avansa decât gradual; el nu poate acoperi dintr-un salt distanța ce separă barbaria de civilizație, și vedem și în aceasta una din necesitățile reîncarnării, ceea ce este cu adevărat conform dreptății lui Dumnezeu. De altfel, ce vor deveni aceste milioane de ființe care mor în

fiecare zi în ultima stare de degradare, dacă nu ar avea mijloacele de a atinge superioritatea? De ce i-ar dezmoșteni Dumnezeu de favorurile acordate altor oameni?

272. Spiritele venind dintr-o lume inferioară pământului, sau dintr-un popor foarte înapoiat, cum ar fi canibalii, de exemplu, ar putea să se nască printre popoarele civilizate?

„Da, există unele Spirite care se rătăcesc dorind să urce prea sus; dar atunci ele arată un comportament aberant, căci au obiceiuri și instincte deosebite de ale noastre”.

273. Un om aparținând unui neam civilizat ar putea, prin ispășire, să fie reîncarnat în mijlocul unui neam sălbatic?

„Da, dar depinde de felul ispășirii; un stăpân care va fi fost dur cu sclavii săi va putea deveni sclav la rândul său și va fi făcut să îndure cele mai rele tratamente. Cel ce a condus într-o epocă poate, într-o nouă existență, să asculte chiar de cei ce se înclină în fața voinței sale. Este o ispășire dacă el a abuzat de puterea sa, și Dumnezeu i-o poate impune. Un Spirit bun poate de asemenea să aleagă o existență influentă printre aceste popoare, pentru a le face să avanseze, și atunci este o misiune”.

6. Relațiile de dincolo de moarte

274. Diferitele ordine ale Spiritelor stabilesc între ele o ierarhie de putere? Cu alte cuvinte, există între ele subordonare și autoritate?

„Da, foarte mare; Spiritele au unele față de altele o autoritate relativă conformă superiorității lor, pe care o exercită printr-un ascendent moral irezistibil”.

Spiritele inferioare se pot sustrage autorității spiritelor care le sunt superioare?

„Am spus: irezistibil”.

275. Autoritatea și considerația de care s-a bucurat un om pe pământ îi conferă o supremație în lumea Spiritelor?

„Nu, căci cei umili se vor ridica și cei mari se vor umili. Citește *Psalmi*”.

Cum trebuie să înțelegem această ridicare și această umilire?

„Nu știi că Spiritele sunt de diferite ordine în funcție de meritul lor? Ei bine, cel mai mare de pe pământ poate să se situeze la ultimul nivel printre Spirite, în timp ce servitorul său va fi primul. Înțelegi asta? Oare n-a spus Isus: Oricine se coboară se va înălța, și oricine se ridică se va coborî?”

276. Cel ce a fost mare pe pământ și se găsește inferior printre Spirite, încearcă din acest motiv o umilire?

„Adesea una foarte mare, mai ales dacă era orgolios și invidios”.

277. Soldatul care, după bătălie, își regăsește generalul în lumea Spiritelor, îl mai recunoaște ca superior al său?

„Titlul nu înseamnă nimic, superioritatea reală este totul”.

278. Spiritele de diferite ordine stau laolaltă?

„Da și nu; adică se frecventează, dar se disting unele de altele. Se evită sau se împacă, după analogia sau antipatia sentimentelor lor, așa cum este și printre voi. Este o întreagă lume față de care a voastră este o reflectare întunecată. Cele de același rang se reunesc printr-un fel de afinitate și formează grupuri sau familii de Spirite unite prin simpatie și un țel comun: cele bune prin dorința de a face bine, cele rele prin nesațul de a face rău și dorința de a se regăsi printre ființe asemănătoare lor”.

La fel ca într-un mare oraș unde oamenii de toate rangurile și de toate condițiile sociale se frecventează și se întâlnesc fără a sta laolaltă; unde societățile se formează prin analogia gusturilor; unde viciul și virtutea stau alături fără a comunica.

279. Au toate Spiritele acces în mod reciproc unele la celelalte?

„Cele bune merg peste tot, și trebuie să fie așa pentru a-și putea exercita influența asupra celor rele; dar zonele locuite de cele bune sunt interzise Spiritelor imperfecte, pentru ca acestea să nu poată aduce aici tulburarea dată de pasiunile nefaste”.

280. Care este natura relațiilor dintre Spiritele bune și cele rele?

„Cele bune își dau silința de a combate înclinațiile rele ale celorlalte, pentru a le ajuta să se ridice; este o misiune”.

281. De ce le place Spiritelor inferioare să ne împingă spre rău ?

„Din invidia de a nu fi meritat să se numere printre Spiritele bune. Câtă vreme continuă să fie spirite neexperimentate, dorința lor este să împiedice pe oricine să ajungă la binele suprem; vor să-i facă și pe alții să încerce ceea ce încearcă ele însele. Nu vedeți același lucru și printre voi?”

282. Cum comunică Spiritele între ele?

„Se văd și se înțeleg; cuvântul este material, este o reflectare a Spiritului. Fluidul universal stabilește între ele o comunicare constantă; este vehiculul transmisiei gândului, așa cum pentru voi aerul este vehiculul sunetului; un fel de telegraf universal ce leagă toate lumile și permite Spiritelor să corespundă dintr-o lume în alta”.

283. Pot Spiritele să-și tăinuiască reciproc gândurile; se pot ascunde unele de altele?

„Nu, pentru ele totul este la vedere, mai ales atunci când sunt perfecte. Ele pot să se îndepărteze dar se frecventează întotdeauna. Nu este totuși de loc o regulă absolută, căci anumite Spirite pot foarte bine să devină invizibile pentru alte spirite, dacă ele consideră că este util să o facă”.

284. Cum pot Spiritele care nu mai au corp, să-și constate individualitatea și să se distingă de alte entități spirituale ce le înconjoară?

„Își constată individualitatea prin perispiritul care le face existențe distincte unele față de altele, așa cum face corpul printre oameni”.

285. Spiritele se cunosc dacă au coabitat pe pământ? Fiul își recunoaște tatăl, prietenul pe prieten?

„Da, și tot așa din generație în generație”.

Cum se recunosc în lumea Spiritelor oamenii care s-au cunoscut pe pământ?

„Vedem viața noastră trecută și citim în ea ca într-o carate; văzând trecutul prietenilor noștri și al inamicilor noștri vedem întreaga lor trecere de la viață la moarte”.

286. Spiritul părăsind rămășițele pământești se întâlnește imediat cu părinții și prietenii ce i-au precedat în lumea Spiritelor?

„Imediat nu este întotdeauna cuvântul potrivit: căci, așa cum am mai spus-o, îi trebuie ceva timp pentru a se regăsi și a scutura vălul material”.

287. Cum este întâmpinat sufletul la întoarcerea în lumea Spiritelor?

„Spiritul celui drept, ca un frate mult-iubit așteptat vreme îndelungată; spiritul celui rău, ca o ființă pe care o disprețuiești”.

288. Ce sentiment încearcă Spiritele impure la vederea unui alt Spirit rău care

sosește?

„Cele rele sunt satisfăcute să vadă ființe asemănătoare lor și lipsite, ca și ele, de fericirea infinită, așa cum ar fi pe pământ un escroc printre cei de-o seamă cu el”.

289. Părinții și prietenii noștri vin câteodată să ne reîntâlnească atunci când părăsim pământul?

„Da, vin în întâmpinarea sufletului pe care-l iubesc; îl felicită ca la reîntoarcerea dintr-o călătorie dacă a scăpat de pericolele drumului, și îl ajută să se elibereze de legăturile corporale. Este o favoare pentru Spiritele bune atunci când cei pe care i-au iubit vin să le întâlnească. În timp ce acela care este pătat rămâne în izolare sau nu este înconjurat decât de Spirite asemănătoare lui; este o adevărată pedeapsă”.

290. Părinții și prietenii sunt întotdeauna reuniți după moarte?

„Depinde de elevația lor și de drumul urmat pentru progresul propriu. Dacă unul dintre ei este mai avansat și înaintează mai repede decât altul, nu va putea rămâne împreună; se vor putea vedea câteodată, dar nu vor fi întotdeauna împreună decât dacă vor putea merge împreună, sau când vor fi atins același nivel al perfecțiunii. Și apoi, privațiunea de a-și vedea părinții și prietenii este câteodată o pedeapsă”.

7. Raporturile de simpatie și antipatie ale Spiritelor. „Jumătățile” eterne.

291. Dincolo de simpatia generală bazată pe similitudine, au Spiritele între ele relații de afecțiune deosebite?

„Da, ca și oamenii, dar legătura ce unește Spiritele este mult mai puternică când corpul este absent, deoarece nu mai este supusă vicisitudinilor pasiunii.

292. Există ură între Spirite?

„Există numai printre Spiritele impure, și acestea sunt cele ce vă insuflă dușmăniile și disensiunile”

293. Două ființe ce vor fi fost inamice pe pământ vor păstra resentimentul uneia față de cealaltă și în lumea Spiritelor?

„Nu, vor înțelege că ura lor era stupidă și subiectul pueril. Spiritele imperfecte păstrează o parte de animozitate până când se vor fi epurat. Dacă nu era decât un interes material ceea ce le-a divizat, ele nu se vor mai gândi la el, decât până când se dematerializează. Dacă nu mai există antipatie între ele, nemaexistând subiect de discuție, pot să se revadă cu plăcere - așa cum doi școlari ajunși la vârsta rațiunii recunosc puerilitatea certurilor avute în copilărie și încetează să-și mai poarte pică”.

294. Amintirea faptelor rele pe care le-au putut săvârși doi oameni unul față de celălalt este un obstacol pentru simpatia reciprocă?

„Da, îi duce la antipatie”.

295. Ce sentimente încearcă după moarte oamenii cărora le-am făcut rău aici-jos ?

„Dacă sunt buni, ei iartă în raport cu căința voastră. Dacă sunt răi, pot să-și păstreze resentimentul și, câteodată, vă urmăresc până în cealaltă existență. Dumnezeu le-o poate permite ca pedeapsă”.

296. Iubirile individuale ale Spiritelor sunt susceptibile de denaturare?

„Nu, căci nu se pot înșela; ele nu mai au masca sub care se ascund ipocriții; de aceea, atunci când Spiritele sunt pure iubirile lor sunt inalterabile. Dragostea ce le unește este pentru ele izvorul unei fericiri supreme”.

297. *Dragostea ce și-au împărțit-o două ființe pe pământ continuă întotdeauna în lumea Spiritelor?*

„Da, fără îndoială, dacă este fondată pe o simpatie adevărată; dar când cauzele fizice ocupă o parte mai mare decât simpatia, dragostea încetează. Iubirile dintre Spirite sunt mai durabile decât pe pământ, nefiind subordonate capriciilor intereselor materiale și orgoliului”.

298. *Sufletele ce trebuie să se unească sunt cumva predestinate acestei uniri încă de la originea lor? Oare fiecare dintre noi are undeva în univers jumătatea sa cu care într-o zi va fi în mod inevitabil reunit?*

„Nu, nu există o unire specială și inevitabilă între două suflete. Unire există între toate Spiritele, dar de diferite grade în raport cu rangul pe care-l ocupă, adică după perfecțiunea atinsă; cu cât sunt mai perfecte, cu atât sunt mai unite. Din discordie se nasc toate relele omenești; din concordie rezultă fericirea desăvârșită”.

299. *În ce sens trebuie înțeles cuvântul „jumătate” de care anumite Spirite se servesc pentru a desemna Spiritele cu care simpatizează?*

„Expresia este inexactă; dacă un Spirit ar fi fost jumătatea altuia, separat de aceasta, ar fi fost incomplet”.

300. *Două Spirite perfect simpatice, odată reunite, o fac pentru veșnicie, sau mai pot să se separe și să se unească și cu alte Spirite?*

„Toate Spiritele sunt unite între ele; vorbesc de cele ajunse la perfecțiune. În sferele inferioare, atunci când un Spirit se ridică, nu mai există aceeași simpatie pentru cele pe care le-a părăsit”.

301. *Două Spirite simpatice sunt complementare unul altuia, sau mai bine spus este această simpatie rezultatul unei identități perfecte?*

„Simpatia ce atrage un spirit către altul este rezultatul unei perfecte concordanțe între înclinațiile și instinctele lor; dacă unul trebuia să-l completeze pe celălalt, își pierdea propria individualitate”.

302. *Identitatea necesară pentru simpatia perfectă constă în similitudinea gândurilor și a sentimentelor, sau mai degrabă în uniformitatea cunoștințelor acumulate?*

„În egalitatea nivelurilor de elevație”.

303. *Spiritele care nu sunt simpatice astăzi, pot deveni mai târziu?*

„Da, toate vor fi. Astfel, Spiritul care astăzi este într-o anumită sferă inferioară, perfecționându-se, va ajunge într-o sferă unde rezidă un altul. Întâlnirea lor va avea loc mai prompt dacă Spiritul mai elevat, suportând greu probele la care este supus, a rămas în aceeași stare”.

Două Spirite simpatice pot înceta de a mai fi astfel?

„Desigur, dacă unul este leneș”.

Teoria jumătăților eterne este o figură de stil ce descrie unirea a două Spirite simpatice; este o expresie uzitată chiar în limbajul obișnuit și care nu trebuie de loc luată *ad litteram*, Spiritele care au generat-o nu aparțin cu siguranță ordinului cel mai elevat; sfera ideilor lor este în mod necesar limitată, și ele și-au putut lua gândurile prin intermediul termenilor de care se vor fi servit în timpul vieții lor corporale. Trebuie deci să respingem această idee după care Spiritele create unul pentru altul trebuie în mod inevitabil să se reunească într-o zi pentru eternitate, după ce au fost separate un interval de timp mai lung sau mai scurt.

8. Amintirea existenței corporale

304. *Își amintește Spiritul de existența sa corporală?*

„Da, adică viețuind de câteva ori ca om, el își amintește apoi ce a fost și te asigur că uneori râde cu îngăduință de sine însuși”.

Ca și omul care, atingând vârsta rațiunii, râde de nebuniile tinereții sale sau de năzdrăvniile copilăriei sale.

305. *Amintirea existenței corporale se prezintă Spiritului în mod complet și dintr-o dată după moarte?*

„Nu, îi revine puțin câte puțin, asemenea unui lucru ce iese din ceață, și pe măsură ce iese îi fixează atenția”.

306. *Spiritul își amintește amănunțit toate evenimentele vieții sale; dar oare cuprinde el și ansamblul într-o privire retrospectivă?*

„Își amintește de lucruri datorită consecințelor pe care acestea le au asupra stării sale ca Spirit; dar îți închipui că există circumstanțe în viața sa cărora nu le acordă nici o importanță, și despre care nici nu încearcă să-și amintească”.

Și le-ar putea aminti dacă ar dori?

„El poate să-și amintească detalii și incidente dintre cele mai amănunțite, fie despre evenimente, fie chiar despre gândurile sale; dar când acestea sunt fără folos, nu o face”.

Întrevede oare scopul vieții pământene în raport cu viața viitoare?

„Cu siguranță îl vede și înțelege mai bine decât în timpul vieții corpului; înțelege nevoia de purificare pentru a ajunge la infinit, și știe că în fiecare existență lasă o parte din necurătenia sa”.

307. *În ce fel evocă memoria Spiritului viața trecută? Printr-un efort al imaginației sale sau ca un tablou ce se află în fața ochilor?*

„Și una și alta; toate acțiunile despre care are interes să-și amintească sunt pentru el ca și cum ar fi prezente; celelalte sunt mai mult sau mai puțin vagi în gândire, sau date complet uitării. Cu cât este mai dematerializat, cu atât mai puțin dă importanță lucrurilor materiale. Tu evoci adesea un Spirit rătăcitor care tocmai a părăsit pământul și care nu-și mai amintește numele persoanelor iubite, nici prea multe detalii care, pentru tine, păreau importante; lui îi pasă prea puțin și acestea cad în uitare. Ceea ce își amintește foarte bine sunt faptele principale ce-l ajută să se îmbunătățească”.

308. *Își amintește Spiritul toate existențele ce au precedat ultima existență pe care tocmai o părăsește?*

„Tot trecutul său se derulează în fața lui, ca niște etape parcurse de un călător; dar, am mai spus-o, el nu-și amintește într-o manieră absolută toate actele sale; își amintește în raport de influența pe care acestea o au asupra stării sale prezente. Cât despre primele existențe, cele ce pot fi privite ca o copilărie a Spiritului, acestea se pierd în gol și dispar în noaptea uitării”.

309. *Cum consideră Spiritul corpul pe care tocmai îl părăsește?*

„Ca pe o haină nepotrivită care îl jena și de care este fericit să se debaraseze”.

Ce sentiment resimte la vederea corpului său aflat în descompunere?

„Aproape întotdeauna indiferentă, ca și pentru un lucru la care nu mai tine”.

310. *La sfârșitul unei perioade de timp, Spiritul recunoaște osemintele sau alte obiecte ca aparținându-i?*

„Câteodată; însă depinde de punctul de vedere mai mult sau mai puțin elevat sub care consideră lucrurile terestre”.

311. Respectul purtat lucrurilor materiale ce rămân în urma Spiritului îi atrage acestuia atenția asupra obiectelor respective? Vede el cu plăcere acest respect?

„Spiritul este întotdeauna fericit de amintirea ce dăinuie despre el; lucrurile păstrate de la el sunt readuse în memorie, dar ceea ce îl atrage la voi este amintirea, și nicidecum aceste obiecte”.

312. Păstrează Spiritele amintirea suferințelor îndurate în timpul ultimei lor existențe corporale?

„Deseori, ele o păstrează și această amintire le face să simtă mai mult prețul fericirii de care se pot bucura ca Spirite”.

313. Omul care a fost fericit aici-jos regretă bucuriile sale atunci când a părăsit pământul?

„Doar Spiritele inferioare pot regreta bucuriile ce concordă cu impuritatea naturii lor și pentru care ispășesc prin suferințe. Pentru Spirite elevate, fericirea eternă este de mii de ori preferabilă plăcerilor efemere ale pământului”.

314. Cel care a început mari lucrări într-un scop înalt, și care se vede întrerupt de către moarte, regretă, în cealaltă lume, că le-a lăsat neterminate?

„Nu, căci vede că alții sunt destinați să le termine. Din contră, el își dă silința să influențeze alte Spirite omenești să le continue. Scopul său, pe pământ, era binele umanității; scopul în lumea Spiritelor este același”.

315. Cel ce a lăsat lucrări de artă sau de literatură păstrează pentru operele sale dragostea ce o avea în timpul vieții?

„În raport cu elevația sa, el le judecă sub un alt punct de vedere și, adesea, desfide ceea ce admira mai mult”.

316. Spiritele se mai interesează de lucrările ce se fac pe pământ, de progresul artelor și al științelor?

„Depinde de elevația lor sau de misiunea ce o au de îndeplinit. Ceea ce vouă vă apare magnific reprezintă adesea foarte puțin pentru unele Spirite; ele îl admiră așa cum savantul admiră lucrarea unui școlar. Însă ele examinează tot ce poate dovedi elevația Spiritelor încarnate și progresul lor”.

317. După moarte, mai păstrează Spiritele dragostea de patrie?

„Întotdeauna același principiu: pentru Spiritele elevate patria este universul; pe pământ ea este acolo unde există cele mai multe persoane cu care simpatizează”.

Situația Spiritelor și modul lor de a vedea lucrurile variază la nesfârșit în raport de gradul dezvoltării lor morale și intelectuale. În general, Spiritele dintr-un ordin elevat nu fac pe pământ decât popasuri foarte scurte; tot ceea ce se face aici este atât de meschin în comparație cu grandoriile infinitului! Lucrurile cărora oamenii le dau cea mai mare importanță sunt atât de puerile în ochii lor, încât se simt prea puțin atrase, în afară de cazul când sunt chemate să conlucreze la progresul omenirii.

Spiritele dintr-un ordin mediu rămân pe pământ mai frecvent; deși consideră lucrurile dintr-un punct de vedere mai elevat, ele sunt aici într-un fel sedentare, și constituie mulțimea populației lumii invizibile; ele au păstrat aproape aceleași idei, gusturi și înclinații ce le aveau în învelișul corporal; se amestecă în întâlnirile, afacerile și distracțiile oamenilor, la care iau parte mai mult sau mai puțin activ, după caracterul lor. Neputându-și satisface pasiunile, ele se bucură de cei care se abandonează acestora și îi excită. În mulțimea lor există și unele mai serioase care văd și ascultă pentru a se instrui și perfecționa.

318. Ideile Spiritelor se modifică în starea de spirit?

„Mult; ele suferă foarte mari modificări pe măsură ce Spiritul se dematerializează; Spiritul poate rămâne câteodată mult timp cu aceleași idei, dar puțin câte puțin influența materiei se diminuează, și el vede lucrurile mai clar; atunci caută mijloacele de a se îmbunătăți”.

319. De vreme ce Spiritul a trăit deja viața spiritistă înainte de încarnarea sa, de unde-i provine mirarea la revenirea în lumea Spiritelor?

„Nu este decât efectul primului moment și al tulburării ce urmează trezirii; mai târziu, el se recunoaște perfect pe măsură ce îi revine amintirea trecutului și se șterge impresia vieții terestre”.

9. Comemorarea morților. Funeraliile

320. Sunt Spiritele sensibile la amintirea celor pe care i-au iubit pe pământ?

„Mult mai mult decât puteți crede; această amintire se adaugă fericirii lor dacă sunt fericite; dacă sunt nefericite, este pentru ele o alinare”.

321. Ziua comemorării morților are ceva mai solemn pentru Spirite? Se pregătesc oare să-i viziteze pe cei care urmează să vină să se roage la mormintele lor?

„În ziua aceea, la locurile respective Spiritele prezente sunt mai numeroase, deoarece numărul persoanelor care le invocă este mar. mare; dar fiecare dintre ele vine aici pentru prieteni, și nu pentru mulțimea indiferenților”.

Sub ce formă vin aici și cum ar fi posibil ca să se facă vizibile?

„În acea formă în care au fost cunoscute în timpul vieții lor”.

322. Spiritele uitate și la care nimeni nu vine să le viziteze mormintele vin totuși aici și încearcă regretul de a nu vedea nici măcar un prieten evocându-le memoria?

„Ce le oferă pământul? Tot ce ține de el se face prin inimă. Dacă dragoste nu există, nu există nimic care să lege Spiritul; întregul univers este al lui”.

323. Oare vizita la mormânt îi dă Spiritului o satisfacție mai mare decât o rugăciune făcută pentru sine?

„Vizita la mormânt e un mod de manifestare a faptului că ne gândim la Spiritul absent: este un simbol. V-am spus, rugăciunea este cea care sfințește actul amintirii; puțin importă locul, dacă este spusă din inimă”.

324. Spiritele persoanelor cărora li se ridică statui sau monumente asistă la aceste inaugurări, și le frecventează cu plăcere?

„Multe vin atunci când pot, dar sunt mai puțin sensibile la onoarea ce li se face decât la amintire”.

325. De unde provine dorința anumitor persoane de a fi înmormântate într-un anumit loc? Oare ele revin aici cu mai mare bucurie după moarte - este această importanță acordată unui lucru material un semn de inferioritate al unui Spirit?

„Afecțiunea Spiritului pentru anumite locuri dovedește o inferioritate morală. Ce contează un colt de pământ față de altul pentru Spiritul elevat? Nu știe că sufletul său va fi reunit cu ale celor pe care îi iubește, chiar când oasele lor sunt separate?”.

Reunirea rămășițelor pământești ale tuturor membrilor unei aceleași familii trebuie să fie considerată ca un lucru fără valoare?

„Nu; este o deprindere pioasă și o mărturie de simpatie pentru cei pe care i-am iubit. Dacă această reunire este puțin importantă pentru Spirit, înseamnă că este utilă

oamenilor: amintirile sunt laolaltă”.

326. Sufletul, reintrând în viața spirituală, este sensibil la onorurile aduse rămășițelor sale pământești?

„Când Spiritul a ajuns deja la un anumit grad de perfecțiune, el nu mai are vanitate terestră, și înțelege inutilitatea tuturor acestor lucruri. Dar știi bine că adesea există Spirite care, în primul moment de la moartea lor materială, simt o mare plăcere față de onorurile ce li se aduc, sau o supărare la abandonarea învelișului lor; căci ele încă mai păstrează unele prejudecăți avute aici-jos”.

327. Asistă Spiritul la cortegiul său funerar?

„Foarte adesea asistă, dar câteodată nu înțelege ce se petrece, fiind încă în stare de tulburare”.

Este flatat de mulțimea asistenței la cortegiul său funerar?

„Mai mult sau mai puțin în raport cu sentimentele avute”.

328. Spiritul celui care tocmai a murit asistă oare la întrunirile moștenitorilor săi?

„Aproape întotdeauna; Dumnezeu o dorește pentru propria lui învățătură și pedepsirea vinovaților. Acolo toate sentimentele sunt la vedere, iar decepția încercată văzând lăcomia celor care își împart moștenirea sa îl luminează asupra sentimentelor acestora; căci va veni și rândul lor”.

329. Respectul instinctiv pe care omul îl dovedește pentru morți este un efect al intuiției ce o are despre existența viitoare?

„Da, este o consecință firească a acestei intuiții, fără ea și respectul ar fi fără obiect”.

CAPITOLUL VII

Reîntoarcerea la viața corporală

1. Preludiul reîntoarcerii. 2. Unirea sufletului cu corpul. Avorturile. 3. Facultățile morale și intelectuale ale omului. 4. Influența organismului. 5. Idioțenia, nebunia. 6. Copilăria. 7. Simpatii și antipatii pământene. 8. Uitarea trecutului.

1. Preludiul reîntoarcerii

330. Cunosce Spiritele perioada în care vor fi reîncarnate?

„Li se arată, așa cum un orb simte focul de care se apropie. Ele știu că trebuie să recapete un corp, tot așa cum voi știți că va trebui să muriți într-o zi, dar fără să știți când va sosi ziua aceea”.

Reîncarnarea este deci o necesitate a vieții spiritiste, așa cum moartea este o necesitate a vieții corporale?

„Cu siguranță, așa este”.

331. Toate Spiritele se preocupă de reîncarnare?

„Există și unele care nu se gândesc de loc, care nici măcar nu o înțeleg; depinde de natura lor mai puțin sau mai puțin avansată. Pentru unele incertitudinea cu privire la propriul viitor e o adevărată pedeapsă”.

332. Spiritul poate apropia sau întârzia momentul reîncarnării sale?

„Îl poate apropia apelând la dorințele sale; îl poate de asemenea îndepărta dacă dă înapoi în fața încercărilor, căci printre Spirite există de asemenea lași și indiferenți, dar nu o face nepedepsit; de aceea el suferă ca și cel care dă înapoi în fața leacului salutar ce-l poate vindeca”.

333. Dacă un Spirit s-ar găsi destul de fericit într-o condiție medie printre Spiritele rătăcitoare, și dacă nu ar avea ambiția de a mai urca, ar putea el să prelungească starea aceasta la nesfârșit?

„Nu; progresul este o necesitate pentru Spirite; toate trebuie să urce, acesta-i destinul lor”.

334. Unirea sufletului cu cutare sau cutare corp este predestinată, sau se realizează în ultimul moment?

„Spiritul este întotdeauna desemnat cu anticipație. Alegându-și proba pe care vrea să o suporte, Spiritul cere să se reîncarneze; or Dumnezeu, care știe și vede totul, a știut și văzut cu anticipație modul în care un anumit suflet se va uni cu un anumit corp”.

335. Îi aparține Spiritului alegerea corpului în care trebuie să intre, sau numai sufletului de viață ce trebuie să-i servească de încercare?

„El poate să-și aleagă corpul, deoarece imperfecțiunile acestui corp sunt pentru el încercări care îl ajută să progreseze dacă depășește obstacolele întâlnite; însă alegerea nu depinde întotdeauna de el, el o poate cere”.

Ar putea Spiritul, în ultimul moment, să refuze intrarea în corpul ales pentru el?

„Dacă ar refuza, ar suferi mai mult decât cel ce nu ar fi încercat nici o probă”.

336. S-ar putea ajunge în situația ca un copil ce urmează să se nască să nu găsească un Spirit care să vrea să se încarneze în el?

„Dumnezeu a prevăzut și aceasta. Copilul, atunci trebuie să se nască viu, este întotdeauna predestinat să aibă un suflet; nimic nu a fost creat fără a fi gândit”.

337. Unirea Spiritului cu un anumit corp poate fi impusă de Dumnezeu?

„Poate fi impusă chiar de diferitele încercări, mai ales când Spiritul nu este încă apt să facă o alegere în cunoștință de cauză. Ca ispășire, Spiritul poate fi constrâns să se unească cu corpul cutărui copil care, prin nașterea sa și poziția ce o avea în societate, va putea deveni pentru el un subiect de pedeapsă”.

338. Dacă s-ar ajunge ca mai multe Spirite să se prezinte pentru un același corp ce trebuie să se nască, cine ar decide între ele?

„O pot cere mai multe Spirite, dar numai Dumnezeu hotărăște care este cel mai capabil să împlinească misiunea căreia îi este destinat copilul; dar, am spus-o, Spiritul este desemnat înaintea momentului când trebuie să se unească cu corpul.

339. Este momentul încarnării însoțit de o tulburare asemănătoare cu cea care are loc la părăsirea corpului?

„Mult mai mare și mai ales mai lungă. La moarte, Spiritul iese din sclavie; la naștere, intră în ea”.

340. Momentul în care un Spirit trebuie să se încarneze este pentru el un moment solemn? Îndeplinește acest act ca pe ceva grav și important pentru el?

„Este ca un călător ce se îmbarcă pentru o traversare periculoasă, neștiind dacă nu-și va afla moartea printre talazurile ce le înfruntă”.

Călătorul care se îmbarcă știe căror pericole se expune, dar nu știe dacă va fi naufragiu; la fel stau lucrurile cu Spiritul - cunoaște probele cărora li se supune, dar nu știe dacă va sucomba. Așa cum

moartea corpului este un fel de renaștere a Spiritului, reîncarnarea este pentru el un fel de moarte, sau mai degrabă un exil sau o claustrare. Părăsește lumea Spiritelor pentru lumea corporală, așa cum omul părăsește lumea corporală pentru lumea Spiritelor.

Spiritul știe că se va reîncarna, așa cum omul știe că va muri; dar, ca și aceasta, nu are cunoștință de faptul întrupării decât în ultimul moment, când a venit sorocul; în acel moment suprem, tulburarea coboară asupra lui, ca și la omul aflat în agonie, și această tulburare persistă până când noua existență se alcătuiește clar. Apropierea reîncarnării e un fel de agonie pentru Spirit.

341. Incertitudinea în care se găsește Spiritul în legătură cu eventualitatea trecerii cu succes a probelor pe care le va suporta în viață, este o cauză a anxietății sale înainte de încarnare?

„O anxietate foarte mare, de vreme ce probele existenței sale îl vor întârzia sau avansa, după cum le-a suportat mai bine sau mai rău”.

342. În momentul reîncarnării Spiritul este însoțit de alte Spirite ale prietenilor săi care vin să asiste la plecarea sa din lumea spiritistă, așa cum vin să-l primească la reîntoarcere?

„Depinde de sfera locuită de Spirit. Dacă se află în sferele unde domnește dragostea, spiritele care-l iubesc îl însoțesc până în ultimul moment, îl încurajează, și adesea chiar îl urmează în viață”.

343. Spiritele prietene ce ne urmează în viață sunt câteodată cele pe care le vedem în vis, ce ne mărturisesc dragoste, și ni se prezintă sub trăsături necunoscute?

„Foarte adesea sunt acestea; ele vin să vă viziteze, așa cum voi mergeți să vedeți un prizonier aflat după gratii”.

2. Unirea sufletului cu corpul

344. În ce moment se unește sufletul cu corpul?

„Unirea începe odată cu concepția, dar nu este completă decât în momentul nașterii. Din momentul concepției, Spiritul desemnat să locuiască în acel corp se unește cu el printr-o legătură fluidă ce se strânge din ce în ce mai mult până în momentul când copilul vede lumina zilei; strigătul ce scapă copilului anunță că el face parte dintre cei vii și slujitori ai lui Dumnezeu”.

345. Unirea dintre Spirit și corp este definitivă din momentul concepției? în timpul acestei prime perioade, Spiritul ar putea renunța să locuiască corpul desemnat?

„Unirea este definitivă, și în acest sens un alt Spirit nu l-ar putea înlocui pe cel ce a fost destinat acestui trup. Dar cum legăturile ce le țin laolaltă sunt foarte fragile, ele sunt ușor de rupt, și pot fi rupte prin voința Spiritului care dă înapoi în fața probei alese; dar atunci copilul nu mai trăiește”.

346. Ce ajunge Spiritul, atunci când corpul pe care l-a ales a murit înainte de naștere?

„Alege un alt corp”.

Care poate fi utilitatea acestor morți premature?

„Imperfecțiunile materiei sunt cel mai adesea cauzele acestor morți”.

347. Ce utilitate poate avea pentru un Spirit încarnarea într-un trup care moare la puține zile după naștere?

„Ființa nu are conștiința existenței sale suficient de dezvoltată; importanța morții e aproape nulă; adesea, așa cum am mai spus, constituie o încercare pentru părinți”.

348. *Spiritul știe de la început când corpul ales nu are șansă de viață?*

„Câteodată o știe, dar dacă îl alege pentru acest motiv, este pentru că el dă înapoi în fața încercării”.

349. *Atunci când pentru Spirit o încarnare este greșită, dintr-o cauză oarecare, ea este înlocuită imediat printr-o altă existență?*

„Nu întotdeauna imediat; Spiritului îi trebuie timp pentru a alege din nou, afară de cazul când reîncarnarea instantanee nu provine dintr-o determinare anterioară”.

350. *Spiritul, odată unit cu trupul unui copil, și atunci când nu se mai poate dezice de acesta, regretă câteodată alegerea făcută?*

„Vrei să spui că, asemenea omului, se plânge de viața ce o are? Că ar dori o alta? Odată încarnat, Spiritul nu poate regreta o alegere de care nu are cunoștință; dar poate găsi sarcina prea grea, și dacă o consideră mai presus de forțele sale, recurge la sinucidere”.

351. *În intervalul dintre concepție și naștere, Spiritul se bucură de toate facultățile?*

„Mai mult sau mai puțin după o anumită perioadă, căci el încă nu este încarnat, ci atașat. Încă din momentul concepției, tulburarea începe să sesizeze Spiritul avertizând astfel că a venit momentul să înceapă o nouă existență. Această tulburare merge în crescendo până la naștere; în acest interval, starea sa este foarte apropiată de cea pe care Spiritul încarnat o are în timpul somnului corpului. Pe măsură ce momentul nașterii se apropie, ideile sale se șterg, astfel că, odată intrat în viață, el nu mai are cunoștință de amintirea trecutului său ca om; însă această amintire îi revine puțin câte puțin în memorie în starea sa de Spirit”.

352. *În momentul nașterii, Spiritul redobândește imediat plenitudinea facultăților sale?*

„Nu, ele se dezvoltă gradual odată cu organele. Pentru el este o nouă existență; trebuie să învețe să se servească de instrumentele sale; ideile îi revin puțin câte puțin ca unui om ce se trezește din somn și se găsește într-o stare diferită de cea avută în starea de veghe”.

353. *Unirea Spiritului cu corpul nefiind complet și definitiv consumată decât după naștere, se poate considera fetusul ca având un suflet?*

„Spiritul ce trebuie să-l anime există într-un fel în afara lui; fetusul nu are deci un suflet propriu-zis, de vreme ce încarnarea este doar pe cale de a se efectua; dar este legat de cel ce trebuie să-l aibă”.

354. *Cum se explică viața intra-uterină?*

„Este ca cea a unei plante ce vegetează. Copilul trăiește viața animală. Omul are în el viața animală și viața vegetală completate la naștere cu viața Spirituală”.

355. *Există, așa cum indică știința, copii care, încă de la sânul mamei, sunt hărăziți morții. În ce scop se petrece acest lucru?*

„Se întâmplă adeseori; Dumnezeu permite aceasta ca probă, fie pentru părinți, fie pentru Spiritul desemnat să-i ia locul”.

356. *Există copii născuți morți, care nu au fost deloc destinați încarnării unui Spirit?*

„Da, există unii care nu au avut niciodată un Spirit destinat trupului lor: pentru ei nu trebuie să se facă nimic. Acest copil a venit atunci doar pentru părinți”.

O ființă de această natură poate veni la termen ?

„Da, câteodată, dar atunci nu trăiește”.

Orice copil care supraviețuiește nașterii are deci neapărat un Spirit încarnat în el?
„Ce ar fi fără el? Nu ar mai fi o ființă umană”.

357. Care sunt, pentru Spirit, consecințele avortului?
„O existență fără valoare de reînceput.”

358. Avortul voluntar este o crimă, indiferent care ar fi perioada de la concepție?
„Avortul este întotdeauna o crimă din moment ce încălcați legea lui Dumnezeu. Mama, sau oricine altcineva va comite întotdeauna o crimă luând viața copilului înainte de naștere, căci împiedică sufletul să suporte probele pentru care corpul trebuie să fie instrumentul”.

359. În cazul în care viața mamei ar fi în pericol prin nașterea copilului, este o crimă de a sacrifica copilul pentru a salva mama?
„Este mai bine să sacrifici ființa care nu există în favoarea celei ce există”.

360. Este rațional de a acorda aceeași atenție unui fetus ca și corpului unui copil ce ar fi trăit?
„În toate acestea, vedeți voința și lucrarea lui Dumnezeu; nu tratați deci cu ușurință lucruri pe care ar trebui să le respectați. De ce să nu respectăm operele creației ce sunt incomplete câteodată prin voința Creatorului? Toate acestea intră în proiectele sale pe care nimeni nu are dreptul să le judece”.

3. Facultăți morale și intelectuale

361. De unde-i vin omului calitățile sale morale, bune sau rele?
„Sunt calitățile spiritului încarnat în el - cu cât Spiritul este mai pur, cu atât omul este condus spre bine”.

Pare a rezulta de aici că omul de bine este încarnarea unui Spirit bun, și omul vicios a unui Spirit rău ?
„Da, dar spune mai degrabă un Spirit imperfect, altfel s-ar putea crede în Spirite rele pentru totdeauna, cele pe care le denumiți demoni”.

362. Care este caracterul indivizilor în care se încarnează Spiritele nebunatice și ușurate?
„Zăpăciți, nebunatici, și câteodată ființe răufăcătoare”.

363. Au Spiritele pasiuni ce nu aparțin omenirii?
„Dacă ar fi altele vi le-ar fi comunicat”.

364. Același Spirit dă omului atât calitățile morale cât și cele legate de inteligență?
„Cu siguranță, este același spirit, și este în funcție de gradul la care a ajuns. Omul nu are două Spirite în el”.

365. De ce oamenii foarte inteligenți, ceea ce denotă la ei un Spirit superior, sunt câteodată foarte vicioși?
„Deoarece Spiritul încarnat nu este suficient de pur, și omul cedează influenței altor Spirite mai rele. Spiritul progresează pe nesimțite printr-un marș ascendent, dar progresul nu se realizează simultan în toate sensurile; într-o anumită perioadă el se poate să avanseze în știință, în alta în moralitate”.

366. Ce gândești despre opinia conform căreia diferitele facultăți intelectuale și morale ale omului ar fi în aceeași măsură produsul diferitelor Spirite încarnate în d, și având fiecare o aptitudine specială?

„Reflectând la ea, să recunoaștem că este absurdă. Spiritul trebuie să aibă toate aptitudinile; pentru a putea progresa, îi trebuie o voință unică; dacă omul ar fi un amalgam de Spirite, această voință nu ar exista, și nu ar exista de loc pentru el o individualitate, fiindcă la moartea sa toate aceste Spirite ar fi ca un zbor de păsări scăpate dintr-o colivie. Omul se plânge adesea că nu înțelege anumite lucruri, și este curios să vezi cum amplifică dificultățile, în timp ce are la îndemână o explicație atât de simplă și de naturală. Aceea de a lua efectul drept cauză; de a face cu omul ceea ce păgânii făceau cu Dumnezeu. Credeau în tot atâtea dumnezei ai fenomenelor din univers, dar printre ei oamenii cu judecată nu vedeau în aceste fenomene decât efecte având drept cauză un Dumnezeu unic”.

Lumea fizică și lumea morală ne oferă în legătură cu acest subiect numeroase puncte de comparație. S-a crezut în existența multiplă a materiei, atâta timp cât ne-am oprit la aparența fenomenelor; astăzi se înțelege că aceste fenomene atât de variate pot foarte bine să nu fie decât modificări ale unei materii elementare unice. Diversele facultăți sunt manifestări ale unei aceleiași cauze care este sufletul, sau spiritul încarnat, și nu a mai multor suflete, așa cum diferitele sunete ale orgii sunt produsul aceluiași fel de aer, și nu mai multe feluri de aer există în aceeași măsură în sunetele ei. Ar rezulta din acest raționament că atunci când un om pierde sau câștigă anumite aptitudini, anumite înclinații, aceasta s-ar datora în aceeași măsură Spiritelor care vin sau pleacă, ceea ce ar face din el o ființă multiplă fără individualitate, și, prin urmare, fără responsabilitate. Mai mult, el este contrazis de exemplele atât de numeroase ale manifestărilor prin care Spiritele probează personalitatea și identitatea lor.

4. Influența organismului

367. Spiritul, odată unit cu corpul se identifică oare cu materia?

„Materia nu este decât învelișul Spiritului, așa cum costumul este învelișul corpului. Spiritul, unindu-se cu trupul, păstrează atributele naturii spirituale”.

368. Facultățile Spiritului se exercită în toată libertatea după unirea sa cu trupul?

„Exercitarea facultăților depinde de organele care le servesc drept instrument; ele sunt slăbite de caracterul grosier al materiei”.

După cele spuse, anvelopa materială ar fi un obstacol pentru libera manifestare a facultăților Spiritului așa cum o sticlă opacă se opune propagării libere a luminii?”

„Da, chiar foarte opacă”.

Se mai poate compara acțiunea materiei groasere a corpului asupra Spiritului cu cea a unei ape noroioase care împiedică mișcările corpului ce se află cufundat în ea.

369. Libera exercitare a facultăților sufletului este subordonată dezvoltării organelor?

„Organele sunt instrumentele manifestării facultăților sufletului; această manifestare este subordonată dezvoltării și gradului de perfecționare a acestor organe așa cum calitatea muncii este subordonată calității uneltelor”.

370. În legătură cu influența organelor - se poate deduce un raport între dezvoltarea organelor cerebrale și dezvoltarea facultăților morale și intelectuale?

„Nu confundați efectul cu cauza. Spiritul are întotdeauna facultăți proprii; or, nu organele sunt cele ce dau facultățile, ci facultățile sunt cele care accelerează dezvoltarea organelor”.

În consecință, diversitatea aptitudinilor omului țin doar de starea Spiritului?

„Nu este întru totul exact; calitățile Spiritului, care poate fi mai mult sau mai puțin avansat - acolo trebuie văzut principiul, însă trebuie ținut seama de influența materiei ce

împiedică mai mult sau mai puțin exercitarea facultăților sale”.

Spiritul, încarnându-se, poartă anumite predispoziții, și dacă se admite pentru fiecare un organ corespondent în creier, dezvoltarea acestor organe ar fi un efect și nu o cauză. Dacă facultățile și-ar avea principiul în organe, omul ar fi o mașină fără liber arbitru, și fără responsabilitatea actelor sale. Ar trebui să admitem că cele mai mari genii, savanți, poeți, artiști, nu sunt genii decât pentru că hazardul i-a înzestrat cu organe speciale de unde ar rezulta, că fără aceste organe, aceștia nu ar mai fi fost genii, și că ultimul imbecil ar putea fi un Newton, un Rafael, sau un Vergiliu dacă ar fi fost dotat cu anumite organe; supoziție și mai absurdă când se aplică și calităților morale. Astfel conform acestei logici, sfântul Vincent de Paul, dotat de natură cu cutare sau cutare organ, ar fi putut fi un scelerat, și nu ar lipsi celui mai mare scelerat decât un organ pentru a fi un sfânt Vincent de Paul. Admițând din contră că organele speciale, atâtea câte există, sunt consecutive, că se dezvoltă prin exercitarea facultății, ca și mușchii prin mișcare, nu veți avea nimic irațional. Să luăm o comparație vulgară în sprijinul adevărului: în anumite trăsături fizionomice, recunoașteți omul dedat băuturii; sunt aceste semne cele ce-l fac bețivan, sau beția este cea care dă naștere acestor trăsături? Se poate spune că organele primesc amprenta facultăților.

5. Idioțenia, nebunia

371. Opinia după care cretinii și idioții ar avea un suflet de o natură inferioară este fondată?

„Nu; ei au un suflet omenesc, adesea mai inteligent decât gândiți, și care suferă datorită insuficienței mijloacelor ce le are la dispoziție pentru a comunica, așa cum cel mut suferă că nu poate să vorbească”.

372. Care este scopul Providenței atunci când creează ființe nenorocite, așa cum sunt cretinii și idioții?

„Spiritele pedepsite sunt cele care locuiesc în trupurile idioților. Aceste Spirite suferă datorită constrângerii încercate și neputinței în care se află, adică de a se manifesta prin intermediul unor organe nedevelopate sau stricate”.

Nu este așadar exact să spui că organele sunt fără influență asupra facultăților?

„Nu am spus niciodată că organele sunt fără influență; ele au una foarte mare asupra manifestării facultăților, dar ele nu creează facultățile; aici este diferența. Un bun muzician cu un instrument necorespunzător nu va face o muzică bună, dar acest lucru nu-l va împiedica să fie un bun muzician”.

Trebuie să distingem starea normală de starea patologică, în starea normală, ceea ce este moral depășește obstacolul pus de materie; dar sunt cazuri când materia oferă o astfel de rezistență încât manifestările sunt împiedicate sau denaturate, ca în cazul idioțeniei sau nebuniei; acestea sunt cazuri patologice. În aceste stări, sufletul, nebucurându-se de întreaga sa libertate, legea omenească îl eliberează de responsabilitatea actelor sale.

373. Care poate fi meritul existenței pentru făpturile ce nu pot progresa, neputând face nici binele nici răul, așa cum sunt idioții și cretinii?

„Este o ispășire impusă datorită abuzului făcut față de anumite facultăți; este un timp de staționare”.

Corpul unui idiot poate astfel să închidă un Spirit ce ar fi animat un om de geniu într-o existență anterioară?

„Da, geniul devine câteodată un adevărat flagel când se abuzează de el”.

Superioritatea morală nu este întotdeauna în acord cu superioritatea intelectuală, și cele mai mari genii au mult de ispășit; de aici, adesea o existență inferioară pentru ele față de cea pe care au efectuat-o deja, și o cauză a suferințelor; piedicile pe care Spiritul le încearcă în manifestările sale sunt pentru el asemenea lanțurilor ce împiedică mișcările unui om viguros. Se poate spune că idiotul și cretinul sunt handicapați la creier, așa cum șchiopul este la picioare, și orbul la ochi.

374. În starea de Spirit, are idiotul conștiința stării sale mentale?

„Da, foarte adesea; el înțelege că lanțurile ce împiedică zborul său sunt o încercare și o ispășire”.

375. Care este situația Spiritului în nebunie?

„Spiritul, în stare de libertate, primește direct impresiile sale și își exercită direct acțiunea asupra materiei; dar, încarnat, se găsește în condiții total diferite și în necesitatea de a nu o face decât cu ajutorul organelor speciale. Dacă o parte sau întregul acestor organe sunt denaturate, acțiunea sau impresiile sale, în ceea ce privește aceste organe, sunt întrerupte. Dacă-și pierde ochii, devine orb, dacă-i auzul, devine surd etc. Imaginează-ți acum că organele ce dirijează efectele inteligenței și ale voinței sunt parțial sau în întregime atacate sau modificate, și-ți va fi ușor să înțelegi că Spiritul, nemaiaivând în serviciul său decât organe incomplete sau denaturate, trebuie să rezulte de aici o perturbare despre care Spiritul, prin el însuși și în forul său interior, are perfect conștiință, dar nu este stăpân să-i oprească cursul”.

Atunci întotdeauna corpul și nicidecum Spiritul este dezorganizat?

„Da, dar nu trebuie pierdut din vedere că, tot așa cum Spiritul acționează asupra materiei, și aceasta reacționează asupra lui într-o anumită măsură, și că Spiritul se poate găsi momentan impresionat de alterarea organelor prin care se manifestă și-și primește impresiile.

Se poate ajunge cu timpul ca, atunci când nebunia a durat mult timp, repetarea aceluiași acte să sfârșească prin a avea asupra Spiritului o influență de care nu se eliberează decât după completa separare de întreaga impresie a materiei”.

376. De unde provine faptul că uneori nebunia duce la sinucidere?

„Spiritul suferă de constrângerea încercată și de neputința de a se manifesta liber, și de aceea caută în moarte un mijloc de a-și rupe lanțurile”.

377. Spiritul alienatului se resimte după moarte datorită dezordinii facultăților sale?

„Se poate resimți câtva timp după moarte până când se va fi degajat de materie, tot așa cum omul care se trezește se resimte câtva timp datorită tulburării în care l-a aruncat somnul”.

378. Cum este posibil ca, după moarte, alterarea creierului să acționeze asupra Spiritului?

„Este o amintire; o greutate asupra Spiritului, și cum el nu a avut priceperea a tot ceea ce s-a întâmplat în timpul nebuniei sale, îi trebuie un anumit timp pentru a se pune la curent; de aceea cu cât mai mult a durat nebunia în timpul vieții, cu atât mai mult durează chinul, constrângerea după moarte.

Spiritul degajat de corp continuă să resimtă un timp oarecare impresia lanțurilor sale”.

6. Despre copilărie

379. Spiritul care animă corpul unui copil este tot atât de dezvoltat ca și cel al unui adult?

„Poate fi mai dezvoltat dacă a progresat mai mult; ceea ce îl împiedică să se manifeste sunt numai organele imperfecte. Este vorba într-adevăr despre instrumentul cu ajutorul căruia el poate să se manifeste”.

380. La un copil de vârstă fragedă, Spiritul, în afara obstacolului pus liberei sale

manifestări de către imperfecțiunea organelor, gândește ca un copil sau ca un adult?

„În perioada copilăriei, când organele inteligenței nu sunt prea dezvoltate, Spiritul nu posedă întreaga intuiție a unui adult; el are, într-adevăr, inteligența foarte limitată, așteptând ca vârsta să-i maturizeze rațiunea. Tulburarea ce însoțește încarnarea nu încetează subit în momentul nașterii; ea nu se risipește decât treptat, odată cu dezvoltarea organelor”.

O observație vine în sprijinul acestui răspuns: aceea că visurile unui copil nu au aceleași caracteristici cu cele ale unui adult; obiectul lor este aproape întotdeauna pueril, ceea ce este un indiciu al naturii preocupărilor Spiritului.

381. Este adevărat că la moartea copilului Spiritul își reia imediat vigoarea inițială?

„Evident, de vreme ce s-a debarasat de învelișul său carnal; totuși el nu-și reia luciditatea sa inițială decât în momentul când separarea este completă, adică atunci când nu mai există nici o legătură între Spirit și corp”.

382. Spiritul încarnat suferă, în timpul copilăriei, datorită constrângerii impuse de imperfecțiunea organelor sale?

„Nu, această stare este o necesitate, există în natură și e conformă vederilor Providenței: este un timp de odihnă pentru Spirit”.

383. Care credeți că este, pentru un Spirit, utilitatea trecerii prin starea copilăriei?

„Spiritul încarnându-se în vederea perfecționării este mai accesibil, în acest răstimp, impresiilor receptate care au menirea să-l ajute în progresul său; la dezvoltarea lui trebuie să contribuie toți cei care sunt însărcinați cu educația sa”.

384. De ce primele strigăte ale copilului sunt planșetele?

„Pentru a stârni interesul mamei și a atrage îngrijirile ce-i sunt necesare. Nu înțelegi că dacă nu ar avea decât strigăte de bucurie când nu știe încă să vorbească, ar neliniști puțin în legătură cu ceea ce are nevoie? Admirați în toată înțelepciunea Providenței!”

385. De unde provine schimbarea ce apare în caracter la o anumită vârstă, și în mod special la sfârșitul adolescenței? Spiritul este cel ce se schimbă?

„Este Spiritul care își reia natura și arată ceea ce era. Voi nu cunoașteți secretul ascuns de copii în inocența lor; nu știți ce sunt, nici ce au fost; și totuși îi iubiți. Îi îndrăgiți ca și cum ar fi o parte din voi înșivă, astfel încât dragostea unei mame pentru copiii săi este socotită drept cea mai mare dragoste pe care o poate nutri o ființă pentru altă ființă. De unde vine această duioasă afecțiune, această tandră bunăvoință pe care chiar și străinii o încearcă pentru un copil? Tocmai asta vreau să vă explic.

Copiii sunt ființe pe care Dumnezeu le trimite în noi existențe și pentru ca ei să nu-i poată reproșa o severitate prea mare, le dăruiește întreaga nevinovăție a inocenței; chiar la un copil de o răutate naturală, relele sale sunt apărute de lipsa de conștiință a faptelor săvârșite. Această inocență nu este o superioritate reală asupra a ceea ce erau înainte; nu, este imaginea a ceea ce ar trebui să fie, și dacă nu sunt, ele singure recad în suferință.

Dar nu numai pentru ei le-a dat Dumnezeu acest aspect, ci mai ales pentru părinții a căror dragoste este necesară slăbiciunii lor, și această dragoste va fi mult diminuată la vederea unui caracter arțăgos și ursuz, în timp ce, crezându-și copiii buni și drăguți, părinții le oferă întreaga lor dragoste, și îi înconjoară cu atențiile cele mai gingașe. Dar când copiii nu mai au nevoie de această protecție ce le-a fost acordată vreme de 15-20 ani, caracterul lor real și individual reapare în întreaga sa nuditate: rămâne bun dacă era fundamentul bun; dar este irizat întotdeauna de nuanțele ascunse în prima copilărie. Vedeți cum căile Domnului sunt întotdeauna cele mai bune, și că atunci când există o

inimă curată, este ușor de imaginat și o explicație?

Într-adevăr, gândiți bine că Spiritul copiilor care se nasc printre voi poate veni dintr-o lume de unde a luat obiceiuri cu totul diferite; cum ați dori să fie în mijlocul vostru această nouă ființă care vine cu porniri total diferite de cele avute de voi, cu înclinații, cu gusturi opuse întru totul celor ale voastre?

Cum ați dori să se integreze în rândurile voastre în alt fel decât așa cum a dorit-o Dumnezeu, adică prin sîta copilăriei? Acolo vin să se amestece toate părerile, toate caracterele, toate varietățile de entități produse de această mulțime de lumi în care cresc ființe. Și voi înșivă, murind, vă veți găsi într-un fel de copilărie, în mijlocul noilor frați; și în noua existență non-pămînteană, veți ignora obiceiurile, moravurile, raporturile acestei lumi noi pentru voi, veți folosi cu teamă o limbă cu care nu veți fi obișnuiți să o vorbiți, limbă mai vie decât este astăzi gândirea voastră.

Copilăria mai are și o altă utilitate. Spiritele nu intră în viața corporală decât pentru a se perfecționa, pentru a se îmbunătăți; slăbiciunea vârstei tinere le face flexibile, accesibile sfaturilor experienței și celor ce trebuie să-i facă să progreseze; atunci li se poate reforma caracterul și li se pot reprima pornirile rele - aceasta este datoria conferită de Dumnezeu părinților lor, misiunea sacră de care vor fi răspunzători.

În acest fel copilăria este nu numai utilă, necesară, indispensabilă, ci și consecința naturală a legilor stabilite de Dumnezeu și care conduc universul”.

7. Simpatii și antipatii terestre

386. Două ființe care s-au cunoscut și s-au iubit se pot întâlni și recunoaște într-o altă existență corporală?

„Să se recunoască, nu; dar să fie atrase una față de alta, da; și adeseori legături intime fondate pe o afecțiune sinceră nu au o altă cauză. Două ființe sunt atrase una față de cealaltă prin circumstanțe fortuite în aparență, dar de fapt este atracția a două Spirite ce se caută în mijlocul mulțimii”.

Nu ar fi mai agreabil pentru ele să se recunoască?

„Nu întotdeauna; amintirea existențelor trecute ar avea inconveniente mai mari decât credeți. După moarte, ele se vor recunoaște și vor ști timpul petrecut împreună”.

387. Este simpatia întotdeauna principiul unei cunoștințe anterioare?

„Nu, două Spirite care se plac se caută în mod natural fără să se fi cunoscut ca oameni”.

388. Întâlnirile ce se întâmplă câteodată anumitor persoane și care sunt atribuite hazardului, nu ar fi efectul unui fel de raport de simpatie?

„Există între ființele gânditoare legături pe care nu le cunoașteți încă. Magnetismul este călăuză acestei științe pe care o veți înțelege mai bine ceva mai târziu”.

389. De unde provine repulsia instinctivă încercată față de anumite persoane de la prima vedere?

„Spiritele antipatice care se ghicesc și se recunosc fără a-și vorbi”.

390. Antipatia instinctivă este întotdeauna un semn al relei naturi?

„Două Spirite nu sunt neapărat rele, antipatia se poate naște dintr-o lipsă de similitudine în gândire; dar pe măsură ce ele se înalță, nuanțele se șterg și antipatia dispare”.

391. Antipatia între două persoane se naște în primul rând la cele al căror Spirit

este mai rău sau mai bun?

„Și la unele și la celelalte, dar cauzele și efectele sunt diferite. Un Spirit rău are antipatie față de oricine îl poate judeca și demasca; văzând o persoană pentru prima dată, el știe că va fi dezaprobat; repulsia lui se preschimbă în ură, în invidie și-i inspiră dorința de a face rău. Spiritul bun are repulsie pentru cel rău, deoarece știe că nu va fi înțeles și pentru că nu împărtășesc aceleași sentimente; dar, întărit de superioritatea sa, el nu are împotriva celui alt nici ură, nici invidie: se mulțumește să-l evite și să-l compătimească”.

8. Uitarea trecutului

392. Din ce motiv Spiritul încarnat pierde amintirea trecutului său?

„Omul nu poate și nu trebuie să știe totul; în înțelepciunea sa, Dumnezeu a dorit astfel. Fără vălul ce-i ascunde anumite lucruri omul ar fi orbit; ca și cel ce trece brusc de la întuneric la lumină. Prin uitarea trecutului, el este mai mult el însuși”.

393. Cum poate omul să fie responsabil de actele sale și să-și răscumpere greșelile de care nu-și amintește? Cum poate profita de experiența acumulată în existențele căzute în uitare? S-ar concepe că frământările vieții ar fi o lecție pentru el dacă-și amintea de ceea ce a putut să-l atragă; dar din moment ce nu și le amintește, fiecare existență este pentru el ca și cum ar fi prima, și astfel întotdeauna o ia de la început. Cum împăcați aceștia cu dreptatea lui Dumnezeu?

„Cu fiecare existență nouă omul are mai multă inteligență și poate mai bine să distingă binele și răul. Unde ar fi meritul, dacă-și amintea tot trecutul? Când Spiritul reîntră în viața sa primordială (viața spiritistă), întreaga viață trecută se derulează în fața lui, vede greșelile comise și cauzele suferinței sale și ceea ce l-ar fi putut împiedica să le comită; înțelege că starea ce-i este dată este justă și caută atunci existența ce ar putea să o îndrepte pe cea care tocmai s-a scurs. Caută încercări asemănătoare celor prin care a trecut, sau prilejuri pe care le crede potrivite pentru progresul său, și cere Spiritelor superioare lui să-l ajute în această nouă misiune pe care o întreprinde, căci el știe că Spiritul ce-i va fi dat drept călăuză în această nouă existență va căuta să-l facă să-și îndrepte greșelile dându-i un fel de intuiție despre cele comise.

Același fel de intuiție este în gândul, dorința criminală ce vă încearcă adesea și căreia îi rezistați instinctiv, atribuind de obicei rezistența voastră principiilor primite de la părinți, în timp ce vocea conștiinței este cea care vă vorbește și această voce este amintirea trecutului, voce ce vă avertizează să nu recădeți în greșelile deja săvârșite. Spiritul intrat în această nouă existență, dacă suportă și rezistă cu curaj acestor încercări, crește și se ridică în ierarhia Spiritelor, atunci când revine printre ele”.

Dacă în timpul vieții corporale nu avem o amintire precisă despre ceea ce am fost, și despre ceea ce am făcut bine sau rău în existențele noastre anterioare, avem totuși intuiția lor. Tendințele noastre instinctive sunt o reminiscență a trecutului nostru, cărora conștiința noastră, care este dorința de a nu mai comite aceleași greșeli, ne avertizează să rezistăm.

394. În lumi mai avansate decât a noastră, unde nu există deloc chinul tuturor nevoilor noastre fizice, al infirmităților noastre, oare înțeleg oamenii că sunt mai fericiți decât noi? Fericirea, în general, este relativă; se simte prin comparație cu o stare mai puțin fericită. În definitiv, cei care locuiesc în aceste lumi (lumi care, chiar dacă sunt mai bune decât a noastră, nu sunt totuși în starea de perfecțiune) ar trebui să aibă în felul lor și motive de plictiseală. În lumea noastră bogatul, care nu are neliniști provocate de nevoile materiale, nu are totuși mai puțin zbucium ce-i face viața amară. Or, întreb dacă nu cumva locuitorii acestor lumi se consideră tot atât de nefericiți ca și

noi și nu se plâng de soarta lor, neavând amintirea unei existențe inferioare pentru comparație.

„Pentru aceasta trebuie să dăm două răspunsuri diferite. Există lumi, despre care și tu vorbești, ai căror locuitori au o amintire foarte clară și precisă cu privire la existențele lor trecute. Ei pot și știu să aprecieze fericirea pe care Dumnezeu le-a permis să o guste. Dar există și alte lumi unde locuitorii aflați acolo, așa cum spui, în condiții mai bune decât ale voastre, au unele necazuri, nenorociri chiar; aceia nu apreciază fericirea lor datorită faptului că nu au amintirea unei stări mai nefericite. Dacă nu o apreciază ca oameni o apreciază ca Spirite”.

Oare nu există în uitarea acestor existențe trecute, mai ales când sunt foarte dureroase, ceva providențial, și în care se revelează înțelepciunea divină? Așa și în lumile superioare, amintirea existențelor nefericite, dacă apare în memorie, nu este mai mult decât un vis urât. În lumile inferioare, relele prezente nu ar fi agravate de amintirea tuturor celor îndurate? Concluzionăm de aici că tot ceea ce Dumnezeu a făcut este bine făcut și nu suntem în măsură să criticăm operele sale, și să spunem cum ar fi trebuit să pună ordine în univers.

Amintirea individualităților noastre anterioare ar avea inconveniente foarte grave; ar putea în anumite cazuri, să ne umilească în mod ciudat; între altele, să ne exalte orgoliul, și prin acest lucru să împiedice liberul nostru arbitru. Dumnezeu ne-a dat pentru a ne îmbunătăți, tot ceea ce ne este necesar și poate să ne ajungă: vocea conștiinței și tendințele noastre instinctive; a îndepărtat tot ceea ce ne putea face rău. Să mai adăugăm că dacă aveam amintirea actelor noastre personale anterioare, am fi avut-o în mod egal și pe cea a actelor celorlalți, și această consecință ar fi putut avea cele mai neplăcute efecte asupra relațiilor sociale; neavând întotdeauna motiv să ne mândrim cu trecutul nostru, adesea este mai bine ca un vâl să fie aruncat asupra lui. Acest lucru concordă perfect cu doctrina Spiritelor despre lucrurile superioare lumii noastre. În aceste lumi, unde nu domnește decât binele, amintirea trecutului nu are nimic neplăcut; iată de ce ele își amintesc de existența precedentă ca și cum noi ne-am aminti de ceea ce am făcut în ajun. Cât despre șederea posibilă în lumile inferioare, așa cum am spus, nu este mai mult decât un vis rău.

395. Putem avea unele revelații despre existențele noastre anterioare?

„Nu întotdeauna. Unii știu totuși ce au fost și ce făceau; dacă le-ar fi permis s-o spună pe față, ar face revelații originale despre trecut”.

396. Anumite persoane cred că au o vagă amintire a unui trecut necunoscut, ce li se prezintă ca o imagine fugitivă a unui vis pe care încearcă în van să-l înțeleagă. Această idee nu este decât o iluzie?

„Câteodată este real; dar adesea nu este decât o iluzie împotriva căreia trebuie să fim puși în gardă, căci poate fi efectul unei imaginații surescitată”.

397. În existențele corporale de o natură mai elevată decât a noastră, amintirea existențelor anterioare este mai precisă?

„Da, pe măsură ce corpul este mai puțin material îți amintești mai bine. Amintirea trecutului este mai clară pentru cei care locuiesc în lumile de ordin superior”.

398. Tendințele instinctive ale omului fiind o reminiscență a trecutului său, rezultă că, prin studiul acestor tendințe, se pot cunoaște faptele săvârșite de el?

„Fără îndoială, până la un anumit punct; dar trebuie ținut cont de ameliorarea ce s-a putut efectua în Spirit și de hotărârile ce le-a luat în starea rătăcitoare; existența actuală poate fi mult mai bună decât precedentă”.

Oare poate fi mai rea? Adică omul poate săvârși într-o existență greșeli necomise în existența precedentă?

„Aceasta depinde de progresul său; dacă nu știe să reziste încercărilor, poate fi antrenat în noi greșeli; dar, în general, aceste greșeli acuză mai degrabă o stare staționară decât o stare retrogradă, căci Spiritul poate să avanseze sau să se oprească, dar nu dă

înapoi”.

399. Vicisitudinile vieții corporale fiind în același timp o ispășire pentru greșelile trecute și probe pentru viitor, rezultă că, în funcție de natura acestor vicisitudini s-ar putea deduce modul existenței anterioare?

„Foarte adesea, de vreme ce fiecare este pedepsit pentru ceea ce a greșit. În același timp, nu trebuie să se facă din aceasta o regulă absolută; tendințele instinctive sunt un indice mai sigur, căci încercările suferite de Spirit sunt atât pentru viitor cât și pentru trecut”.

Ajuns la termenul stabilit de Providență pentru viața normală, Spiritul își alege el însuși probele cărora vrea să li se supună pentru a grăbi progresul său, adică felul de existență pe care o crede mai favorabilă lui, să-i furnizeze mijloacele, și aceste probe sunt întotdeauna în raport direct cu greșelile pentru care trebuie să ispășească. Dacă triumfă, se ridică; dacă sucombă, reîncepe.

Spiritul se bucură întotdeauna de liberul său arbitru; în virtutea acestei libertăți pe care o are în starea de Spirit el alege încercările vieții corporale, hotărăște ce va face și ce nu va face în starea de încarnare și alege între bine și rău. A tăgădui omului liberul arbitru, ar însemna să-l reduci la starea de mașină. Reintrat în viața corporală, Spiritul pierde pe moment amintirea existențelor sale anterioare, ca și cum un vâl le-ar ascunde; totuși, el are câteodată despre ele o vagă conștiință; și ele îi pot fi chiar revelate în anumite circumstanțe; dar atunci numai prin voința Spiritelor superioare ce o fac în mod spontan, într-un scop util, și niciodată pentru a satisface o curiozitate deșartă. Existențele viitoare nu pot fi revelate, deoarece ele depind de felul în care se săvârșește existența prezentă, și de alegerea ulterioară a Spiritului.

Uitarea greșelilor comise nu este un obstacol în îmbunătățirea Spiritului, căci dacă el nu are o amintire precisă, cunoașterea ce o avea în starea rătăcitoare și dorința de a le îndrepta îl ghidează prin intuiție și îi dau rațiunea de a rezista răului; această rațiune este vocea conștiinței, în care este secondat de către Spiritele ce-l asistă dacă ascultă inspirațiile potrivite ce-i sunt sugerate.

Dacă omul nu cunoaște actele săvârșite în existențele sale anterioare, ele poate întotdeauna să știe de ce fapte s-a făcut vinovat și care era caracterul său dominant. Îi este suficient să se studieze pe sine însuși, și poate judeca ceea ce a fost, dar nu prin ceea ce este, ci prin tendințele sale.

Vicisitudinile vieții corporale sunt în același timp o ispășire pentru greșelile trecute și probe pentru viitor. Ele ne purifică și ne înalță, dacă le suportăm cu resemnare și fără murmur.

Natura vicisitudinilor și încercărilor pe care le suportăm poate de asemenea să ne lămurească cu privire la ceea ce am fost și ce am făcut, așa cum aici-jos judecăm faptele unui vinovat prin pedeapsa impusă de lege. Astfel, cutare va fi pedepsit în orgoliul său prin umilința unei existențe inferioare, bogatul rău și avar, prin mizerie; cel care a fost dur cu alții, prin duritățile ce le va suporta; tiranul, prin sclavie; copilul rău, prin ingratitudea copiilor săi; leneșul, prin muncă forțată etc.

CAPITOLUL VIII

Emanciparea sufletului

1. Somnul și visurile. 2. Vizite spiritiste între persoanele în viață. 3. Transmiterea ocultă a gândului. 4. Letargie, catalepsie. Morți aparente. 5. Somnambulism. 6. Extazul. 7. Al doilea văz. 8. Rezumat despre somnambulism, extaz și cel de-al doilea văz.

1. Somnul și visurile

400. Spiritul încarnat locuiește bucuros sub învelișul său corporal?

„E ca și cum ai întreba dacă prizonierului îi place că este închis. Spiritul încarnat aspiră fără încetare la eliberare, și cu cât învelișul este mai grosier, cu atât dorește să se debaraseze mai repede de el”.

401. În timpul somnului sufletul se odihnește și el asemenea corpului?

„Nu, Spiritul nu este niciodată inactiv, în timpul somnului, legăturile ce-l unesc cu trupul sunt slăbite, și corpul neavând nevoie de el, Spiritul parcurge spațiul, și intră în relație mai directă cu alte Spirite”.

402. Cum putem judeca libertatea Spiritului în timpul somnului?

„Prin visuri. Deci corpul se odihnește, Spiritul are mai multe facultăți decât în starea de veghe; are amintirea trecutului și câteodată previziunea viitorului; obține mai multă putere și poate intra în comunicare cu alte Spirite, fie în această lume fie în alta. Adesea, spui: am avut un vis bizar, un vis oribil, dar care nu e verosimil. Te înșeli; adesea visul este o amintire a locurilor și lucrurilor pe care le-ai văzut sau le vei vedea într-o altă existență sau într-un alt moment. Corpul fiind amorțit, Spiritul își dă silința să-și rupă lanțul scrutând în trecut sau în viitor”.

„Bieți oameni, ce puțin cunoașteți chiar și cele mai obișnuite fenomene ale vieții! Credeți că sunteți foarte savanți, și cele mai banale lucruri vă încurcă; ca și aceste întrebări ale tuturor copiilor: Ce facem când dormim? Ce sunt visele? vă lasă zăpăciți”.

„Somnul eliberează în parte sufletul de corp. Când dormi, te găsești momentan într-o stare de înțepenire ca și după moarte. Spiritele care s-au degajat degrabă de materie la moartea lor au avut de mai multe ori un somn inteligent; acestea când dorm, regăsesc societatea altor entități superioare lor; călătoresc, stau de vorbă și se instruiesc împreună cu ele; realizează chiar lucruri pe care, după ce mor, le găsesc întru totul împlinite. Toate acestea trebuie să vă învețe o dată în plus să nu vă temeți de moarte, de vreme ce, după spusa unui sfânt, muriți în fiecare zi”.

„Cele arătate sunt pentru Spiritele elevate; dar pentru marea masă a oamenilor care, la moarte, trebuie să rămână ore întregi în acea stare de tulburare. În acea incertitudine despre care v-am vorbit, aceștia merg, fie în lumile inferioare pământului, unde le recheamă vechi afecțiuni, fie caută poate plăceri și mai triviale decât cele de aici; ei dau la iveală doctrine și mai josnice, mai mârșave decât cele practicate în mijlocul vostru”.

Și ceea ce provoacă simpatia pe pământ nu este altceva decât faptul de a se simți, în vis, apropiat prin inimă de cei cu care tocmai a petrecut opt sau nouă ore de fericire sau plăcere. Ceea ce explică de altfel aceste antipatii de neînvins, este faptul că se știe în adâncul inimii că oamenii de acolo au o altă conștiință decât a noastră, deoarece îi cunoști fără să-i fi văzut vreodată cu ochii. Același lucru explică indiferența, de vreme ce nu se insistă în legarea de noi prietenii, atunci când se știe că există alții care ne iubesc și ne îndrăgesc. Într-un cuvânt, somnul vă influențează viața mai mult decât gândiți”.

„Prin efectul somnului, Spiritele încarnate sunt întotdeauna în legătură cu lumea spiritelor, ceea ce face ca Spiritele superioare să consimtă, fără prea multă repulsie, să se încarneze printre voi. Dumnezeu a dorit ca în timpul contactului lor cu viciul, ele să poată merge să se călească la izvorul binelui, pentru a nu greși și ele însele, ele care vin să instruiască pe alții. Somnul este poarta pe care Dumnezeu le-a deschis-o către prietenii lor din cer; este recrearea de după muncă, în așteptarea marii eliberări, eliberarea finală care trebuie să le redea mediului lor adevărat”.

„Visul este amintirea a ceea ce Spiritul vostru a văzut în timpul somnului; dar remarcați că nu visați întotdeauna, deoarece nu vă amintiți întotdeauna ceea ce ați văzut, sau nu tot ceea ce ați văzut. Acesta nu este sufletul vostru în întreaga lui dezvoltare; adesea nu este decât tulburarea ce însoțește plecarea sau întoarcerea voastră, la care se adaugă cea provocată de ceea ce ați făcut sau vă preocupă în starea de veghe; fără acestea, cum veți explica visurile absurde pe care le au atât savanții cât și oamenii simpli? Spiritele rele se servesc astfel de visuri pentru a chinui sufletele slabe și

fricoase”.

„De altfel, veți vedea imediat dezvoltându-se o altă categorie de visuri; este tot atât de veche ca și cea pe care o cunoașteți, dar o ignorați. Visul lui Ioan, al lui Iacob, visul profeților evrei și a unor înțelepți indieni: visul acesta este amintirea sufletului complet eliberat de corp, amintirea celei de a doua vieți despre care vă voi vorbi imediat”.

„Căutați să distingeți bine cele două feluri de visuri atunci când vă amintiți; fără aceasta veți cădea în contradicții sau erori funeste credinței voastre”.

Visurile sunt produsul emancipării sufletului devenit mai independent prin încetarea vieții active și a legăturii cu trupul. De aici un fel de clarviziune indefinită ce se extinde asupra locurilor cele mai îndepărtate sau nemaivăzute vreodată, și câteodată chiar asupra altor lumi.

Tot de aici amintirea ce evocă memoria evenimentelor înfăptuite în existența prezentă sau în existențele anterioare; ciudățenia imaginilor despre ceea ce petrece sau s-a petrecut în lumi necunoscute, amestecate cu lucruri din lumea actuală, formează ansambluri bizare și confuze ce nu au nici sens și nici coerență.

Incoerența acestor visuri se mai explică prin lacunele produse de amintirea incompletă a ceea ce ne-a apărut în vis. Ca și o povestire din care s-ar fi scos la întâmplare fraze sau părți de fraze; fragmentele celor rămâne reunite și-ar pierde toată semnificația rațională.

403. De ce nu ne amintim întotdeauna visele?

„Ceea ce tu numești somn nu este decât repausul corpului, căci Spiritul este întotdeauna în mișcare; acolo, el își regăsește puțin libertatea, și comunică, fie în lumea aceasta fie în alte lumi, cu cei ce-i sunt dragi; dar cum trupul este o materie greoaie și grosieră, el păstrează cu dificultate impresiile culese de spirit, deoarece Spiritul nu le-a perceput prin organele corpului”.

404. Ce gândiți despre semnificația atribuită visurilor?

„Visurile nu sunt de loc adevărate așa cum le interpretează prezicătorii, căci este absurd să crezi că a visa cutare lucru prevestește acel lucru. Sunt adevărate în sensul că prezintă imagini reale pentru Spirit, dar adesea nu au legătură cu ceea ce se petrece în viața corporală; astfel adesea, după cum am mai spus-o, ele sunt o amintire; câteodată pot fi un presentiment al viitorului, dacă Dumnezeu o permite, sau viziunea a ceea ce se petrece în acest moment într-un alt loc, acolo unde se deplasează sufletul. Nu aveți numeroase exemple în care persoane apar în vis și vin să-și avertizeze părinții sau prietenii despre ceea ce li se întâmplă? Ce să fie aceste apariții dacă nu sufletul sau Spiritul acestor persoane care vine să comunice cu voi?

Când căpătați certitudinea că ceea ce ați văzut a avut loc în realitate, nu este și o dovadă că imaginația nu apare din nimic, mai ales dacă acest lucru nu există deloc în gândirea voastră în timpul stării de veghe?”

405. Adesea se văd în vis lucruri ce par presentimente și care nu se îndeplinesc: de unde vin ele?

„Se îndeplinesc pentru Spirit, dacă nu pentru corp, adică Spiritul vede lucrul pe care-l dorește deoarece caută să-l găsească. Nu trebuie uitat că, în timpul somnului, sufletul este întotdeauna mai mult sau mai puțin sub influența materiei; și că în consecință nu se eliberează niciodată complet de ideile pământene. Ar rezulta că preocupările stării de veghe pot da celor văzute aparența celor dorite sau a celor crezute; este cu adevărat ceea ce se poate numi un efect al imaginației. Atunci când ești preocupat foarte mult de o idee îi atașezi tot ceea ce vezi”.

406. Atunci când vedem în vis persoane în viață, pe care le cunoaștem perfect, săvârșind fapte la care ele nici nu visează, nu este aceasta un efect al purei imaginații?

„La care ele nici nu visează - ce știi tu despre asta? Spiritul lor poate veni să-l

viziteze pe al tău, așa cum al tău îl poate vizita pe al lor, și tu nu știi întotdeauna la ce se gândesc. Și apoi aplicați astfel unor persoane cunoscute, și potrivit dorințelor voastre, ceea ce s-a petrecut sau se petrece în alte existențe”.

407. Este somnul profund necesar pentru emanciparea Spiritului?

„Nu, Spiritul își recapătă libertatea atunci când simțurile amorteșc; el profită, pentru a se emancipa, de toate momentele de răgaz lăsate de corp. Din momentul când există o apatie a forțelor vitale, Spiritul se degajă, și cu cât trupul este mai neajutorat cu atât Spiritul e mai liber”.

Tot așa și somnul superficial, sau o simplă amortire a simțurilor, prezintă adesea aceleași imagini ca și visul.

408. Ni se pare uneori că auzim în noi înșine cuvinte pronunțate distinct și care nu au nici o legătură cu ceea ce ne preocupă; de unde vin?

„Da, chiar și fraze întregi, mai ales când simțurile încep să amortească. Câteodată este un ecou slab al unui Spirit care vrea să comunice cu tine”.

409. Adesea, într-o stare ce nu este încă un somn superficial, atunci când avem ochii închiși, vedem imagini distincte, figuri cărora le sesizăm cele mai minuțioase detalii; este un efect al viziunii sau al imaginației?

„Corpul fiind amorțit, Spiritul caută să-și rupă lanțurile: se deplasează și vede; dacă somnul era profund, ar fi un vis”.

410. Există câteodată în timpul somnului sau al somnului superficial idei ce par foarte bune, și care, cu toate eforturile făcute pentru a ni le aminti, se șterg din memorie: de unde vin aceste idei?

„Sunt rezultatul libertății Spiritului ce se emancipează și se bucură de mai multe facultăți în acel moment. Adesea sunt și sfaturi date de alte Spirite”.

La ce servesc aceste idei și aceste sfaturi de vreme ce li se pierde amintirea și de care nu se poate profita?

„Ideile aparțin câteodată mai mult lumii Spiritelor decât lumii corporale; dar cel mai adesea, dacă trupul uită, Spiritul își amintește, și ideea revine la momentul necesar ca o inspirație de moment”.

411. Spiritul încarnat, în clipa când e degajat de materie și acționează ca Spirit, cunoaște perioada morții sale?

„Adesea o presimte; câteodată are o conștiință foarte clară despre ea, și este ceea ce, în stare de veghe, îi dă intuiția ei; de aici provine faptul că anumite persoane își prevăd moartea cu o mare exactitate”.

412. Activitatea spiritului în timpul repausului sau al somnului poate face ca trupul să încerce oboseala?

„Da, căci Spiritul ține de trup asemenea unei mingi care e legată de un stâlp; or, așa cum mișcările mingii zdruncină stâlpul, activitatea Spiritului are efect asupra trupului și îl poate face să încerce oboseala”.

2. Vizite spiritiste între persoanele aflate în viață

413. Din principiul eliberării sufletului în timpul somnului, pare să rezulte că avem simultan o dublă existență: cea a corpului, care ne dă viață în relația exterioară, și cea a sufletului, care ne dă viață în relația ocultă; este exact?

„În starea de eliberare viața corpului cedează locul vieții sufletului; dar nu sunt la

drept vorbind două existențe: sunt mai degrabă două faze ale aceleiași existențe, căci omul nu viețuiește în două moduri”.

414. Două persoane care se cunosc pot oare să se viziteze în timpul somnului?

„Da, și chiar multe persoane care cred că nu se cunosc se întâlnesc și își vorbesc. Voi puteți avea, fără îndoială, prieteni într-o altă țară. Faptul de a merge, în timpul somnului, să vă vizitați prietenii, părinții, cunoștințele, oamenii care vă pot fi utili, este atât de frecvent, încât îl realizați voi înșivă aproape în fiecare noapte”

415. Care poate fi utilitatea acestor vizite nocturne, de vreme ce nu ne amintim nimic după aceea?

„Rămâne în mod obișnuit o intuiție a visului, și aceasta este adesea originea anumitor idei ce ne vin în mod spontan fără a ni le explica, și care nu sunt altele decât cele ivite în aceste conversații”.

416. Omul poate provoca vizite spiritiste prin voința sa? De exemplu, poate spune în timp ce adoarme: în noaptea asta vreau să mă întâlnesc prin Spirit cu cutare persoană, să-i vorbesc și să-i spun cutare lucru?

„Iată ce se întâmplă. Omul adormind, Spiritul său se trezește, și ceea ce omul hotărâse, Spiritul este adesea departe de a urma, căci viața omului interesează prea puțin Spiritul atunci când este eliberat de materie. Aceasta la oamenii deja suficient de elevați, ceilalți petrecându-și în cu totul alt mod existența spirituală; se dedau pasiunilor sau rămân în inactivitate. Se poate deci ca, după motivul pe care și-l propune, Spiritul să meargă să viziteze persoanele dorite; dar voința pe care o are fiind treaz, nu este un argument pentru ceea ce face”.

417. Un anumit număr de Spirite încarnate pot astfel să se întâlnească și să aibă întruniri?

„Fără nici o îndoială; legăturile de prietenie, mai vechi sau mai noi, reunesc adesea astfel diferite Spirite fericite de a se găsi împreună”.

Prin cuvântul „vechi”, trebuie să se înțeleagă legăturile de prietenie din existențele anterioare. Atribuim visului intuiția ideilor ivite în aceste întruniri oculte, dar a căror sursă o ignorăm.

418. O persoană care și-ar crede unul dintre prieteni mort în timp ce el nu ar fi, ar putea să-l întâlnească prin Spirit și astfel să știe că este viu? Ar putea, în acest caz, să aibă această intuiție la trezire?

„Ca Spirit, el poate cu siguranță să-și vadă și să-și cunoască soarta; dacă nu-i este impusă ca probă credința în moartea prietenului său, el ar avea un presentiment al existenței sale, așa cum ar putea avea pe cel al morții sale”.

3. Transmiterea ocultă a gândului

419. De unde provine faptul că aceeași idee, cea a unei descoperiri, de exemplu, apare în mai multe locuri deodată?

„Am afirmat deja că în timpul somnului spiritele comunică între ele. Ei bine, când corpul se trezește Spiritul își amintește ce a învățat, și omul crede că el este cel care a inventat. Astfel, mai multe persoane pot descoperi același lucru deodată. Când spuneți că o idee plutește în aer, este o figură de stil mult mai adevărată decât credeți; fiecare contribuie la răspândire fără a bănuși”.

Spiritul nostru revelează astfel adesea el însuși altor spirite și necunoașterii noastre ceea ce părea

obiectul preocupărilor noastre în timpul stării de veghe.

420. Pot Spiritele să comunice între ele dacă trupul este complet treaz?

„Spiritul nu este închis în corp ca într-o cutie, el radiază de jur împrejur; de aceea poate comunica și cu alte Spirite chiar și în stare de veghe, cu toate că o face mai greu”.

421. De unde vine faptul că două persoane perfect treze au adesea instantaneu același gând?

„Sunt două Spirite simpatice ce-și comunică și-și văd reciproc gândul, chiar când trupul nu doarme”.

Există între Spiritele care se întâlnesc o comunicare a gândurilor ce face ca două persoane să se vadă și să se înțeleagă fără a avea nevoie de semnele exterioare ale limbajului. S-ar putea spune că își vorbesc în limbajul Spiritelor.

4. Letargie, catalepsie, morți aparente

422. Letargicii și catalepticii văd și aud în general ceea ce se petrece în jurul lor, dar nu o pot arăta; o fac prin ochii și urechile corpului?

„Nu, prin Spirit; Spiritul se orientează, dar nu o poate comunica”.

De ce nu o poate comunica?

„I se opune starea corpului; această stare deosebită a organelor vă dă dovada că la om mai există și altceva decât corpul, de vreme ce corpul nu mai funcționează și Spiritul acționează”.

423. În letargie, Spiritul se poate separa în întregime de corp, încât să dea acestuia toate aparentele morții și poate apoi reveni la el?

„În letargie, corpul nu este mort, de vreme ce mai există funcțiuni active; vitalitatea există în stare latentă în el, ca la crisalide, și nu este deloc distrusă; or, Spiritul este unit cu corpul atâta timp cât acesta viețuiește; odată legăturile rupte prin moartea reală și dezagregarea organelor, separarea este completă și Spiritul nu mai revine în corp. Dacă un om cu aparentele morții revine la viață, înseamnă că moartea nu era completă”.

424. Se pot reînnoa, prin îngrijiri acordate în timp util, legăturile gata să se rupă și se poate reda vieții o ființă care, lipsită de ajutoare, ar muri definitiv?

„Da, fără îndoială, și dovada o aveți în fiecare zi. Magnetismul este adesea un mijloc puternic, deoarece dă corpului fluidul vital ce-i lipsește și care e necesar pentru întreținerea activității organelor”.

Letargie și catalepsia au același principiu: pierderea momentană a sensibilității și mișcării datorită unei cauze fiziologice încă neexplicată. Ele diferă prin aceea că, în letargie, suspendarea forțelor vitale este generală și dă corpului toate aparentele morții; în catalepsie, ea este localizată și poate afecta o parte mai mult sau mai puțin întinsă a corpului, încât să lase inteligența să se manifeste liber, ceea ce nu permite să fie confundată cu moartea. Letargia este întotdeauna naturală; catalepsia este câteodată spontană, dar poate fi provocată și disipată artificial prin acțiune magnetică.

5. Somnambulismul

425. Somnambulismul natural are vreo legătură cu visurile? Cum poate fi explicat?

„Este o independență mai mare a sufletului decât în vis, și atunci facultățile sale sunt mai dezvoltate; sufletul are percepții neavute în vis, vis ce este o stare de somnambulism imperfect.

În somnambulism, Spiritul își aparține în întregime sieși; organele materiale, aflate într-un fel de

cataplepsie nu mai primesc impresii exterioare. Această stare se manifestă mai ales în somn; este momentul când Spiritul poate părăsi provizoriu corpul, abandonat unui repaus indispensabil materiei. Cauzele de somnambulism se produc deoarece Spiritul, preocupat de un lucru sau altul, se abandonează unei acțiuni oarecare ce necesită uzul corpului său, de care se servește atunci într-un mod analog utilizării date unei table sau altui obiect material în fenomenul manifestărilor fizice, sau chiar utilizării mâinilor voastre în cel al comunicărilor scrise.

În visurile în care ai conștiință, organele - înțelegând aici pe cele ale memoriei - încep să se trezească; acestea primesc în mod imperfect impresiile produse de obiecte sau de cauze exterioare și le comunică Spiritului care, aflat atunci el însuși în repaus, nu percepe decât senzații confuze și adesea dezlănate, și fără nici o aparentă rațiune de a fi, amestecate cu vagi amintiri, fie ale acestei existențe, fie ale existențelor anterioare. Atunci este ușor să înțelegi de ce somnambulii nu au nici o amintire, și de ce visurile, păstrate de memorie, nu au de cele mai multe ori nici un sens. Am spus-o adesea, se întâmplă ca ele să fie consecința unei amintiri exacte a evenimentelor dintr-o viață anterioară, și câteodată chiar un fel de intuiție a viitorului”.

426. Somnambulismul așa-zis magnetic are vreo legătură cu somnambulismul natural?

„Este același lucru, numai că este provocat”.

427. Care este natura agentului numit fluid magnetic?

„Fluid vital, electricitate de natură animală ce sunt modificări ale fluidului universal”.

428. Care este cauza clarviziunii somnambulului?

„Am spus-o: sufletul care vede”.

429. Cum poate să vadă somnambulul prin corpurile opace?

„Există corpuri opace doar pentru organele voastre groșiere; nu am spus că, pentru Spirit, materia nu este de loc un obstacol, de vreme ce o traversează liber? Adesea el vă spune că vede prin frunte, prin genunchi etc, deoarece voi, fiind în întregime alcătuiți din materie, nu înțelegeți că el poate vedea fără ajutorul organelor. El însuși, datorită dorinței pe care o aveți, crede că are nevoie de aceste organe, dar dacă-l lăsați liber, va înțelege că vede prin toate părțile corpului său; mai bine spus, el vede dincolo de corpul său”.

430. Clarviziunea somnambulului fiind cea a sufletului sau Spiritului său, de ce acesta nu vede tot, și de ce adesea se înșală?

„Mai întâi nu este dat Spiritelor imperfecte să vadă și să cunoască totul; știi bine că ele participă încă la erorile și prejudecățile voastre; și apoi, câtă vreme sunt atașate de materie, ele nu se bucură de toate facultățile lor de spirit. Dumnezeu a dat omului această facultate într-un scop util și serios, și nu pentru a-l învăța ceea ce nu trebuie să știe; iată de ce somnambulii nu pot spune totul”.

431. Care este sursa ideilor înnăscute ale somnambulului, și cum poate vorbi el cu exactitate despre lucruri ignorate în stare de veghe, care sunt chiar mai presus de capacitatea sa intelectuală?

„Se întâmplă ca somnambulul să aibă mai multe cunoștințe decât ai tu, numai că ele somnolează, învelișul său este prea imperfect ca el să și le poată aminti. Dar în definitiv, ce este el? Asemenea nouă, Spirit încarnat în materie pentru a-și îndeplini misiunea, iar starea în care intră este trezirea din această letargie. Am spus adesea că noi trăim de câteva ori; această schimbare îl face să piardă din punct de vedere material ceea ce a putut învăța într-o existență precedentă; intrând într-o stare pe care o numești criză, el își amintește, dar nu întotdeauna într-un mod complet; știe, dar nu ar putea spune de unde știe, și nici cum dobândește aceste cunoștințe. Criza trecând, întreaga amintire se șterge și el reîntră în obscuritate”.

Experiența arată că somnambulii primesc și comunicări ale altor Spirite care le transmit ceea ce ei trebuie să spună, și suplinesc astfel incapacitatea lor. Acest lucru se observă mai ales în prescripțiile medicale: Spiritul somnambulului vede răul, nu altul îi indică remediul. Această dublă acțiune este câteodată evidentă, și se revelează, în plus, prin aceste expresii foarte frecvente: „îmi spune să spun”, sau „îmi interzice să spun cutare lucru”. În ultimul caz, este întotdeauna periculos să se insiste în obținerea unei revelații refuzate, deoarece atunci te expui Spiritelor ușurate care flecăresc despre toate fără scrupule și fără a se sinchisi de adevăr.

432. Cum explicați vederea la distanță a anumitor somnambuli?

„Oare sufletul nu se deplasează în timpul somnului? Este același lucru în somnambulism”.

433. Dezvoltarea mai mare sau mai mică a clarviziunii somnambulice ține de organizarea fizică sau de natura Spiritului încarnat?

„Și de una și de alta; există predispoziții fizice ce permit Spiritului să se desprindă mai mult sau mai puțin ușor de materie”.

434. Facultățile de care se bucură somnambulul sunt aceleași cu cele ale Spiritului de după moartea sa?

„Până la un anumit punct, căci trebuie să se țină seama de influența materiei de care încă este legat”.

435. Poate somnambulul să vadă alte Spirite?

„Majoritatea le văd foarte bine; depinde de gradul de evoluție și de natura lucidității lor; dar câteodată nu țin cont de ele, și le consideră drept ființe corporale. Aceasta se întâmplă mai ales celor care nu au nici o cunoștință despre spiritism; ei nu înțeleg încă esența Spiritelor; aceste lucruri îi uimesc, și de aceea ei cred că văd ființe vii”.

Același efect se produce în momentul morții la cei ce se cred încă în viață. Nimic în jurul lor nu li se pare schimbat. Spiritele lor par a avea corpuri ca ale noastre și ei iau aparența propriului lor corp drept un corp real.

436. Somnambulul care vede la distanță, vede din locul unde este corpul său, sau din cel al sufletului său?

„De ce această întrebare, de vreme ce sufletul este cel care vede și nu corpul?”

437. Întrucât sufletul este cel ce se deplasează, cum poate încerca somnambulul prin corpul său senzațiile de cald și frig din locul unde se găsește sufletul său, și care se găsește câteodată foarte departe de corp?

„Sufletul nu a părăsit în întregime corpul; el ține de acesta întotdeauna prin legătura care-i unește; această legătură este conductorul senzațiilor. Când două persoane corespund dintr-un oraș în altul prin electricitate, această electricitate este legătura dintre gândurile lor; de aceea ele comunică ca și cum ar fi una lângă cealaltă”.

438. Utilizarea dată de un somnambul facultăților sale influențează asupra stării Spiritului său după moarte?

„Mult, în funcție de utilizarea bună sau rea a tuturor facultăților date de Dumnezeu omului”.

6. Extazul

439. Ce diferență există între extaz și somnambulism?

„Este un somnambulism mai epurat; sufletul extaticului este și mai independent”.

440. Spiritul extaticului pătrunde cu adevărat în lumile superioare?

„Da, el le vede și înțelege fericirea celor aflați acolo; de aceea ar dori să rămână și el acolo, dar se găsește în lumi inaccesibile Spiritelor insuficient de purificate”.

441. Atunci când extaticul exprimă dorința de a părăsi pământul vorbește sincer, nu este reținut de instinctul de conservare?

„Depinde de gradul de purificare al Spiritului; dacă vede că starea lui viitoare este mai bună decât viața prezentă, el face eforturi pentru a-și rupe legăturile ce-l leagă de pământ”.

442. Dacă extaticul s-ar abandona total sufletul său și-ar părăsi corpul definitiv?

„Da, el poate muri; de aceea trebuie să-i reamintim tot ce-l poate lega aici-jos, făcându-l mai ales să întrevadă că dacă rupe lanțul ce-l reține aici, acesta ar fi adevăratul mijloc de a nu rămâne acolo unde vede că ar fi fericit”.

443. Există lucruri pe care extaticul pretinde că le vede, și care sunt în mod evident produsul unei imaginații condiționate de credințele și prejudecățile pămâtenes. Tot ceea ce el vede nu este deci real?

„Ceea ce vede este real pentru el; dar cum Spiritul său este întotdeauna sub influența ideilor pămâtenes, o poate vedea în felul său, sau, pentru a fi mai clari, o poate exprima într-un limbaj apropiat prejudecăților sale și ideilor cu care a crescut, sau cu ale voastre, pentru a se face mai bine înțeles; mai ales în acest sens se poate înșela”.

444. Ce grad de încredere se poate acorda revelațiilor extaticilor?

„Foarte adesea extaticul se poate înșela, mai ales când vrea să pătrundă ceea ce trebuie să rămână un mister pentru om, căci atunci el se abandonează propriilor sale idei și devine jucăria Spiritelor înșelătoare, care profită de entuziasmul său pentru a-l fascina”.

445. Ce consecințe se pot trage din fenomenele de somnambulism și de extaz? Nu ar fi un fel de inițiere în viața viitoare?

„Sau pentru a spune mai complet, în viața trecută și în viața viitoare pe care le întrevade omul. Dacă studiază aceste fenomene, va găsi aici soluția cel mult a unui mister pe care rațiunea sa încearcă în mod inutil să-l pătrundă”.

446. Fenomenele de somnambulism și de extaz s-ar putea concilia cu materialismul?

„Cel ce le studiază cu bună credință și fără constrângere nu poate fi nici materialist, nici ateu”.

7. Al doilea văz

447. Fenomenul desemnat sub numele de „al doilea văz” are legătură cu visul și somnambulismul?

„Nu este același lucru; ceea ce tu numești al doilea văz, este tot Spiritul, care este mai liber, deși corpul nu doarme. Al doilea văz este văzul sufletului”.

448. Al doilea văz este permanent?

„Facultatea, da; exercitarea, nu. În lumile mai puțin materiale decât a voastră, Spiritele se eliberează mai ușor și intră în comunicare prin intermediul gândului, fără a exclude, totuși, limbajul articulat; astfel vederea dublă este pentru majoritatea o facultate permanentă; starea lor normală poate fi comparată cu cea a somnambulilor voștri lucizi, și este rațiunea pentru care se manifestă față de voi cu mai multă ușurință decât cele ce sunt încarnate în corpuri mai groasmiere”.

449. *Al doilea văz se dezvoltă în mod spontan sau după voința celui ce este înzestrat cu el?*

„Cel mai adesea dezvoltarea este spontană, dar uneori și voința joacă un mare rol. Astfel, ia ca exemplu anumiți oameni numiți prezicători dintre care unii au această putere, și vei vedea că voința este cea care-i ajută să capete acest al doilea văz și să intre în ceea ce tu numești viziune”.

450. *Al doilea văz este susceptibil a se dezvolta prin exercițiu?*

„Da, exercițiul aduce cu sine întotdeauna progresul, și vălul ce acoperă lucrurile se luminează”.

Această facultate ține de organizarea fizică?

„Desigur, organizarea joacă un rol; dar există și organizări care sunt rebele”.

451. *De unde provine faptul că al doilea văz pare ereditar în anumite familii?*

„Similitudinea organizării care se transmite, precum și alte calități fizice; și apoi dezvoltarea facultății printr-un fel de educație ce se transmite de asemenea de la unul la celălalt”.

452. *Este adevărat că anumite circumstanțe dezvoltă al doilea văz?*

„Boala, apropierea unui pericol, o mare emoție pot să le dezvolte. Corpul este câteodată într-o stare specifică care permite Spiritul să vadă ceea ce voi nu puteți vedea cu ochii corpului”.

Timpurile de criză și de calamități, marile emoții, toate cauzele care surescită moralul, provoacă câteodată dezvoltarea celui de al doilea văz. Pare că Providența, în prezența pericolului, ne oferă mijlocul de a-l îndepărta ca prin farmec. Toate sectele și toate partidele persecutate ne oferă numeroase exemple în acest sens.

453. *Persoanele înzestrate cu al doilea văz au întotdeauna conștiința acestui lucru?*

„Nu întotdeauna; pentru ele este un lucru întru totul natural, și multe cred că dacă toți oamenii s-ar observa pe ei înșiși, fiecare ar trebui să fie la fel”.

454. *S-ar putea numi „al doilea văz” perspicacitatea anumitor persoane care, fără a avea nimic extraordinar, judecă lucrurile cu mai multă precizie decât altele?*

„Întotdeauna sufletul este cel ce radiază mai liber și care judecă mai bine decât sub vălul materiei”.

Această facultate poate, în anumite cazuri, să dea prezicerea lucrurilor?

„Da, ea dă de asemenea și presentimentele, căci există mai multe grade în această facultate, și chiar subiectul respectiv poate avea toate gradele, sau nu poate avea decât câteva”.

8. Rezumat despre somnambulism, extaz și cel de-al doilea văz

455. Fenomenele somnambulismului natural se produc în mod spontan și sunt independente de toate cauzele exterioare cunoscute; dar la anumite persoane dotate cu o organizare specială ele pot fi provocate în mod artificial prin acțiunea agentului magnetic.

Starea desemnată sub numele de somnambulism magnetic nu diferă de somnambulismul natural decât prin aceea că una este provocată, în timp ce cealaltă este spontană. Somnambulismul natural este un fapt notoriu pe care nimeni nu se gândește să-l pună la îndoială, cu tot supranaturalul fenomenelor pe care le prezintă. Ce are deci mai extraordinar sau mai irațional somnambulismul magnetic, deoarece este produs artificial, ca atâtea alte lucruri? Se zice că șarlatanii l-au exploatat; încă un motiv în plus de a nu-l lăsa în mâinile lor.

Când știința și-l va fi apropiat, șarlatanismul va avea foarte puțin credit la mase; dar până atunci, cum somnambulismul natural sau artificial este un fapt, și cum împotriva unui fapt nu există obiecție posibilă, el se impune cu toată reaua voință a unora, chiar în știință unde intră printr-o multitudine de mici porți în loc să treacă prin cea mare; când va exista din plin, va trebui să i se acorde drept de cetățenie. Pentru spiritism, somnambulismul e mai mult decât un fenomen fiziologic, este o lumină aruncată asupra psihologiei; deoarece acolo poate fi studiat sufletul, lăsându-se descoperit. Or, unul dintre fenomenele prin care se caracterizează, este clarviziunea independentă de organele obișnuite ale vederii.

Cei care contestă acest fapt se *bazează* pe aceea că somnambulul nu vede întotdeauna, și la voința experimentatorului, ca și cu ochii. Trebuie să ne mire faptul că mijloacele fiind diferite, efectele nu mai sunt aceleași? Oare este rațional să ceri efecte identice când instrumentul nu mai există? Sufletul are proprietățile sale, ochiul le are pe ale sale; trebuie să le judecăm prin ele însele, și nicidecum prin analogie. Cauza clarviziunii somnambulului magnetizat și a somnambulului natural este în mod identic aceeași; este un atribut al sufletului, o facultate inseparabilă de toate părțile entității incorporate aflate în noi, și care nu are drept limite decât acelea care sunt fixate sufletului însuși. El vede pretutindeni unde sufletul său se poate deplasa, oricare ar fi distanța.

În vederea la distanță, somnambulul nu vede lucrurile din locul unde este corpul său, și ca printr-un efect telescopic. El le vede prezente ca și cum s-ar afla în locul unde ele există, deoarece în realitate sufletul său este acolo; de aceea corpul său este ca pierdut și pare lipsit de sentiment, până în momentul când sufletul vine să-l reia în stăpânire. Această separare parțială a sufletului de corp este o stare anormală ce poate avea o durată mai mult sau mai puțin lungă, dar nu nedefinită; este și cauza oboselii încercate de corp după un anumit timp, mai ales când sufletul se angajează într-o muncă activă.

Vederea sufletului sau Spiritului nefiind circumscrisă și neavând un sediu determinat, este explicabil de ce somnambului nu-i pot fixa un organ special. Ei văd pentru că văd, fără a ști nici pentru ce și nici cum, vederea neavând reședință proprie pentru ei ca Spirit. Dacă se raportează la corpul lor, această reședință li se pare a fi în centrele unde activitatea vitală este cea mai mare, în principal în creier, în regiunea epigastrică, sau în organul care, pentru ei, este punctul de legătură cel mai strâns între Spirit și corp.

Puterea lucidității somnambulice nu este de loc nedefinită. Spiritul, chiar complet liber, este mărginit în facultățile sale și în cunoștințele sale conform nivelului de perfecțiune la care a ajuns; și mai mult atunci când este legat de materia a cărei influență o suferă. Aceasta este cauza pentru care clarviziunea somnambulică nu e nici universală nici infailibilă. Cu atât mai puțin se poate înțelege infailibilitatea sa dacă este deturnat de la scopul propus de natură, și dacă este făcut un obiect de curiozitate și de experimentare.

În starea de eliberare în care se găsește Spiritul somnambulului, el intră în comunicare mai ușor cu alte Spirite încarnate sau neîncarnate; această comunicare se stabilește prin contactul fluidelor ce compun perispiritele și servesc transmiterii gândului precum un fir electric. Așadar, somnambulul nu are nevoie ca gândul să fie articulat în cuvânt, el îl simte și-l prevede; este ceea ce îl face eminamente impresionabil și accesibil influențelor atmosferei morale în care se găsește plasat. Și este astfel deoarece o mulțime numeroasă de spectatori, îndeosebi de curioși mai mult sau mai puțin răutăcioși, dăunează în mod esențial dezvoltării facultăților sale, ce se retrag în ele însele ca să spunem așa, și nu se etalează în toată libertatea decât în intimitate și într-un mediu de simpatie. Prezența persoanelor răutăcioase sau antipatice produc asupra lui efectul de contact al mâinii cu mimoza.

Somnambulul vede în același timp propriul Spirit și corpul său; acestea sunt, ca să spunem așa, două entități ce îi reprezintă dubla existență spirituală și corporală, care totuși se confundă prin legăturile ce le unesc. Somnambulul nu ține seama întotdeauna de această situație și această dualitate îl face să vorbească adesea despre el ca și când ar vorbi despre o persoană străină; este când entitatea corporală care vorbește entității spirituale, când entitatea spirituală care vorbește entității corporale.

Spiritul obține un spor de cunoaștere și de experiență în fiecare dintre existențele sale corporale. Le uită în parte în timpul încarnării sale într-o materie mai grosieră, dar și le amintește ca spirit. Astfel anumiți somnambuli revelează cunoștințe superioare nivelului lor de instruire și chiar capacităților lor intelectuale aparente. Inferioritatea intelectuală și științifică a somnambulului în stare de veghe nu prejudiciază deci cu nimic cunoștințelor pe care le poate revela în stare lucidă.

În funcție de circumstanțele și de scopul propus, aceste cunoștințe îi pot apărea în experiența proprie, în clarviziunea lucrurilor prezente sau în sfaturile primite de la alte Spirite. Cum însă propriul Spirit poate fi mai mult sau mai puțin avansat, el poate spune lucruri mai mult sau mai puțin juste.

Prin fenomenele somnambulismului, fie natural fie magnetic, Providența ne dă proba irecuzabilă a existenței și independenței sufletului, și ne face să asistăm la spectacolul sublim al emancipării sale; prin aceasta ne deschide cartea destinului.

Când somnambulul descrie ceea ce se petrece la distanță, este foarte evident că el vede, dar nu prin ochii corpului; el însuși se vede acolo, și se simte dus acolo; există deci acolo ceva al lui, și acel ceva, nefiind corpul, nu poate fi decât sufletul sau Spiritul său. În timp ce omul se pierde în subtilitățile unei metafizici abstracte și neinteligibile în căutarea cauzelor existenței noastre morale, Dumnezeu așează zilnic sub ochii săi și la îndemâna sa mijloacele cele mai simple și cele mai evidente pentru studiul psihologiei experimentale. Extazul este starea în care independența sufletului și a corpului se manifestă în modul cel mai sensibil și devine palpabilă într-un fel.

În starea de vis și în somnambulism, sufletul rățăcește prin lumile pământene; în extaz, el pătrunde într-o lume necunoscută, în cea a Spiritelor eterate cu care intră în comunicare, fără a putea totodată să depășească anumite limite de care nu ar ști să treacă fără a rupe în totalitate legăturile cu corpul. O situație strălucitoare cu totul nouă îl înconjoară, armonii necunoscute pe pământ îl încântă, o tihnă nelămurită îl pătrunde; se bucură prin anticipare de beatitudinea celestă, și se poate spune că este cu un picior în pragul eternității.

În starea de extaz, slăbiciunea corpului este aproape completă, nu mai are decât, să spunem așa, viață organică, și se simte că sufletul nu mai este legat de el decât printr-un fir subțire pe care un efort în plus l-ar face să se rupă definitiv.

În starea aceasta toate gândurile pământene dispar pentru a face loc sentimentului purificat ce este esența însăși a ființei noastre imateriale. Aflat în întregime în această contemplație sublimă, extaticul nu privește viața decât ca pe o haltă momentană; pentru el, bunele și relele, bucuriile brute și nenorocirile de aici-jos nu sunt decât incidente futele ale unei călătorii al cărei sfârșit se bucură să-l vadă.

Există extatici și somnambuli a căror luciditate poate fi mai mult sau mai puțin perfectă, și propriul lor Spirit, după cum este mai mult sau mai puțin elevat, este de asemenea mai mult sau mai puțin apt să cunoască și să înțeleagă lucrurile. Există uneori la unii dintre ei mai multă exaltare decât veritabilă luciditate, sau, ca să spunem mai clar, exaltarea dăunează lucidității; de aceea revelațiile lor sunt adesea un amestec de adevăruri și de erori, de lucruri sublime și de lucruri absurde sau chiar ridicole.

Spiritele inferioare profită adesea de această exaltare, ce este întotdeauna o cauză de slăbiciune când nu poate fi stăpânită, pentru a domina extaticul, și în această realizare, îmbracă în ochii lor aparentele ce-l întrețin în ideile și prejudecățile sale din stare de veghe. Există acolo un obstacol, dar nu toate sunt la fel: depinde de noi să judecăm la rece și să cântărim revelațiile lor în balanța rațiunii.

Emanciparea sufletului se manifestă câteodată în stare de veghe și produce fenomenul desemnat sub numele de al doilea văz, conferă celor ce sunt dotați cu el facultatea de a vedea, de a auzi și de a simți dincolo de limitele simțurilor noastre. Ei percep lucruri nevăzute oriunde sufletul își întinde influența; ei le văd, ca să spunem așa, dincolo de vederea obișnuită, ca într-un fel de miraj.

În momentul când se produce fenomenul celui de al doilea văz, starea fizică este sensibil

modificată; ochiul are ceva vag: privește fără să vadă; întreaga fizionomie reflectă un fel de exaltare. Se constată că organele vederii sunt străine de aceasta, în sensul că viziunea persistă chiar în cazul acoperirii ochilor. La cei ce se bucură de ea, această facultate pare la fel de naturală ca cea a vederii; pentru ei reprezintă un atribut al ființei lor, și nu li se pare că ar fi o excepție. Uitarea urmează cel mai adesea acestei lucidități pasagere a cărei amintire, din ce în ce mai vagă, sfârșește prin a dispărea precum un vis.

Puterea celui de-al doilea văz variază de la senzația confuză până la percepția clară și netă a lucrurilor prezente sau absente. În stare rudimentară, ea dă anumitor oameni tactul, perspicacitatea, un fel de siguranță în acțiunile lor, siguranță ce se poate numi precizia privirii morale. Dezvoltată, ea trezește presentimentele; și mai dezvoltată, arată evenimentele săvârșite sau pe punct de înfăptuire.

Somnambulismul natural și cel artificial, extazul și cel de-al doilea văz nu sunt decât varietăți sau modificări ale aceleiași cauze. Aceste fenomene, chiar și visurile, există în natură; de aceea ele au existat din toate timpurile; istoria ne arată că au fost cunoscute, și chiar exploatate, încă din antichitatea cea mai îndepărtată, și că în ele se găsește explicația pentru o mulțime de fapte privite ca supranaturale datorită prejudecăților.

CAPITOLUL IX

Intervenția Spiritelor în lumea corporală

1. Pătrunderea gândirii noastre printre Spirite. 2. Influența ocultă a spiritelor asupra gândurilor și acțiunilor noastre. 3. Posedații. 4. Convulsionarii. 5. Afecțiunea spiritelor pentru anumite persoane. 6. Îngeri păzitori. Spirite protectoare, familiale sau simpatice. 7. Presentimentele 8. Influența Spiritelor în evenimentele vieții. 9. Acțiunea Spiritelor asupra fenomenelor naturii 10. Spiritele în timpul luptelor. 11. Pactele cu spiritele. 12. Puterea ocultă. Talismane. 13. Binecuvântare și blestem.

1. Pătrunderea gândirii noastre printre Spirite

456. Văd Spiritele tot ceea ce facem?

„Firește, din moment ce sunt permanent în preajma voastră, însă fiecare Spirit nu vede decât lucrurile de care îi este atrasă atenția; căci ea nu-i este reținută de lucrurile ce-i sunt indiferente”.

457. Pot Spiritele să cunoască cele mai tainice gânduri ale noastre?

„Adesea, ele cunosc chiar și ceea ce voi ați dori să ascundeți de voi înșivă - nici fapte nici gânduri nu le pot fi tănuite”.

Dacă ne luăm după cele spuse, ar părea că este mai ușor să ascunzi un lucru unei persoane în viață, decât o putem face aceleiași persoane după moartea sa?

„Fără îndoială, și atunci când vă credeți foarte ascunși, aveți adeseori alături de voi o mulțime de Spirite care vă observă”.

458. Ce gândesc despre noi Spiritele care sunt împrejurul nostru și ne observă?

„Depinde. Spiritele nebunatice râd de micile necazuri ce vi le fac și își bat joc de enervările voastre. Spiritele serioase vă compătimesc pentru defectele voastre și se străduiesc să vă ajute”.

2. Influența ocultă a Spiritelor asupra gândurilor și acțiunilor noastre

459. *Influențează Spiritele gândurile și acțiunile noastre?*

„Din acest punct de vedere, influența lor este mai mare decât credeți, căci foarte adesea ele sunt cele ce vă conduc”.

460. *Avem gânduri ce ne sunt proprii, și altele ce ne sunt sugerate?*

„Sufletul vostru este un Spirit care gândește; nu ignorați că mai multe gânduri vă vin în același timp despre același subiect, și adesea chiar contrarii unele cu altele. Ei bine, sunt întotdeauna de-ale voastre și de-ale noastre; aceasta vă pune în îndoială, deoarece aveți două idei ce se combat”.

461. *Cum putem să distingem gândurile proprii de cele sugerate?*

„Atunci când un gând este sugerat, este ca o voce ce vă vorbește. Gândurile proprii sunt în general cele ale primului imbold. De altfel, nu există un mare interes pentru voi în această distincție, și adesea este util să nu o știți: omul acționează mai liber; dacă se decide pentru bine, o face mai bucuros; dacă o ia pe drumul greșit, nu are decât mai multă responsabilitate”.

462. *La oamenii deosebiți și la cei de geniu ideile apar întotdeauna din propria lor substanță?*

„Câteodată ideile provin de la propriul Spirit dar adesea le sunt sugerate de alte Spirite, care îi consideră capabili să le înțeleagă și demni de a le fi transmise. Când nu le găsește în ei, fac apel la inspirație; este o evocare făcută fără a bănuși”.

Dacă ar fi fost util ca noi să putem distinge cu claritate gândurile proprii de cele ce ne sunt sugerate, Dumnezeu ne-ar fi dat și această posibilitate, așa cum ne dă posibilitatea de a distinge ziua de noapte. Când un lucru este nedeslușit, trebuie să rămână astfel pentru binele general”.

463. *Se spune uneori că primul imbold este întotdeauna bun; este exact?*

„Poate fi bun sau rău în raport cu natura Spiritului încarnat. Este întotdeauna bun la cel ce ascultă de inspirațiile potrivite”.

464. *Cum distingem dacă un gând sugerat vine de la un spirit bun sau de la unul rău?*

„Învățați acest lucru! Spiritele bune nu îndeamnă decât la bine; voi trebuie să-l distingeți”.

465. *În ce scop Spiritele imperfecte ne împing la rău ?*

„Pentru a vă face să suferiți ca și ele”.

Diminuează aceasta suferințele lor?

„Nu, dar vederea Unor ființe mai fericite le provoacă invidia”.

Ce fel de suferințe vor să ne facă să resimțim ?

„Cele ce rezultă din apartenența la un ordin inferior și îndepărtat de Dumnezeu”.

466. *De ce permite Dumnezeu ca spiritele să ne îndemne la rău?*

„Spiritele imperfecte sunt instrumente destinate să probeze credința și constanța oamenilor în bine. Tu, fiind Spirit, trebuie să progresezi în știința infinitului, de aceea treci prin probele răului pentru a ajunge la bine.

Misiunea noastră este de a te pune pe drumul cel bun, și când influențele negative acționează asupra ta, o fac pentru că tu le chemi prin dorința de rău, căci spiritele inferioare îți vin în ajutor la rău când ai dorința de a-l comite; nu te pot ajuta la rău decât

dacă tu vrei răul. Dacă ești predispus la păcat, vei avea o sumedenie de spirite care îți vor întreține acest gând, dar vei avea deopotrivă spirite ce-și vor da silința să te influențeze în bine, ceea ce face să se echilibreze balanța și te lasă liber să alegi”.

Astfel Dumnezeu lasă conștiinței noastre alegerea drumului pe care trebuie să-l urmăm, și libertatea de a ceda uneia sau alteia dintre influențele contrare ce se exercită asupra noastră.

467. Credeți că e cu putință să ne eliberăm de influența Spiritelor care ne împing la rău ?

„Da, căci spiritele se atașează doar de cei care le solicită prin dorințele lor sau le atrag prin gândurile lor.”

468. Spiritele a căror influență este respinsă prin voință renunță la tentativele lor?

„Ce vrei să faci? Când nu mai este nimic de făcut, ele cedează locul; totuși, pândesc momentul favorabil, așa cum pisica pândeste șoarecii”.

469. Prin ce mijloc se poate neutraliza influența Spiritelor rele?

„Făcând bine și având încredere deplină în Dumnezeu, respingeți influența Spiritelor inferioare și distrugeți stăpânirea sub care voiau să vă ia. Păziți-vă să ascultați sugestiile Spiritelor care suscită în voi gânduri rele, care insuflă discordia între voi, și care stârnesc în voi toate pasiunile rele. Desfideți mai ales pe cele care vă exaltă orgoliul, căci vă prind prin slăbiciunea voastră. Iată de ce Isus vă face să spuneți în rugăciune: „Doamne! nu ne lăsa să cădem în ispită, și scapă-ne de rău”.

470. Spiritele care caută să ne îndemne la rău, punându-ne astfel la încercare încrederea fermă în bine, au primit misiunea de a o face, și dacă este o misiune pe care o îndeplinesc au responsabilitatea ei?

„Nici un Spirit nu primește misiunea de a face rău; când îl face, e din proprie voință și, ca urmare, îi suportă consecințele. Dumnezeu poate să-l lase să facă rău doar pentru a vă pune la încercare, dar nu i-o impune, și vă revine vouă sarcina de a-l respinge”.

471. Atunci când încercăm un sentiment de angoasă, de anxietate ce nu poate fi definit sau de satisfacție interioară fără cauză cunoscută, acestea țin numai de o dispoziție fizică?

„Aproape întotdeauna țin de comunicările pe care le aveți în necunoștință de cauză cu spiritele, sau pe care le-ați avut cu ele în timpul somnului”.

472. Spiritele care vor să ne împingă la rău nu fac decât să profite de circumstanțe în care ne găsim, sau pot face să se nască aceste circumstanțe?

„Ele profită de circumstanțe, dar adesea le provoacă împingându-vă în inconștiența voastră spre obiectul poftei voastre.

Astfel, de exemplu, un om găsește în drumul său o sumă de bani: să nu crezi că Spiritele au dus banii în acel loc, dar ele pot da omului gândul de a se îndrepta în această parte, și atunci îi este sugerat gândul de a-i lua, în timp ce altele îi sugerează gândul de a restitui banii persoanei căreia îi aparțin. La fel este și cu toate celelalte tentații”.

3. Posedații

473. Un Spirit poate îmbrăca momentan învelișul unei persoane vii, adică poate intra într-un corp animat și poate acționa în locul celui care se află încarnat?

„Spiritul nu intră într-un corp așa cum intri într-o casă; el se asimilează cu un Spirit încarnat ce are aceleași defecte și aceleași calități pentru a acționa unitar; însă întotdeauna Spiritul încarnat este cel ce acționează după cum dorește asupra materiei în

care este îmbrăcat. Un Spirit răătăcitor nu se poate substitui celui încarnat, căci Spiritul și corpul sunt legate până la timpul fixat ca limită pentru existența materială”.

474. Dacă nu există posesiune propriu-zisă, adică coabitare a două Spirite în același corp, sufletul se poate găsi într-o dependență de un alt Spirit, astfel încât să fie subjugat sau posedat, iar voința sa să fie paralizată?

„Da, și acestea sunt cazurile de adevărați posedați; dar află că această dominație nu se face fără participarea celui ce o suportă, fie datorită slăbiciunii sale, fie prin dorința sa. Adesea au fost luați drept posedați epilepticii sau nebunii ce aveau mai multă nevoie de medic decât de descântec”.

Cuvântul posedat, în accepțiunea sa obișnuită, presupune existența demonilor, adică a unei categorii de entități de natură rea, și coabitarea uneia dintre aceste entități cu sufletul în corpul unui individ. Din moment ce nu există demoni în acest sens, și două Spirite nu pot locui simultan același corp, nu există posedați conform ideii atașate acestui cuvânt. Prin cuvântul posedat nu trebuie să se înțeleagă decât dependența absolută în care se poate găsi sufletul în privința Spiritului imperfect care îl subjugă.

475. Pot fi alungate Spiritele rele și se poate scăpa de dominația lor?

„Când există voință fermă, întotdeauna se poate scutura un jug”.

476. Se poate întâmpla ca fascinația exercitată de Spiritele rele să fie în așa fel încât persoana subjugată să nu o observe. Atunci, o terță persoană poate să facă ceva pentru a înlătura robia, și în acest caz, ce condiție trebuie să îndeplinească?

„Dacă este un om de bine, voința sa îl poate ajuta solicitând concursul Spiritelor bune, căci cu cât este mai mult om de bine, cu atât are putere asupra Spiritelor imperfecte spre a le îndepărta și asupra celor bune pentru a le atrage. Totuși, ar fi neputincios dacă cel care este subjugat nu ar consimți la aceasta; există oameni care se situează într-o dependență ce le flatează gusturile și dorințele. În toate cazurile, cel a cărui inimă nu este curată nu poate avea nici o influență; Spiritele bune îl disprețuiesc, și cele rele nu-l cred”.

477. Formulele de descântec au o oarecare eficacitate asupra Spiritelor rele?

„Nicidecum; când aceste Spirite văd pe cineva că ia lucrul în serios, își bat joc de el și nu-l lasă”.

478. Există persoane animate de bune intenții și care nu sunt mai puțin obsedate; care este cel mai bun mijloc de a te elibera de spiritele ce te obsedează?

„Să le obosești răbdarea, să nu ții deloc cont de sugestiile lor, să le arăți că-și pierd vremea: atunci când văd că nu au nimic de făcut, pleacă”.

479. Este rugăciunea un mijloc eficace pentru a te vindeca de obsesie?

„Rugăciunea este un puternic ajutor întru totul; dar credeți-mă bine că nu este suficient să murmuri câteva cuvinte pentru a obține ceea ce dorești. Dumnezeu îi ajută pe cei care acționează, nicidecum pe cei ce se mulțumesc să ceară. Trebuie deci ca obsedatul să facă la rândul său ceea ce este necesar pentru a distruge în el însuși cauza ce atrage Spiritele rele”.

480. Ce trebuie să gândim în privința izgonirii demonilor despre care se vorbește în Evanghelie?

„Depinde de interpretare. Dacă denumiți demon un Spirit rău care subjugă un individ, atunci când influența sa va fi distrusă, el va fi cu adevărat izgonit. Dacă atribuiți o boală demonului, atunci când veți vindeca boala, veți spune că ați alungat demonul. Un lucru poate fi adevărat sau fals după sensul atașat cuvintelor. Cele mai mari adevăruri pot părea absurde atunci când nu privești decât la formă, și când se ia alegoria drept realitate. Înțelegeți bine acest lucru și rețineți-l: are o aplicare generală”.

4. Convulsionarii

481. Spiritele au vreun rol în fenomenele ce se produc la indivizii cunoscuți sub numele de convulsionarii?

„Da, una foarte mare, așa cum magnetismul le este prima sursă; dar, șarlatanismul a exploata adesea și a exagerat aceste efecte, ceea ce le-a făcut să cadă în ridicol”.

De ce natură sunt în general Spiritele care conlucrează la acest fel de fenomene?

„Puțin elevate; credeți că Spiritele superioare se amuză de asemenea lucruri?”

482. Cum se poate dezvolta în mod subit la o întreagă populație starea anormală a convulsionarilor și a celor în criză?

„Efect simpatice; dispozițiile morale se transmit foarte ușor în anumite cazuri; nu sunteți atât de străini de efectele magnetice pentru a nu înțelege aceasta, precum și participarea pe care anumite Spirite trebuie să o aibă prin simpatie față de cei care le provoacă”.

Printre facultățile bizare ce se pot remarca la convulsionari, se recunosc fără greutate cele din care somnambulismul și magnetismul oferă numeroase exemple: acestea sunt, printre altele, insensibilitatea fizică, cunoașterea gândului, transmiterea simpatice a durerii etc. Nu se poate pune deci la îndoială că acești oameni nu sunt într-un fel de somnambulism treaz, provocat de influența exercitată de unii asupra altora. Ei sunt în același timp magnetizatori și magnetizați.

483. Care este cauza insensibilității fizice ce se remarcă fie la anumiți convulsionari, fie la indivizii supuși celor mai atroce torturilor?

„La unii este un efect în exclusivitate magnetic ce acționează asupra sistemului nervos în același mod ca anumite substanțe. La alții, exaltarea gândirii slăbește sensibilitatea deoarece viața pare să se fi retras din corp pentru a se duce în Spirit. Nu știți că atunci când Spiritul este preocupat foarte mult de un lucru, corpul nu simte, nu vede și nu aude nimic?”

Exaltarea fanatică și entuziasmul oferă adesea, în suplicii, exemplul unui calm și al unui sânge-rece, care nu ar ști să domine o durere ascuțită, dacă nu s-ar admite că sensibilitatea este neutralizată printr-un fel de efect anestezic. Se știe că în focul luptei nu se percepe adesea o rană gravă, în timp ce, în circumstanțe obișnuite, o zgârietură te face să tresari.

De vreme ce aceste fenomene depind de o cauză fizică și de acțiunea anumitor Spirite, se poate pune întrebarea cum au putut fi ele făcute să depindă de o autoritate ce le face să înceteze în anumite cazuri. Raționamentul este foarte simplu. Acțiunea Spiritelor nu este aici decât secundară; ele nu fac decât să profite de o dispoziție naturală. Autoritatea nu a suprimat această dispoziție, ci cauza care o întreține și o exaltă; din activă, ea o făcut-o latentă, și a avut dreptate să acționeze astfel, deoarece ar fi rezultat un abuz. Se știe de altfel, că această intervenție este neputincioasă atunci când acțiunea Spiritelor este directă și spontană.

5. Afecțiunea Spiritelor pentru anumite persoane

484. Spiritele manifestă oare preferințe pentru anumite persoane?

„Spiritele bune simpatizează cu oamenii de bine sau susceptibili de a se îmbunătăți; Spiritele inferioare cu oamenii vicioși sau care pot deveni; de aici atașamentul lor, urmat de similitudinea senzațiilor”.

485. Afecțiunea Spiritelor pentru anumite persoane este în exclusivitate morală?

„Afecțiunea adevărată nu are nimic carnal; dar când un Spirit se atașează de o persoană nu o face întotdeauna prin afecțiune, căci în ea poate fi amestecată și o amintire a pasiunilor umane”.

486. *Se interesează Spiritele de necazurile sau de prosperitatea noastră? Cele ce ne vor binele se mâhnesc pentru relele suportate de noi în timpul vieții?*

„Spiritele bune fac atât bine pe cât e posibil și sunt fericite de toate bucuriile voastre. Se întristează de relele voastre, atunci când nu le suportați cu resemnare, deoarece aceste rele sunt fără rezultat pentru voi; căci voi sunteți precum bolnavul care respinge băutura amară ce trebuie să-l vindece”.

487. *Pentru ce fel de rău se întristează Spiritele cel mai mult pentru noi - pentru răul fizic sau pentru cel moral?*

„Pentru egoismul și insensibilitatea inimii voastre: de aici derivă totul. Ele își râd de toate aceste rele imaginare care dau naștere orgoliului și ambiției; se bucură de cele care au ca efect scurtarea perioadei voastre de încercare”.

Spiritele, știind că viața corporală nu este decât tranzitorie și că frământările ce o însoțesc nu sunt decât mijloacele de a ajunge la o stare mai bună, se întristează mai mult pentru noi datorită cauzelor, morale ce ne îndepărtează de aceasta decât datorită relor fizice care sunt trecătoare.

Spiritele au puțină grijă de necazurile ce nu afectează decât ideile noastre mondene, așa cum noi înșine facem cu supărările puerile din copilărie.

Spiritul, văzând în mâhnirile vieții un mijloc de avansare pentru noi, le consideră ca pe niște crize momentane ce trebuie să salveze bolnavul. El compătimește suferințele noastre așa cum noi compătimim pe cele ale unui prieten; dar văzând lucrurile dintr-un punct de vedere mai just, le apreciază altfel decât noi, și în timp ce Spiritele bune ne descoperă curajul în interesul viitorului nostru, altele ne incită la disperare pentru a ni-l compromite.

488. *Părinții și prietenii noștri care au trecut în cealaltă viață au pentru noi mai multă simpatie decât Spiritele ce ne sunt străine?*

„Fără îndoială, și adesea ei vă protejează ca spirite, după cât le stă în puteri”.

Sunt ei sensibili la dragostea ce le-o păstrăm?

„Foarte sensibili; ei îi uită pe cei care îi dau uitării”.

6. Îngeri păzitori, Spirite protectoare, familiale sau simpatice

489. *Există spirite care se atașează de un individ în mod deosebit pentru a-l proteja?*
„Da, fratele spiritual; ceea ce voi numiți Spiritul sau geniul bun”.

490. *Ce trebuie să se înțeleagă prin înger păzitor?*
„Spiritul protector de un ordin elevat”.

491. *Care este misiunea Spiritului protector?*
„Acea a unui părinte față de copiii săi: de a-și conduce protejatul pe drumul cel bun, de a-l ajuta prin sfaturile sale, de a-l consola în durerile sale, de a-i susține curajul în încercările vieții”.

492. *Este Spiritul protector atașat de individ încă de la nașterea sa?*
„De la naștere până la moarte, și adesea îl urmează după moarte în viața spiritistă, și chiar în mai multe existențe corporale, căci aceste existențe sunt doar etape foarte scurte în raport cu viața Spiritului”.

493. *Misiunea Spiritului protector este voluntară sau obligatorie?*
„Spiritul este obligat să vegheze asupra voastră deoarece a acceptat această sarcină; însă lui îi aparține alegerea ființelor care-i sunt simpatice. Pentru unele spirite este o plăcere, pentru altele o sarcină sau o datorie”.

Atașându-se de o persoană, Spiritul renunță să protejeze alți indivizi?

„Nu, dar o face mai puțin exclusiv”.

494. Este Spiritul protector total atașat ființei încredințate spre pază?

„Se întâmplă adesea că anumite Spirite își părăsesc starea pentru a îndeplini diferite misiuni; însă atunci se face schimbul”.

495. Spiritul protector își abandonează câteodată protejatul când acesta este refractar la sfaturile sale?

„Se îndepărtează atunci când vede că sfaturile sale sunt inutile și când voința protejatului de a se supune influenței Spiritelor inferioare este mai puternică. Dar nu îl abandonează în totalitate și întotdeauna este gata să-l asculte; omul este deci cel ce închide urechile. Spiritul revine de îndată ce este chemat”.

„Există o doctrină ce ar trebui să-i convertească și pe cei mai increduli prin farmecul și blândețea ei: cea a îngerilor păzitori. Să gândești că ai întotdeauna aproape de tine ființe care îți sunt superioare, care sunt întotdeauna acolo pentru a te sfătui, a te susține, pentru a te ajuta să urci muntele aspru al binelui, care sunt prieteni mai siguri și mai devotați decât cele mai strânse legături ce se pot stabili pe acest pământ, nu este aceasta o idee foarte consolatoare? Aceste ființe sunt acolo din voința lui Dumnezeu; el este cel ce le-a așezat aproape de voi, ele sunt acolo din dragoste față de el, și ele îndeplinesc foarte aproape de voi o frumoasă, dar grea misiune. Da, în orice loc v-ați afla, el va fi cu voi: închisorile, spitalele, locurile de desfrâu, singurătatea, nimic nu vă separă de acest prieten pe care nu-l puteți vedea, dar de la care sufletul vostru simte cele mai plăcute impulsuri și-i înțelege sfaturile înțelepte”.

„Cum de nu cunoașteți mai bine acest adevăr? Acest prieten vă va ajuta în momentele de criză, vă va salva de spiritele rele! Dar în marea zi, acest înger de bine vă va grăi: «Nu ți-am spus acest lucru, și tu nu l-ai făcut? Nu ti-am arătat prăpastia, și tu te-ai grăbit spre ea? Nu te-am făcut să auzi în conștiința ta glasul adevărului, și tu nu ai urmat decât sfaturile minciunii?» Ah! întrebați-i pe îngerii voștri păzitori; stabiliți între ei și voi această tandră intimitate ce domnește între cei mai buni prieteni. Nu vă gândiți să le ascundeți nimic, căci ei sunt ochiul lui Dumnezeu, și nu-i puteți înșela. Reflectați la viitor; căutați să avansați în această viață, și încercările vă vor fi mai scurte, existențele voastre mai fericite. Haideți, oameni, curaj! Alungați departe de voi, o dată pentru totdeauna, prejudecățile și intențiile ascunse; intrați pe noua cale ce se deschide în fața voastră! Înaintați! Înaintați! Aveți călăuze, urmați-le: țelul nu vă poate scăpa, căci acest țel este Dumnezeu însuși”.

„Celor ce vor gândi că este imposibil unor Spirite cu adevărat elevate să se supună unei sarcini atât de laborioase și de fiecare clipă, le vom spune că vom influența sufletele voastre chiar dacă ar fi împrăștiate în milioane de locuri. Pentru noi spațiul nu înseamnă nimic, și trăind cu totul într-o altă lume, Spiritele noastre păstrează legătura cu al vostru. Ne bucurăm de calități la care voi nici nu gândiți, dar fiți siguri că Dumnezeu nu ne-a impus o sarcină mai presus de forțele noastre, și că el nu v-a abandonat pe pământ fără prieteni și fără susținători. Fiecare înger păzitor are protejatul său asupra căruia veghează, așa cum un tată veghează asupra copilului său, și este fericit când îl vede pe drumul cel bun; el se întristează atunci când sfaturile sale nu sunt luate în seamă”.

„Nu vă temeți că ne obosiți cu întrebările voastre; din contră, fiți întotdeauna în legătură cu noi; veți fi mai puternici și mai fericiți. În asta constă aceste comunicări ale fiecărui om cu Spiritul său familiar care-i fac pe toți oamenii mediumi, mediumi ignorați astăzi, dar care se vor manifesta mai târziu și se vor revărsa ca un ocean fără margini pentru a respinge incredulitatea și ignoranța. Oameni instruiți, instruiți-i și pe alții;

oameni de talent, ridicați-i pe frații voștri. Nici nu știți ce operă împliniți astfel; este cea a lui Christos, cea pe care Dumnezeu v-a impus-o. De ce Dumnezeu v-a dat inteligența și cunoașterea, dacă nu pentru a le împărți cu frații voștri, pentru a-i face să avanseze pe calea binelui și a fericirii eterne?”

Doctrina cu privire la îngerii păzitori veghind asupra protejaților lor în ciuda distanței ce separă lumile, nu are în ea nimic surprinzător. Din contră, ea este măreață și sublimă. Nu vedem pe pământ un tată veghindu-și copilul, la orice depărtare s-ar afla, și ajutându-l cu sfaturile sale prin corespondență? Ce ar fi deci de mirare că spiritele pot conduce pe cei luați sub protecția lor, dintr-o lume în alta, de vreme ce pentru ele distanța care separă lumile este mai mică decât cea care, pe pământ separă continentele?

Nu au ele în plus fluidul universal ce leagă toate lumile făcându-le solidare - vehicul uriaș pentru transmiterea gândurilor, așa cum aerul este pentru noi vehiculul transmisiei sunetului?

496. Spiritul care își abandonează protejatul nemaifacându-i bine, îi poate face rău?

„Spiritele bune nu fac niciodată rău; le lasă să facă pe cele care le iau locul; atunci voi acuzați soarta de nenorocirile care vă copleșesc, în timp ce de fapt este doar vina voastră”.

497. Spiritul protector își poate lăsa protejatul la discreția unui spirit ce i-ar putea dori răul?

„Există o unire a Spiritelor rele pentru a neutraliza acțiunea celor bune; dar dacă protejatul dorește, se va întoarce cu orice preț la Spiritul său bun. Spiritul bun găsește poate bunăvoința de a ajuta în altă parte, va profita de aceasta așteptându-și întoarcerea alături de protejatul său”.

498. Când Spiritul protector își lasă protejatul să se rătăcească în viață, este o neputință din partea sa să lupte împotriva altor Spirite răuvoitoare?

„Nu datorită neputinței, ci pentru că nu vrea; protejatul său iese din încercări mai întărit și mai instruit; Spiritul îl asistă cu sfaturile sale prin gândurile bune sugerate, dar care, din păcate, nu sunt întotdeauna ascultate. Ceea ce dă putere Spiritelor rele sunt numai orgoliul, slăbiciunea și nepăsarea omului; puterea lor asupra voastră vine din aceea că voi nu le opuneți rezistență”.

499. Este Spiritul protector în permanență alături de protejatul său? Nu există vreo circumstanță când, fără a-l abandona, îl pierde din vedere?

„Există circumstanțe când prezența Spiritului protector lângă protejatul său nu este necesară”.

500. Vine un moment când spiritul nu mai are nevoie de un înger păzitor?

„Da, când a ajuns în starea de a se putea conduce singur, așa cum sosește un moment când școlarul nu mai are nevoie de dascăl; dar nu se întâmplă pe pământul vostru”.

501. De ce acțiunea Spiritelor asupra existenței noastre este ocultă, și de ce, atunci când ne protejează, nu o fac într-un mod vizibil?

„Dacă ați conta pe sprijinul lor, nu ați mai acționa prin voi înșivă, și Spiritul vostru nu ar progresa. Pentru ca spiritul vostru să poată avansa, el are nevoie de experiență și trebuie adesea să o obțină pe speze proprii. El trebuie să acționeze prin propriile puteri altfel ar fi ca un copil ce nu este lăsat să meargă singur. Acțiunea Spiritelor care vă vor binele este întotdeauna reglată în așa fel încât să vă lase liberul arbitru, căci, dacă nu ați avea responsabilitate, nu ați avansa pe drumul care trebuie să vă conducă la Dumnezeu. Omul, nevăzându-și sprijinul, se bazează pe propriile forțe; ghidul său, totuși, veghează asupra lui și, din când în când, îl atenționează asupra pericolului”.

502. Spiritul protector care reușește să-și îndrume protejatul pe calea cea bună

resimte un bine oarecare pentru sine însuși?

„Este un merit de care se ține cont, fie pentru propriul progres, fie pentru fericirea sa. El e fericit când își vede grijile încununate de succes, triumfă așa cum un învățător triumfă la succesele elevului său”.

Dacă nu reușește, este el responsabil?

„Nu, din moment ce a făcut tot ceea ce depindea de el”.

503. Spiritul protector care își vede protejatul urmând o cale greșită în ciuda tuturor sfaturile sale, încearcă din acest motiv o grijă? Nu constituie aceasta o cauză de tulburare pentru fericirea sa?

„El se mâhnește pentru erorile sale și le regretă; dar această durere nu are neliniștile paternității pământene, deoarece el știe că există remediu pentru rău, și că ceea ce nu se face astăzi se va face mâine”.

504. Putem ști întotdeauna numele Spiritului nostru protector sau îngerului păzitor?

„Cum vreți să știți nume ce nu există pentru voi? Credeți cumva că printre Spirite nu există decât cele pe care le cunoașteți?”

Cum să-l invocăm dacă nu-l cunoaștem?

„Dați-i orice nume doriți, numele unui Spirit superior pentru care aveți simpatie sau venerație. Spiritul vostru protector va veni la acest apel, căci toate spiritele bune sunt frați și se ajută între ele”.

505. Spiritele protectoare care primesc nume cunoscute sunt întotdeauna în mod efectiv persoanele care purtau acele nume?

„Nu, dar sunt Spirite ce le sunt simpatice și care vin adesea prin porunca lor. Voi sunteți cei care aveți nevoie de nume; de aceea, ele își iau un nume care vă inspiră încredere. Când nu puteți îndeplini personal o sarcină, oare nu trimiteți pe altcineva care acționează în numele vostru?

506. Atunci când vom trece în viața spirituală, vom recunoaște Spiritul nostru protector?

„Da, căci adesea îl cunoașteți înainte de a fi încarnat”.

507. Toate Spiritele protectoare aparțin clasei Spiritelor superioare? Sunt printre ele și Spirite aparținând clasei de mijloc? Un tată, de exemplu, poate deveni Spirit protector pentru copilul său?

„Poate, dar protecția presupune un anumit nivel de elevație, și o putere sau o virtute dată mai mult de Dumnezeu.

Tatăl care-și protejează copilul poate fi el însuși asistat de un Spirit mai elevat”.

508. Spiritul care a părăsit pământul în bune condiții îi poate proteja întotdeauna pe cei pe care-i iubește și care i-au supraviețuit?

„Puterea lor este mai mult sau mai puțin restrânsă; poziția în care se află nu le lasă întotdeauna întreaga libertate de a acționa”.

509. Oamenii aflați în stare de sălbăticie sau de inferioritate morală, au de asemenea Spiritele lor protectoare; și în acest caz, aceste Spirite aparțin unui ordin tot atât de ridicat ca și cel al Spiritelor oamenilor foarte avansați?

„Fiecare om are un Spirit ce veghează asupra lui, dar misiunile sunt relative în raport cu obiectul lor. Nu dați unui copil care învață să citească, un profesor de filozofie. Progresul Spiritului familiar urmează celui al spiritului protejat. Având voi înșivă un Spirit superior ce veghează asupra voastră, puteți la rândul vostru să deveniți protectorul

unui Spirit care vă este inferior, și progresele pe care îl veți ajuta să le facă vor contribui la avansarea voastră. Dumnezeu nu cere Spiritului mai mult decât comportă natura sa și gradul la care a ajuns”.

510. Atunci când tatăl care veghează asupra copilului său trebuie să se reîncarneze, mai veghează asupra lui?

„Este mai greu, dar el roagă, într-un moment de libertate, ca un Spirit simpatic să-l ajute în această misiune. De altfel, Spiritele nu acceptă decât misiuni pe care le pot îndeplini până la capăt.

Spiritul încarnat, mai ales în lumile unde existența este materială, este foarte subjugat corpului său pentru a putea fi în întregime dăruit, adică pentru a ajuta în persoană. De aceea Spiritele care nu sunt îndeajuns de elevate sunt la rândul lor ajutate de Spirite ce le sunt superioare, în așa fel încât dacă unul lipsește dintr-o cauză oarecare, este suplinat de către un altul”.

511. Alături de Spiritul protector, nu este atașat fiecărui individ și un Spirit rău, pentru a-l împinge la rele și a-i furniza ocazia de a lupta între bine și rău ?

„Atașat nu este cuvântul potrivit. Este foarte adevărat că Spiritele rele caută să deturneze de la calea cea bună ori de câte ori găsesc ocazia; dar când unul dintre ele se atașează de un individ, o face din proprie inițiativă, deoarece speră că va fi ascultat. Atunci are loc o luptă între Spiritul bun și cel rău, și învingătorului omul îi cedează întreaga putere asupra sa”.

512. Putem avea mai multe Spirite protectoare?

„Fiecare om are întotdeauna Spirite simpatice mai mult sau mai puțin elevate care îl îndrăgesc și se interesează de el, așa cum are și dintre cele care îl îndeamnă la rău”.

513. Spiritele simpatice acționează în virtutea unei misiuni?

„Câteodată ele pot avea o misiune temporară, dar cel mai adesea nu sunt solicitate decât prin similitudinea gândurilor și sentimentelor atât în bine cât și în rău”.

Pare a rezulta de aici că Spiritele simpatice pot fi bune sau rele.

„Da, omul găsește întotdeauna Spirite care simpatizează cu el, oricare ar fi caracterul său”.

514. Spiritele familiare sunt aceleași cu spiritele simpatice sau Spiritele protectoare?

„Există multe nuanțe în protecție și în simpatie: dați-le orice nume doriți. Spiritul familiar este mai degrabă prietenul casei”.

Din explicațiile date mai sus și din observațiile făcute asupra naturii Spiritului ce se atașează omului, se pot deduce cele ce urmează:

Spiritul protector, îngerul păzitor sau geniul bun, este cel care are misiunea de a-l urma pe om în viață și a-l ajuta să progreseze. Natura lui este întotdeauna superioară celei a protejatului său.

Spiritele familiale se atașează anumitor persoane prin legături mai mult sau mai puțin durabile pentru a le fi utile în limita puterii lor adesea destul de mărginite. Ele sunt bune, dar câteodată puțin avansate și chiar puțin superficiale; se ocupă cu bucurie de detaliile vieții intime și nu acționează decât la ordinul sau cu permisiunea Spiritelor protectoare.

Spiritele simpatice sunt cele ce atrag spre noi afecțiuni obișnuite și spre o anumită similitudine a gusturilor și sentimentelor în bine ca și în rău. Durata relațiilor lor este aproape întotdeauna subordonată circumstanțelor.

Geniul rău este un Spirit imperfect sau pervers care se atașează de om în vederea deturnării lui de la bine; dar el acționează din proprie inițiativă și nu în virtutea unei misiuni. Tenacitatea sa se datorează accesului mai mult sau mai puțin ușor pe care-l găsește. Omul este întotdeauna liber să-i asculte glasul sau să-l respingă.

515. Ce trebuie să gândim despre acele persoane care par să se atașeze de anumiți indivizi pentru a-i împinge în mod inevitabil la pierzanie, sau pentru a-i conduce pe calea cea bună?

„Anumite persoane exercită, într-adevăr, asupra altora un fel de fascinație irezistibilă. Când se exercită pentru rău, atunci Spiritele rele sunt cele care slujesc altor Spirite rele pentru a le subjugă mai bine, Dumnezeu putând să le-o permită pentru a vă încerca”.

516. Geniul nostru bun sau geniul nostru rău ar putea să se încarneze pentru a ne însoți în viață într-un mod mai direct?

„Aceasta are loc câteodată, dar adesea ele însărcinează cu această misiune alte Spirite încarnate care le sunt simpatice”.

517. Există Spirite ce se atașează într-un tot al unei familii pentru a o proteja?

„Anumite Spirite se atașează de membrii unei familii care trăiesc împreună și sunt uniți prin legături de dragoste; dar să nu credeți în Spiritele protectoare ale orgoliului de neam”.

518. Spiritele fiind atrase către indivizi prin simpatiile lor, sunt în mod egal atrase către reuniunile de indivizi pe motive deosebite?

„Spiritele merg de preferință acolo unde se află cei asemănători lor; acolo, ele se simt mai mulțumite și mai sigure că sunt ascultate. Omul atrage spre sine Spiritele în raport cu tendințele sale, fie că el trăiește singur fie că formează o colectivitate: o societate, un oraș sau un popor.

Există deci societăți, orașe și popoare care sunt ajutate de Spirite mai mult sau mai puțin elevate în funcție de caracterul și pasiunile ce le domină.

Spiritele imperfecte se îndepărtează de cei care le resping; rezultă de aici că perfecționarea morală a tuturor colectivităților, ca și cea a indivizilor, tinde să dea la o parte Spiritele rele și să atragă pe cele bune care exercită și întrețin sentimentul binelui în mulțimi, așa cum celelalte pot insufla relele pasiunii”.

519. Aglomerările de indivizi, cum sunt societățile, orașele, națiunile au Spiritele lor protectoare speciale?

„Da, căci aceste adunări sunt individualități colective ce merg spre un țel comun și au nevoie de o conducere superioară”.

520. Spiritele protectoare ale maselor sunt de o natură mai elevată decât cele care se atașează de indivizi?

„Totul este relativ în nivelul de avansare atât al maselor cât și al indivizilor”.

521. Pot anumite Spirite să ajute la dezvoltarea artelor protejându-i pe cei ce se ocupă de ele?

„Există Spirite protectoare speciale care îi ajută pe cei ce le invocă, dacă îi cred demni. Dar ce vreți să facă ele cu cei care cred că sunt ceea ce nu sunt? Ele nu pot face ca orbii să vadă și surzii să audă”.

Anticii își făcuseră divinități speciale; Muzele nu erau altceva decât personificarea alegorică a Spiritelor protectoare ale științelor și artelor, așa cum desemnau sub numele de Iari și Penai Spiritele protectoare ale familiei. La moderni, artele, diferitele industrii, orașele, locurile au de asemenea patronii lor protectori, care nu sunt alții decât Spiritele de ordin superior, dar sub alte nume.

Fiecare om având Spiritele sale simpatice, rezultă de aici că, în toate colectivitățile, marea majoritate a Spiritelor simpatice este în raport cu marea majoritate a indivizilor; că Spiritele sunt atrase prin identitatea gusturilor și gândurilor; într-un cuvânt, că aceste adunări și persoanele sunt mai mult sau mai puțin înconjurate, ajutate, influențate după natura gândurilor mulțimii.

La popoare, cauzele atracției Spiritelor sunt moravurile, obiceiurile, caracterul dominant, legile mai

ales, deoarece caracterul nației se reflectă în anumite legi. Oamenii care fac să domnească dreptatea între ei resping influența Spiritelor rele. Oriunde legile consacră lucruri nedrepte, contrare umanității, Spiritele bune sunt în minoritate, și mulțimea spiritelor rele venite în număr mare mențin națiunea în ideile sale și paralizează puținele influențe bune pierdute în mulțime ca un spic izolat în mijlocul buruienilor.

Studiind moravurile popoarelor sau ale oricărei mulțimi de oameni, este ușor să-ți faci o idee despre populația ocultă ce se amestecă în gândurile și acțiunile lor.

7. Presentimentele

522. Este presentimentul întotdeauna un avertisment al spiritului protector?

„Presentimentul este sfatul intim și ocult al unui Spirit care vă vrea binele. Este de asemenea intuiția lucrului ce trebuie împlinit; este vocea instinctului. Spiritul, înainte de a se încarna, are cunoștință despre principalele etape ale existenței sale, adică despre probele la care se angajează. Când acestea au un caracter izbitor, Spiritul le păstrează un fel de impresie în forul său interior, și această impresie, care e vocea instinctului, se trezește atunci când se apropie momentul, devine presentiment”.

523. Presentimentele și vocea instinctului au întotdeauna ceva nedeslușit, dat nouă de incertitudine?

„Când ești în cumpănă, invocă Spiritul tău cel bun, sau roagă-te Domnului nostru. Dumnezeu îți va trimite pe unul din mesagerii săi, pe unul dintre noi”.

524. Avertismentele pe care ni le dau Spiritelor noastre protectoare au ca țel unic conduita morală, sau conduita noastră ține de lucrurile vieții private?

„Întru totul; ele încearcă să vă facă să trăiți cât mai bine posibil; dar adesea voi închideți ochii la avertismentele date, și sunteți nefericiți datorită vinei voastre”.

Spiritele protectoare ne ajută cu sfaturile lor prin vocea conștiinței pe care o fac să vorbească în noi; dar cum noi nu-i dăm importanța necesară, ele o fac mai direct servindu-se de persoanele care ne înconjoară. Dacă fiecare examinează circumstanțele fericite sau nefericite ale vieții sale, va vedea că în mai multe ocazii a primit sfaturi de care nu a profitat întotdeauna și care l-ar fi scutit de multe neplăceri dacă le-ar fi dat ascultare.

8. Influența Spiritelor asupra evenimentelor

525. Este adevărat că Spiritele exercită o influență asupra evenimentelor vieții?

„Desigur, de vreme ce ele vă sfătuiesc”.

Această influență se exercită și altfel decât prin gândurile pe care le sugerează, adică au ele o acțiune directă asupra săvârșirii lucrurilor!

„Da, dar ele nu acționează niciodată în afara legilor naturale”.

Noi ne închipuim pe nedrept că acțiunea spiritelor trebuie să se manifeste prin fenomene extraordinare; am dori că ele să ne vină în ajutor prin miracole, și ni le reprezentăm întotdeauna înarmate cu o baghetă magică. Dar nu este de loc așa; de aceea intervenția lor ne pare ocultă, și ceea ce se realizează cu concursul lor ne pare foarte natural. Astfel, de exemplu, vor provoca reunirea a două persoane par că se întâlnesc din întâmplare; vor inspira cuiva gândul să meargă în cutare loc, vor atrage atenția asupra cutărui lucru, dacă aceasta trebuie să aducă rezultatul pe care vor să-l obțină; în așa fel încât omul, crezând că-și urmează doar propria inspirație, își păstrează întotdeauna liberul său arbitru.

526. Spiritele, având putere asupra materiei, pot provoca anumite efecte pentru a face să se înfăptuiască un eveniment? De exemplu, un om trebuie să piară: el urcă o scară, scara se rupe și omul moare; Spiritele sunt cele care au făcut să se rupă scara pentru a se împlini soarta aceluia om?

„Este foarte adevărat că Spiritele au o acțiune asupra materiei, dar numai pentru

îndeplinirea legilor naturii și nicidecum pentru a se abate de la ele făcând să se ivească tocmai la timp un eveniment neașteptat și contrar acestor legi.

În exemplul citat scara s-a rupt deoarece era mâncată de carii sau nu era suficient de rezistentă pentru a suporta greutatea omului; dacă soarta celui om era de a pieri în acest mod, ele îi vor inspira gândul de a urca pe scara ce va trebui să se rupă sub greutatea sa, și moartea sa va avea loc prin efect natural, și fără să fie nevoie de a se face un miracol”.

527. Să luăm un alt exemplu în care starea naturală a materiei este manifestă. Un om trebuie să piară prin trăsnet; el se refugiază sub un copac, trăsnetul se produce și omul moare. Au putut Spiritele să provoace fulgerul și să-l dirijeze spre el ?

„Și acum este același lucru. Trăsnetul a căzut pe acel copac și în acel moment deoarece legile naturii au făcut să fie astfel. El nu a fost dirijat spre acel copac pentru că omul se afla dedesubt, însă omului i-a fost inspirat gândul de a se refugia sub copacul ce urma să fie trăsmit; căci arborele nu ar fi fost mai puțin trăsmit dacă omul se afla sau nu dedesubt”.

528. Un om rău intenționat lansează asupra cuiva un proiectil care-l atinge ușor, dar nu-l nimerește în plin. E posibil ca un Spirit binevoitor să-l fi deturnat?

„Dacă individul nu e atent, Spiritul binevoitor îi va inspira gândul de a-și schimba poziție, sau îi va putea orbi dușmanul făcându-l să țină greșit; căci proiectilul odată lansat urmează traiectoria pe care trebuie să o parcurgă”.

529. Ce trebuie să gândim despre mingile fermecate de care este vorba în anumite legende, și care ating în mod inevitabil o țintă?

„Pură imaginație; omului îi plac minunile, el nu se mulțumește doar cu minunile naturii”.

Spiritele care dirijează evenimentele vieții pot fi contracarate de Spirite care ar dori contrariul?

„Doar dacă Dumnezeu dorește astfel; dacă există o întârziere sau un obstacol, aceasta este prin voința sa”.

530. Spiritele ușurate și batjocoritoare pot suscita acele mici încurcături care pun piedici proiectelor noastre și ne derutează previziunile? Altfel spus, sunt ele autoarele a ceea ce se cheamă în mod obișnuit micile mizerii ale vieții omenești?

„Ele găsesc plăcerea în necazurile ce reprezintă pentru voi încercări, pentru a vă încerca răbdarea; dar se plictisesc când văd că nu reușesc. Totuși, nu ar fi nici drept și nici exact să le învinuiți de toate greșelile voastre, de care sunteți răspunzători voi înșivă prin purtarea voastră copilărească; căci dacă vesela ta se sparge, faptul se datorează mai degrabă stângăciei tale decât Spiritelor”.

Spiritele care provoacă necazuri acționează ca urmare a unei animozități personale, sau îl atacă pe primul venit, fără un motiv determinat, numai datorită răutății lor?

„Și una și alta; câteodată, ele sunt dușmanii pe care vi i-ati făcut în timpul acestei vieți sau într-o alta, și care vă urmează; altă dată, nu există motive”.

531. Reaua-voință a ființelor care ne-au făcut rău pe pământ se stinge odată cu viața lor corporală?

„Adesea, ele își recunosc nedreptatea și răul pe care l-au făcut; dar tot adesea, ele vă urmează cu animozitatea lor, dacă Dumnezeu le permite, pentru a continua să vă pună la încercare”.

Se poate da pentru aceasta un termen și prin ce mijloc?

„Da, ne putem ruga pentru ele, și răsplătindu-le răul cu binele, sfârșesc prin a-și înțelege nedreptățile lor; de altminteri, dacă le tratezi cu indiferență uneltirile, ele încetează văzând că nu câștigă nimic.”

Experiența dovedește că anumite Spirite își continuă răzbunarea dintr-o existență în alta, ispășindu-se astfel mai devreme sau mai târziu nedreptățile ce s-au putut face față de cineva.

532. Spiritele au puterea de a abate relele de la anumite persoane, și de a atrage asupra lor prosperitatea?

„Nu în întregime, căci există suferințe date prin hotărârile Providenței; dar Spiritele pot să domolească durerile voastre dându-vă răbdarea și resemnarea”.

„Aflați că adesea depinde de voi să abateți aceste rele, sau cel puțin să le atenuați. Dumnezeu v-a dat inteligența pentru a vă servi de ea, și mai ales prin aceasta Spiritele vă vin în ajutor sugerându-vă gânduri favorabile; dar ele nu ajută decât pe cei care știu să se ajute ei înșiși, acesta este sensul cuvintelor. Căutați și veți găsi, bateți și vi se va deschide”.

„Aflați de asemenea că ceea ce vă pare a fi rău nu este întotdeauna rău; adesea, un bine ce trebuie să se producă va fi mai mare decât răul, și este lucrul pe care voi nu-l înțelegeți, deoarece vă gândiți numai la momentul prezent sau la persoana voastră”.

533. Spiritele te pot face să obții favorurile sorții, dacă le soliciți în acest scop?

„Câteodată, ca probă; dar adesea ele refuză, așa cum refuză un copil care face o cerere nesocotită”.

Cele ce acordă aceste favoruri sunt Spiritele bune sau cele rele?

„Și unele și altele; depinde de intenție; dar mai des sunt Spiritele care vor să vă antreneze la rău, găsind în aceasta un mijloc facil pentru plăcerile date de soartă”.

534. Atunci când obstacolele par să se opună în mod inexplicabil planurilor noastre, este datorită influenței unui Spirit oarecare?

„Câteodată datorită Spiritelor, altă dată, și cel mai adesea, datorită vouă înșivă care nu vă pricepeți. Poziția și caracterul influențează mult. Dacă vă încapățânați pe un drum care nu este al vostru, Spiritele nu au nici un amestec; voi sunteți propriul vostru geniu rău”.

535. Când avem puțină fericire, trebuie să-i mulțumim Spiritului nostru protector?

„Mulțumiți mai ales lui Dumnezeu, fără a cărui permisiune nu se face nimic, apoi Spiritelor bune care au fost mijlocitorii săi”.

Unde s-ar ajunge dacă neglijăm să-i mulțumim?

„Acolo unde ajung ingrații”.

Totuși, există oameni care nu se roagă, nici nu mulțumesc, și cărora totul le-a reușit?

„Da, dar trebuie să vedem sfârșitul; vor plăti foarte scump această fericire trecătoare pe care nu o merită, căci mult vor fi primit, mult vor avea de restituit”.

9. Acțiunea spiritelor asupra fenomenelor naturii

536. Marile fenomene ale naturii, cele considerate ca o perturbație a elementelor, sunt datorate cauzelor întâmplătoare, sau toate au un scop providențial?

„Totul are o rațiune de a fi și nimic nu se întâmplă fără permisiunea lui Dumnezeu”.

Aceste fenomene îl au întotdeauna pe om ca obiect?

„Câteodată, ele au o rațiune de a fi imediată pentru om, dar adesea nu au alt obiect decât restabilirea echilibrului și armoniei forțelor fizice ale naturii”.

Noi înțelegem foarte bine că voința lui Dumnezeu este cauza primă în acestea ca și în toate lucrurile, dar cum știm că Spiritele au o acțiune asupra materiei, și că ele sunt mesagerii voinței lui Dumnezeu, întrebăm dacă unele dintre ele nu ar putea exercita vreo influență asupra elementelor pentru a le agita, calma sau dirija.

„Dar este evident; nici nu putea fi altfel; Dumnezeu nu se angajează într-o acțiune directă asupra materiei; el are mijlocitorii săi devotați pe toate nivelurile scării lumilor”.

537. Mitologia anticilor este în întregime fundamentată pe ideile spiritiste, cu diferența că ei priveau Spiritele ca pe niște divinități. Or, ei ne reprezintă acești zei sau aceste Spirite cu atribuții speciale; astfel unii erau responsabili cu vânturile, alții cu trăsnetele, alții prezidează vegetația etc.; este credința aceasta este lipsită de fundament?

„Ea este atât de puțin lipsită de fundament încât nu este cu mult deasupra adevărului”.

Conform aceleiași rațiuni, ar putea să existe Spirite locuind în interiorul pământului și conducând fenomenele geologice?

„Cu siguranță, aceste Spirite nu locuiesc pe pământ, dar ele prezidează și dirijează potrivit atribuțiilor pe care le au. Într-o bună zi veți avea explicația tuturor acestor fenomene și le veți înțelege mai bine”.

538. Spiritele care prezidează fenomenele naturii formează o categorie specială în lumea spiritistă Sunt ființe aparte sau Spirite care au fost în-carnate ca și noi?

„Care vor fi sau care au fost”.

Aceste Spirite aparțin ordinelor superioare sau inferioare ale ierarhiei spiritiste?

„După cum rolul lor este mai mult sau mai puțin material sau inteligent; unele comandă, altele execută; cele care execută lucruri materiale sunt întotdeauna de ordin inferior, atât la Spirite cât și la oameni”.

539. În producerea anumitor fenomene, furtunile de exemplu, există doar un singur Spirit care acționează, sau se reunesc mai multe pentru a acționa împreună?

„Acționează în mulțimi nenumărate”.

540. Spiritele care exercită o acțiune asupra fenomenelor naturii acționează în cunoștință de cauză, în virtutea liberului lor arbitru, sau printr-un impuls instinctiv sau negândit?

„Unele da, altele nu. Iau o comparație: închipuie-ți acest număr nesfârșit de entități care, puțin câte puțin, fac să iasă din mare insule și arhipelaguri; crezi că nu există în aceasta un scop providențial, și că această transformare a suprafeței globului nu ar fi necesară armoniei generale? Acestea nu sunt totuși decât entități de ultim grad care înfăptuiesc aceste lucruri satisfăcându-și nevoile și fără a bănuși că sunt instrumentele lui Dumnezeu. Ei bine, la fel, Spiritele cele mai înapoiate sunt utile întregului; în timp ce ele se încearcă în viață, și înainte de a avea deplina conștiință a actelor lor și liberul lor arbitru, ele acționează asupra anumitor fenomene pentru care în necunoașterea lor sunt agenți. Ele mai întâi execută; ceva mai târziu, când inteligența le va fi mai dezvoltată, vor comanda și dirija lucrurile lumii materiale; și mai târziu ele vor putea dirija lucrurile lumii morale.

În felul acesta totul se așază, se înlănțuie în natură, de la atomul primar și până la

arhanghel, care, el însuși, a început de la atom; este o admirabilă lege a armoniei pe care spiritul vostru limitat încă nu o poate înțelege în întregime!”

10. Spiritele în timpul luptelor

541. Într-o bătălie există Spirite care asistă și susțin fiecare parte?

„Da, și stimulează curajul lor”.

Tot așa, odinioară, anticii ne înfățișau pe zei luând partea cutărui sau cutărui popor. Acești zei nu erau altceva decât Spirite reprezentate sub formă de figuri alegorice.

542. Într-un război, dreptatea este întotdeauna de o parte; cum pot spiritele să ia partea celui ce nu are dreptate?

„Știți bine că există Spirite care nu caută decât discordia și distrugerea; pentru ele războiul este război, dreptatea cauzei le interesează prea puțin”.

543. Anumite Spirite îl pot influența pe un general în conceperea planurilor campaniei?

„Fără nici o îndoială, Spiritele pot influența acest lucru precum și toate proiectele”.

544. Spiritele rele ar putea să-i sugereze niște combinații nefericite pentru a-l face să piardă?

„Da, dar nu are el liberul arbitru? Dacă judecata lui nu-i permite să distingă o idee justă de una falsă, va suporta consecințele, și va face mai bine să asculte decât să comande”.

545. Este posibil ca generalul să poată fi condus câteodată de un fel de al doilea văz, un văz intuitiv care îi arată cu anticipație rezultatul combinațiilor sale?

„Adesea se întâmplă astfel la omul de geniu; este ceea ce se numește inspirație, și-l face să acționeze cu un fel de certitudine; această inspirație îi vine de la Spirite care-l conduc și-l fac să profite de facultățile cu care este înzestrat”.

546. În tumultul luptei, ce devin Spiritele care sucombă? Continuă oare să se mai intereseze de situația bătăliei după ce au murit?

„Unele se interesează, altele se îndepărtează”.

În lupte, se întâmplă ceea ce are loc în toate cazurile de moarte violentă: în primul moment Spiritul este surprins și cam zăpăcit, și nu crede că este mort; i se pare că încă mai ia parte la acțiune; numai că realitatea i se înfățișează puțin câte puțin.

547. Spiritele care, în viață fiind, se luptau unele cu altele, se mai recunosc ca inamici după ce au murit? Mai sunt înverșunate unele împotriva altora?

„Spiritele, în acele momente, sunt tulburate; în primul moment, ele pot să-i poarte pică inamicului și chiar să-l urmărească. Dar când se liniștesc, își dau seama că animozitatea lor nu mai are obiect. Totuși, ele mai păstrează unele urme în funcție de caracterul lor”.

Mai percep zăngănitul armelor?

„Da, perfect”.

548. Spiritul care, ca spectator, asistă cu sânge rece la o luptă, este martor la separarea sufletului de corp, și cum i se prezintă lui acest fenomen?

„Există puține morți întru totul instantanee. De obicei Spiritul al cărui corp tocmai a fost lovit mortal nu are conștiința momentului; când începe să se regăsească, atunci poate distinge Spiritul care se mișcă alături de cadavru. Acest lucru pare atât de natural încât

vederea corpului mort nu-i produce nici un efect dezagreabil; întreaga viață fiind mutată în Spirit, el singur îi atrage atenția; cu el conversează, sau lui în comandă”.

11. Pactele cu spiritele

549. Există ceva adevăr în pactele cu spiritele rele?

„Nu, nu există pacte, ci o natură rea simpatizând cu Spiritele rele. De exemplu: tu vrei să-i faci necazuri vecinului și nu știi cum să procedezi; atunci chemi la tine Spirite inferioare care, ca și tine, nu doresc decât răul, și care pentru a te ajuta vor ca tu să le servești intențiile. Dar asta nu înseamnă că vecinul tău nu se poate debarasa de ele printr-o vrajă potrivnică sau prin voința sa. Cel ce vrea să comită o acțiune nefastă cheamă pentru aceasta Spiritele rele în ajutorul său; atunci este obligat să le servească așa cum ele o fac pentru el, căci și ele au nevoie de ajutorul lui pentru răul ce vor să-l săvârșească. Numai în aceasta constă pactul”.

Dependența în care se găsește câteodată omul cu privire la spiritele inferioare provine din abandonul său în fața gândurilor rele ce-i sunt sugerate, și nu în convenții oarecare. Pactul, în sensul obișnuit atribuit acestui cuvânt, este o alegorie care descrie o natură rea simpatizând cu Spiritele răufăcătoare.

550. Care este sensul legendelor fantastice după care unii indivizi și-ar fi vândut sufletul lui Satan pentru a obține anumite favoruri?

„Toate fabulele conțin o învățătură și un sens moral; greșeala voastră este de a le lua *ad litteram*. Este o alegorie ce poate explica astfel: cel care cheamă în ajutorul său Spiritele pentru a obține favorurile sorții sau orice altă favoare murmură împotriva Providenței; el renunță la misiunea primită și la probele pe care trebuie să le treacă aici-jos, și va suporta consecințele în viața ce va veni. Nu înseamnă că sufletul său este închinat pe vecie nenorocirii; dar de vreme ce în loc să se detașeze de materie, se înfundă în ea din ce în ce mai mult, ceea ce va fi avut ca bucurie pe pământ, n-o va avea în lumea Spiritelor, până când nu va fi ispășit prin noi încercări, poate mai mari și mai grele. Prin dragostea sa pentru plăcerile materiale, el cade în stăpânirea Spiritelor impure; există între ele și el un pact tacit care-l va duce la pierzanie, dar pe care omul îl poate rupe întotdeauna ușor cu ajutorul Spiritelor bune, dacă are voința fermă să o facă”.

12. Putere ocultă. Talismane. Vrăjitori.

551. Un om rău poate, cu ajutorul unui Spirit rău ce îi este devotat, să pricinuiască necazuri aproapelui său?

„Nu, Dumnezeu nu i-o va permite”.

552. Ce gândiți despre credința în puterea ce ar avea-o anumite persoane de a face farmece?

„Anumite persoane au o putere magnetică foarte mare căreia îi pot da o rea întrebuințare dacă propriul lor Spirit este rău; și în acest caz ele pot fi secondate de alte spirite rele.

Însă voi nu trebuie să credeți în această pretinsă putere magică ce nu există decât în imaginația oamenilor superstițioși, care ignoră adevăratele legi ale naturii. Faptele care s-au citat sunt fapte naturale rău observate și mai ales rău înțelese”.

553. Care poate fi efectul formelor și practicilor cu ajutorul cărora anumite persoane pretind că dispun de voința Spiritelor?

„Acest efect este de a le face ridicole, dacă sunt de bună credință; în caz contrar, sunt escroci ce merită o pedeapsă. Toate formele sunt o jonglerie, nu există nici un cuvânt

sacramental, nici un semn cabalistic, nici un talisman, căci acestea nu sunt atrase decât de gândire și nicidecum de lucrurile materiale”.

Anumite Spirite nu au dictat ele însele, câteodată, formulele cabalistice?

„Da, aveți Spirite care vă indică semne, cuvinte bizare sau care vă recomandă anumite acțiuni cu ajutorul cărora faceți ceea ce voi numiți farmece; dar fiți foarte siguri că acestea sunt Spirite ce-și bat joc de voi și abuzează de credulitatea voastră”.

554. Cel care, pe drept sau pe nedrept, are încredere în ceea ce el numește virtutea unui talisman, nu poate, chiar prin această încredere, să atragă un Spirit? Căci atunci gândul este cel ce acționează: talismanul nu este decât un semn care ajută la dirijarea gândului.

„Este adevărat, dar natura Spiritului atras depinde de puritatea intenției și de elevația sentimentelor. Or, rareori cel care este atât de simplu încât să creadă în virtutea unui talisman să nu aibă un scop mai mult material decât moral; în toate cazurile aceasta denotă o micime și o sărăcie a ideilor ce-l expune Spiritelor imperfecte și batjocoritoare”.

555. Ce sens trebuie să dăm calificativului de vrăjitor?

„Cei pe care-i numiți vrăjitori sunt oameni înzestrați cu anumite facultăți, cum ar fi puterea magnetică sau al doilea văz. Dacă fac lucruri pe care nu le înțelegeți, voi îi considerați înzestrați cu puteri supranaturale. Oare savanții voștri nu au trecut adesea drept vrăjitori în ochii oamenilor ignoranți?”

Spiritismul și magnetismul ne dau cheia explicației pentru o mulțime de fenomene despre care ignoranța a brodat o infinitate de povești în care faptele sunt exagerate prin imaginație. Cunoașterea luminată de cele două științe (ce formează de fapt una singură), demonstrând realitatea lucrurilor și adevărata lor cauză, e cea mai bună apărare împotriva ideilor superstițioase, deoarece arată ce este posibil și ce este imposibil, ce este lege a naturii, și ce nu este decât o credință ridicolă.

556. Au anumite persoane cu adevărat darul de a vindeca prin simpla atingere?

„Puterea magnetică poate merge până acolo, însă numai când este secundată de puritatea sentimentelor și de o ardentă dorință de a face bine, căci atunci Spiritele bune vin în ajutor. Dar nu trebuie să aveți încredere în modul în care sunt povestite lucrurile de persoane foarte credule sau foarte entuziasmate, întotdeauna dispuse să vadă minuni în lucrurile cele mai simple și cele mai naturale. Trebuie de asemenea să nu aveți încredere în poveștile interesate din partea oamenilor care exploatează credulitatea în profitul lor”.

13. Binecuvântare și blestem

557. Binecuvântarea și blestemul pot atrage binele și răul asupra celor ce constituie obiectul lor?

„Dumnezeu nu ascultă un blestem injust, iar cel care-l pronunță este vinovat în ochii lui. După cum avem două genii opuse, binele și răul, ele pot avea o influență momentană, chiar asupra materiei. Dar această influență nu are întotdeauna loc decât prin voința lui Dumnezeu, și ca un surplus de încercare pentru cel ce-i este obiect. De altfel, cel mai adesea blestemă cei răi și binecuvântează cei buni. Binecuvântarea și blestemul nu pot niciodată să abată Providența de pe calea dreptății; ea nu-l lovește pe cel blestemat decât dacă este rău, și protecția sa nu se întinde decât asupra celui care o merită”.

CAPITOLUL X

Ocupațiile și misiunea Spiritelor

558. *Spiritele au și altceva de făcut decât să se amelioreze în mod personal?*

„Ele contribuie la armonia universului îndeplinind voința lui Dumnezeu ai cărui slujitori sunt. Viața spiritistă este o ocupație continuă, dar care nu are în ea nimic greu ca pe pământ, deoarece nu există nici oboseală corporală, nici grijile date de nevoi”.

559. *Spiritele inferioare și imperfecte îndeplinesc și ele un rol util în univers?*

„Toate au datorii de îndeplinit. Nu concură și ultimul muncitor la ridicarea edificiului la fel ca și arhitectul?”

560. *Au Spiritele fiecare atribuții speciale?*

„Ca și cum ai spune că noi toate trebuie să fim peste tot, și să obținem cunoașterea tuturor lucrurilor conducând în mod succesiv toate părțile universului. Dar, așa cum se spune în *Ecleziastul*, există un timp pentru toate; astfel, cutare își realizează astăzi în această lume destinul său, cutare și-l va realiza sau și l-a realizat într-un alt timp, pe pământ, în apă, în aer etc.”

561. *Funcțiile îndeplinite de către Spirite în ordinea lucrurilor sunt permanente pentru fiecare, și sunt atribuțiile exclusive ale anumitor clase?*

„Toate trebuie să parcurgă diferitele grade ale scării spiritiste pentru a se perfecționa. Dumnezeu, care este drept, n-a dorit să dea unora știință fără muncă, în timp ce altele nu o obțin decât cu trudă.”

La fel printre oameni, nici unul nu ajunge la gradul suprem de măiestrie într-o artă oarecare fără a fi acumulat cunoștințele necesare în practică pentru cele mai mici amănunte ale acestei arte.

562. *Spiritele din ordinul cel mai înalt, neavând nimic de obținut, se află într-un repaus absolut, sau totuși au și ele ocupații?*

„Ce ai vrea să faci pentru veșnicie? Lenea eternă ar fi un supliciu etern”.

Care este natura ocupațiilor lor?

„Să primească în mod direct ordinele de la Dumnezeu, să le transmită în tot universul și să vegheze la îndeplinirea lor.”

563. *Ocupațiile Spiritelor sunt fără sfârșit?*

„Fără sfârșit, da, dacă se înțelege că gândirea lor este întotdeauna activă, căci ele trăiesc prin gândire. Dar nu trebuie să asimilăm ocupațiile spiritelor cu ocupațiile materiale ale oamenilor; activitatea este pentru ele o plăcere, prin conștiința faptului de a fi utile”.

Se înțelege pentru spiritele bune; dar este la fel pentru cele inferioare?

„Spiritele inferioare au ocupații apropiate naturii lor. Încredințați cumva ignorantului treburile omului inteligent?”

564. *Printre Spirite există unele leneșe, sau care nu se ocupă de nici un lucru util?*

„Da, dar această stare este temporară, și subordonată dezvoltării inteligenței lor. Cu siguranță, există unele ca și printre oameni, care nu trăiesc decât pentru ele însele; dar această lene le apasă; și mai devreme sau mai târziu dorința de a avansa le face să încerce nevoia de activitate și sunt fericite de a se putea face utile. Vorbim de spiritele ajunse pe punctul de a avea conștiință de sine și de liberul lor arbitru; căci, la origine, ele

sunt asemenea copiilor nou-născuți, și care acționează mai mult din instinct decât dintr-o voință determinată”.

565. Examinează Spiritele lucrările noastre de artă și manifestă interes față de ele?
„Ele examinează doar ceea ce poate dovedi elevația Spiritelor și progresul lor”.

566. Un Spirit care a avut o specialitate pe pământ - un pictor, un arhitect, de exemplu - se interesează de preferință de lucrările ce au făcut obiectul predilecției sale în timpul vieții?

„Totul se unește într-un scop general. Dacă este bun, se interesează de ele, tot atât cât îi permit să se ocupe de ajutorarea sufletelor, să urce către Dumnezeu. De altfel uitați că un Spirit care a practicat arta în existența pe care i-o cunoașteți, poate să fi practicat o altă într-o altă existență, căci el trebuie să știe totul pentru a fi perfect. Astfel, după gradul său de avansare, poate să nici nu existe o specialitate pentru el; este ceea ce înțelegem zicând că toate acestea se unesc într-un scop general. Mai notați: ceea ce este sublim pentru voi, în lumea voastră înapoiată, nu este decât o joacă de copii în comparație cu lumile mai avansate. Cum ați dori ca Spiritele ce locuiesc acele lumi unde există arte necunoscute vouă, să admire ceea ce, pentru ele, nu este decât lucrarea unui școlar? Am spus deja: ele examinează tot ceea ce poate dovedi progresul”.

Înțelegem că trebuie să fie așa pentru Spiritele foarte avansate, dar noi vorbim de Spiritele obișnuite care nu s-au ridicat deloc deasupra ideilor pământene.

„Pentru acestea, lucrurile sunt diferite; punctul lor de vedere este mai limitat, și ele pot admira ceea ce admirați voi înșivă”.

567. Câteodată Spiritele se amestecă în ocupațiile și plăcerile noastre?

„Spiritele obișnuite, cum le spui tu, da; acestea sunt fără îndoială în jurul vostru și iau uneori parte activă la ceea ce faceți, după natura lor. Și o fac mai mult pentru a-i împinge pe oameni pe diferitele căi ale vieții, pentru a stârni sau modera pasiunile lor”.

Spiritele se ocupă de lucrurile acestei lumi în raport cu elevația sau inferioritatea lor. Spiritele superioare au fără îndoială facultatea de a le aprecia în cele mai mici detalii, dar nu o fac decât atunci când este util progresului. Numai Spiritele inferioare atașază o importanță relativă amintirilor încă prezente în memoria lor, și ideilor materiale ce nu sunt încă atenuate.

568. Spiritele care au misiuni de îndeplinit, le realizează în stare rătăcitoare sau în stare încarnată?

„Ele pot să o facă și într-o stare și în cealaltă; pentru anumite spirite rătăcitoare aceasta este o importantă ocupație”.

569. În ce constă misiunile cu care sunt însărcinate Spiritele rătăcitoare?

„Sunt atât de variate încât ar fi imposibil de descris; de altfel nici nu le puteți înțelege. Spiritele îndeplinesc voința lui Dumnezeu, iar voi nu-i puteți pătrunde planurile”.

Misiunile spiritelor au întotdeauna drept obiect binele. Fie ca spirite rătăcitoare, fie ca oameni, ele sunt însărcinate să ajute la progresul umanității, popoarelor sau indivizilor, într-un cerc de idei mai mult sau mai puțin larg, mai mult sau mai puțin special, și să pregătească drumul pentru anumite evenimente, să vegheze la înfăptuirea anumitor lucruri. Unele dintre ele au misiuni mai restrânse și într-un fel punctuale, cum ar fi de a ajuta bolnavii, muribunzii, pe cei chinuți, de a veghea asupra celor pe care îi protejează, de a-i dirija prin sfaturile sau prin gândurile bune sugerate. Se poate spune că există tot atâtea feluri de misiuni câte feluri de interese în asistare există, fie în lumea fizică, fie în lumea morală. Spiritul avansează funcție de modul cum își îndeplinește sarcina.

570. Spiritele înțeleg întotdeauna proiectele pe care sunt însărcinate să le execute?

„Nu; în privința aceasta sunt instrumente oarbe, dar pe de altă parte toate știu prea bine în ce scop acționează”.

571. Numai Spiritele elevate îndeplinesc astfel de misiuni?

„Importanța misiunilor este în raport cu elevația și capacitățile Spiritului. O ștafetă purtând un mesaj îndeplinește o misiune care nu e identică cu cea a unui general”.

572. Spiritului îi este impusă misiunea, sau aceasta depinde de voința sa?

„El este cel care o cere, și e fericit să o obțină”.

Aceeași misiune poate fi cerută de mai multe Spirite?

„Da, adesea există mai mulți candidați, dar nu toți sunt acceptați”.

573. În ce constă misiunea Spiritelor încarnate?

„În a instrui oamenii, în a-i ajuta în progresul lor, a îmbunătăți instituțiile lor prin mijloace directe și materiale. Însă misiunile sunt mai mult sau mai puțin generale și importante: cel ce cultivă pământul are o misiune, ca și cel care guvernează sau cel care educă. Totul se înlănțuie în natură; în timpul când spiritul se purifică prin încarnare, el participă, sub această formă, la îndeplinirea voinței Providenței. Fiecare are misiunea sa aici-jos, deoarece fiecare poate fi util la ceva”.

574. Care poate fi misiunea oamenilor care sunt de bunăvoie inutili pe pământ?

„Există în mod efectiv oameni care nu trăiesc decât pentru ei înșiși, și nu știu să se facă utili cu nimic. Sunt biete făpturi care trebuie compătimate, căci ele vor ispăși cumplit inutilitatea lor voluntară, și pedeapsa începe adesea aici-jos prin plictiseala și dezgustul de viață”.

De vreme ce aveau alegerea, de ce au preferat o viață din care nu puteau profita cu nimic?

„Printre Spirite există de asemenea leneși care dau înapoi în fața unei vieți de muncă. Dumnezeu le lasă să o facă; ele vor înțelege mai târziu și pe propriile speze inconvenientele inutilității lor și vor fi primele care vor cere recâștigarea timpului pierdut. Se mai poate de asemenea ca după ce au ales o viață mai utilă, odată treaba începută să dea înapoi și să se lase antrenate de sugestiile Spiritelor care le încurajează în lenea lor”.

575. Ocupațiile obișnuite ne par mai degrabă datorii decât misiuni propriu zise. Misiunea, conform sensului atașat acestui cuvânt, are un caracter de importantă mai puțin exclusiv și mai ales mai puțin personal. Din acest punct de vedere, cum se poate recunoaște dacă un om are o misiune reală pe pământ?

„Prin marile lucrări realizate, prin progresul pe care reușește să îl realizeze la semenii săi”.

576. Oamenii care au o misiune importantă îi sunt predestinați înainte de naștere, și au cunoștință de ea?

„Câteodată, da; dar cel mai adesea, ei o ignoră. Nu au decât un scop vag venind pe pământ; misiunea lor se conturează după naștere și în funcție de circumstanțe. Dumnezeu îi îndeamnă pe calea pe care trebuie să îndeplinească planurile sale”.

577. Când un om face un lucru util, o face întotdeauna în virtutea unei misiuni anterioare și predestinate, sau poate primi o misiune neprevăzută?

„Tot ceea ce face omul nu este rezultatul unei misiuni predestinate; adesea el este instrumentul de care se servește un Spirit pentru a executa un lucru pe care-l crede util. De exemplu, un Spirit crede că ar fi bine să scrie o carte, și ar face-o el însuși dacă ar fi

încarnat; atunci caută scriitorul care este cel mai apt să-i înțeleagă și să-i înfăptuiască gândul; îi dă ideea și-l conduce la lucru. Astfel, omul acesta nu a venit de loc pe pământ cu misiunea de a înfăptui această lucrare.

La fel se întâmplă cu anumite lucrări de artă sau descoperiri științifice. Mai trebuie adăugat că, în timpul somnului corpului său, Spiritul încarnat comunică în mod direct cu Spiritul răstăcitor și se înțeleg asupra realizării”.

578. Poate Spiritul să greșească în misiunea sa din pricina propriei sale greșeli?

„Da, dacă nu este un Spirit superior”.

Care sunt atunci pentru el consecințele?

„Trebuie să i se reînnoiască misiunea: în aceasta constă pedepsirea sa; și apoi el va suferi consecințele răului pe care-l va fi cauzat.

579. Din moment ce spiritul își primește misiunea de la Dumnezeu, cum este cu putință ca acesta să încredințeze o misiune importantă și de interes general unui Spirit care ar putea să dea greș?

„Nu știe Dumnezeu dacă generalul său va repurta victoria sau va fi învins? Știe, fiți siguri asta, iar planurile sale, atunci când sunt importante, nu sunt lăsate de loc în grija celor ce-și vor abandona opera la mijlocul drumului. Toată problema constă, pentru voi, în cunoașterea viitorului pe care Dumnezeu o are, dar vouă nu vă este dată”.

580. Spiritul ce se încarnează pentru a îndeplini o misiune are aceeași teamă ca și cel pentru care acest lucru este o încercare?

„Nu; el are experiență”.

581. Oamenii care reprezintă adevărate făclii pentru specia umană, care luminează prin geniul lor, au o anumită misiune. Dar există unii care, alături de marile adevăruri, răspândesc și mari erori. Cum trebuie considerată misiunea lor?

„Un fals ce li se datorează exclusiv. Ei sunt depășiți de misiunea pe care o întreprind. Trebuie totuși ținut seama de circumstanțe; oamenii de geniu au fost nevoiți să vorbească pe înțelesul timpului; și aceeași învățătură ce pare eronată sau puerilă într-o epocă avansată putea fi mulțumitoare pentru secolul respectiv”.

582. Poate fi considerată paternitatea o misiune?

„Este fără îndoială o misiune; în același timp este o datorie foarte mare, și care angajează, mai mult decât se crede, responsabilitatea pentru viitor. Dumnezeu a așezat copilul sub tutela părinților săi deoarece aceștia îl îndrumă pe calea binelui, și le-a ușurat sarcina dându-i acestuia o constituție gîngășă și delicată cel face sensibil la toate impresiile; dar ei se ocupă mai mult de îndreptarea arborilor din propria grădină și de producerea unor fructe mai bune decât de îndreptarea caracterului copilului lor. Dacă acesta eșuează datorită greșelii lor, ei vor purta vina, și suferințele copilului din viața viitoare se vor întoarce asupra lor, căci ei nu vor mai avea ce face pentru progresul său pe calea binelui”.

583. Dacă un copil ajunge rău, cu toate îndrumările părinților săi, sunt aceștia responsabili?

„Nu; dar cu cât dispozițiile copilului sunt mai rele, cu atât sarcina este mai grea, și cu atât mai mare le va fi meritul dacă reușesc să-l întoarcă de pe calea cea rea”.

Dacă un copil devine om de treabă, cu toată neglijența sau exemplul rău al părinților, au ei ceva de câștigat de aici?

„Dumnezeu este drept”.

584. *Care poate fi natura misiunii unui cuceritor ce nu are în vedere decât satisfacerea ambiției sale și care, pentru a-și atinge scopul, nu dă înapoi în fața nici uneia dintre nenorocirile aduse după sine în consecință?*

„Cel mai adesea, el este doar un instrument de care Dumnezeu se servește pentru îndeplinirea planurilor sale, și aceste nenorociri sunt câteodată un mijloc de a face să avanseze mai repede un popor”.

Cel ce este instrumentul acestor nenorociri pasagere este străin de binele ce poate rezulta de aici, de vreme ce nu și-a propus decât un scop personal; totuși, va profita el de acest bine?

„Fiecare este recompensat după faptele sale, după binele pe care a dorit să-l facă, și după justetea intențiilor sale”.

Spiritele încarnate au ocupații inerente existenței lor corporale. În starea rătăcitoare sau de dematerializare, aceste îndeletniciri sunt potrivite în conformitate cu gradul lor de avansare.

Unele parcurg lumile, se instruiesc și se pregătesc pentru o nouă reîncarnare. Altele, mai avansate, se preocupă de progres prin conducerea evenimentelor și sugerarea de gânduri favorabile; ele ajută oamenii de geniu care concurează la înaintarea omenirii.

Altele se încarnează cu o misiune de progres. Altele iau sub tutela lor indivizii, familiile, adunările, orașele și popoarele, cărora le sunt îngeri păzitori, genii protectoare și Spirite familiste. În sfârșit altele prezidează fenomenele naturii cărora le sunt agenți direcți.

Spiritele obișnuite se amestecă în îndeletnicirile și distracțiile noastre. Spiritele impure sau imperfecte așteaptă în suferințe și neliniști momentul când Dumnezeu va binevoi să le dea mijloacele de avansare. Dacă fac rău, o fac în ciuda binelui de care încă nu se pot bucura.

CAPITOLUL XI

Cele trei regnuri

1. Mineralele și planatele. 2. Animalele și omul. 3. Metempsihoză.

1. Mineralele și plantele

585. *Ce gândiți despre diviziunea naturii în trei regnuri, sau mai bine zis în două clase: entitățile organice și entitățile anorganice? Unii fac din specia umană o a patra clasă. Care din aceste diviziuni este preferabilă?*

„Toate sunt bune; depinde de punctul de vedere considerat. Sub raport material, nu există decât entități organice și entități anorganice; din punct de vedere moral, există în mod evident patru grade”.

Aceste patru grade au, într-adevăr, caractere deosebite, deși limitele lor par a se confunda. Materia inertă ce constituie regnul mineral, nu are în ea decât o forță mecanică; plantele, alcătuite din materie inertă, sunt înzestrate cu vitalitate; animalele, alcătuite din materie inertă și înzestrate cu vitalitate, au în plus un fel de inteligență instinctivă, limitată, o conștiință a existenței lor și a individualității lor; omul având tot ceea ce există în plante și animale, domină toate celelalte clase printr-o inteligență specială, nedefinită, ce-i dă conștiința viitorului său, percepția lucrurilor extramateriale și cunoașterea lui Dumnezeu.

586. *Au plantele conștiința existenței lor?*

„Nu, ele nu gândesc; nu au decât viață organică”.

587. *Încearcă plantele anumite senzații? Suferă oare atunci când sunt tăiate sau mutilate?*

„Plantele primesc impresiile fizice care acționează în mod obișnuit asupra materiei, dar nu au percepții; în consecință, nu au sentimentul durerii”.

588. *Forța care atrage plantele unele către altele este independentă de voința lor?*

„Da, de vreme ce ele nu gândesc. Este o forță mecanică a materiei care acționează asupra materiei; ele nu ar putea să i se opună”.

589. *Anumite plante, cum ar fi mimoza senzitivă și dionea* de exemplu, au mișcări ce presupun o mare sensibilitate, și în anumite cazuri un fel de voință, ca la ultima ai cărei lobi sesizează musca ce vine să se așeze pe ea pentru a-i extrage suc, și căreia pare că-i întinde o cursă pentru a o face să moară mai apoi. Sunt aceste plante dotate cu facultatea de a gândi? Au o voință și formează o clasă intermediară între natura vegetală și natura animală? Reprezintă ele o tranziție de la una la cealaltă?*

„Totul în natură este tranziție, prin însuși faptul că nimic nu este asemănător și că, totuși, totul merge. Plantele nu gândesc și, în consecință, nu au voință. Stridia ce se deschide și toate zoofitele** nu au de loc gândire: nu există decât un instinct orb și natural.

Organismul uman ne furnizează exemple de mișcări analoge fără participarea voinței, așa cum ar fi funcțiile circulatorii și cele digestive; pilorul*** se strânge la contactul cu anumite corpuri pentru a le împiedica trecerea. La fel trebuie să fie și cu mimoza senzitivă la care mișcările nu implică de loc necesitatea unei percepții și cu atât mai puțin a unei voințe”.

* *Dionea* - Mică plantă din America de Nord, ale cărei frunze apucă brusc și digeră micile insecte care se așează pe ea. Popular este numită „prinde muște”.

** Zoofite - animale inferioare cu formă amintind de cea a plantelor.

*** Pilor - orificiul inferior al stomacului.

590. *Nu există la plante, ca și la animale, un instinct de conservare care le îndrumă în căutarea a ceea ce le poate fi util și le ferește de ceea ce le poate face rău ?*

„Există, dacă vreți, un fel de instinct; depinde de extensia ce se dă acestui cuvânt; dar este pur mecanic. Atunci când, în combinațiile chimice, vedeți două corpuri reunindu-se, acest lucru se întâmplă deoarece se plac reciproc, adică există afinitate între ele; voi nu numiți aceasta instinct”.

591. *În lumile superioare plantele, asemenea altor ființe, sunt de o natură mai perfectă?*

„Acolo totul este perfect; însă plantele sunt întotdeauna plante, așa cum animalele sunt întotdeauna animale și oamenii întotdeauna oameni”.

2. Animalele și omul

592. *Dacă noi comparăm omul și animalele sub raportul inteligenței, linia de demarcație pare dificil de stabilit, căci anumite animale au, sub acest raport, o superioritate notorie asupra anumitor oameni. Această linie de demarcație poate fi stabilită într-un mod precis?*

„Din acest punct de vedere, filozofii voștri nu sunt cătuși de puțin de acord; unii vor ca omul să fie un animal, iar alții ca animalul să fie un om. Nimeni nu are dreptate; omul este o ființă aparte care poate coborî câteodată foarte jos sau care se poate ridica foarte sus.

Sub aspect fizic, omul este asemenea animalelor, ba chiar mai puțin înzestrat decât

multe dintre ele; natura le-a dat tot ceea ce omul este obligat să inventeze cu inteligența sa pentru nevoile și dăinuirea sa. Corpul omului se distruge ca și cel al animalelor, este adevărat, dar Spiritul său are o soartă pe care doar el singur o poate înțelege, deoarece el singur este complet liber. Bieți oameni care vă coborâți mai jos decât bruta! nu știți să vă distingeți de ea? Vă recunoașteți ca om prin gândul către Dumnezeu”.

593. Se poate spune că animalele nu acționează decât prin instinct?

„Și aici e o logică. Este foarte adevărat că instinctul domină la majoritatea animalelor; dar nu vezi în el cine acționează cu o voință determinată? Este o inteligență, dar ea este limitată”.

În afară de instinct, nu se pot tăgădui anumitor animale acele acte combinate care denotă o voință de a acționa într-un sens determinat și în funcție de circumstanțe. Există deci la ele un fel de inteligență, dar exercițiul ei este concentrat în mod exclusiv asupra mijloacelor de satisfacere a necesităților fizice și de prevedere a conservării lor. La ele nu apare nici o creație, nici o îmbunătățire; oricare ar fi măiestria pe care o admirăm în lucrările lor, ceea ce făceau odinioară fac și astăzi, nici mai bine, nici mai rău, după forme și proporții constante și invariabile. Puiul, izolat de cei din specia sa, își va construi cuibul după același model, fără să-și fi primit învățătura.

Dacă unele animale sunt susceptibile de o anumită educație, dezvoltarea lor intelectuală, întotdeauna cuprinsă în limite înguste, se datorează acțiunii omului asupra unei naturi flexibile. Însă acest progres este efemer și în mod exclusiv individual, căci animalul redat lui însuși nu întârzie să reintre în limitele trasate de natură.

594. Folosesc animalele un anumit limbaj?

„Dacă vă gândiți la un limbaj format din cuvinte și silabe, nu; dar un mijloc de comunicare între ele există. Ele își spun mai multe lucruri decât credeți; însă atât limbajul cât și ideile lor sunt limitate de necesitățile lor”.

Există animale care nu au deloc voce; acestea nu par a avea limbaj.

„Ele se înțeleg prin alte mijloace. Voi, oamenii, nu aveți decât cuvântul pentru a comunica? Dar ce zici de cei muți? Animalele, fiind dotate cu o viață de relație, au mijloace de a se avertiza și de a exprima senzațiile pe care le încearcă. Crezi că peștii nu se înțeleg între ei? Omul nu are deci privilegiul exclusiv al limbajului; dar cel al animalelor este instinctiv și limitat de cercul nevoilor lor, în timp ce limbajul omului este perfectibil și se pretează tuturor concepțiilor inteligenței sale”.

Într-adevăr, peștii care migrează în masă ascultând de ghidul care-i conduce, trebuie să aibă mijloace de avertizare, de înțelegere și de sfătuire. Poate o fac printr-un văz mai pătrunzător ce le permite să distingă semnele făcute; poate că și apa este un vehicul ce transmite anumite vibrații. Oricum ar fi, este incontestabil că au un mijloc de a se înțelege, la fel ca și toate animalele lipsite de voce și care lucrează în comun. Trebuie să ne mai mirăm, după toate acestea, că Spiritele pot comunica între ele fără ajutorul cuvântului articulat?

595. Au animalele liberul arbitru al acțiunilor lor?

„Ele nu sunt simple mașini, așa cum credeți; însă liberul lor arbitru este limitat la necesitățile lor, și nu se poate compara cu cel al omului. Fiind cu mult inferioare lui, nu au aceleași datorii. Libertatea lor este mărginită la acțiunile vieții materiale”.

596. De unde provine aptitudinea anumitor animale de a imita limbajul omului, și de ce această aptitudine se întâlnește mai degrabă la păsări decât la maimuță, de exemplu, a cărei conformație are o asemănare mai apropiată de cea umană?

„Conformația specifică a organelor vocii, secondată de instinctul de imitație; maimuța imită gesturile, anumite păsări imită vocea”.

597. De vreme ce animalele au o inteligență care le dă o anumită libertate de acțiune, există la ele un principiu independent de materie?

„Da, și care supraviețuiește corpului”.

Acest principiu este un suflet asemănător cu cel al omului?

„Este un suflet, dacă doriți; depinde de sensul dat acestui cuvânt; dar este inferior celui al omului. Între sufletul animalelor și cel al omului există tot atâta distanță cât între sufletul omului și Dumnezeu”.

598. Sufletul animalelor își păstrează, după moarte, individualitatea și conștiința de sine?

„Individualitatea sa, da, dar nu conștiința de sine. Viața inteligentă rămâne în stare latentă”.

599. Sufletul dobitoacelor poate să aleagă încarnările într-un animal sau în altul?

„Nu, el nu are liberul arbitru”.

600. Sufletul animalului, supraviețuind corpului după moarte, se află oare într-o stare rătăcitoare ca și cel al omului?

„Este cumva în afara regulii, de vreme ce sufletul nu este unit cu trupul, deci nu este un Spirit rătăcitor. Spiritul rătăcitor este o entitate care gândește și acționează prin libera sa voință; cel al animalului nu are aceeași facultate; conștiința de sine este arbitru principal al Spiritului. Spiritul animalului este clasat după moartea sa printre Spiritele asemănătoare lui, și este folosit aproape imediat; el nu are răgazul să ia legătura cu alte creaturi”.

601. Oare animalele urmează o lege progresivă ca și oamenii?

„Da, căci în lumile superioare unde oamenii sunt mai avansați, animalele sunt și ele, având mijloace de comunicare mai dezvoltate. Dar ele sunt întotdeauna inferioare și supuse omului; ele îi sunt servitori inteligenți”.

Nu există aici nimic extraordinar; să ne imaginăm animalele cele mai inteligente: câinele, elefantul, calul, cu o conformație adaptată muncilor manuale, ce nu ar putea face ele sub conducerea omului?

602. Animalele progresează, ca și omul prin propria lor voință sau prin forța lucrurilor?

„Prin forța lucrurilor, căci pentru ele nu există defel ispășire”.

603. Dar în lumile superioare animalele îl pot cunoaște pe Dumnezeu?

„Nu, omul este un zeu pentru ele, așa cum odinioară Spiritele au fost zei pentru oameni”.

604. Animalele, chiar perfecționate în lumile superioare, fiind întotdeauna inferioare omului, ar rezulta de aici că Dumnezeu ar fi creat făpturi dedicate în mod perpetuu inferiorității, ceea ce pare în dezacord cu unitatea de vedere și de progres ce se remarcă în toate operele sale.

„Totul se înlănțuie în natură prin legături pe care voi nu le puteți încă sesiza, și lucrurile cele mai disperate în aparență au puncte de contact pe care omul nu va ajunge niciodată să le înțeleagă în starea sa actuală. Le poate întrevedea printr-un efort al inteligenței sale, dar numai atunci când această inteligență își va fi atins maxima dezvoltare și va fi eliberată de prejudecățile orgoliului și ignoranței încât va putea vedea cu claritate opera lui Dumnezeu.

Până atunci, ideile sale limitate îl fac să vadă lucrurile dintr-un punct de vedere meschin și îngust. Știți bine că Dumnezeu nu se poate contrazice, și că totul în natură se armonizează prin legile generale ce nu se îndepărtează niciodată de la înțelepciunea sublimă a Creatorului”.

Inteligența este astfel o proprietate comună, un punct de contact, între sufletul animalelor și cel al omului?

„Da, dar animalele nu au decât inteligența vieții materiale; la om, inteligența dă viața morală”.

605. Dacă se consideră toate punctele de contact existente între om și animale, nu am putea gândi că omul posedă două suflete: sufletul animal și sufletul spiritual și că, dacă nu-l vrea pe cel din urmă, ar putea trăi, dar ca o brută? Altfel spus, că animalul este o ființă asemănătoare omului, mai puțin sufletul spiritual? Ar rezulta de aici că bunele și relele instincte ale omului ar fi efectul unuia dintre cele două suflete.

„Nu, omul nu posedă două suflete; însă corpul are instinctele sale ce sunt rezultatul senzațiilor organelor. În el există o dublă natură: natura animală și natura spirituală; prin corpul său, el ține de natura animalelor și de instinctele lor; prin sufletul său omul ține de natura Spiritelor”.

Astfel, dincolo de propriile imperfecțiuni de care Spiritul trebuie să se ușureze, el mai are de luptat împotriva influenței materiei?

„Da, cu cât este mai inferior, cu atât legăturile dintre Spirit și materie sunt mai strânse; nu se vede? Nu, omul nu are două suflete, sufletul este unic întotdeauna într-o ființă. Sufletul animalului și cel al omului sunt distincte unul față de celălalt, în așa fel încât sufletul unuia nu poate anima corpul creat pentru celălalt. Dar dacă omul nu are suflet animal care, prin pasiunile sale, să-l așeze la nivelul animalelor, el are în schimb corpul său, care-l coboară adesea la nivelul lor, căci corpul său este o ființă înzestrată cu vitalitate care are instincte, dar neinteligente și limitate de grija pentru conservarea sa”.

Spiritul, încarnându-se în corpul omului, îi aduce principiul intelectual și moral care-l face superior animalelor. Cele două naturi ale omului dau pasiunilor sale două surse diferite: unele provenind de la instinctele naturii animale, altele de la necurătenii Spiritului încarnat în el și care simpatizează mai mult sau mai puțin cu grosolănia poftelor animalice. Spiritul, purificându-se, se eliberează puțin câte puțin de influența materiei; sub această influență, el se apropie de brută; eliberat de această influență, se ridică la adevărata sa destinație.

606. De unde iau animalele principiul inteligent care constituie tipul specific de suflet cu care ele sunt înzestrate?

„Din elementul inteligent universal”.

Așadar, inteligența omului și cea a animalelor își au originea într-un principiu unic?

„Fără nici o îndoială, dar la om el a primit o elaborare care îl ridică deasupra celei care animă animalul”.

607. S-a spus că sufletul omului, la origine, este starea de copilărie a vieții corporale, că inteligența sa abia apare, și ea se probează în viață; când desăvârșește Spiritul această primă fază?

„Într-o serie de existențe ce preced perioada pe care o numim a umanității”.

Pare astfel că sufletul să fi fost principiul inteligent al ființelor inferioare ale creației?

„Nu am spus că în natură totul se înlănțuie și tinde către unitate? Și la aceste ființe - departe de voi de a le cunoaște pe toate - principiul inteligent se eliberează, se individualizează puțin câte puțin, și se probează în viață, după cum am mai spus. Este, într-un fel, o lucrare pregătitoare, ca și germinația, în urma căreia principiul inteligent suferă o transformare și devine Spirit. Atunci începe pentru el perioada umanității, și odată cu ea conștiința viitorului său, distincția dintre bine și rău și responsabilitatea

actelor sale; așa cum după copilărie urmează adolescența, apoi tinerețea și în sfârșit vârsta maturității. De altfel, în această origine nu există nimic care să-l umilească pe om.

Oare marile genii se simt umilite de a fi fost niște plozi informi la sânul mamei lor? Dacă un anumit lucru trebuie să le umilească, acesta este inferioritatea lor față de Dumnezeu, și neputința lor de a pătrunde în profunzimea planurilor sale și a înțelepciunii legilor ce reglează armonia universului. Recunoașteți grandoarea lui Dumnezeu în această admirabilă armonie ce face ca totul să fie solidar în natură. A crede că Dumnezeu ar fi putut să facă ceva fără scop și să creeze ființe inteligente fără viitor, ar fi o blasfemie pentru bunătatea sa care se întinde asupra tuturor creaturilor sale”.

Această perioadă a umanității începe pe pământul nostru ?

„Pământul nu este punctul de plecare pentru prima încarnare umană; perioada umanității începe în general în lumi mult inferioare. Aceasta, totuși, nu este o regulă absolută, și s-ar putea ajunge ca un Spirit, încă de la începutul său uman, să fie apt să trăiască pe pământ. Acest caz nu este frecvent și ar fi mai degrabă o excepție”.

608. Spiritul omului, după moarte, are conștiința existențelor care au precedat pentru el perioada umanității?

„Nu, căci nu aceasta este perioada când începe pentru el viața de Spirit și el abia de își amintește, ca om, de primele existențe, așa cum omul nu-și mai amintește prea bine primele începuturi ale copilăriei sale și mai puțin timpul petrecut la sânul mamei sale. De aceea Spiritele vă spun că nu știu cum au început”.

609. Spiritul, odată intrat în perioada umanității, păstrează urmele a ceea ce era înainte, adică a stării când se găsea în perioada ce s-ar putea numi non-umană?

„În funcție de distanța ce separă cele două perioade și de progresul realizat. Timp de câteva generații el poate să mai aibă un reflex mai mult sau mai puțin pronunțat din starea primitivă, căci nimic în natură nu se face printr-o tranziție bruscă; există întotdeauna verigi care leagă extremitățile lanțului ființelor și al evenimentelor; dar aceste urme se șterg odată cu dezvoltarea liberului arbitru. Primele progrese se realizează lent, deoarece ele nu sunt încă secundate de voință; ele urmează o progresie mai rapidă pe măsură ce Spiritul obține o conștiință de sine mai înaltă”.

610. Deci Spiritele care au spus că omul este o ființă aparte în ordinea creației s-au înșelat?

„Nu, dar problema nu fusese dezvoltată și există de altminteri lucruri ce nu pot veni decât la timpul lor. Omul este, într-adevăr, o ființă aparte, căci are facultăți care-l disting de toate celelalte ființe și o altă soartă. Specia umană este cea pe care Dumnezeu a ales-o pentru încarnarea ființelor care îl pot cunoaște.

3. Metempsihoza

611. Comunitatea de origine în principiul inteligent al tuturor entităților vii nu reprezintă consacrarea doctrinei metempsihozei?

„Două lucruri pot avea aceeași origine și totuși pot să nu semene deloc mai târziu. Cine ar recunoaște arborele, frunzele, florile și fructele sale în germenul în formă conținut în sămburele de unde a ieșit? Din moment ce principiul inteligent atinge nivelul necesar pentru a fi Spirit și a intra în perioada umanității, el nu mai are legătură cu starea sa primitivă, și nu mai este suflet de animal, așa cum arborele nu mai este sămbure. La om, doar corpul mai este de natură animală, precum și pasiunile care se nasc din influența corpului și a instinctului de conservare inerent materiei. Nu se poate deci spune că acel

om este încarnarea Spiritului cutărui animal și, în consecință, metempsihoza, sau ceea ce se înțelege prin ea, nu este exactă”.

612. Spiritul care însuflețește corpul unui om ar putea să se încarneze într-un animal?

„Ar fi ca o regresie; or, Spiritul nu dă înapoi niciodată. Fluviul nu se întoarce la izvor”.

613. Oricât de eronată ar fi ideea de metempsihoză, nu este ea rezultatul sentimentului intuitiv al diferitelor existențe ale omului?

„Sentimentul intuitiv se regăsește în această credință ca și în multe altele; dar, ca și majoritatea ideilor sale intuitive, și aceasta a fost denaturată de om”.

Metempsihoza ar fi fost adevărată dacă se înțelegea prin acest cuvânt progresia sufletului dintr-o stare inferioară într-o stare superioară unde ar obține dezvoltări ce i-ar transforma natura, însă ea este falsă în sensul transmigrației directe a animalului în om și reciproc, ceea ce ar implica ideea unei regresii sau fuziuni. Or, această fuziune neputând avea loc între ființe corporale aparținând unor specii diferite, este un indiciu că ele sunt de niveluri non-asimilabile, și mai rezultă că trebuie să fie la fel cu Spiritele care le animă. Dacă același Spirit putea să le anime alternativ, ar rezulta o identitate de natură care s-ar traduce prin posibilitatea reproducerii materiale.

Din contră, reîncarnarea indicată de Spirite este fondată pe mersul ascendent al naturii și pe progresia omului în propria sa specie, ceea ce nu-i ia nimic din demnitate. Ceea ce-l umilește, este reaua folosință a facultăților pe care Dumnezeu le-a dat pentru progresul său. Oricum ar fi, vechimea și universalitatea doctrinei metempsihozei, și oamenii eminenți care au propo-văduit-o dovedesc că reîncarnarea își are rădăcinile în natura însăși; acestea sunt deci mai degrabă argumente în favoarea sa, decât potrivnice.

Punctul de plecare al Spiritului este una dintre problemele ce țin de principiul lucrurilor, și sunt o taină a lui Dumnezeu. Nu-i este dat omului să le cunoască într-un mod absolut și el nu poate face, în această privință, decât presupuneri, construind sisteme mai mult sau mai puțin posibile. Chiar Spiritele sunt departe de întreaga cunoaștere; în privința lucrurilor pe care nu le cunosc și ele pot avea opinii personale, mai mult sau mai puțin potrivite.

Astfel, de exemplu, nu toate gândesc la fel despre legăturile existente între om și animale. După unele, Spiritul nu ajunge la perioada umană decât după ce se va fi elaborat și individualizat prin diferitele niveluri ale entităților inferioare ale creației. După altele, Spiritul omului ar fi aparținut întotdeauna speciei umane, fără a trece prin filiera animală.

Primul dintre aceste sisteme are avantajul de a da un scop viitorului animalelor, care ar forma astfel primele verigi ale lanțului ființelor gânditoare; al doilea este mai conform demnității omului, și poate fi rezumat după cum urmează.

Diferitele specii de animale nu purced defel unele din altele pe calea progresiei; astfel spiritul stridiei nu devine în mod succesiv cel al peștelui, al păsării, al patrupedului și al cuadrumanului****. Fiecare specie reprezintă un tip absolut din punct de vedere fizic și moral, prin care fiecare individ merge la izvorul universal - suma principiului inteligent ce-i este necesar potrivit desăvârșirii organelor sale, și operei pe care trebuie să o îndeplinească printre fenomenele naturii. Acele lumi mai avansate decât a noastră sunt și ale raselor distincte, adaptate nevoilor din acele lumi și nivelului oamenilor cărora le sunt auxiliare, dar care nu procedează de loc ca cei de pe pământ, spiritual vorbind. Nu la fel este cu omul.

**** Cuadruman - animal cu patru degete (ex. maimuța).

Din punct de vedere fizic, el formează în mod evident o verigă în lanțul entităților vii, dar din punct de vedere moral, între animal și om nu există soluție de continuitate; omul are în proprietate sufletul sau Spiritul, scânteia divină ce-i dă sensul moral și o putere de înțelegere ce lipsește animalelor. Există în el ceva esențial, preexistând și supraviețuind corpului, păstrându-i individualitatea. Care este originea Spiritului? Unde este punctul său de pornire? Se formează din principiul inteligent individualizat? Este un mister pe care am căuta inutil să-l pătrundem și despre care, așa cum am mai spus-o, nu se pot decât construi sisteme. Ceea ce este constant, și ceea ce iese în relief deopotrivă din raționament și din experiență, este supraviețuirea Spiritului, păstrarea individualității sale după moarte, facultatea sa progresivă, starea sa fericită sau nefericită, proporțional cu progresul său pe calea binelui, și toate adevărurile morale, consecință a acestui principiu. Cât despre raporturile misterioase existente între om și

animale, acestea sunt, o repetăm, tainele lui Dumnezeu, ca și multe alte lucruri a căror cunoaștere actuală nu importă deloc pentru îmbunătățirea noastră, și asupra cărora ar fi inutil să insistăm.

CARTEA A TREIA

Legile morale

CAPITOLUL I

Legea divină sau naturală

1. Caracterele legii naturale. 2. Sursa și cunoașterea legii naturale. 3. Binele și răul. 4. Diviziunea legii naturale.

1. Caracterele legii naturale

614. Ce trebuie să se înțeleagă prin Legea naturală?

„Legea naturală este legea lui Dumnezeu, este singura adevărată pentru fericirea omului; ea îi indică ce trebuie să facă sau să nu facă, și omul este nefericit numai dacă se abate de la ea”.

615. Este legea lui Dumnezeu eternă?

„Ea este eternă și imuabilă ca însuși Dumnezeu”.

616. A putut Dumnezeu să prescrie oamenilor într-o anumită epocă ceva ce ar interzice într-o altă epocă?

„Dumnezeu nu se poate înșela. Oamenii trebuie să-și schimbe legile lor, deoarece sunt imperfecte; numai legile lui Dumnezeu sunt perfecte. Armonia care determină universul material și cel moral este întemeiată pe legile stabilite de Dumnezeu pentru veșnicie”.

617. Care este obiectul legilor divine? Se referă ele și la altceva în afară de conduita morală?

„Toate legile naturii sunt legi divine deoarece Dumnezeu este ziditorul tuturor lucrurilor. Savantul studiază legile materiei, omul de bine pe cele ale sufletului și apoi le practică.”

Este dat omului să le aprofundeze și pe unele și pe celelalte?

„Da, dar o singură existență nu îi este suficientă”.

Într-adevăr, ce înseamnă câțiva ani pentru a obține tot ceea ce constituie o ființă perfectă, dacă se consideră numai distanța ce separă sălbaticul de omul civilizat? Cea mai lungă existență posibilă este insuficientă, cu atât mai mult atunci când este scurtată, așa cum se întâmplă unui mare număr de oameni. Printre legile divine, unele reglează mișcările și interacțiunile materiei brute: sunt legi fizice; studiul lor este domeniul științei. Altele se referă în mod special la omul însuși și la raporturile sale cu Dumnezeu și cu semenii săi. Ele cuprind regulile vieții corpului ca și pe cele ale vieții sufletului: acestea sunt legile morale.

618. Legile divine sunt aceleași pentru toate lumile?

„Rațiunea spune că ele trebuie să fie corespunzătoare naturii fiecărei lumi și adaptate

gradului de avansare a entităților care locuiesc acolo”.

2. Cunoașterea legii naturale

619. A dat Dumnezeu tuturor oamenilor mijloacele de a cunoaște legea sa?

„Toți pot să o cunoască, dar nu toți o înțeleg; cei care o înțeleg cel mai bine sunt oamenii de bine și cei care vor să caute; totuși, toți o vor înțelege într-o zi, căci e necesar ca progresul să se îndeplinească”.

Justețea diverselor încarnări ale omului e o consecință a acestui principiu, de vreme ce cu fiecare nouă existență inteligența sa este mai dezvoltată și el înțelege mai bine ce este bine și ce este rău. Dacă totul s-ar îndeplini într-o singură existență, care ar fi soarta atâtor milioane de ființe care mor în fiecare zi în abrutizarea sălbăticiiei sau în întunericul ignoranței, fără a se lumina?

620. Sufletul înainte de unirea sa cu trupul, înțelege legea lui Dumnezeu mai bine decât după încarnarea sa?

„El o înțelege conform gradului de perfecțiune la care a ajuns, și îi păstrează amintirea intuitivă după unirea sa cu trupul; dar relele instincte ale omului îl fac adesea să o uite”.

621. Unde este scrisă legea lui Dumnezeu ?

„În conștiință”.

Deoarece omul are în conștiința sa legea divină, de ce mai este nevoie ca Dumnezeu să se reveleze?

„El a uitat legea și nu o mai recunoaște: Dumnezeu dorește să-i fie reamintită”.

622. Dumnezeu anumitor oameni misiunea de a revela legea sa?

„Da, în mod sigur; în toate timpurile unii oameni au primit această misiune. Sunt spirite superioare încarnate în scopul de a face să avanseze omenirea”.

623. Cei care au pretins că instruiesc oamenii în legea lui Dumnezeu nu s-au înșelat câteodată și nu au greșit adesea cu principii false?

„Cei care nu erau inspirați de Dumnezeu și care din ambiție și-au luat o misiune ce nu le era destinată, au putut cu certitudine să se înșele; totuși, cum există printre ei și oameni de geniu, chiar printre erorile pe care le-au propagat se găseau adesea și mari adevăruri”.

624. Care este caracterul unui adevărat profet?

„Adevăratul profet este un om de bine inspirat de Dumnezeu. El poate fi recunoscut după cuvintele și faptele sale. Dumnezeu nu se poate servi de gura mincinosului pentru a propovădui adevărul.

625. Care este figura perfectă oferită de Dumnezeu oamenilor drept ghid și model?

„Vedeți pe Isus”.

Isus este pentru om tipul perfecțiunii morale la care poate pretinde umanitatea pe pământ. Dumnezeu ni l-a oferit drept model perfect, și doctrina propovăduită de el este cea mai pură expresie a legii lui Dumnezeu, deoarece Isus, animat de spiritul divin, era ființa cea mai pură care a apărut pe pământ. Dacă unii dintre cei care au pretins să educe omul în legea lui Dumnezeu l-au înșelat câteodată prin false principii, aceasta s-a întâmplat deoarece s-au lăsat dominați ei înșiși de sentimente prea pământești, și deoarece au confundat legile ce determină condițiile vieții sufletului cu cele ce determină viața corpurilor. Mulți dintre ei au dat drept legi divine cele ce nu erau decât legi omenești create pentru a servi pasiunile și a domina oamenii.

626. Legile divine și cele naturale nu au fost revelate oamenilor decât prin Isus?

Înaintea lui, acestea nu au fost cunoscute decât prin intuiție?

„Nu am spus că ele sunt scrise peste tot? Toți oamenii care au meditat asupra înțelepciunii au putut deci să le înțeleagă și să le propovăduiască încă din cele mai vechi timpuri. Prin profețiile lor, chiar incomplete, ei au pregătit ogorul pentru primirea seminței. Legile divine fiind scrise în cartea naturii, omul le-a putut cunoaște atunci când a dorit să le caute. De aceea preceptele pe care ele le consacră au fost proclamate în toate timpurile de către oamenii de bine și elemente ale lor se regăsesc în doctrina morală a tuturor popoarelor ieșite din barbarie, dar incomplete sau alterate de ignoranță sau superstiție”.

627. Deoarece Isus a arătat adevăratele legi ale lui Dumnezeu, care mai este utilitatea învățăturii date de către Spirite? Pot ele să ne spună ceva mai mult?

„Cuvântul lui Isus era adesea alegoric, deoarece el vorbea în parabole și în spiritul timpului și al locurilor. Acum este nevoie ca adevărul să fie inteligibil pentru toată lumea. Aceste legi trebuie să fie bine exprimate și dezvoltate, de vreme ce există atât de puțini oameni care le înțeleg și mai puțini cei care le aplică. Misiunea noastră este de a izbi ochii și urechile pentru a înlătura orgoliile și a demasca ipocriții, pe cei care simulează aparentele virtuții și ale religiei pentru a ascunde propriile turpitudini. Învățătura Spiritelor trebuie să fie clară și fără echivoc, astfel ca nimeni să nu poată pretexta ignoranța și fiecare să o poată judeca și aprecia cu propria rațiune. Noi suntem desemnate să pregătim domnia binelui anunțată de Isus; de aceea nu trebuie ca fiecare să poată interpreta legea lui Dumnezeu după voia pasiunilor sale, și nici să falsifice sensul unei legi a dragostei și milei.”

628. De ce adevărul nu a fost întotdeauna accesibil pentru toată lumea?

„Fiecare lucru la timpul său. Adevărul este asemenea luminii: trebuie să te obișnuiești cu ea puțin câte puțin, altfel te orbește.

Niciodată nu s-a întâmplat ca Dumnezeu să permită omului să primească atâtea comunicări complete și instructive ca cele de astăzi. Existau în timpurile vechi, așa cum bine știți, câțiva indivizi care erau în posesia a ceea ce ei considerau știința sacră, din care făceau un mister pentru profani. Trebuie să înțelegeți, însă, din ceea ce cunoașteți despre legile ce determină fenomenele, că ei nu primeau decât fărâme de adevăr risipite într-un ansamblu echivoc.

Totuși, pentru un învățat nici un vechi sistem filozofic, nici o tradiție, nici o religie de este de neglijat, căci fiecare cuprinde germenii marilor adevăruri. Deși se contrazic unele pe altele, și sunt risipite printre lucruri mărunte și fără teme, ele sunt lesne de pus cap la cap datorită cheii oferite de spiritism; dintr-o mulțime de lucruri care au putut, până acum, să vă pară fără rațiune, iată că astăzi realitatea lor vă este demonstrată într-o manieră irecuzabilă. Nu neglijați așadar să le cercetați temeinic, întrucât ele sunt foarte bogate și pot contribui decisiv la instruirea voastră”.

3. Binele și răul

629. Ce definiție se poate da moralei?

„Morala este regula bunei conduite, adică o distincție între bine și rău. Ea este bazată pe respectarea legii lui Dumnezeu. Omul se comportă bine când face totul în vederea și pentru binele tuturor, căci atunci el respectă legea lui Dumnezeu”.

630. Cum se poate distinge binele de rău?

„Binele reprezintă tot ceea ce e conform cu legea lui Dumnezeu, iar răul tot ceea ce

îndepărtează de aceasta. Astfel, a face binele înseamnă a se conforma legii lui Dumnezeu; a face răul înseamnă a încălca această lege”.

631. Posedă omul mijloacele de a distinge ceea ce este bine de ceea ce e rău?

„Da, atunci când crede în Dumnezeu și când dorește să știe.

Dumnezeu i-a dat inteligența tocmai pentru ca omul să discearnă între bine și rău”.

632. Nu cumva omul, subiect al erorii, se poate înșela în aprecierea binelui și răului, crezând că face bine atunci când de fapt face rău?

„Isus v-a spus: Vegheați să se facă sau să nu se facă un lucru ca și cum ar fi vorba despre voi; aceasta este totul. Și nu vă veți înșela”.

633. Regula binelui și a răului, care s-ar putea numi reciprocitate sau solidaritate, nu se poate aplica și conduitei personale a omului față de el însuși? Găsește el în legea naturală regula acestei conduite și un ghid sigur?

„Când mâncați prea mult, aceasta vă face rău. Ei bine! Dumnezeu este cel ce vă dă măsura pentru ceea ce vă trebuie. Când o depășiți, sunteți pedepsiți. Același lucru este în toate. Legea naturală trasează omului limita nevilor sale; când o depășește, el este pedepsit prin suferință. Dacă omul ar asculta în toate faptele sale această voce care îi spune destul, ar evita cea mai mare parte dintre relele pe care le pune pe seama naturii”.

634. De ce totul este în natura lucrurilor? Vorbesc de răul moral. Nu putea Dumnezeu să creeze umanitatea în condiții mai bune?

„Am spus-o deja: spiritele au fost create simple și ignorante. Dumnezeu lasă omului alegerea drumului; cu atât mai rău pentru el dacă o apucă pe cel greșit: pelerinajul rău va fi mai lung. Dacă nu ar exista munți, omul nu ar putea înțelege că există urcușuri și coborâșuri, și dacă nu erau pietrele el nu putea înțelege că există corpuri dure. E nevoie ca Spiritul să acumuleze experiență și pentru aceasta trebuie ca el să cunoască binele și răul; de aceea există o unire între Spirit și corp”.

635. Diferitele poziții sociale creează nevoi noi ce nu sunt egale pentru toți oamenii. Ar rezulta de aici că legea naturală nu este aceeași pentru toți.

„Aceste poziții diferite există în natură conform legii progresului. Acest lucru nu e un obstacol pentru legea naturală ce se aplică în toate”.

Condițiile existenței omului se schimbă după timp și loc; rezultă de aici nevoi diferite și poziții sociale corespunzătoare acestor nevoi. De vreme ce această diversitate este în ordinea lucrurilor, ea este conformă legii lui Dumnezeu, și această lege nu este mai puțin unitară în principiul său. Revine rațiunii să distingă nevoile reale de cele nenaturale sau convenționale.

636. Binele și răul sunt absolute pentru toți oamenii?

„Legea lui Dumnezeu este aceeași pentru toți; dar răul depinde mai ales de dorința de a-l face. Binele este întotdeauna bine și răul este întotdeauna rău, oricare ar fi statutul social al omului; diferența constă în gradul de responsabilitate”.

637. Sălbaticul care, cedând în fața instinctului, se hrănește cu carne omenească este vinovat?

„Am spus că răul depinde de voință. Ei bine, omul este mai vinovat pe măsură ce cunoaște mai mult ceea ce face”.

Circumstanțele dau binelui și răului o gravitate relativă. Omul comite adesea greșeli ca urmare a poziției și locului său în societate, dar care nu sunt mai puțin scuzaibile; însă responsabilitatea este în raport cu mijloacele omului de a înțelege binele și răul. Astfel omul iluminat care comite o simplă nedreptate este mai vinovat în ochii lui Dumnezeu decât sălbaticul ignorant care se lasă pradă instinctelor sale.

638. *Câteodată răul pare să fie o consecință a forței lucrurilor. Așa este, de exemplu, în anumite cazuri, nevoia de distrugere chiar a propriului semen. Se poate spune atunci că este o încercare a legii lui Dumnezeu?*

„Nu este un rău mai mic, deși este necesar; dar această necesitate dispare pe măsură ce sufletul se epurează trecând de la o existență la alta; și atunci, omul nu este mai puțin vinovat când comite răul, deoarece înțelege mai bine”.

639. *Răul ce se comite este adesea rezultatul poziției sociale date nouă de alți oameni; în acest caz, cine sunt cei mai vinovați?*

„Răul cade asupra celui care îl provoacă. Astfel, omul care este condus de rău datorită poziției sociale dată de semenii săi este mai puțin vinovat decât cei care sunt cauza; căci fiecare va purta vina nu numai pentru răul ce-l va face, ci și pentru cel provocat”.

640. *Cel ce nu face rău, dar care profită de răul făcut de un altul, este vinovat în aceeași măsură?*

„Este ca și cum l-ar fi comis; a profita de rău este ca și cum ai participa la el. L-ar fi putut respinge înainte de comitere; dar dacă, răul fiind făcut, s-a folosit de el, înseamnă de fapt că l-a aprobat, și că l-ar fi făcut el însuși dacă ar fi putut sau ar fi încercat”.

641. *Dorința de rău este tot atât de reprobabilă ca și răul însuși?*

„Depinde; există virtutea de a rezista cu premeditare răului iscat de dorința de a face rău, mai ales când există posibilitatea de a-ți satisface această dorință. Dar dacă acesta nu este decât prilejul care lipsește, atunci dorința este vinovată”.

642. *Este suficient de a nu face rău pentru a fi plăcut lui Dumnezeu și pentru a te asigura o stare de viitor?*

„Nu, omul trebuie să facă binele pe măsura puterilor sale; căci fiecare va răspunde de tot răul ce se va fi făcut din cauza binelui pe care el nu-l va face”.

643. *Există persoane care, datorită situației lor, nu au posibilitatea de a face binele.*

„Nu există persoane care să nu poată face binele; doar egoistul nu găsește niciodată ocazia. E suficient să fii în legătură cu alți oameni pentru a găsi prilejul de a face binele, și fiecare zi din viață dă posibilitatea oricui să nu fie orb din egoism. Căci a face binele nu înseamnă numai a fi caritabil, înseamnă a fi folositor pe măsura puterilor voastre ori de câte ori ajutorul vostru poate fi necesar”.

644. *Mediul în care se află anumite persoane nu reprezintă pentru acestea sursa primară a multor vicii și crime?*

„Da, dar aceasta mai este și o încercare aleasă de spirit în stare de libertate; el a dorit să se expună tentațiilor pentru a obține meritul rezistenței”.

645. *Când omul este într-un fel aruncat în atmosfera viciului, răul nu devine pentru el o chemare aproape irezistibilă?*

„Chemare, da; irezistibilă, nu; căci în mijlocul acestei atmosfere de viciu, găsești câteodată mari virtuți. Sunt Spirite care au avut puterea de a rezista, și care au avut în același timp misiunea de a exercita o influență benefică asupra semenilor lor”.

646. *Oare meritul binelui făcut este subordonat anumitor condiții? Altfel spus, există diferite grade pentru meritul care decurge din săvârșirea binelui?*

„Meritele binelui constă în dificultate; nu există merit când faci bine fără suferință și când nu te costă nimic. Dumnezeu ține cont mai mult de săracul care își împarte singura bucată de pâine, decât de bogatul care dă din prisosul său. Și Isus a spus-o”.

4. Diviziunea legii naturale

647. *Întreaga lege a lui Dumnezeu e cuprinsă în învățătura dragostei față de aproapele propovăduită de Isus?*

„Cu certitudine, această învățătură cuprinde toate îndatoririle oamenilor față de ei, dar trebuie să li se arate și cum să o aplice, altfel ei o vor neglija așa cum fac astăzi. Pe de altă parte, legea naturală cuprinde toate circumstanțele vieții, și această învățătură nu e decât o parte din lege. Oamenii au nevoie de reguli precise; preceptele generale și prea vagi lasă porțile deschise interpretării”.

648. *Ce gândiți despre diviziunea legii naturale în zece părți cuprinzând legile despre adorație, muncă, reproducere, conservare, distrugere, societate, libertate, egalitate, progres, și în sfârșit pe cele ale dreptății, dragostei și milei?*

„Această împărțire a legii lui Dumnezeu în zece părți este făcută de Moise, și poate cuprinde toate circumstanțele vieții, ceea ce este esențial; o poți deci urma fără ca ea să aibă prin aceasta nimic absolut, nu mai mult decât toate celelalte sisteme de clarificare ce depind de punctul de vedere sub care se consideră un lucru. Ultima lege este cea mai importantă; prin ea omul poate avansa cel mai mult în viața spirituală, căci ea le rezumă pe toate”.

CAPITOLUL II

Legea adorației

1. Scopul adorației.
2. Adorația exterioară.
3. Viața contemplativă.
4. Rugăciunea.
5. Politeismul.
6. Sacrificiile.

1. Scopul adorației

649. *În ce constă adorația?*

„Este înălțarea gândului spre Dumnezeu. Prin adorație, sufletul omului se apropie de Dumnezeu”.

650. *Este adorația rezultatul unui sentiment înnăscut, sau produsul unei învățături?*

„Sentiment înnăscut, ca și cel al Divinității. Conștiința slăbiciunii sale îndeamnă omul să se plece în fața celui care-l poate proteja”.

651. *Au existat popoare lipsite de orice sentiment de adorație?*

„Nu, deoarece au existat niciodată popoare atee. Toate înțeleg că acolo sus, deasupra lor, există o ființă supremă”.

652. *Se poate considera că adorația își are sursa în legea naturală?*

„Ea face parte din legea naturii, din moment ce e rezultatul unui sentiment înnăscut la om; de aceea se regăsește la toate popoarele, deși sub forme diferite”.

2. Adorația exterioară

653. *Are adorația nevoie de manifestări exterioare?*

„Adevărata adorație este în inimă, în toate acțiunile voastre, gândiți-vă că vă privește un stăpân”.

Adorația exterioară este utilă?

„Da, dacă ea nu este un simulacru zadarnic. Este întotdeauna utilă pentru a da un bun exemplu; dar cei care nu o fac decât din afectare și amor propriu, și a căror conduită dezmințe pietatea lor aparentă, dau un exemplu mai mult rău decât bun, și fac mai mult rău decât gândesc”.

654. Acordă Dumnezeu vreo preferință celor care îl adoră într-un fel sau altul?

„Dumnezeu preferă pe cei ce-l adoră din adâncul inimii, cu sinceritate, făcând binele și evitând răul, și nu pe cei care cred că-l cinstesc prin ceremonii ce nu-i fac mai buni pentru semenii lor”.

„Toți oamenii sunt frați și copii ai lui Dumnezeu; el cheamă la sine pe toți cei care-i urmează legile, oricare ar fi forma sub care le exprimă.”

„Cel care nu are decât aparența pietății este un ipocrit; cel la care adorația nu este decât afectare și este în contradicție cu conduita sa, dă un rău exemplu. Cel care își face o profesiune din adorarea lui Christos și este orgolios, invidios și gelos, fiind nemilos și implacabil cu aproapele, sau invidios pe binefacerile acestei lumi, va spune că acela are religia pe buze și nu în inima sa. Dumnezeu care vede totul, va spune: acela care cunoaște adevărul este de o sută de ori mai vinovat de răul cel face decât ignorantul sălbatic al deșertului, și va fi tratat în consecință la ziua dreptății”.

„Dacă un orb vă răstoarnă în trecere, voi îl scuzați; dar dacă există un om care vede limpede, voi vă plângeți și aveți dreptate. Nu întrebați deci dacă există o formă de adorație mai convenabilă, căci înseamnă a întreba dacă este mai plăcut lui Dumnezeu să fie adorat într-o limbă sau alta. Vă mai spun o dată: cântările nu ajung la el decât prin poarta inimii.”

655. Este blamabil de a practica o religie în care nu crezi din adâncul sufletului, când o faci din respect omenesc și pentru a nu scandaliza pe cei ce gândesc altfel?

„Intenția, aici ca și în multe alte lucruri, este regula. Cel ce nu are în vedere decât să respecte credințele aproapelui nu face rău; oricum, face mai bine decât cel ce le va ridiculiza căci va greși din milă. Însă cel ce practică o religie din interes sau ambiție este disprețuit în ochii Domnului și ai oamenilor. Lui Dumnezeu nu-i pot fi plăcuți cei ce nu au atitudine de umilință în fața sa decât pentru a atrage aprobarea oamenilor.”

656. Adorația în comun este preferabilă celei individuale?

„Oamenii reuniți printr-o comuniune de gânduri și sentimente au mai multă putere în chemarea spiritelor bune. La fel atunci când se reunesc pentru a-l adora pe Dumnezeu. Dar să nu credeți, de aceea, că adorația personală este mai puțin bună, căci fiecare îl poate adora pe Dumnezeu gândindu-se la el.

3. Viața contemplativă

657. Oamenii care se consacră vieții contemplative, nefăcând nici un rău și negândindu-se decât la Dumnezeu, au un merit în ochii săi?

„Nu, căci dacă nu fac rău, ei nu fac nici bine și sunt ne folositori. Pe de altă parte, nefacerea binelui este deja un rău. Dumnezeu dorește să te gândești la el, dar nu dorește să te gândești numai la el, de vreme ce a dat omului datorii de îndeplinit pe pământ. Cel ce se epuizează în meditație și contemplație nu face nimic meritoriu în ochii lui Dumnezeu, deoarece viața sa este întru totul personală și inutilă umanității, iar Dumnezeu îi va cere cont despre binele pe care nu l-a făcut”.

4. Rugăciunea

658. *Este rugăciunea plăcută lui Dumnezeu?*

„Rugăciunea este plăcută întotdeauna lui Dumnezeu când este spusă din inimă, căci intenția este totul pentru el. Rugăciunea din inimă e preferabilă celei pe care o poți citi, oricât de frumoasă ar fi, dacă ai citit-o mai mult cu buzele decât cu gândul. Rugăciunea este plăcută lui Dumnezeu când e spusă cu credință, fervoare și sinceritate, dar să nu crezi că el este mișcat de rugăciunea omului vanitos, orgolios și egoist, și mai puțin dacă ea nu este un act de căință sinceră și de adevărată umilință.

659. *Care este caracterul general al rugăciunii?*

„Rugăciunea este un act de adorație. A te ruga lui Dumnezeu, înseamnă a te gândi la el; a te apropia de el, a intra în comunicare cu el. Prin rugăciune se propun trei lucruri: lauda, cererea, mulțumirea”.

660. *Face rugăciunea omul mai bun?*

„Da, căci cel ce se roagă cu râvnă și încredere este mai puternic în fața tentațiilor răului, și Dumnezeu îi trimite spiritele bune pentru a-l ajuta. Este un ajutor ce nu a fost niciodată refuzat dacă a fost cerut cu sinceritate.”

Cum se face că anumite persoane care se roagă mult au cu toate acestea un caracter rău, sunt geloase, invidioase, arțăgoase; sunt lipsite de bunăvoință și indulgență și câteodată sunt chiar vicioase?

„Esențialul nu este să te rogi mult, ci să te rogi bine. Aceste persoane cred că tot meritul constă în lungimea rugăciunii și închid ochii la propriile lor defecte. Rugăciunea este, pentru ele, o ocupație, o umplere a timpului și nicidecum o analiză a sinelui. Remediul este ineficace, fiind folosită numai forma exterioară”.

661. *Ne putem ruga cu folos lui Dumnezeu pentru iertarea greșelilor noastre?*

„Dumnezeu știe să discearnă binele de rău; rugăciunea nu ascunde greșelile. Cel care cere de la Dumnezeu iertarea greșelilor sale nu o obține decât schimbându-și conduita.

Faptele bune sunt cele mai bune rugăciuni, căci faptele valorează mai mult decât vorbele.”

662. *Ne putem ruga cu folos pentru ceilalți?*

„Spiritul celui ce se roagă acționează prin voința sa de a face bine. Prin rugăciune, el atrage spre sine Spiritele bune, care-l ajută în binele pe care vrea să-l înfăptuiască”.

Noi avem în noi înșine, prin gândire și voință, o putere de acțiune ce se întinde mult dincolo de limitele sferei noastre corporale. Rugăciunea pentru ceilalți este un act al acestei voințe. Dacă este arzătoare și sinceră, ea poate chema în ajutorul său Spiritele bune, pentru a sugera gânduri bune și pentru a da corpului și sufletului puterea de care au nevoie. Încă o dată: dacă rugăciunea inimii este totul, cea a buzelor nu este nimic.

663. *Rugăciunile pe care le facem pentru noi înșine pot schimba natura și pot deturna cursul încercărilor noastre?*

„Încercările voastre sunt în mâna lui Dumnezeu și ele trebuie duse până la capăt, căci atunci Dumnezeu ține întotdeauna cont de supunerea voastră. Rugăciunea cheamă la voi Spiritele bune care vă dau puterea de a le suporta cu curaj, și încercările vă par atunci mai puțin grele. Am mai spus-o, rugăciunea nu este niciodată inutilă, când este bine făcută, căci ea dă forță, și este deja un mare rezultat. Ajută-te, și Cerul te va ajuta, știți deja. De altfel, Dumnezeu nu poate schimba ordinea naturii după placul fiecăruia, căci ceea ce este un mare rău din punctul vostru de vedere meschin și al vieții voastre efemere este adesea un mare bine în ordinea generală a universului; și apoi, câte rele nu există al

căror autor este omul, datorită lipsei de prevedere și greșelilor sale! El este pedepsit pentru păcatul său. Totuși, cererile îndreptățite sunt deseori îndeplinite așa cum gândiți. Voi credeți că Dumnezeu nu v-a ascultat, deoarece nu a făcut un miracol pentru voi, în timp ce el vă ajută numai prin mijloace naturale ce vouă vă par un efect al hazardului sau forță a lucrurilor; deseori, chiar foarte adesea, el vă suscită gândirea necesară pentru ca voi înșivă să ieșiți din necaz.”

664. Este folositor să ne rugăm pentru morți și pentru Spiritele suferinde? În acest caz, cum pot rugăciunile noastre să ducă la alinarea sau la scurtarea suferințelor acestora; au ele puterea să înduplece dreptatea lui Dumnezeu ?

„Rugăciunea nu poate avea ca efect schimbarea planurilor lui Dumnezeu; în schimb, ea poate să miște sufletul pentru care se face rugăciunea în încercarea de a-l ușura, deoarece ea este o mărturie a interesului ce i se acordă, și pentru că nefericitul este întotdeauna ușurat când găsește suflete caritabile ce-i compătimesc durerile. Pe de altă parte, prin rugăciune el este împins la căință și la dorința de a face ceea ce trebuie pentru a fi fericit; în acest sens i se poate ușura chinul, dacă și din partea sa există bunăvoință. Această dorință de îmbunătățire stârnită de rugăciune atrage alături de Spiritul suferind Spirite mai bune, care vin să-l lumineze, să-l consoleze și îi dau speranță. Isus se ruga pentru „oile rătăcite”; el vă arată astfel că veți fi vinovați dacă nu o veți face pentru cei ce au cea mai mare nevoie.”

665. Ce gândiți despre părerea ce respinge rugăciunea pentru morți, pe motiv că este proscrisă în Evanghelie?

„Christos a spus oamenilor: «Iubiți-vă unii pe alții.» Acest îndemn include pe cel referitor la folosirea tuturor mijloacelor posibile de a mărturisi lor dragostea, fără a intra în detaliu privind modul de atingere a acestui scop. Dacă este adevărat că nimic nu poate abate Creatorul de la aplicarea dreptății, nu este mai puțin adevărat că rugăciunea pe care i-o adresați pentru cel ce vă inspiră dragostea este pentru acesta o dovadă de amintire ce nu poate decât să contribuie la alinarea suferințelor sale și să-l consoleze. De îndată ce el mărturisește cea mai mică pocăință, dar numai atunci, este ajutat; dar niciodată nu îi este dat să ignore faptul că un suflet simpatic s-a ocupat de el, și îi este dat alinătorul gând că intermedierea i-a fost utilă. Rezultă în mod necesar de partea sa un sentiment de recunoștință și de afecțiune pentru cel ce i-a dat această probă de atașament sau de compătimire. În consecință, dragostea recomandată de Christos oamenilor nu a făcut decât să sporească între ei; manifestă așadar supunere față de legea dragostei și unirii tuturor făpturilor, lege divină ce trebuie să conducă la unitate, scop și final al Spiritului.”

666. Ne putem ruga Spiritelor?

„Putem să ne rugăm Spiritelor bune, care sunt mesageri ai lui Dumnezeu și executori ai voinței sale, dar puterea le este conformă cu superioritatea lor, și este determinată întotdeauna de stăpânul tuturor lucrurilor, fără a cărui permisiune nimic nu se face. De aceea rugăciunile ce li se adresează nu sunt eficace decât dacă sunt plăcute lui Dumnezeu.”

5. Politeismul

667. De ce politeismul este una din credințele cele mai vechi și mai răspândite, deși este falsă?

„Gândirea despre un Dumnezeu unic nu putea apărea la om decât ca rezultat al dezvoltării propriilor concepții. Incapabil în ignoranța sa de a concepe o existență

imaterială, fără formă determinată, acționând asupra materiei, omul i-a atribuit natură corporală, adică o formă și o figură și, de atunci, tot ceea ce părea să depășească dimensiunile unei inteligente obișnuite era considerat o divinitate. Tot ceea ce nu înțelegea trebuia să fie opera unei puteri supranaturale, și de aici a crede tot atât de bine în forte distincte ale căror efecte le vedea, nu exista decât un pas. Dar în toate timpurile au existat oameni luminați care au înțeles imposibilitatea acestei mulțimi de forțe pentru guvernarea lumii fără o conducere superioară, și care s-au înălțat la gândul unui Dumnezeu unic”.

668. Nu cumva fenomenele spiritiste -fiind prezente în toate timpurile, și fiind cunoscute încă din zorii umanității - au făcut oamenii să creadă în pluralitatea zeităților?

„Fără îndoială, căci oamenii numesc zeu tot ceea ce este supraomenesc, Spiritele fiind pentru ei zei. De aceea când un om se distingea printre ceilalți prin acțiunile sale, geniu său printr-o putere ocultă, neînțeleasă de omul obișnuit, se făcea din el un zeu, și după moarte i se crea un cult”.

Cuvântul zeu avea pentru antici o accepțiune foarte întinsă: nu era deloc ca în zilele noastre o personificare a stăpânului naturii, ci o calificare a generică dată pentru tot ce depășea condiția umană. Or, manifestările spiritiste revelând existența unor entități necorporale acționând ca o forță a naturii, aceste entități au fost denumite zei, așa cum noi le numim spirite. O simplă problemă de cuvinte, cu diferența că în ignoranța lor, întreținută înadins de cei ce aveau interes, le-au ridicat temple și altare impunătoare, în timp ce pentru ei acestea nu sunt decât simple creaturi ca și noi, mai mult sau mai puțin perfecte, despuiate de învelișul lor pământesc. Dacă se studiază cu grijă diferitele însușiri ale divinităților păgâne, vor fi recunoscute fără greșală calitățile Spiritelor noastre de la toate nivelurile scării spiritiste, starea lor fizică în lumile superioare, toate proprietățile perispiritului și rolul jucat de Spirite în lucrurile de pe pământ.

Creștinismul venind să lumineze lumea cu lumina sa divină, nu a putut distruge ceea ce exista dar a redirijat adorația către cel unic. Cât despre spirite, amintirea lor este perpetuată sub diverse nume, conform tradiției popoarelor, iar manifestările lor, ce nu au încetat niciodată, au fost interpretate în mod diferit, și deseori exploatate sub semnul misterului; în timp ce religia le-a văzut ca fenomene miraculoase, incredulii le-au văzut ca simple jonglerii. Astăzi, datorită studiilor mai serioase, spiritismul, degajat de ideile superstițioase ce l-au întunecat timp de secole, ne revelează unul din cele mai mari și mai sublime principii ale naturii.

6. Sacrificiile

669. Utilizarea sacrificiilor umane s-a practicat din cele mai vechi timpuri. Cum a putut omul să creadă că astfel de practici puteau fi plăcute lui Dumnezeu?

„Mai întâi, deoarece nu-l înțelegea pe Dumnezeu ca izvor al bunătății. La popoarele primitive materia domina spiritul; oamenii nu abandonau instinctele brutale, erau în general cruzi, deoarece nu aveau încă dezvoltat simțul moral. Apoi, oamenii primitivi trebuie să fi crezut în mod natural că o creatură însuflețită avea mai mare preț în ochii lui Dumnezeu decât un corp material. Aceasta i-a făcut să sacrifice mai întâi animale, și mai târziu oameni, deoarece conform falsei lor credințe gândeau că prețul sacrificiului era în raport cu importanța victimei. În viața materială, cea pe care o practicați în majoritate, dacă vreți să oferiți un dar cuiva, îl alegeți de o asemenea valoare după cum vreți să-i arătați persoanei mai multă considerație și mai mult atașament. La fel trebuie să fie cu oamenii ignoranți în privința lui Dumnezeu”.

Astfel sacrificiile animalelor le-au precedat pe cele umane?

„Este neîndoielnic.”

După această explicație, sacrificiile umane nu-și aveau originea într-un sentiment

de cruzime?

„Nu, ci în ideea falsă de a fi pe placul lui Dumnezeu. Vedeți-l pe Abraham. Prin urmare, oamenii au abuzat de ea sacrificând pe dușmanii lor, chiar și pe dușmanii lor personali. De altminteri, Dumnezeu nu a cerut niciodată sacrificii, nici cele animale și nici cele omenești; el nu poate fi adorat prin distrugerea inutilă a proprie sale creații”.

670. Sacrificiile umane, îndeplinite cu o intenție pioasă, au putut fi câteodată plăcute lui Dumnezeu?

„Nu, niciodată; căci Dumnezeu judecă intenția. Oamenii fiind ignoranți puteau crede că realizau un act lăudabil sacrificând pe unul din semenii lor; în acest caz, Dumnezeu nu o atribuia decât gândului și nu faptei. Oamenii, îmbunătățindu-se, trebuiau să-și recunoască greșelile și să dezaprobe aceste sacrificii ce contraveneau ideii de Spirite luminate; spun luminate, deoarece Spiritele erau atunci acoperite cu un văl material. Dar prin liberul arbitru, ele puteau să aibă o înțelegere a originii și finalității lor, și multe înțelegeau deja, prin intuiție, răul ce-l făceau, dar asta nu înseamnă că săvârșeau mai puțin rău pentru a-și satisface propriile porniri”.

671. Ce trebuie să gândim despre războaiele numite sacre? Sentimentul ce împinge popoarele fanatice la exterminarea totală a celor ce nu împărtășesc aceeași credință, pentru a se face plăcute lui Dumnezeu, ar părea să aibă aceeași origine ca și cel ce le incita odinioară la sacrificarea semenilor lor.

„Popoarele și indivizii sunt îndemnați de spiritele rele și, ajungând la război cu semenii lor, acționează împotriva voinței lui Dumnezeu, care spune că trebuie să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși. Toate religiile, sau mai degrabă toate popoarele, adorând un același Dumnezeu, indiferent de numele ce-l poartă, duc războaie de exterminare deoarece religia lor este diferită sau n-a atins nivelul credinței popoarelor luminate. Popoarele sunt scuizabile că nu cred cuvântul celui ce a fost animat de Spiritul Domnului și trimis de el însuși, mai ales dacă nu l-au văzut și nu au fost martorii faptelor sale; și cum vreți să creadă în acest cuvânt de pace, când voi mergeți și le puneți armele în mâini? Ele trebuie mai întâi să se lumineze și de aceea este bine să le facem cunoscută învățătura lui Dumnezeu prin convingere și blândete, nicidecum prin forță și sânge. De ce ați vrea ca străinii să vă creadă pe cuvânt, când actele voastre dezminț doctrinele pe care o predicați?”

672. Ofranda de fructe, făcută lui Dumnezeu, are merit mai mare în ochii lui Dumnezeu decât sacrificiile umane?

„V-am răspuns deja, spunându-vă că Dumnezeu judecă intenția omului iar fapta are mică importanță pentru el. În mod evident, este mai plăcut lui Dumnezeu de a vedea oferindu-i-se fructe decât sângele victimei. Așa după cum v-am spus și v-o repetăm neîncetat, rugăciunea spusă din adâncul inimii este de o mie de ori mai plăcută lui Dumnezeu decât toate ofrandele pe care i le puteți aduce. Repet că intenția este totul iar fapta nu este nimic”.

673. Nu ar fi mai plăcute lui Dumnezeu aceste ofrande dacă le-am oferi celor săraci, care nu au strictul necesar? În acest caz, sacrificiul animalelor, însoțit de un scop util, nu ar fi mai meritoriu, decât dacă ar fi abuziv, atunci când nu servește la nimic, sau nu ar profita de el decât oamenii cărora nu le lipsește nimic? Nu ar fi mult mai pios să oferim săracilor bunurile dăruite nouă de Dumnezeu pe pământ?

„Dumnezeu binecuvântează întotdeauna pe cei care fac binele, iar a ajuta pe cei săraci și pe cei îndurerăți este cel mai bun mijloc de a-l cinsti. Nu spun prin aceasta că Dumnezeu dezaprobă ceremoniile pe care le faceți pentru rugăciune, dar sunt mulți bani

ce ar putea fi folosiți mult mai util. Dumnezeu iubește simplitatea în toate. Omul care se atașează de suprafață și nu de inimă este un spirit cu vederi înguste; judecați dacă Dumnezeu trebuie să se lege de formă sau mai mult de fond”.

CAPITOLUL III

Legea muncii

1. Necesitatea muncii. 2. Limita lucrului. Repausul.

1. Necesitatea muncii

674. Este necesitatea muncii o lege a naturii?

„Munca este o lege a naturii, căci ea este o necesitate; mai mult, civilizația obligă omul la muncă, deoarece prin ea își sporește nevoile și plăcerile sale”.

675. Prin muncă trebuie înțeles numai ocupațiile materiale?

„Nu. Spiritul muncește asemenea corpului. Orice ocupație utilă este o muncă”.

676. De ce este impusă munca omului?

„Este o consecință a naturii sale corporale. Este o ispășire și în același timp un mijloc de a-și perfecționa inteligența. Fără muncă omul ar fi rămas într-o stare de inteligență infantilă, pentru că el își datorează hrana, securitatea și bunăstarea doar muncii și activității sale. Celui ce are corpul slab, Dumnezeu i-a dat inteligența pentru a suplini; dar întotdeauna există o muncă”.

677. De ce natura prevede ea însăși necesitățile tuturor animalelor?

„Totul lucrează în natură; animalele muncesc ca și oamenii, dar munca lor, ca și inteligența lor, este limitată la grija propriei conservări. Iată de ce, la ele, munca nu aduce progresul, în timp ce la om ea are un dublu scop: conservarea trupului și dezvoltarea gândirii ce este tot o necesitate, și care îl înalță pe om.

Când spun că lucrul animalelor este limitat la grija conservării lor, înțeleg scopul pe care și-l propun lucrând. Dar îngrijindu-se fără știrea lor doar de asigurarea propriilor necesități materiale, nu înseamnă că ele concură mai puțin la scopul final al naturii, deși nu întotdeauna rezultatul este evident”.

678. În lumi mai perfecționate, omul este supus acelorași necesități de a munci?

„Natura muncii este relativă după natura necesităților; mai puține necesități materiale, mai puțină muncă materială. Dar să nu crezi că astfel omul rămâne inactiv și inutil, căci lipsa de ocupație ar fi un supliciu în loc să fie o binefacere”.

679. Omul care posedă suficiente bunuri pentru a-și asigura existența este absolvit de legea muncii?

„De lucrul material, poate, dar nu de obligația de a se face util după mijloacele sale, de a perfecționa inteligența sa sau pe cea a altora, ceea ce este tot o muncă. Dacă omul, căruia Dumnezeu i-a dat suficiente bunuri pentru a-și asigura existența, nu este constrâns să se hrănească cu sudoarea frunții, obligația de a fi util semenilor săi este cu atât de mare cu cât îndeostularea materială îi dă mai mult timp liber pentru a face binele”.

680. Nu există oameni aflați în imposibilitate de a lucra și a căror existență este inutilă?

„Dumnezeu este drept; el nu condamnă decât pe cel a cărui existență este în mod voit inutilă; căci aceștia depind de munca altora. El vrea ca fiecare să se facă util după posibilitățile sale”.

681. Oare legea naturii impune copiilor obligația de a munci pentru părinții lor?

„În mod cert, așa cum părinții trebuie să muncească pentru copii; de aceea Dumnezeu a făcut din dragostea filială și din dragostea părintească un sentiment al naturii astfel că, prin această afecțiune reciprocă, membrii unei aceleiași familii simt că trebuie să se ajute reciproc - adică un lucru adesea necunoscut în societatea noastră actuală”.

2. Limita lucrului. Repausul

682. Repausul fiind necesar după muncă, nu este și el tot o „lege a naturii”?

„Fără îndoială, repausul servește la refacerea puterilor corpului, și este tot atât de necesar pentru a lăsa un plus de libertate inteligenței spre a se ridica deasupra materiei”.

683. Care este limita lucrului?

„Limita lucrului depinde de limita puterilor; în rest, Dumnezeu lasă omul liber”.

684. Ce gândiți despre cei care abuzează de autoritatea lor pentru a impune inferiorilor o muncă în exces?

„Este una din faptele cele mai rele; orice om având puterea de a comanda e răspunzător de munca în exces impusă inferiorilor săi, căci el încalcă legea lui Dumnezeu”.

685. Are omul odată ajuns la bătrânețe, dreptul la repaus?

„Da, obligația este conformă puterilor sale”.

Dar ce resurse are bătrânul care, deși neputincios, este totuși nevoit să muncească pentru a trăi?

„Sprijinul acordat celui slab. În lipsa familiei, societatea trebuie să-i țină locul - este legea carității”.

Nu este suficient să spui omului că trebuie să muncească, mai trebuie ca cel ce-și leagă existența de muncă să găsească loc de muncă, ceea ce nu se petrece întotdeauna. Când se generalizează șomajul, aceasta ia proporțiile unui flagel precum foametea. Știința economică îi caută remediul în echilibrul dintre producție și consum, dar acest echilibru, presupunând că este posibil, va avea întotdeauna intermitente, și în aceste intervale muncitorul trebuie totuși să trăiască.

Există un element care nu a fost suficient pus în balanță, și fără de care știința economică nu este decât o teorie: educația. Nu educația intelectuală, ci educația morală; și nu educația morală prin cărți, ci aceea care constă în arta de a forma caractere, cea care dă obișnuințe; căci educația este ansamblul obișnuințelor acumulate.

Dacă ne gândim la masa indivizilor absorbiți în fiecare zi în torentul populației, fără principii, fără opreliști, abandonându-se propriilor instincte, ar trebui să ne mai mirăm de consecințele dezastruoase ce ar rezulta de aici? Când această „artă” va fi cunoscută, înțeleasă și aplicată, omul va aduce pe lume obișnuința ordinii și a prevederii pentru el însuși și ai săi, obișnuința respectului pentru ceea ce este de cinstit, obișnuințe care îi vor permite să treacă mai ușor peste inevitabilele zile grele. Dezordinea și lipsa de prevedere sunt două plăgi pe care numai o educația bine stabilită le poate vindeca; aici e punctul de plecare, adevărul element al bunăstării, garanția siguranței tuturor.

CAPITOLUL IV

Legea perpetuării

1. Populația globului. 2. Succesiunea și perfecționarea neamurilor. 3. Obstacole în calea perfecționării. 4. Căsătoria și celibatul. 5. Poligamia.

1. Populația globului

686. *Este perpetuarea entităților vii o lege a naturii?*

„Evident; fără perpetuare, lumea corporală ar pieri”.

687. *Dacă popularea globului urmează o progresie neîncetată, așa cum vedem, oare va veni o vreme când pământul va fi suprapopulat?*

„Nu; Dumnezeu a prevăzut aceasta și menține întotdeauna echilibrul; el nu face nimic fără rost. Omul care nu vede decât un colț din tabloul naturii nu poate judeca armonia ansamblului”.

2. Succesiunea și perfecționarea neamurilor

688. *Există în acest moment neamuri omenști în evidentă scădere; oare va veni un moment când vor dispărea de pe suprafața pământului?*

„Este adevărat, dar altele le-au luat locul, așa cum altele vă vor lua locul într-o zi”.

689. *Oamenii actuali sunt o nouă creație, sau descendenții perfecționați ai ființelor primitive?*

„Sunt aceleași Spirite care au revenit să se perfecționeze în noile corpuri, dar care sunt încă departe de perfecțiune. Astfel neamul omenesc actual care, prin dezvoltarea sa, tinde să se răspândească peste întreg pământul și să înlocuiască neamurile care se sting, va avea perioadele sale de descreștere și de dispariție. Alte neamuri mai perfecționate descinzând din neamul actual îl va înlocui, așa cum oamenii civilizați de astăzi descind din ființele brute și sălbatice ale timpurilor primitive”.

690. *Din punct de vedere strict fizic, trupurile neamului omenesc actual sunt o creație specială, sau își au obârșia în corpurile primitive pe calea reproducerii?*

„Originea neamului se pierde în noaptea timpurilor, dar cum toate aparțin mării familii omenști, oricare ar fi tulpina primitivă a fiecăruia, ele au putut să se amestece și să producă tipuri noi”.

691. *Care este din punct de vedere fizic, caracterul distinctiv și dominant al neamurilor primitive?*

„Dezvoltarea forței brutale în detrimentul forței intelectuale; acum, din contră omul face mai mult prin inteligență decât prin forța corpului, și totuși face de o sută de ori mai mult, deoarece știe să profite de forțele naturii, lucru pe care animalele nu-l fac”.

692. *Perfecționarea raselor animale și a soiurilor vegetale prin știință este contra legii naturii? Ar fi mai conform cu această lege să lași lucrurile să-și urmeze cursul normal?*

„Trebuie făcut totul pentru a atinge perfecțiunea, și omul este un instrument de care Dumnezeu se servește pentru a-și atinge scopurile. Perfecțiunea fiind țelul către care tinde natura, acest lucru răspunde vederilor sale de a favoriza perfecțiunea.

Dar omul nu este în general mobilizat în eforturile sale pentru îmbunătățirea neamurilor decât printr-un sentiment personal și nu are alt scop decât sporirea

plăcerilor sale; aceasta nu-i diminuează meritul?

„Ce importanță are faptul că meritul său este nul, de vreme ce se realizează progresul? Omul trebuie să-și facă munca meritorie prin intenție. Pe de altă parte, prin muncă omul își exersează și dezvoltă inteligența, și sub acest raport el profită cel mai mult”.

3. Obstacole în calea perfecționării

693. Legile și obiceiurile omenești care au ca scop sau efect punerea de obstacole în calea perpetuării sunt contrare legii naturii?

„Tot ceea ce împiedică natura în mersul său este împotriva legii generale”.

Totuși, există specii de ființe, animale și plante, a căror reproducere la nesfârșit ar fi dăunătoare altor specii și cărora omul însuși le-ar fi curând victimă; comite el un act reprobabil oprind această reproducere?

„Dumnezeu a dat omului putere asupra tuturor viețuitoarelor pe care el trebuie să o folosească în bine, dar să nu abuzeze de ea. El poate regla reproducerea după nevoie; nu trebuie să o împiedice fără necesitate. Acțiunea inteligentă a omului este o contrapondere stabilită de Dumnezeu pentru a readuce echilibrul întru forțele naturii, și acest lucru îl distinge de animale, deoarece o face în cunoștință de cauză. Dar și animalele concură la acest echilibru, deoarece prin instinctul de distrugere cu care au fost înzestrate fac astfel încât, pentru conservarea propriei specii, să oprească dezvoltarea excesivă și foarte periculoasă a speciilor animale și vegetale cu care se hrănesc”.

694. Ce gândiți despre deprinderile care au drept efect stoparea reproducerii firești, urmărind doar satisfacerea senzualității?

„Acest lucru probează preponderența corpului asupra sufletului, și cât de mult omul este legat de materie”.

4. Căsătoria și celibatul

695. Căsătoria, adică unirea permanentă a două ființe, este contrară legii naturii?

„Este un progres în mersul umanității”.

696. Care ar fi efectul abolirii căsătoriei în societatea omenească?

„Reîntoarcerea la viața animalelor”.

Unirea liberă și fortuită a sexelor este o stare a naturii. Căsătoria este unul dintre primele acte de progres în societățile omenești, deoarece ea stabilește solidaritatea fraternă și se regăsește la toate popoarele, deși în condiții diferite. Abolirea căsătoriei ar fi deci o reîntoarcere la perioada copilăriei umanității, și ar plasa omul mai jos decât anumite animale ce dau exemplul unor uniri constante.

697. Indisolubilitatea absolută a căsătoriei există în legea naturii sau numai în legea omenească?

„Este o lege omenească foarte contrară legii naturii. Dar oamenii își pot schimba legile: cele ale naturii sunt imuabile.

698. Este celibatul voluntar o stare de perfecțiune meritorie în ochii lui Dumnezeu?

„Nu, iar cei care trăiesc astfel din egoism nu îi sunt pe plac lui Dumnezeu și înșală toată lumea”.

699. Celibatul nu reprezintă din partea unor oameni un sacrificiu în scopul dedicării în întregime în serviciul umanității?

„Este total diferit; am spus - din egoism. Orice sacrificiu personal este meritoriu

numai atunci când se face pentru bine; cu cât sacrificiul este mai mare, cu atât meritul este mai mare”.

Dumnezeu nu se poate contrazice, și nici găsi rău ceea ce a făcut; prin urmare, el nu poate vedea un merit în încălcarea legii sale. Dar dacă celibatul nu este o stare meritorie, nu același lucru se poate spune atunci când constituie, prin renunțarea la bucuriile de familie, un sacrificiu îndeplinit în profitul umanității. Orice sacrificiu personal făcut în vederea binelui, și fără urme de egoism, ridică omul deasupra condiției sale materiale.

5. Poligamia

700. Este egalitatea numerică existentă cu aproximație între sexe un indiciu al proporției conform căreia acestea trebuie să se unească?

„Da, căci totul are un scop în natură”.

701. Care dintre cele două, poligamia sau monogamia, este mai conformă legii naturii?

„Poligamia este o lege omenească a cărei abolire marchează un progres social. Căsătoria, conform vederilor lui Dumnezeu, trebuie să fie bazată pe dragostea ființelor care se unesc, în poligamie nu există dragoste reală: nu există decât senzualitate”.

Dacă poligamia era conformă legii naturii, ea ar fi trebuit să fie universală; ceea ce ar fi practic imposibil, văzând egalitatea numerică a sexelor. Poligamia trebuie să fie considerată un obicei, sau o legiuire specifică apropiată de anumite moravuri, și pe care perfecționarea socială o face încetul cu încetul să dispară.

CAPITOLUL V

Legea conservării

1. Instinctul de conservare - 2. Mijloacele de conservare. 3. Bucuria bucuriilor pământești - 4. Necesarul și surplusul. 5. Privațiunile voluntare. Mortificările

1. Instinctul de conservare

702. Este instinctul de conservare o lege a naturii?

„Fără îndoială, el este dat tuturor entităților vii oricare ar fi nivelul lor de inteligență; la unele, el este pur mecanic, la altele este rațional”.

703. În ce scop a dat Dumnezeu tuturor făpturilor instinctul de conservare?

„Deoarece toate trebuie să concure la vrerea Providenței; de aceea Dumnezeu le-a dat nevoia de a trăi. Și apoi, viața este necesară perfecționării ființelor; ele o simt instinctiv, fără să-și dea seama de acest lucru”.

2. Mijloace de conservare

704. Dând nevoia omului de a trăi, Dumnezeu i-a dat întotdeauna mijloacele necesare?

„Da, și dacă omul nu le găsește, este pentru că nu le înțelege. Dumnezeu nu a putut da omului nevoia de a trăi fără a-i da și mijloacele, și de aceea a făcut ca pământul să producă și să furnizeze necesarul pentru toți locuitorii săi; căci doar necesarul este folositor, prisosul niciodată”.

705. De ce pământul nu produce întotdeauna suficient pentru a asigura necesarul omului?

„Deoarece omul, ingratur, îl neglijează. Pământul este totuși o mamă desăvârșită. Adesea omul acuză natura pentru ceea ce este de fapt rezultatul nepriceperii sau neprevăderii sale. Pământul produce întotdeauna necesarul dacă omul ar ști să se mulțumească cu acesta. Dar dacă nu-i suficient pentru nevoile sale, aceasta este pentru că omul folosește ca prisos ceea ar putea fi dat ca necesar. Vezi arabul în deșert: acesta știe întotdeauna cum să trăiască, deoarece nu-și creează nevoi artificiale. Dar când jumătate din producție este risipită pentru satisfacerea fanteziilor, omul ar trebuie să se mire că a doua zi nu mai găsește nimic, și are dreptate să se plângă că este lipsit de cele necesare când vin timpuri grele. Într-adevăr, nu natura este neprevăzătoare, omul este cel ce nu știe să se gospodărească”.

706. Prin bucuriile pământului trebuie să se înțeleagă numai produsele solului?

„Solul este sursa primară de unde ne curg toate celelalte resurse, căci, în definitiv, aceste resurse nu sunt decât o transformare a produselor solului; de aceea trebuie înțeles prin bunuri ale pământului tot ceea ce poate fi de folos omului aici-jos”.

707. Mijloacele de existență lipsesc anumitor persoane, chiar în mijlocul abundenței care-i înconjoară; cui se datorează aceasta?

„Egoismului oamenilor, care nu fac întotdeauna ceea ce trebuie; apoi, și cel mai adesea, lor înșile. Căutați și veți găsi; aceste cuvinte nu vor de loc să spună că este suficient să privești pământul pentru a găsi ceea ce dorești, ci trebuie să cauți cu ardoare și perseverență și nu cu moliciune, fără a te lăsa descurajat de obstacolele care, poate adesea, nu sunt decât mijloacele de a vă pune la încercare statornicia, răbdarea și fermitatea”.

Dacă civilizația multiplică necesitățile, ea multiplică de asemenea și sursele de muncă și mijloacele de trai; dar trebuie să spunem că sub acest raport omului îi mai rămân multe de făcut; când civilizația își va realiza opera, nimeni nu ar mai trebui să spună că-i lipsește necesarul, decât dacă nu este din vina sa. Nefericirea pentru mulți decurge din aceea că ei se angajează pe un drum ce nu este trasat de natură - atunci capacitatea de a reuși îi duce la insucces. Este loc sub soare pentru toți, cu condiția ca fiecare să ia doar ce-i al său, și nu al altora. Natura nu va fi responsabilă de viciile de organizare socială ci de urmările ambiției și ale amorului propriu.

Ar trebui să fii orb să nu recunoști progresul realizat sub acest raport de popoarele mai avansate. Grație eforturilor laudabile făcute deopotrivă de filantropi și de știința pentru îmbunătățirea stării materiale ale oamenilor în ciuda creșterii neconținute a populației, insuficiența producției este atenuată în mare parte, iar anii cu calamitățile cele mai mari nu sunt nimic în comparație cu cei de odinioară. Igiena publică, această latură esențială a puterii și sănătății necunoscută de înaintași, constituie obiectul unei preocupări înaintate. Nenorocirea și suferința nu își mai găsesc loc de refugiu acolo unde știința contribuie la sporirea binefacerilor, înseamnă oare că s-a atins perfecțiunea? Cu siguranță, nu; dar ceea ce s-a făcut dă măsura a ceea ce se poate realiza cu perseverență, dacă omul este suficient de înțelept pentru a-și căuta fericirea în lucruri pozitive și serioase, și nu în utopii care-l trag înapoi în loc să-l facă să avanseze.

708. Există situații sau mijloace de existență care nu depind de loc de voința omului, și când lipsa strictului necesar este o consecință a forței lucrurilor?

„Atunci este o încercare adesea crudă pe care omul trebuie s-o suporte, și la care știa că va fi supus; meritul său constă în supunerea față de voința lui Dumnezeu, dacă inteligența nu-i furnizează nici un mijloc de a ieși din necazuri. Dacă moartea trebuie să-l ajungă, el trebuie să o primească fără murmur, socotind că a sosit ceasul adevăratei eliberării și că disperarea ultimului moment îl poate face să piardă fructul resemnării sale.

709. *Cei care, în anumite situații critice au fost nevoiți să-și sacrifice semenii pentru a supraviețui au comis o crimă; fiind o crimă, este ea atenuată de necesitatea de a trăi dată lor de instinctul de conservare?*

„Tocmai am spus că este mai meritoriu să suporti toate încercările vieții cu abnegație și curaj. A-ți sacrifica semenii este omucidere și crimă de lezare a nașterii, vină ce trebuie pedepsită îndoit”.

710. *În lumile superioare, unde organizarea este mai avansată, au ființele nevoie de hrană?*

„Da, însă hrana este în raport cu natura lor. Această hrană nu ar fi tot atât de substanțială pentru voi, după cum acele ființe nu s-ar putea hrăni cu ce consumați voi”.

3. Bucuria bunurilor pământești

711. *Este folosirea bunurilor pământului un drept al tuturor oamenilor?*

„Acest drept este consecința necesității de a trăi. Dumnezeu nu putea impune o datorie fără a da mijloacele de îndeplinire”.

712. *În ce scop a dat Dumnezeu atracție pentru bucuriile legate de bunurile pământești?*

„Pentru a suscita omul în îndeplinirea misiunii sale, și totodată pentru a-l încerca prin tentații”.

În ce scop această tentație?

„Dezvoltarea rațiunii ce trebuie să prevină excesul”.

Dacă omul nu ar fi fost stârnit la uzul bucuriilor pământești decât în vederea utilului, indiferența sa ar fi putut compromite armonia universului: de aceea Dumnezeu i-a dat atracția plăcerii ce-l solicită la împlinirea vederilor Providenței. În plus, prin această atracție Dumnezeu a dorit să-l încerce prin tentația ce-l împinge spre abuzul de care rațiunea trebuie să-l păzească.

713. *Au bucuriile limite date de natură?*

„Da, pentru a vă indica limita necesarului; dar prin excesele voastre ajungeți la sațietate și vă pedepsiți singuri”.

714. *Ce gândiți despre omul care caută în excesele de tot felul un rafinament al bucuriilor?*

„Biată creatură vrednică de plâns și nicidecum de invidiat, căci este foarte aproape de moarte”.

De moartea fizică, sau de cea morală?

„Și de una și de cealaltă”.

Omul care caută în excese de tot felul un rafinament pentru bucuriile sale este sub nivelul animalului, căci animalul știe să se oprească după satisfacerea necesității. El abdică de la rațiunea pe care Dumnezeu i-a dat-o drept ghid, și cu cât excesele sale sunt mai mari, cu atât natura animalică domină natura sa spirituală. Bolile, chiar moartea, care sunt consecințe ale abuzului, sunt deopotrivă pedepse pentru încălcarea legii lui Dumnezeu.

4. Necesarul și surplusul

715. *Cum poate cunoaște omul limita necesarului?*

„Înțeleptul o știe prin intuiție; alții, datorită experienței dobândite pe propria piele”.

716. *Oare natura nu a trasat limita necesităților noastre prin însăși structura noastră?*

„Da, dar omul este insașiabil. Natura a trasat limita necesităților omului prin structura lui, dar viciile au alterat constituția sa și i-au creat necesități noi ce nu sunt necesități adevărate”.

717. Ce gândiți despre cei ce acaparează bunuri pentru a avea surplus în defavoarea celor lipsiți de strictul necesar?

„Ei au uitat legea lui Dumnezeu și vor trebui să dea seama pentru privațiunile pe care le-au provocat”.

Limita necesarului și prisosului nu are nimic absolut. Civilizația a creat necesități ce nu existau în starea primitivă, iar Spiritele care au dictat aceste precepte nu pretind că omul civilizat trebuie să trăiască precum sălbaticul. Totul este relativ, este rațiunea ce face parte din fiecare lucru.

Civilizația dezvoltă simțul moral și în același timp sentimentul carității care îndeamnă oamenii la un sprijin mutual. Cei care trăiesc pe seama privațiunilor altora exploatează binefacerile civilizației în profitul propriu; ei nu au de la civilizație decât spoiala, așa cum există oameni ce nu au de la religie decât masca.

5. Privațiunile voluntare. Mortificările

718. Legea conservării obligă oare la satisfacerea necesităților corpului?

„Da, fără putere și sănătate munca este imposibilă”.

719. Este omul de condamnat pentru că urmărește bunăstarea?

„Bunăstarea este o dorință naturală; Dumnezeu nu interzice decât abuzul, acesta fiind contrar conservării. Căutarea bunăstării nu este așadar o crimă dacă bunăstarea nu este obținută pe spinarea altora, și nu vă împuținează forțele morale și fizice”.

720. Privațiunile voluntare, în vederea unei ispășiri de asemenea voluntare, au vreun merit în ochii lui Dumnezeu ?

„Faceți bine altora și veți fi mai merituoși”.

Există privațiuni voluntare meritorii?

„Da, privarea de lucrurile inutile, deoarece detașează omul de materie și sporește sufletul. Meritoriu este de a rezista tentației ce împinge spre excese sau plăcerea lucrurilor inutile; de a vă limita strict la cele necesare pentru a da și celor ce nu au. Dacă privațiunea nu este decât un simulacru, atunci e o batjocură.

721. Viața de mortificare ascetică a fost practică încă din antichitate și la diferite popoare; este meritorie dintr-un oarecare punct de vedere?

„Întrebați-vă cui servește și veți avea răspunsul. Dacă ea nu servește decât celui care o practică și îl împiedică să facă bine, atunci este egoism, oricare ar fi pretextul care-o înfrumusețează. A te priva și a munci pentru alții - aceasta este adevărata mortificare potrivit milei creștine”.

722. Abținerea de la anumite alimente prescrisă la diferite popoare este întemeiată?

„Tot ceea ce servește omului pentru a se hrăni fără a-i prejudicia sănătatea este permis, dar legislatorii au putut interzice anumite alimente într-un scop util și, pentru a da mai mult credit legilor lor, le-au prezentat ca venind de la Dumnezeu”.

723. Hrana de natură animală este, pentru om, contrară legilor naturii?

„Conform constituției voastre fizice, carnea hrănește carnea, altfel omul se prăpădește. Legea conservării îl obligă pe om să-și întrețină forțele și sănătatea pentru legea muncii. Prin urmare, el trebuie să se hrănească potrivit structurii sale”.

724. Abstenența de la hrana animală sau de alt fel ca ispășire, este meritorie?

„Da, dacă privațiunea este în folosul altora; dar Dumnezeu nu poate vedea o mortificare dacă nu există privațiune serioasă și utilă; de aceea spunem că cei care se privează doar în aparență sunt ipocriți”.

725. Ce gândiți despre mutilările operate pe corpurile oamenilor sau ale animalelor?

„La ce bun o astfel de problemă? Întrebați-vă încă o dată dacă un lucru este util. Ceea ce este inutil nu poate fi plăcut lui Dumnezeu, și ceea ce este vătămător îi este întotdeauna neplăcut; căci știți bine, Dumnezeu nu este sensibil decât la sentimentele ce înalță sufletul spre el; numai aplicând legea sa și nu încălcând-o vă veți putea elibera de coaja pământească”.

726. Dacă suferințele din această lume ne înalță prin felul în care sunt suportate, același lucru se întâmplă cu cele impuse în mod voluntar?

„Singurele suferințe care înalță sunt cele naturale, căci ele vin de la Dumnezeu; suferințele voluntare nu servesc la nimic dacă nu fac ceva pentru binele celorlalți. Crezi oare că cei ce își scurtează viața prin asprime supraomenească - așa cum fac bonzii, fahirii și unii fanatici din multe secte - avansează pe drumul lor? Mai degrabă ar trebui să lucreze pentru binele semenilor lor. Dacă l-ar întreba pe nevoiaș; dacă l-ar consola pe cel ce plânge; dacă ar munci pentru cel infirm; dacă ar îndura privațiuni pentru ușurarea celor nefericiți, atunci viața lor ar fi utilă și plăcută lui Dumnezeu. Dacă, în suferințele voluntare pe care le îndură, nu se are în vedere doar binele, atunci este egoism; dacă se suferă pentru ceilalți, este caritate; acestea sunt învățăturile lui Christos”.

727. Dacă nu trebuie create suferințe voluntare care n-au nici o utilitate pentru aproapele nostru, trebuie oare să căutăm a ne apăra de cele previzibile sau care ne amenință?

„Instinctul de conservare a fost dat tuturor făpturilor tocmai pentru a preveni pericolele și suferințele. Biciuiți-vă spiritul și nicidecum trupul, umiliți-vă trufia, înăbușiți-vă orgoliul asemănător unui șarpe ce vă mușcă mâna, și veți face mai mult pentru îmbunătățirea voastră decât prin asprimi ce nu țin de acest secol”.

CAPITOLUL VI

Legea distrugerii

1. Distrugerea necesară și distrugerea abuzivă.
2. Calamități distrugătoare.
3. Războaiele.
4. Crima.
5. Cruzimea.
6. Duelul.
7. Pedeapsa cu moartea.

1. Distrugerea necesară și distrugerea abuzivă

728. Este distrugerea o lege a naturii?

„Trebuie ca totul să se distrugă pentru a se naște din nou și a regenera; căci ceea ce voi numiți distrugere nu este decât o transformare ce are drept scop reînnoirea și îmbunătățirea entităților vii”.

Instinctul de distrugere a fost astfel dat entităților vii din considerente providențiale?

„Creațiile lui Dumnezeu sunt instrumente de care acesta se servește pentru a-și atinge scopurile. Pentru a se hrăni, făpturile vii se nimicesc între ele, și aceasta în dublu scop:

de a menține echilibrul în reproducere, ce ar putea deveni excesivă, și de a utiliza rămășițele învelișului exterior drept hrană. Dar întotdeauna ceea ce se distruge este acest înveliș exterior, și el nu este decât un accesoriu și nicidecum partea esențială; cel indestructibil este principiul inteligent care suferă diferite metamorfoze în evoluția sa.

729. Dacă distrugerea este necesară pentru regenerarea ființelor, de ce natura le oferă mijloace de apărare și conservare?

„Deoarece distrugerea nu vine decât la timpul necesar. Orice distrugere anticipată împiedică dezvoltarea principiului inteligent; de aceea Dumnezeu a dat fiecărei ființe nevoia de a trăi și a se reproduce”.

730. Deoarece moartea trebuie să ne conducă la o viață mai bună, să ne elibereze de relele de aici, ar trebui mai mult să o dorim decât să ne temem de ea. De ce atunci omul are față de ea o oroare instinctivă care-l face să se înfricoșeze?

„Am mai spus, omul trebuie să caute să-și prelungească viața pentru a-și îndeplini sarcina; de aceea Dumnezeu i-a dat instinctul de conservare, și acest instinct îl susține în încercările sale - fără el omul s-ar lăsa foarte adesea descurajat. Vocea tainică care îl face să respingă moartea îi spune că mai poate face ceva pentru progresul său. Când îl amenință un pericol, acesta reprezintă un avertisment de a folosi răgazul acordat de Dumnezeu; dar ingraturul o pune pe seama stelei sale norocoase decât pe seama creatorului său”.

731. Pentru ce, alături de mijloacele de conservare, natura a așezat deopotrivă agenții distrugerii?

„Remediul alături de rău; am mai spus-o, pentru a menține echilibrul și a servi drept contrapondere”.

732. Nevoia de distrugere este aceeași în toate lumile?

„Este proporțională cu starea mai mult sau mai puțin materială, dar încetează la o stare fizică și morală mai epurată. În lumile ceva mai avansate decât a voastră, condițiile de existență sunt complet diferite”.

733. Necesitatea distrugerii va exista întotdeauna la ființele pământene?

„Nevoia de distrugere se diminuează la om pe măsură ce spiritul predomină asupra materiei, de aceea vedeți oroarea distrugerii urmată de dezvoltarea intelectuală și morală”.

734. În starea sa actuală, are omul dreptul nelimitat de a distruge animalele?

„Acest drept este limitat de necesitatea asigurării hranei și securității sale; abuzul nu a fost niciodată un drept”.

735. Ce gândiți despre distrugerea ce depășește limitele nevoilor și ale securității; vânătoarea de exemplu, când nu are ca scop decât plăcerea de a distruge fără folos ?

„Predominanța a bestialității asupra naturii spirituale. Orice distrugere ce depășește limitele nevoii este o violare a legii lui Dumnezeu. Animalele nu distrug decât pentru nevoile lor; dar omul, care are liberul arbitru, distruge fără necesitate; el va da socoteală de abuzul libertății ce i-a fost acordată, căci el cedează în fața celor mai rele instincte”.

736. Popoarele care împing la exces scrupulul relativ la distrugerea animalelor au un merit deosebit?

„Este un exces al unui sentiment lăudabil prin el însuși, dar care devine abuziv, și al cărui merit este neutralizat prin exagerări ale binelui de alte feluri. Există la ele mai multă teamă superstițioasă decât o adevărată bunătate”.

2. Calamități distrugătoare

737. *În ce scop lovește Dumnezeu omenirea prin tot felul de calamități distrugătoare?*

„Pentru a o face să avanseze mai repede. Nu am spus că distrugerea este necesară regenerării morale a Spiritelor care obțin în fiecare nouă existență un nou grad de perfecțiune? Trebuie văzut sfârșitul pentru a-i aprecia rezultatele. Voi nu le judecați decât din punctul vostru de vedere personal, și le numiți calamități datorită prejudiciului ce vi-l produc; dar aceste tulburări sunt adesea necesare pentru a urgenta o stare de lucruri mai bună, și a realiza în câțiva ani ceea ce ar fi necesitat secole”.

738. *Nu putea Dumnezeu să întrebuițeze pentru îmbunătățirea umanității alte mijloace decât calamitățile distrugătoare?*

„Da, și el le întrebuițează zilnic, de vreme ce dă fiecăruia mijloacele de a progresa prin cunoașterea binelui și a răului. Omul este cel care nu profită; și atunci trebuie pedepsit în orgoliul său și făcut să-și simtă slăbiciunea.

Dar în aceste calamități pierde atât omul de bine cât și cel pervers; oare este drept?

„În timpul vieții, omul raportează totul la corpul său, dar după moarte, el gândește altfel. Așa cum am mai spus, viața corpurilor este nesemnificativă - un secol din lumea voastră este ca un fulger în eternitate. Deci suferințele pe care le îndurați câteva luni sau câteva zile nu înseamnă nimic; este doar o învățătură pentru voi, și care vă servește în viitor.

Spiritele, iată lumea reală, preexistând și supraviețuind tuturor; ele sunt copiii lui Dumnezeu și obiectul întregii sale preocupări; corpurile nu sunt decât deghizări sub care ele apar în lume. În marile calamități care decimează omenirea, este ca și cum o armată aflată în război își vede veșmintele uzate, zdrențuite sau pierdute. Generalul are mai multă grijă de soldații săi decât de hainele lor”.

Dar victimele acestor calamități nu rămân tot victime?

„Dacă se consideră viața prin ceea ce este, și cât este ea de scurtă în raport cu infinitul, i se va da mai puțină importanță. Aceste victime vor găsi într-o altă existență o largă compensație pentru suferințele lor dacă știu să le suporte fără murmur”.

Că moartea sosește printr-o calamitate sau printr-o cauză obișnuită, nu înseamnă o deosebire atunci când ti-a bătut ceasul: singura diferență este că într-o calamitate numărul morților e mai mare. Dacă am putea să ne ridicăm gândirea astfel încât să dominăm umanitatea și să îmbrățișăm totul, aceste calamități atât de teribile nu ne vor mai apărea decât niște furtuni trecătoare în destinul lumii.

739. *Calamitățile distrugătoare au o utilitate din punct de vedere fizic, în ciuda tuturor relelor provocate?*

„Da, ele schimbă câteodată starea unei regiuni; dar binele rezultat de aici nu este resimțit decât de generațiile viitoare”.

740. *Calamitățile nu sunt de asemenea încercări morale pentru om, încercări ce-l pun în contact cu cele mai dure nevoi?*

„Calamitățile sunt încercări ce dau omului ocazia de a-și exersa inteligența, de a-și arăta perseverența și supunerea față de voința lui Dumnezeu, și îl pun să-și dovedească sentimentele de abnegație, de dezinteres de dragoste față de aproapele său, dacă nu este dominat de egoism”.

741. *Oare îi este hărăzit omului să se împotrivească acestor calamități care îl afectează?*

„Da, parțial, dar nu așa cum se înțelege îndeobște. Multe calamități sunt urmarea

neprevăderii sale; pe măsură ce omul acumulează cunoștințe și experiență, el li se poate împotrivi, adică le poate preveni dacă știe să le cerceteze cauzele.

Dar printre relele care fac umanitatea să sufere există și unele generale aflate în hotărârile Providenței, și ale căror repercursiuni le simte fiecare individ, mai mult sau mai puțin. Acestor calamități omul nu le poate opune decât resemnarea în fața voinței lui Dumnezeu; subliniem însă că relele acestea sunt adeseori agravate de nepăsarea omului”.

Printre calamitățile distructive, naturale și independente de om, trebuie puse în primul rând ciuma, foamea, inundațiile, intemperiile fatale recoltelor pământului. Dar oare omul nu a găsit în știință, în lucrările de construcții, în perfecționarea agriculturii, în asolamente și irigații, în studiul condițiilor igienice, mijloacele de a neutraliza sau de a atenua dezastrele? Anumite regiuni odinioară răvășite de calamități teribile nu sunt astăzi apărate? Ce nu ar face, așadar, omul pentru bunăstarea sa materială dacă va ști să profite de toate resursele inteligenței sale, și când la grija pentru conservarea personală va ști să adauge sentimentul unei adevărate compasiuni pentru semenii săi?

3. Războaiele

742. Care este cauza care împinge pe om la război?

„Predominanța naturii animale asupra naturii spirituale și satisfacerea pasiunilor. În starea primitivă popoarele nu cunosc decât dreptul celui mai tare; de aceea pentru ele războiul este o stare normală. Pe măsura ce omul progresează, războiul devine mai puțin frecvent, deoarece i se evită cauzele.”

743. Va dispărea vreodată războiul de pe fața pământului?

„Da, când oamenii vor înțelege dreptatea și vor aplica legea lui Dumnezeu; atunci toate popoarele se vor înfrăți”.

744. Care a fost scopul Providenței când a făcut războiul necesar?

„Libertatea și progresul”.

Dacă războiul trebuie să aibă ca efect libertatea, cum se face că are adesea ca rezultat aservirea?

„Aservirea momentană pentru a grupa popoarele, spre a le face să progreseze mai repede”.

745. Ce gândiți despre cel ce provoacă războiul în propriul profit?

„Acela este cu adevărat vinovat, și îi vor trebui multe existențe pentru a ispăși toate omorurile pe care le-a provocat, căci va răspunde de fiecare om căruia i-a cauzat moartea pentru a-și satisface ambiția”.

4. Crima

746. Este suprimarea unei vieți o crimă în ochii lui Dumnezeu?

„Da, o mare crimă; cel ce întrerupe viața semenului său curmă o viață de ispășire sau de misiune - în aceasta constă răul”.

747. Are omul întotdeauna același grad de vină?

„Am spus-o deja, Dumnezeu este drept; el judecă intenția mai mult decât fapta.”

748. Oare Dumnezeu îl iartă pe omul aflat în legitimă apărare?

„Singură necesitatea îl poate scuza, dar dacă îți poți apăra viața fără a o atinge pe cea a agresorului, atunci nu sta pe gânduri”.

749. Este omul vinovat de omorurile săvârșite în timpul războiului?

„Nu, de vreme ce este constrâns de forță; dar e vinovat de cruzimile comise, și se va

ține cont de omenia sa”.

750. Cine este mai vinovat în ochii lui Dumnezeu - cel care-și omoară părintele sau cel care-și ucid copilul?

„Amândoi sunt la fel de vinovați, căci orice crimă este tot crimă”.

751. De unde provine faptul că la anumite popoare deja avansate din punct de vedere intelectual, uciderea copiilor este în tradiție și chiar consacrată de legislație?

„Dezvoltarea intelectuală nu antrenează necesitatea binelui; Spiritul superior în inteligență poate fi rău, căci poate fi un Spirit care a trăit vreme îndelungată fără a se îmbunătăți”.

5. Cruzimea

752. Sentimentul de cruzime poate fi legat de instinctul de distrugere?

„Este instinct de distrugere în ceea ce are el mai rău, căci dacă distrugerea este câteodată o necesitate, cruzimea nu este niciodată; ea este întotdeauna rezultatul unei naturi rele”.

753. De unde provine faptul că la popoarele primitive cruzimea este caracterul dominant?

„La popoarele primitive, așa cum le numești tu, materia predomină spiritul. Ele se abandonează instinctelor animalice și, cum nu au alte nevoi decât cele trupești, ele nu se gândesc decât la conservarea personală, lucru ca Te le face să fie în general crude. Semințele a căror dezvoltare este imperfectă se află sub dominația Spiritelor imperfecte, până când popoare mai avansate reușesc să distrugă sau să slăbească această influență”.

754. Cruzimea ține oare de absența simțului moral?

„Spun că simțul moral nu este dezvoltat, dar nu spun că este absent, căci acesta există în principiu la toți oamenii. Acest simț moral face mai târziu ca faptele să devină bune și omenoase. El există deci la omul primitiv, dar întocmai cum sursa miresmei se află în germenul florii înainte ca ea să înflorească”.

Toate facultățile există în om în stare rudimentară sau latentă; ele se dezvoltă după cum circumstanțele îi sunt sau nu favorabile. Dezvoltarea excesivă a unora neutralizează dezvoltarea altora. Surescitarea instinctelor materiale sufocă simțul moral, tot așa cum dezvoltarea simțului moral diminuează puțin câte puțin facultățile pur animalice.

755. Cum se face că în sânul civilizației avansate se găsesc câteodată ființe la fel de crude ca fiarele?

„Tot așa cum pe un arbore încărcat cu fructe bune se găsesc și stricăciuni. Aceste ființe sălbatice au civilizația doar ca veșmânt, sunt lupi rătăciți în mijlocul oilor. Spirite de un ordin interior și foarte înapoiate se pot încarna printre oamenii avansați în speranța de a progresa ele însele; dar dacă încercarea este prea grea, natura lor primitivă le doboară”.

756. Societatea oamenilor de bine va fi într-o zi curățată de ființele răufăcătoare?

„Umanitatea progresează și de aceea oamenii dominați de instinctul răului vor dispărea puțin câte puțin dintre oamenii buni, tot așa cum neghina se separă de semințele bune după vânturare, dar pentru a renaște sub un alt înveliș. Și cum vor avea mai multă experiență, vor înțelege mai bine ce e rău și ce e bine. Un exemplu în acest sens îl reprezintă plantele și animalele pentru care omul a găsit știința perfecționară, și la care el dezvoltă noi calități. Ei bine, doar după mai multe generații perfecționarea devine

completă. Aceasta este imaginea diferitelor existențe ale omului.

6. Duelul

757. Duelul poate fi considerat ca o situație de legitimă apărare?

„Nu; e o crimă și un obicei absurd. Într-o civilizație mai avansată și mai morală, omul va înțelege că duelul este tot atât de ridicol ca și luptele privite odinioară ca judecată a lui Dumnezeu.

758. Duelul poate fi considerat ca un omor din partea celui care, cunoscându-și slăbiciunea, este aproape sigur de moarte?

„Este o sinucidere.

Când șansele sunt egale, este duelul un omor sau o sinucidere?

„Și una și alta”.

În toate cazurile, chiar atunci când șansele sunt egale, duelistul este vinovat, mai întâi pentru că atentează cu sânge rece și în mod deliberat la viața semenului său, în al doilea rând deoarece își expune viața în mod inutil și fără folos pentru nimeni.

759. Care este valoarea noțiunii de onoare în materie de duel?

„Nimic altceva decât orgoliu și vanitate: două plăgi ale omenirii”.

Dar nu există cazuri când onoarea este cu adevărat angajată și când refuzul ar fi o lașitate?

„Depinde de moravuri și de obiceiuri; fiecare țară și fiecare secol au moduri diferite de a vedea lucrurile. Când oamenii vor fi mai buni și mai avansați în morală, vor înțelege că adevărata onoare este mai presus de pasiunile pământene, și că nu prin ucidere sau încercarea de a ucide se repară o vină”.

E mai multă măreție și o adevărată onoare în a te recunoaște vinovat dacă ai greșit sau a cere scuze dacă există dreptate; și în toate cazurile trebuie să se disprețuiască insultele care nu ne pot atinge.

7. Pedeapsa cu moartea

760. Pedeapsa cu moartea va dispărea într-o zi din legislația omenească?

„Va dispărea în mod incontestabil, și suprimarea ei va marca un progres al umanității. Când oamenii vor fi mai luminați, pedeapsa cu moartea va fi abolită complet pe pământ, și nu va mai fi necesar ca oamenii să fie judecați de către oameni. Vorbesc despre o vreme încă depărtată pentru voi”.

Progresul social lasă fără îndoială încă multe de dorit, dar am fi nedrepti cu societatea modernă dacă nu am vedea un progres în restricțiile aduse pedepsei cu moartea la popoarele cele mai avansate și în natura crimei lor pentru care se aplică această pedeapsă.

Dacă se compară garanțiile cu care justiția, la popoarele amintite, se străduiește să protejeze acuzatul, omenia de care dă dovadă față de acesta, chiar atunci când este recunoscut vinovat, cu ceea ce se practica în timpurile nu prea îndepărtate, nu se poate să nu recunoaștem calea ascendentă pe care este angajată omenirea.

761. Legea conservării dă omului dreptul de a-și apăra propria viață; oare nu se folosește el de acest drept atunci când suprimă din societate un membru periculos?

„Există și alte mijloace de a te apăra de pericol decât acela de a ucide. De altfel ușa pocăinței trebuie deschisă și nicidecum închisă criminalului”.

762. Dacă pedeapsa cu moartea poate fi prescrisă de societățile moderne, nu a fost ea o necesitate în timpurile mai puțin civilizate?

„Necesitate nu este cuvântul potrivit, căci omul crede întotdeauna că un lucru e

necesar atunci când nu găsește nimic mai bun. Pe măsură ce se luminează, omul înțelege mai bine ce este drept sau nedrept și respinge excesele comise în numele justiției în vremurile de ignoranță”.

763. Restricționarea cazurilor de aplicare a pedepsei cu moartea este un indice de progres pentru civilizație?

„Te poți îndoi? Spiritul tău nu se revoltă citind povestea masacrelor omenești făcute odinioară în numele justiției, și adesea în cinstea Divinității; a torturilor ce făceau să sufere condamnatul pentru a-i smulge, prin exces de suferințe, mărturisirea unei crime pe care adesea nu o comisese? Ei bine! Dacă tu ai fi trăit în acele vremuri, ai fi găsit totul cât se poate de firesc, și poate că tu însuși, judecător fiind, ai fi procedat întocmai. Astfel, ceea ce părea drept într-o epocă pare barbar în altă vreme. Numai legile divine sunt veșnice, legile omenești se schimbă odată cu progresul; ele vor continua să se schimbe până când se vor pune în acord cu legile divine”.

764. Isus a spus: Cine a ucis cu sabia va pieri prin sabie. Oare cuvintele acestea nu înseamnă o consacrare a legii talionului, iar moartea aplicată ucigașului nu este o consecință a unei fapte pe măsură?

„Fiți atenți! Vă înșelați asupra acestor cuvinte ca și asupra multor altele. Pedepsa talionului este dreptatea lui Dumnezeu; el este cel ce o aplică. Voi toți suferiți această pedeapsă în fiecare moment, căci sunteți pedepsiți pentru ceea ce ați comis în această viață sau într-o alta. Cel ce și-a făcut semenii să sufere se va în situația de a îndura el însuși ceea ce a făcut altora; acesta este sensul cuvintelor lui Isus. Nu v-a spus el de asemenea: «Iertați pe dușmanii voștri!»; și nu v-a îndemnat el să-i cereți lui Dumnezeu să vă ierte greșelile ca și cum v-ați ierta voi înșivă; adică în aceeași măsură în care ați ierta voi? Acesta este înțelesul vorbelor lui Isus”.

765. Ce gândiți despre pedeapsa cu moartea aplicată în numele lui Dumnezeu?

„Înseamnă a lua locul lui Dumnezeu în ceea ce privește dreptatea. Cei care acționează astfel arată cât sunt de departe de a-l înțelege pe Dumnezeu, și că au încă multe de ispășit. Pedepsa cu moartea este o crimă când este aplicată în numele lui Dumnezeu, iar cei ce o aplică sunt tot atât de vinovați ca și ucigașii”.

CAPITOLUL VII

Legea societății

1. Necesitatea vieții sociale.
2. Viața de izolare. Legământul tăcerii.
3. Legăturile de familie.

1. Necesitatea vieții sociale

766. Este viața socială o lege a naturii?

„Cu siguranță, Dumnezeu a făcut omul pentru a trăi în societate. Dumnezeu nu a dat în mod inutil omului cuvântul și toate celelalte facultăți necesare vieții sociale”.

767. Este izolarea totală contrară legii naturii?

„Da, căci oamenii caută societatea din instinct și este nevoie ca toți să participe la progres ajutându-se reciproc”.

768. Oare omul, căutând societatea, nu face decât să se supună unui sentiment

personal, sau există în acest sentiment un scop providențial mai general ?

„Omul trebuie să progreseze; singur, el nu o poate face, deoarece nu are toate facultățile necesare, și de aceea îi este necesar contactul permanent cu ceilalți oameni. În izolare, el se abrutizează iar capacitățile îi slăbesc”.

Nici un om nu are facultăți complete; prin reunirea socială ei se completează unii pe ceilalți în asigurarea bunăstării și progresului. De aceea având nevoie unii de alții, sunt făcuți să trăiască în societate și nu în izolare.

2. Viața de izolare. Legământul tăcerii

769. Se consideră ca principiu general că viața socială există în natură; dar cum în natură există toate obiceiurile, de ce viața de izolare absolută este condamnată dacă omul își găsește satisfacția în ea?

„Satisfacție de egoist. Există și cameni care-și găsesc satisfacția în băutură; îi aprobi? Lui Dumnezeu nu-i este pe plac o viață ce nu poate fi folositoare nimănui”.

770. Ce gândiți despre oamenii care trăiesc în izolare absolută pentru a fugi de contactul vătămător cu lumea?

„Dublu egoism”.

Dar dacă această retragere are ca scop o ispășire prin impunerea unor grele privațiuni, atunci ea nu este meritorie?

„A face mai mult bine decât a nu face rău, aceasta este cea mai bună ispășire. Evitând un rău, omul cade în altul, de vreme ce uită legea dragostei și a carității.

771. Ce gândiți despre cei care fug de lume pentru a se consacra iertării păcătoșilor?

„Aceștia se ridică, coborându-se. Ei au dublul merit de a se situa deasupra bucuriilor materiale, și de a face binele prin îndeplinirea legii muncii”.

Dar cei ce caută în retragere liniștea cerută de anumite activități?

„Aceasta nu e deloc retragerea absolută a egoistului; ei nu se izolează de societate, din moment ce muncesc pentru ea”.

772. Ce părere aveți despre legământul tăcerii recomandat de anumite secte încă din cea mai îndepărtată antichitate?

„Întrebați-vă mai degrabă de ce există în natură cuvântul, și pentru ce a fost dat el de Dumnezeu. Dumnezeu condamnă abuzul și ne folosirea facultăților date de el. Totuși, tăcerea este utilă, căci în tăcere te reculegi; spiritul tău devine mai liber și poate atunci să intre în comunicare cu noi, însă legământul tăcerii este o prostie. Fără îndoială, cei ce privesc aceste privațiuni voluntare ca pe niște acte de virtute au o intenție bună; dar ei se înșală deoarece nu înțeleg în totalitate adevăratele legii ale lui Dumnezeu”.

Legământul tăcerii absolute, ca și legământul izolării, privează omul de relațiile sociale ce-i pot furniza ocaziile de a face binele și a îndeplini astfel legea progresului.

3. Legăturile de familie

773. De ce, la animale, părinții și copiii nu se mai recunosc după ce ultimii nu mai au nevoie de îngrijire?

„Animalele trăiesc o viață materială, și nicidecum o viață morală. Tandreea mamei pentru puii săi are ca principiu instinctul de conservare a speciei; când aceste viețuitoare pot să se întrețină singure, misiunea mamei e îndeplinită, natura nemaicerându-i nimic în

plus; de aceea ea își abandonează primii pui ocupându-se de noii veniți”.

774. Sunt persoane care conchid din abandonul puilor de către părinți că, la om, legăturile de familie nu sunt decât rezultatul moravurilor sociale și nu o lege a naturii; ce trebuie să credem ?

„Omul are o altă soartă decât animalele; de ce totuși există mereu tendința de a-l asemana acestora? Există la el și alt lucru în afara nevoilor fizice: necesitatea progresului; legăturile sociale sunt necesare progresului, și legăturile de familie strâng legăturile sociale: de aceea legăturile de familie sunt o lege a naturii. Dumnezeu a dorit ca oamenii să învețe astfel să se iubească ca frații”.

775. Care ar fi, pentru societate, rezultatul slăbirii legăturilor de familie?

„Recrudescența egoismului”.

CAPITOLUL VIII

Legea progresului

1. Starea naturii. 2. Drumul progresului 3. Popoare degenerate. 4. Civilizația. 5. Progresul legislației omenești. 6. Influența spiritismului asupra progresului.

1. Starea naturii

776. Starea naturală și legea naturală reprezintă același lucru?

„Nicidecum; starea naturală este starea primitivă. Civilizația este incompatibilă cu starea naturală, în timp ce legea naturală contribuie la progresul umanității”.

Starea naturală este copilăria umanității și punctul de plecare al dezvoltării sale intelectuale și morale. Omul fiind perfectibil și purtând germenul propriei sale ameliorări, nu este sortit să trăiască perpetuu în starea de copilărie; starea primitivă este tranzitorie, omul ieșind din ea prin progres și civilizație. Legea naturală, dimpotrivă, guvernează întreaga omenire și ființele omenești se ameliorează pe măsură ce înțeleg mai bine această lege.

777. În starea primitivă, omul având mai puține nevoi, nu se confruntă cu frământările ce apar într-o stare mai avansată; ce gândiți despre opinia celor care privesc starea primitivă drept cea mai mare fericire de pe pământ?

„Ce vrei! Este fericirea primitivului; există oameni care nu înțeleg nimic altceva, înseamnă a fi fericit în maniera animalelor. La fel, copiii sunt mai fericiți decât oamenii realizați”.

778. Omul se mai poate întoarce la natura primitivă?

„Nu, omul trebuie să progreseze fără încetare și nu se poate întoarce în starea de copilărie. Dacă progresează este pentru că așa vrea Dumnezeu; a gândi că se poate întoarce la condiția sa primitivă înseamnă a nega legea progresului”.

2. Drumul progresului

779. Are omul în el puterea de a progresa, ori progresul nu este decât produsul unei învățături?

„Omul se dezvoltă pe sine în mod natural; dar nu toți progresează în același timp și în același fel; atunci cei mai avansați ajută progresul celorlalți prin contact social”.

780. Progresul moral urmează întotdeauna progresul intelectual?

„Îi este consecință, dar nu îl urmează întotdeauna imediat”.

Cum poate conduce progresul intelectual la progres moral?

„Făcând să se înțeleagă binele și răul; atunci, omul poate alege. Dezvoltarea liberului arbitru urmează dezvoltării inteligenței și sporește responsabilitatea actelor.”

Atunci cum se face că popoarele cele mai luminate sunt adesea și cele mai pervertite?

„Progresul complet este scopul, însă popoarele, ca și indivizii, nu-l ating decât pas cu pas. Până să se dezvolte în ei simțul moral, oamenii pot chiar să se servească de inteligență pentru a face rău. Morala și inteligența sunt două forțe ce nu se echilibrează decât în timp”.

781. Este dat omului să poată opri mersul progresului?

„Nu, ci doar să-l împiedice uneori”.

Ce gândiți despre oamenii care sunt tentați să oprească mersul progresului și să facă omenirea să regreseze?

„Biete fapte pe care Dumnezeu le va pedepsi; ele vor fi măturate de torentul pe care vor să-l stăvilească”.

Progresul fiind o condiție a naturii umane, nu stă în puterea nimănui de a i se opune. Este o Jorță vie pe care legile rele o pot întârzia, dar nu o pot înăbuși. Atunci când devin incompatibile, aceste legi, împreună cu cei ce vor să le mențină, sunt înlăturate de progres, și așa va fi până când omul va așeza legile sale în conformitate cu dreptatea divină care dorește binele pentru toți, și nicidecum legi făcute prin forță în prejudiciul celui slab.

782. Dar nu există oameni care frânează progresul cu bună știință, crezând că-l favorizează văzându-l prin prisma lor, și adesea acolo unde nu există?

„Piatra mică pusă sub roata unei căruțe mari, și care nu o împiedică să avanseze”.

783. Perfecționarea umanității urmează întotdeauna un mers progresiv și lent?

„Există un progres regulat și lent ce rezultă din forța lucrurilor, dar când un popor nu avansează destul de repede, Dumnezeu îi provoacă, într-o vreme sau alta, un șoc fizic sau moral care îl transformă”.

Omul nu poate rămâne în permanentă în ignorantă, deoarece trebuie să atingă telul stabilit de Providență; el se luminează prin forța lucrurilor. Revolutionările morale, ca și revolutionările sociale, se infiltrează puțin câte puțin în idei; ele germinează timp de secole, apoi deodată strălucesc și fac să se prăbușească edificiul măcinat al trecutului ce nu mai este în armonie cu noile nevoi și aspirații.

Omul nu înțelege prin aceste frământări decât dezordinea și confuzia momentană care-l afectează în interesele materiale; cel ce-și ridică gândirea mai presus de propria individualitate admiră proiectele Providenței ce face ca din rău să se ivească binele. Este uraganul ce asanează atmosfera după ce în prealabil a răvășit-o.

784. Perversitatea omului este foarte mare; nu vi se pare că din punct de vedere moral el că merge înapoi în loc să avanseze?

„Te înșeli; observă bine ansamblul și vei vedea că avansează de vreme ce înțelege mai bine ceea ce este rău, și în fiecare zi își corectează abuzurile.

Este nevoie de un exces al răului pentru a face să se înțeleagă necesitatea binelui și a reformelor”.

785. Care este cel mai mare obstacol al progresului?

„Orgoliul și egoismul; vorbesc doar de progresul moral, căci progresul intelectual se face zilnic. La prima vedere pare a se acorda acestor vicii o mare importanță,

dezvoltându-se ambiția și dragostea de bogății care, la rândul lor, împing omul spre căutări ce-i luminează Spiritul.

Astfel, totul se socotește în lumea morală ca și în lumea fizică, și chiar din rău se poate ivi binele, însă această stare de lucruri va apărea la timpul ei; ea se va schimba pe măsură ce omul va înțelege mai bine că în afara bucuriilor pământești există o fericire infinit mai mare și infinit mai durabilă”.

Există două feluri de progres, care aparent se sprijină reciproc, dar care totuși nu merg împreună: progresul intelectual și progresul moral. La popoarele avansate, primul este încurajat de presiunea dorințelor; astfel s-a atins un nivel necunoscut până în zilele noastre. Trebuie ca și cel de-al doilea să fie la același nivel, și totuși, dacă se compară moravurile sociale de acum câteva secole, ar trebui să fii orb să tăgăduiești progresul pe plan moral. De ce atunci mersul ascendent s-ar întrerupe pentru morală mai degrabă decât pentru inteligență?

A te îndoi înseamnă a pretinde că umanitatea se află la apogeul perfecțiunii, ceea ce ar fi absurd, sau că ea nu este perfectibilă moral, fapt dezmințit de experiență.

3. Popoare degenerate

786. Istoria ne arată o mulțime de popoare care, după șocurile ce le-au tulburat, au recăzut în barbarie; unde este în acest caz progresul?

„Când casa îți este amenințată de ruină, tu o dăruiești pentru a construi una mai solidă și mai comodă; dar până la reconstruirea ei, domnește tulburarea și confuzia.

Încă un exemplu: erai sărac și locuiai într-o cocioabă; devii bogat și o părăsești pentru a locui într-un palat. Apoi, un pârlit așa cum erai tu vine să-ți ia locul în cocioabă, și este foarte mulțumit căci înainte nu avea adăpost. Ei bine! Află deci că Spiritele ce s-au încarnat în acest popor degenerat nu sunt aceleași care îl alcătuiau în vremea măreției sale; spiritele de atunci, care erau avansate, s-au dus în „locuințe” mai perfecte și au progresat în timp ce altele mai puțin avansate le-au luat locul, pe care la rândul lor îl vor părăsi”.

787. Nu există neamuri care se împotrivesc progresului din pricina naturii lor?

„Da, dar acele se distrug, în fiecare zi, în mod fizic”.

Care ar fi șansa sufletelor venite să anime aceste neamuri?

„Ele vor sosi ca și toate celelalte pentru perfecționare trecând prin alte existențe; Dumnezeu nu dezmoștenește pe nimeni”.

Astfel oamenii cei mai civilizați au putut fi sălbatici și antropofagi?

„Tu însuși ai fost o ființă primitivă înainte de a fi ceea ce ești”.

788. Popoarele sunt individualități colective care, ca și indivizii, trec prin copilărie, maturitate și decrepitudine. Acest adevăr constatat de istorie nu ne poate face să gândim că popoarele cele mai avansate din acest secol ar avea un declin și un sfârșit, ca și cele din antichitate?

„Popoarele care nu trăiesc decât viața corpului, cele a căror măreție nu este bazată decât pe forță și întindere, se nasc, cresc și mor, deoarece forța unui popor se epuizează ca și cea a omului. Cele ale căror legi egoiste contrazic progresul iluminării și al carității pier, deoarece numai lumina distruge întunericul și mila egoismul. Însă există la popoare ca și la indivizi o viață a sufletului; cele ale căror legi se armonizează cu legile eterne ale creatorului vor dăinui și vor fi o flacără vie pentru celelalte popoare”.

789. Oare progresul va reuni într-o zi toate popoarele pământului într-o singură națiune?

„Nu, nu într-o singură națiune; ar fi imposibil, dată fiind diversitatea climatelor în

care trăiesc popoarele, obiceiurilor și nevoilor specifice. De aceea le vor trebui întotdeauna legi potrivite cu aceste obiceiuri și nevoi; însă compasiunea nu cunoaște granițe și nu face distincție între culorile oamenilor.

Când legea lui Dumnezeu va reprezenta pretutindeni temeiul legilor omenești, atât popoarele cât și ființele individuale vor practica caritatea unele față de altele. Atunci ele vor trăi fericite și în pace, căci nimeni nu va mai încerca să facă rău vecinului său, și nici să trăiască pe spinarea lui”.

Omenirea progresează prin indivizii care se îmbunătățesc și se luminează treptat; când numărul lor sporește, ei ajung în frunte și îi antrenează și pe ceilalți. Din când în când răsar printre ei oameni de geniu care dau avânt, apoi oameni cu autoritate, instrumente ale lui Dumnezeu, care în câțiva ani fac omenirea să avanseze cât în câteva secole.

Progresul popoarele face de asemenea să iasă în relief justețea reîncarnării. Oamenii de bine fac eforturi laudabile pentru a face să avanseze o națiune din punct de vedere moral și intelectual. Națiunea transformată va fi mai fericită în această lume ca și în alta; dar în timpul drumului său lent de-a lungul secolelor, mii de indivizi mor în fiecare zi. Care este soarta tuturor celor ce sucombă pe parcurs? Inferioritatea lor relativă îi privează oare de fericirea rezervată ultimilor sosiți? Sau fericirea lor este relativă? Justiția divină nu va admite o asemenea nedreptate. Prin pluralitatea existențelor, dreptul la fericire esle egal pentru toți, căci nimeni nu este dezmoștenit de progres; întrucât cei ce au trăit în epoca barbariei pot reveni în vremurile civilizației, la același popor sau la altul, rezultă de aici că toți profită de mersul ascendent.

Dar sistemul unității existențelor prezintă aici o altă dificultate. Prin acest sistem sufletul este creat în momentul nașterii; deci dacă un om este mai avansat decât un altul, aceasta se întâmplă deoarece Dumnezeu creează pentru el un suflet mai avansat. De ce această favoare? Ce merit are el, el care nu a trăit mai mult decât altul, ba uneori mai puțin decât altul, pentru a i se da un suflet inferior? Dar nu aici este principala dificultate. O națiune trece, în mii de ani, de la barbarie la civilizație.

4. Civilizația

790. Este civilizația un progres sau, după cum spun anumiți filozofi, o decadența a umanității?

„Progres incomplet; omul nu trece imediat de la copilărie la maturitate”.

Este rațional să condamni civilizația?

„Condamnați mai degrabă pe cei ce abuzează de ea, și nu opera lui Dumnezeu”.

791. Oare civilizația se va epura într-o bună zi, făcând să dispară relele pe care le va fi produs?

„Da, atunci când morala va fi tot atât de dezvoltată ca și inteligența. Fructul nu poate veni înaintea florii”.

792. De ce civilizația nu realizează imediat tot binele pe care l-ar putea produce?

„Deoarece oamenii nu sunt încă pregătiți, și nici dispuși să obțină acest bine”.

Nu ar fi și pentru că civilizația, creând noi necesități, iscă deopotrivă noi pasiuni?

„Da, și pentru că nu toate facultățile Spiritului progresează deodată; e nevoie de timp pentru toate. Nu puteți aștepta roade perfecte de la o civilizație incompletă”.

793. După ce semne se poate recunoaște o civilizație perfectă?

„O veți recunoaște după dezvoltarea morală. Voi vă credeți foarte avansați, deoarece ați făcut mari descoperiri și invenții minunate, deoarece locuiți și sunteți îmbrăcați mai bine decât oamenii primitivi; dar nu veți avea cu adevărat dreptul de a vă numi civilizați până când nu veți înlătura din societatea voastră viciile care o dezonorează, și până nu veți trăi împreună ca frații practicând mila creștină; până atunci nu sunteți decât popoare luminate deoarece nu ați parcurs decât prima fază a civilizației”.

Civilizația are, ca toate lucrurile, nivelurile sale. O civilizație incompletă este o stare de tranziție ce cuprinde anumite rele, necunoscute în starea primitivă; dar asta nu înseamnă că nu constituie un progres natural, necesar, ce aduce cu sine și remediul răului săvârșit. Pe măsură ce civilizația se perfecționează, ea face să înceteze unele dintre relele conținute și aceste rele vor dispărea odată cu progresul moral.

Dintre două popoare ajunse în culmea dezvoltării sociale, se poate numi civilizat, în adevărata accepție a cuvântului, acela care dă dovadă de mai puțin egoism, cupiditate și orgoliu; unde preocupările sunt mai mult intelectuale și morale decât materiale; unde inteligența se poate dezvolta cu mai multă libertate; unde există mai multă bunătate, bună credință, bunăvoință și generozitate reciprocă; unde prejudecățile de castă și de naștere sunt mai puțin înrădăcinate, căci aceste prejudecăți sunt incompatibile cu adevărata dragoste față de aproapele tău; unde legile nu consacră nici un privilegiu și sunt aceleași pentru toți, de la cel mai mic la cel mai mare; unde dreptatea și practicarea ei se exercită imparțial; unde cel slab găsește întotdeauna ajutor împotriva celui tare; unde viața omului, credințele și opiniile sale sunt cel mai mult respectate, unde există mai puțină nefericire și, în sfârșit, unde tot omul de bună credință este întotdeauna sigur că nu-i vor lipsi cele necesare.

5. Progresul legislației umane

794. Ar putea societatea să fie guvernată doar prin legi naturale fără ajutorul legilor omenești?

„Ar putea dacă binele ar fi înțeles, și dacă ar exista voința de a-l practica; atunci aceste legi ar fi de ajuns; dar societatea are exigențele sale, și atunci îi sunt necesare legi specifice”.

795. Care este cauza instabilității legilor omenești?

„În vremurile de început, cei ce erau mai puternici făceau legile, și le făceau pentru ei. A fost nevoie să fie modificate pe măsură ce oamenii au înțeles mai bine dreptatea. Legile omenești sunt mai stabile pe măsură ce se apropie de adevărata justiție, adică pe măsură ce sunt făcute pentru toți, și se identifică cu legea naturală”.

Civilizația a creat noi necesități pentru om și aceste nevoi sunt legate de poziția socială deținută. A fost nevoie ca drepturile și îndatoririle acestei poziții sociale să fie reglate prin legi omenești; dar sub influența pasiunilor sale, omul a creat adesea drepturi și îndatoriri imaginare ce contravin legii naturale și pe care popoarele le șterg din codurile lor pe măsură ce progresează. Legea naturală este imuabilă și egală pentru toți; legea omenească este schimbătoare și progresivă, și de aceea a fost posibil ca în timpul copilăriei societăților să se consacre dreptul celui mai tare.

796. Oare severitatea legilor penale nu este o necesitate în starea actuală a societății?

„O societate depravată are cu certitudine nevoie de legi mai severe; din nefericire, aceste legi sunt mai mult pentru pedepsirea răului deja săvârșit decât să îndepărteze sursa răului. Numai educația este cea care poate să reformeze omul; atunci el nu va mai avea nevoie de legi atât de riguroase”.

797. Cum ar putea fi determinat omul să-și corecteze legile sale?

„Acesta vine în mod natural prin forța lucrurilor și prin influența binelui care îl conduce pe calea progresului. El a corectat deja mult și va reforma multe altele.”

6. Influența spiritismului asupra progresului

798. Va deveni spiritismul o credință în adevăratul sens al cuvântului, ori va rămâne doar crezul anumitor persoane?

„Cu siguranță, el va deveni o nouă credință, și va marca o nouă eră în istoria umanității, deoarece el există în natură și a sosit vremea ca el să-și ia locul în rândul cunoștințelor omenești. Totuși, vor fi mari lupte de purtat, mai ales împotriva interesului

decât împotriva convingerii, căci nu trebuie ascuns că există oameni interesați în combaterea lui, unii din orgoliu, alții din cauza intereselor materiale însă cei care i se împotrivesc, găsindu-se din ce în ce mai izolați, vor fi nevoiți să judece ca toată lumea, sub pedeapsa de a deveni ridicoli.

Ideile nu se transformă decât în timp și niciodată imediat; ele slăbesc de la o generație la alta și sfârșesc prin a dispărea treptat, odată cu cei care le propagau, și care sunt înlocuiți de alți indivizi pătrunși de noi principii, așa cum se întâmplă cu ideile politice. Priviți păgânismul; nu există desigur nimeni astăzi care să propage ideile religioase ale acelor timpuri; totuși multe secole după încoronarea creștinismului, ele au lăsat urme pe care numai completa reînnoire a neamurilor le-a putut șterge. La fel va fi cu spiritismul; mai este necesar mult progres, dar va mai exista încă timp de două-trei generații o sămânță de neîncredere pe care numai timpul o va face să dispară. Totodată mersul său va fi mai rapid decât al creștinismului, deoarece însuși creștinismul îi deschide căile, iar el pe creștinism se sprijină.

799. În ce fel spiritismul poate contribui la progres?

„Distrugând materialismul, care este una din plăgile societății, el face oamenii să înțeleagă unde se află adevăratul lor interes. Viața viitoare nemaifiind mascată de îndoială, omul va înțelege mai bine că-și poate asigura viitorul prin mijlocirea prezentului. Distrugând prejudecățile de sectă, de castă și de culoare, spiritismul aduce oamenilor marea solidaritate ce trebuie să-i unească ca pe niște frați”.

800. Dar nu se poate considera că spiritismul nu va putea triumfa din pricina nepăsării și atașamentului oamenilor față de lucrurile materiale?

„Ar însemna să cunoști foarte puțin oamenii, dacă ai gândi că o cauză oarecare ar putea să-i transforme, încântându-i. Ideile se modifică puțin câte puțin în funcție de indivizi; și sunt necesare generații pentru a șterge complet urmele vechilor obișnuințe. Transformarea nu poate deci opera decât într-un timp îndelungat, gradual și din aproape în aproape; cu fiecare generație, o parte din vâl se ridică; spiritismul vine să-l destrame cu totul; dar până atunci, dacă ar avea ca efect, la un singur om, corijarea unui singur defect, este ca și cum acesta ar fi făcut un pas, dar prin el un mare bine, căci acest prim pas va precede alții mai ușori”.

801. De ce Spiritele nu au transmis în toate epocile trecute ceea ce ne învață astăzi?

„Voi nu-i învățați pe copii ceea ce-i învățați pe adulți, și nu dați nou născuților o hrană pe care n-ar putea să o digere; fiecare lucru la timpul său. Ele i-au învățat pe oameni multe lucruri pe care aceștia nu le-au priceput sau pe care le-au denaturat, dar pe care acum le pot înțelege. Prin învățătura lor, chiar incompletă, ele au pregătit ogorul pentru primirea seminței ce va rodi astăzi”.

802. Deoarece spiritismul trebuie să marcheze un progres pentru omenire, de ce spiritele nu grăbesc acest progres prin manifestări atât de generale și atât de evidente încât să convingă chiar pe cei mai neîncrezători?

„Voi ați dori miracole; însă Dumnezeu le seamănă din plin sub pașii voștri și totuși voi mai vedeti oameni care-l reneagă. Oare Christos și-a convins contemporanii prin minunile săvârșite? Nu vedeti astăzi oameni negând faptele cele mai evidente petrecute sub ochii lor? Nu-i vedeti pe cei ce spun că nu vor crede decât atunci când vor vedea cu proprii ochi? Nu, nu prin miracole vrea Dumnezeu să-i întoarcă pe oameni; în bunătatea sa, el vrea să le lase meritul de a se convinge prin rațiune”.

CAPITOLUL IX

Legea egalității

1. Egalitatea naturală. 2. Inegalitatea aptitudinilor. 3. Inegalitățile sociale. 4. Inegalitatea bogățiilor. 5. Încercările bogăției și mizeriei. 6. Egalitatea drepturilor bărbatului și femeii. 7. Egalitatea în fața morții.

1. Egalitatea naturală

803. Toți oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu?

„Da, toți tind către același tel, și Dumnezeu a făcut legile sale pentru întreaga lume. Adeseori voi spuneți: «soarele luminează pentru toți» și prin aceasta spuneți un adevăr mai mare și mai general decât credeți”.

Toți oamenii sunt supuși acelorași legi ale naturii, toți se nasc cu aceleași slăbiciuni, toți sunt obiecte ale aceleași dureri, trupul bogatului se macină ca și cel al săracului. Dumnezeu nu a dat așadar nici unui om superioritatea naturală, nici prin naștere, nici prin moarte: toți sunt egali în fața lui.

2. Inegalitatea aptitudinilor

804. Din ce cauză nu a dat Dumnezeu aptitudini asemănătoare tuturor oamenilor?

„Dumnezeu a creat toate Spiritele egale, dar fiecare dintre ele a viețuit mai mult sau puțin și, în consecință, a dobândit mai mult sau mai puțin. Diferența constă în nivelul lor și în voința lor, care este liberul arbitru; de aici, unii oameni se perfecționează mai rapid, ceea ce le dă aptitudini diverse. Diferențierea aptitudinilor este necesară, astfel ca fiecare să poată conlucra la Scopurile Providenței, în limitele dezvoltării forțelor sale fizice și intelectuale; ceea ce nu face unul este făcut de celălalt - astfel fiecare are un rol util. Apoi, toate lumile fiind solidare unele cu celelalte, trebuie ca locuitorii lumilor superioare, în mare parte create înaintea lumii voastre, să vină să locuiască cu voi pentru a vă da exemplu”.

805. Trecând dintr-o lume superioară într-o lume inferioară, Spiritul își conservă integralitatea facultăților dobândite?

„Da, am mai spus-o deja, Spiritul care a progresat nu mai dă înapoi. El poate alege, în starea sa de Spirit, un înveliș mai „scoțos” sau o poziție mai precară decât cea avută anterior, dar toate acestea pentru a-i servi drept învățătură și sprijin în progresul său”.

Astfel diversitatea aptitudinilor omului nu ține de natura intimă a creșterii sale ci de nivelul de perfecțiune atins de Spiritele încarnate în el. Deci Dumnezeu nu a creat inegalitatea facultăților, ci a permis ca diferitele niveluri de dezvoltare să se afle în contact, astfel încât cele mai avansate să poată ajuta la progresul celor mai înapoiate, iar oamenii, având nevoie unii de alții, să înțeleagă legea carității ce trebuie să-i unească.

3. Inegalitățile sociale

806. Inegalitatea condițiilor sociale este o lege a naturii?

„Nu; aceasta este în exclusivitate opera omului, și nicidecum a lui Dumnezeu”.

Această inegalitate va dispărea într-o zi?

„Nimic nu este etern în afară de legile lui Dumnezeu. Nu vezi inegalitatea ștergându-se puțin câte puțin în fiecare zi? Ea va dispărea ca și dominația orgoliului și a egoismului, și nu va rămâne decât inegalitatea meritului. Va veni o zi când membrii marii familii a copiilor lui Dumnezeu nu se vor mai privi după puritatea sângelui; nu există decât Spiritul mai mult sau mai puțin pur, și aceasta nu depinde de poziția socială”.

807. *Ce gândiți despre cei ce abuzează de superioritatea poziției lor sociale pentru a oprima pe cel slab în propriul lor profit?*

„Aceia merită anatema; vai de ei! Vor fi oprimați la rândul lor și vor renaște într-o existență în care vor îndura tot ceea ce ei au făcut pe alții să îndure”.

4. Inegalitatea bogățiilor

808. *Inegalitatea bogățiilor nu-și are izvorul în inegalitatea facultăților ce dau unora mai multe mijloace de acumulare decât altora?*

„Da și nu.”

Bogăția ereditară nu este totuși fructul pasiunilor rele?

„Ce știi tu? Reîntoarce-te la sursă și vei vedea dacă este întotdeauna pură. Știi tu dacă în principiu această bogăție nu a fost fructul unei spolieri sau al unei nedreptăți? Dar fără a vorbi de origine, crezi oare că râvnirea bogăției, chiar dobândită pe căi bune, dorințele secrete ce urmăresc grabnica ei dobândire, sunt sentimente lăudabile? Aceasta judecă Dumnezeu, și te asigur că judecata lui este mai severă decât cea a oamenilor”.

809. *Dacă o avere a fost obținută pe căi rele la început, cei ce o moștenesc mai târziu sunt responsabili de ea?*

„Fără îndoială, ei nu sunt responsabili de răul făcut de alții, cu atât mai puțin dacă-l pot ignora; dar știi bine că adesea o avere nu revine unui om decât pentru a-i da ocazia să repare o nedreptate. Ferice de el dacă înțelege! Dacă o face în numele celui ce a comis nedreptatea, se va ține cont pentru amândoi de această îndreptare, căci adesea cel din urmă este cel ce o provoacă”.

810. *Fără a se abate de la legalitate, se poate dispune de bunurile proprii de o manieră mai mult sau mai puțin echitabilă. Este o persoană responsabilă după moartea sa de dispozițiile date în legătură cu aceste bunuri?*

„Orice acțiune poartă propriile fructe; fructele acțiunilor bune sunt dulci, roadele faptelor rele sunt amare; nu uitați nicicând lucrul acesta!”

811. *Egalitatea absolută a bogățiilor este posibilă; a existat vreodată?*

„Nu, nu este posibilă. Diversitatea facultăților și a caracterelor i se împotrivesc”.

Există totuși oameni care cred că în aceasta constă remediul pentru răul social; ce credeți?

„Aceștia sunt sistematicii sau ambițioșii invidioși; ei nu înțeleg că egalitatea pe care o revendică ar fi curând ruptă prin forța lucrurilor. Combateți egoismul, plaga voastră socială, și nu mai alergați după himere”.

812. *Dacă egalitatea bogățiilor nu este posibilă, același lucru e valabil și pentru bunăstare?*

„Nu, dar bunăstarea este relativă, și fiecare s-ar putea bucura de ea dacă ar înțelege bine că adevărata bunăstare constă în folosirea timpului său după plac, și nu pentru lucruri pentru care nu simți nici un gust; și cum fiecare are aptitudini diferite, nici un lucru util nu va rămâne nefăcut. Echilibrul există în toate, omul este cel ce vrea să-l strice”.

Este posibil să se înțeleagă acest lucru ?

„Oamenii vor înțelege când vor practica legea dreptății”.

813. *Există mulți oameni care cad în lipsuri și mizerie din cauza greșelilor lor; însă*

societatea nu este și ea responsabilă?

„Desigur; am mai spus-o, ea este întotdeauna prima cauză a acestor greșeli. De altfel nu trebuie ca ea să vegheze la educația lor morală? Adesea educația proastă este cea care denaturează judecata acestor persoane în loc să le înăbușe tendințele dăunătoare”.

5. Încercările bogăției și ale mizeriei

814. De ce a dat Dumnezeu unora bogăție și putere și altora mizerie?

„Pentru a încerca pe fiecare în mod diferit. De altfel, o știți, aceste încercări sunt alese de însăși Spiritele, și adesea în aceste încercări ele sucombă”.

815. Care dintre cele două probe este mai redutabilă pentru om, cea a nefericirii și mizeriei sau a norocului și bogăției?

„Ambele sunt la fel: mizeria provoacă cârtirea împotriva Providenței, bogăția stârnește în toți excesele”.

816. Dacă bogatul are mai multe tentații, nu are în același timp mai multe mijloace de a face bine?

„Este adevărat, dar el nu îl face întotdeauna; el devine egoist, orgolios și nesățul; nevoile sale cresc odată cu averea, și el crede că nu are suficient pentru el însuși”.

Înălțarea în această lume ca și autoritatea asupra semenilor sunt încercări tot atât de mari și de trecătoare ca și nefericirea; căci cu cât ești mai bogat și mai puternic, cu atât ai mai multe obligații de îndeplinit, și cu atât sunt mai mari mijloacele de a face bine sau rău. Dumnezeu îl încearcă pe sărac prin resemnare, iar pe bogat prin utilizarea pe care o dă bunurilor și puterii sale.

Bogăția și puterea fac să se nască toate pasiunile care ne înălțuie de materie și ne îndepărtează de perfecțiunea spirituală. De aceea Isus a spus: „Adevărat, adevărat vă spun vouă, este mai ușor unei cămile să treacă prin ochiul unui ac decât unui bogat să intre în împărăția cerurilor”.

6. Egalitatea drepturilor bărbatului și femeii

817. Sunt bărbatul și femeia egali în drepturi în fața lui Dumnezeu și au aceleași drepturi?

„Oare Dumnezeu nu a dat amândurora înțelegerea binelui și răului precum și facultatea de a progresa?”.

818. De unde provine inferioritatea morală a femeii în anumite locuri?

„Datorită stăpânirii nedrepte și crude pe care bărbatul a impus-o asupra ei. Este un rezultat al instituțiilor sociale și al abuzului forței în fața slăbiciunii. Pentru oamenii puțin avansați din punct de vedere moral, forța face dreptul”.

819. În ce scop femeia are o constituție fizică mai slabă decât bărbatul?

„Pentru a-i asigura acestuia sarcini specifice. Bărbatul este făcut pentru munci mai grele, el fiind mai puternic; femeia, pentru lucruri mai ușoare, și amândoi pentru a se ajuta reciproc în depășirea încercărilor unei vieți pline de amărăciune”.

820. Slăbiciunea fizică a femeii nu o plasează în mod natural sub dependența bărbatului?

„Dumnezeu a dat unora forța pentru a-l proteja pe cel slab și nu pentru a-l subjuga”.

Dumnezeu a adaptat structura fiecărei ființe rolului pe care trebuie să-l îndeplinească. Dacă a dat femeii o mai mică forță fizică, el i-a dat în schimb o mai mare sensibilitate în raport cu delicatetea funcțiunilor materne și slăbiciunea făpturilor strânse la sânul său.

821. Sarcinilor cărora femeia le este hărăzită de natură au o importanță tot atât de

mare ca și cele ale bărbatului?

„Da, chiar mai mari; ea este cea care dă bărbatului primele noțiuni deviată”.

822. Oamenii fiind egali în fața lui Dumnezeu, trebuie să fie egali și în fața legilor omenești?

„Este primul principiu al dreptului: Nu faceți altora ceea ce nu ați dori să vi se facă vouă”.

Conform acestuia, o legislație, pentru a fi întru totul dreaptă, trebuie să consacre egalitatea drepturilor dintre bărbat și femeie?

„A drepturilor, da; a rolului, nu. Trebuie ca fiecare să aibă un loc bine stabilit; bărbatul se ocupă de treburile din afară, iar femeia de cele din interiorul căminului; fiecare după aptitudinile sale. Legea omenească, pentru a fi echitabilă, trebuie să consacre egalitatea drepturilor dintre bărbat și femeie; orice privilegiu acordat unuia sau altuia este contrar dreptății. Emanciparea femeii însoțește progresul civilizației; aservirea femeii marchează barbaria.

De altfel sexele nu există decât prin construcția fizică; din moment ce Spiritele pot îmbrăca orice formă, nu există nici o diferență sub acest raport și, în consecință, ambele sexe trebuie să se bucure de aceleași drepturi”.

7. Egalitatea în fața morții

823. De unde provine dorința de a perpetua propria memorie prin monumente funerare?

„Un ultim act de orgoliu”.

Dar somptuozitatea monumentelor funerare nu este cel mai adesea o faptă a rudelor ce vor să onoreze memoria defunctului decât pe însuși defunctul?

„Orgoliu al rudelor ce vor să se glorifice pe ele însele. Oh! Da, toate aceste demonstrații nu sunt întotdeauna pentru cel decedat: este pentru amorul propriu și pentru lume, și pentru a face paradă de bogăția lor. Crezi că amintirea unui suflet drag este mai puțin durabilă în inima celui îndurerat dacă acesta nu poate pune pe mormânt decât o floare? Crezi că marmura salvează de la uitare pe cel ce a fost nefolositor pe pământ?”

824. Blamați într-o manieră absolută pompa funeraliilor?

„Nu. Când onorează memoria unui om de bine, ea este justă și oferă un bun exemplu”.

Mormântul este locul de întâlnire al tuturor oamenilor; aici sfârșesc inevitabil toate deosebirile dintre oameni. În zadar vrea bogatul să-și perpetueze memoria prin monumente fastuoase, timpul le va distruge așa cum distruge corpurile. Amintirea faptelor sale bune și a celor rele va fi mai puțin perisabilă decât mormântul său, pompa funeraliilor sale nu-i va spăla păcatele și nu-l va ridica pe o treaptă superioară în ierarhia spirituală.

CAPITOLUL X

Legea libertății

1. Libertatea naturală. 2. Sclavia. 3. Libertatea de a gândi. 4. Libertatea cunoștinței. 5. Liberul arbitru. 6. Fatalitatea. 7. Cunoașterea viitorului. 8. Rezumat despre mobilul acțiunilor omului.

1. Libertatea naturală

825. *Există în lume anumite situații în care, odată ajuns, omul se poate măguli că se bucură de o libertate absolută?*

„Nu, deoarece voi toți aveți nevoie unii de alții, atât cei mici cât și cei mari”.

826. *Care ar fi condiția în care omul s-ar putea bucura de o libertate absolută?*

„Pustnic într-un deșert. De îndată ce doi oameni stau împreună, ei au datoria să se respecte și nu mai au, în consecință, libertate absolută”.

827. *Obligația de a respecta drepturile celorlalți ia omului dreptul de a-și aparține sieși?*

„De loc, căci este un drept ce ține de natură”.

828. *Cum se împacă opiniile liberale ale anumitor oameni cu despotismul practicat adesea de ei înșiși asupra subordonaților lor sau manifestat în modul cum gândesc?*

„Ei au inteligența legii naturale, dar aceasta este contrabalansată de orgoliu și de egoism. Ei înțeleg cum trebuie să se poarte, adică principiile lor nu sunt doar o comedie jucată din calcul rece, și totuși nu o fac”.

Li se va ține cont în altă viață de principiile pe care le-au propovăduit aici-jos ?

„Cu cât există mai multă inteligență pentru a înțelege un principiu, cu atât este mai puțin scuizabil să nu-l aplici tu însuși. Vă spun în adevăr că omul simplu, dar sincer, este mai avansat pe calea spre Dumnezeu decât cel ce vrea să pară ceea ce nu este”.

2. Sclavia

829. *Există oameni care, prin natura lor, sunt sortiți să devină proprietatea altor oameni?*

„Orice stăpânire absolută a unui om de către alt om este contrară legii lui Dumnezeu. Sclavia este un abuz al forței; ea va dispărea odată cu progresul, așa cum vor dispărea puțin câte puțin toate abuzurile”.

Legea omenească ce consacră sclavia este o lege împotriva naturii, de vreme ce ea asimilează omul cu animalul și îl degradează atât moral cât și fizic.

830. *Când sclavia există în obiceiurile unui popor, cei ce profită de ea sunt oare de condamnat, de vreme ce nu fac decât să se conformeze unei practici ce li se pare firească?*

„Răul este întotdeauna rău, și toate sofisme voastre nu vor face ca o faptă rea să devină o faptă bună; dar responsabilitatea răului săvârșit este legată de posibilitățile avute de a înțelege răul. Cel ce profită de pe urma legii sclaviei este întotdeauna vinovat de o violare a legii naturii; de aceea, ca și în alte cazuri, culpabilitatea este relativă. Sclavia fiind trecută printre obiceiurile anumitor popoare, omul a putut profita de buna-credință ca de un lucru ce i se părea natural. Dar îndată ce rațiunea sa dezvoltată, și mai ales luminată, de creștinism i-a arătat în sclav pe egalul său în fața lui Dumnezeu, el nu mai are scuză”.

831. *Inegalitatea naturală a aptitudinilor nu plasează anumite neamuri sub stăpânirea altora mai inteligente?*

„Da, dar pentru a le înălța, nicidecum pentru a le abrutiza și mai mult prin servitute. Oamenii au privit prea mult timp anumite neamuri omenești ca pe niște animale de povară dotate cu brațe și mâini și despre care au crezut că au dreptul să le vândă ca pe niște vite. Ei se cred de un sânge mai pur; nebuni ce nu văd decât materia! Nu sângele

este mai mult sau mai puțin pur, ci Spiritul”.

832. *Există oameni care-și tratează sclavii cu omenie, caută să nu le lipsească nimic și gândesc că libertatea i-ar putea expune la și mai multe privațiuni; ce spunei de asta?*

„Spun că aceștia își înțeleg mai bine interesele; ei au tot atât de mare grijă de boii și caii lor, ca să obțină un profit mai mare din afacere. Ei nu sunt la fel de vinovați ca cei ce maltratează sclavii; în schimb, dispun de aceștia ca de o marfă, privându-i de dreptul de a fi liberi”.

3.Libertatea de a gândi

833. *Există în om ceva ce scapă oricărei constrângeri, și datorită căruia el se bucură de o libertate absolută?*

„Da, gândirea. Datorită ei omul se bucură de o libertate fără limite, căci gândirea nu cunoaște îngrădiri. I se poate opri zborul, dar nu poate fi distrusă”.

834. *Este omul responsabil de gândirea sa?*

„Omul este responsabil în fața lui Dumnezeu; Dumnezeu singur putând-o cunoaște, o condamnă sau o absolvă în fața justiției”.

4.Libertatea conștiinței

835. *Este libertatea de conștiință o consecință a libertății de gândire?*

„Conștiința este o mișcare a gândirii, este ceva intim aparținând omului”.

836. *Are omul dreptul să pună piedici libertății de conștiință?*

„Nu mai mult decât libertății de gândire, căci numai lui Dumnezeu îi aparține dreptul să judece conștiința. Dacă omul reglează prin legile sale raporturile dintre oameni, Dumnezeu, prin legile sale naturale, reglează raporturile omului cu Dumnezeu”.

837. *Care este rezultatul piedicilor puse libertății de conștiință?*

„A constrânge oamenii să acționeze altfel decât gândesc înseamnă a-i face ipocriți. Libertatea conștiinței este una din caracteristicile adevăratei civilizații și a progresului”.

838. *Oare credința este respectabilă chiar și atunci când falsitatea ei e de notorietate?*

„Orice credință este respectabilă când este sinceră și conduce la practicarea binelui. Credințele condamnabile sunt cele care ne conduc la rău”.

839. *Este reprobabil în credința sa cel ce nu gândește ca noi?*

„Ar fi lipsit de caritate și ar prejudicia libertatea de gândire”.

840. *Este o prejudiciere a libertății de conștiință faptul de a stăvili credințele de natură să tulbure societatea?*

„Este adevărat că acțiunile pot fi reprimite, dar credința intimă rămâne de neatins”.

A reprima actele exterioare ale unei credințe când aceste acte aduc un prejudiciu oarecare celorlalți nu înseamnă de loc a prejudicia libertatea conștiinței, căci această reprimare lasă credinței întreaga sa libertate.

841. *Trebuie, din respect pentru libertatea conștiinței, să lași să se propage doctrinele dăunătoare? Sau mai bine, fără a prejudicia această libertate, să încerci să-i aduci pe drumul adevărului pe cei rătăciți prin false principii?*

„Cu certitudine se poate și trebuie; dar notați exemplul lui Isus -prin blândețe și

convingere, și nu prin forță, ceea ce ar fi mai rău decât credința celui pe care dorim să-l convingem. Dacă există ceva permis a se impune, acesta este binele și fraternitatea; dar nu credem că mijlocul de a le face admise este de a acționa cu violentă -convingerea se impune”.

842. Întrucât toate doctrinele având pretenția de a fi unica expresie a adevărului, prin ce trăsături se poate recunoaște cea care are dreptul de a se numi astfel?

„Ar fi cea care face omul mai bun și mai puțin ipocrit, adică cea care practică legea dragostei și a carității în cea mai mare puritate și cu cea mai largă aplicare. Prin acest semn veți recunoaște dacă o doctrină este bună, căci orice doctrină ce ar avea drept consecință semănarea dezbinării și stabilirea unei deosebiri între copiii lui Dumnezeu nu poate fi decât falsă și dăunătoare”.

5. Liberul arbitru

843. Are omul liberul arbitru al actelor sale?

„De vreme ce are libertatea de a gândi, el o are și pe aceea de a acționa. Fără liberul arbitru omul ar fi o simplă mașină”.

844. Se bucură omul de liberul arbitru imediat după nașterea sa?

„Există libertate de acțiune de îndată ce există voința de a face. În primele momente ale vieții libertatea este aproape nulă; ea se dezvoltă și își schimbă obiectul odată cu facultățile. Copilul având gânduri legate de nevoile vârstei lui aplică liberul său arbitru lucrurilor ce-i sunt necesare”.

845. Predispozițiile instinctive aduse de om prin naștere nu sunt un obstacol în exercitarea liberului arbitru?

„Predispozițiile instinctive aparțin Spiritului înainte de încarnarea sa; după cum el este mai mult sau mai puțin avansat, aceste predispoziții îl pot îndemna la acte condamnabile, și Spiritul va fi secondat în aceste acte de Spiritele ce simpatizează cu aceste dispoziții, dar nu există de loc o antrenare irezistibilă dacă există voința de a rezista. Reamintiți-vă că a voi înseamnă a putea”.

846. Are constituția fizică vreo influență asupra actelor vieții? În caz afirmativ, această influență nu este în detrimentul liberului arbitru?

„Spiritul este în mod cert influențat de materia care-l poate încătușa în manifestările sale; de aceea, în lumile în care corpurile sunt mai puțin materiale decât pe pământ, facultățile se etalează cu mai multă libertate, dar instrumentul nu aduce facultatea. De altfel, trebuie să distingem aici facultățile morale de facultățile intelectuale; dacă un om are instinctul de a ucide, cu siguranță acest instinct aparține propriul Spirit, și nu organele sale fac aceasta. Cel care își anihilează gândirea pentru a se ocupa numai de materie devine asemenea brutei, sau poate și mai rău. Căci el nu se mai gândește să se apere de rău, și prin aceasta este supus greșelii, de vreme ce acționează astfel prin proprie voință.

847. Eroarea facultăților lasă omul fără liberul arbitru?

„Cel a cărui inteligență este tulburată de o cauză oarecare nu mai este stăpân pe gândirea sa, și începând de atunci nu mai are libertate. Această eroare este adesea o pedeapsă pentru Spirit care, într-o altă existență, a putut fi egoist și orgolios și a dat o rea utilizare facultăților sale. El poate renaște în corpul unui idiot, așa cum un despot se poate reîncarna în trupul unui sclav, sau un bogătaş rău în cel al unui cerșetor; dar Spiritul suferă datorită acestei constrângeri de care este perfect conștient; este de fapt

acțiunea materiei.

848. Eroarea facultăților intelectuale datorată stării de beție scuză actele reprobabile?

„Nu, căci bețivul s-a lipsit în mod voluntar de propria rațiune pentru a-și satisface pasiunile brutale; astfel, în loc de o greșeală el comite două”.

849. Care este, la omul aflat în stare de sălbăticie, facultatea dominantă: instinctul sau liberul arbitru?

„Instinctul; ceea ce nu-l împiedică să acționeze cu toată libertatea pentru anumite lucruri. Dar ca și copilul, el utilizează această libertate pentru nevoile sale, și ea se dezvoltă odată cu inteligența; în consecință, tu care ești mai luminat decât sălbaticul ești mai responsabil de ceea ce faci”.

850. Poziția socială nu reprezintă câteodată un obstacol pentru întreaga libertate a acțiunilor?

„Fără îndoială, lumea are exigentele sale; Dumnezeu este drept, el ține seama de tot, dar vă lasă responsabilitatea efortului minim pe care-l faceți pentru a depăși obstacolele”.

6. Fatalitatea

851. Există o fatalitate în evenimentele vieții, conform sensului atașat acestui cuvânt? Cu alte cuvinte, sunt toate evenimentele prestabilite, și în acest caz ce devine liberul arbitru?

„Fatalitatea nu există decât prin alegerea făcută de Spirit care, după încarnare, va trece prin una sau alta dintre încercări. Prin alegere, el își croiește un fel de destin ce este chiar consecința poziției la care a ajuns; vorbesc de încercările fizice, căci pentru încercările morale și tentații Spiritul îți păstrează liberul său arbitru asupra binelui și răului, și întotdeauna este stăpân să cedeze sau să reziste acestora. Un Spirit bun, văzându-l că cedează, poate veni în ajutorul său, dar nu-l poate influența într-atât încât să-i stăpânească voința. Un Spirit rău, adică inferior, arătându-i și exagerându-i un pericol fizic, îl poate înfricoșa și zdruncina, însă voința Spiritului încarnat nu rămâne mai puțin liberă la orice îngrădire”.

852. Există persoane pe care fatalitatea pare să-i urmărească independent de modul lor de a acționa; nu există nenorocire în destinul lor?

„Sunt poate încercări pe care trebuie să le treacă și pe care și le-a ales; dar, încă o dată, voi puneți pe seama destinului ceea ce nu este de cele mai multe ori decât consecința propriilor voastre greșeli. În mijlocul relelor care te rănesc, silește-te să-și fie conștiința curată și vei fi pe jumătate consolată”.

Ideile juste sau false pe care ni le facem despre lucruri ne determină să reușim sau să eșuăm conform caracterului și poziției noastre sociale. Găsim mai simplu și mai puțin umilitor pentru amorul nostru propriu să atribuim eșecurile noastre soartei sau destinului decât propriilor noastre greșeli. Dacă influența Spiritelor contribuie câteodată la aceasta, noi putem întotdeauna să ne sustragem acestei influențe respingând ideile ce ni le sugerează, atunci când sunt nefaste.

853. Anumite persoane nu scapă de un pericol mortal decât căzând într-altul; se pare că ele nu pot scăpa de spectrul morții. Oare aici nu există o fatalitate?

„Nu este total, în adevăratul sens al cuvântului, decât momentul morții; dacă acest moment a venit, printr-un mijloc sau altul, voi nu puteți să vă sustrageți”.

Astfel oricare ar fi pericolul ce ne amenință, nu vom muri dacă nu ne-a a bătut ceasul.

„Nu, nu vei pieri, și ai în acest sens mii de exemple; dar când a venit ora de plecare, nimic nu i te poate sustrage. Dumnezeu știe dinainte de ce fel de moarte vei pieri pe acest pământ, și adesea Spiritul o știe și el, căci îi este relevant atunci când trebuie să-și aleagă o existență sau alta”.

854. Infailibilitatea ceasului morții duce la concluzia că orice precauție am lua pentru a o evita este inutilă?

„Nu, căci precauțiile pe care voi le luați sunt sugerate în vederea evitării morții ce vă amenință; ele sunt unul dintre mijloacele date pentru ca ea să nu se producă”.

855. Care este scopul Providenței ce ne face să ocolim pericolele ce nu trebuie să aibă urmări?

„Dacă viața ta este pusă în pericol, aceasta este un avertisment că tu însuși ai dorit așa pentru a te îndepărta de rău și a deveni mai bun. Dacă scapi de acest pericol, fiind încă sub influența a ceea ce ai cunoscut, gândești mai mult sau mai puțin profund conform influenței mai mari sau mai mici a Spiritelor bune, gândești să devii mai bun. Spiritele rele intervin și ele (și am zis rele, subînțelegând răul cuprins în ele), și gândești că vei scăpa la fel și din alte pericole, și lași din nou ca pasiunile să se dezlănțuie. Prin pericolele prin care treceți Dumnezeu vă reamintește slăbiciunea și fragilitatea existenței voastre. Dacă se examinează cauza și natura pericolului se va vedea că, cel mai adesea, consecințele ar fi fost pedepsirea unei greșeli săvârșite sau a unei datorii neglijate. Dumnezeu vă avertizează astfel să reflectați la voi înșivă și să vă îmbunătățiți”.

856. Cunoaște Spiritul cu anticipație felul morții sale?

„Știe că felul de viață pe care și l-a ales îl expune unui anumit fel de moarte; dar el cunoaște în egală măsură înfruntările ce le are de susținut pentru a o evita, și că, dacă Dumnezeu îi îngădui, nu va muri”.

857. Există oameni care înfruntă pericolele luptelor având credința că ora lor încă nu a venit; există vreun temei în credința aceasta?

„Foarte des omul are presentimentul sfârșitului său, așa cum poate să-l aibă și pe acela că nu va muri. Acest presentiment îi vine de la Spiritele sale protectoare care vor să-l avertizeze să fie cu băgare de seamă, sau care îi redau curajul în momentul cel mai necesar. Tot astfel îi poate veni intuiția că are existența ce și-a ales-o, sau misiunea pe care a acceptat-o, și pe care știe că trebuie să o îndeplinească”.

858. De unde provine faptul că unii își privesc moartea cu mai puțină teamă decât alții?

„Omul este cel care se teme de moarte, nu Spiritul. Cel ce privește moartea fără teamă gândește mai mult ca spirit și mai puțin ca om; el își înțelege eliberarea și o așteaptă”.

859. Dacă moartea nu poate fi evitată atunci când ea trebuie să aibă loc, același lucru se întâmplă cu accidente ce ne parvin în cursul vieții?

„Adesea, acestea sunt lucruri îndeajuns de mici ca noi să vă putem preveni, și câteodată le evitați voi înșivă concentrându-vă gândirea, căci nouă nu ne place suferința materială; dar este puțin important pentru viața ce v-ați ales-o. Fatalitatea, cu adevărat, nu stă decât în ora când trebuie să vă nașteți sau să muriți pe acest pământ”.

Există fapte ce trebuie să se producă prin forța lucrurilor și pe care voința Spiritelor nu le poate îndepărta?

„Da, dar și tu, în stare de Spirit, le-ai văzut și ți s-au prezentat atunci când ți-ai făcut

alegera. Să nu crezi totuși că tot ce ți se întâmplă este scris, după cum se spune; un eveniment este întotdeauna consecința unui lucru pe care l-ai făcut printr-un act de liberă voință, în așa fel încât dacă nu ai fi săvârșit acel lucru, evenimentul nu ar fi avut loc.

Dacă te arzi la deget, asta nu înseamnă nimic; dar este o urmare a imprudenței tale și o consecință a materiei. Nu există decât durerile mari, evenimentele importante ce pot influența asupra moralului -prevăzute de Dumnezeu, deoarece sunt utile purificării tale”.

860. Omul, prin voința și prin actele sale, poate face ca evenimentele ce trebuiau să aibă loc să nu se mai întâmple, și reciproc?

„Poate, dacă această deviere aparentă poate aparține vieții alese. Apoi pentru a face bine, așa cum ar trebui, și care reprezintă scopul vieții, el poate împiedica răul, mai ales pe cel ce ar putea contribui la un rău și mai mare”.

861. Omul care comite o crimă știe, atunci când își alege existența, că va deveni asasin ?

„Nu, știe că, alegându-și o viață de luptă, există o ocazie de a-și ucide unul dintre semenii, dar ignoră faptul în sine, căci aproape întotdeauna există un moment de deliberare înainte de crimă. Or, cel care deliberază asupra unui lucru este totdeauna liber să-l facă sau să nu-l facă. Dacă Spiritul ar ști dinainte că, în calitate de om, trebuie să săvârșească o crimă, este ca și cum acest lucru ar fi predestinat. Aflați deci că nu există nimic predestinat în crimă, și că orice crimă sau orice faptă este întotdeauna un act ce aparține voinței sau liberului arbitru. De altminteri, voi confundați întotdeauna două lucruri bine distincte. Evenimentele materiale ale vieții și actele vieții morale. Dacă există fatalitate câteodată, aceasta există în acele evenimente materiale a căror cauză există în afara voastră și sunt independente de voința voastră. Cât despre actele vieții morale ele emană întotdeauna de la omul însuși care are întotdeauna, în consecință, libertatea alegerii; așadar, pentru acesce acte nu există nicidecum fatalitate”.

862. Există persoane cărora nu le reușește nimic, ca și cum un geniu rău le-ar urmări în tot ce întreprind; nu este aceasta ceea ce s-ar putea numi fatalitate?

„Este fatalitate, dacă vrei să o numești astfel, dar ea ține de alegerea tipului de existență; aceste persoane au dorit încercările unei vieții de decepții, pentru a-și exersa răbdarea și resemnarea. Să nu crezi totuși că această fatalitate este absolută; ea este adesea rezultatul unui drum greșit pe care au luat-o aceste persoane, și care nu are legătură cu inteligența și aptitudinile lor.

Cel ce vrea să traverseze un râu fără a ști să înoate riscă să se înece; așa se întâmplă în majoritatea evenimentelor vieții. Dacă omul ar întreprinde doar acțiuni pe măsura facultăților sale, atunci el ar reuși aproape întotdeauna. Ceea ce îl împinge la pierzanie sunt orgoliul și ambiția, care îl fac să nu se întoarcă din drum și să-și aleagă drept vocație dorința de satisfacere a anumitor pasiuni. Eșuează și este vina sa; dar în loc de autoanaliză, el preferă mai bine să-și acuze steaua destinului. Mai bine să fii un bun muncitor ce-și câștigă existența în mod cinstit, decât un poet prost ce va muri de foame. Există loc pentru toată lumea - dacă fiecare ar ști să-și ocupe locul potrivit”.

863. Tradițiile sociale obligă adesea un om să urmeze un anumit drum, iar alegerea acestor ocupații este supusă controlului opiniei. Nu cumva ceea ce numim respectul omenesc, reprezintă un obstacol în exercitarea liberului arbitru ?

„Oamenii sunt cei care fac tradițiile sociale, nicidecum Dumnezeu. Dacă ei se supun tradițiilor, este pentru că acestea îi satisfac, și aici trebuie să vedem un act al liberului lor arbitru, de vreme ce, dacă ar fi dorit, ar fi putut să se elibereze de ele; atunci de ce se plâng? Nu tradițiile sociale trebuie să fie acuzate, ci negliobia orgoliului lor care-i face

să prefere a muri de foame mai degrabă decât să încalce aceste tradiții. Nimeni nu se sinchisește de acest sacrificiu de opinie, în vreme ce Dumnezeu va ține cont de sacrificiul vanității lor.

Asta nu înseamnă că trebuie înfruntată această prejudecată fără a fi necesar, așa cum fac anumiți oameni ce au mai multă originalitate decât o veritabilă filozofie. Există tot atâta lipsă de judecată în a-ți bate joc de cineva în public câtă înțelepciune există în coborârea de bunăvoie și fără murmur din înaltul scării, atunci când nu te poți menține acolo.

864. Există persoane cărora soarta le este defavorabilă, în timp ce par să fie favorizate, căci totul le reușește; de ce depinde aceasta?

„Oamenii știu adeseori pe ce cale să o apuce, dar poate fi și un fel de încercare; succesul îi îmbată, se lasă în voia soartei și adesea ei plătesc mai târziu aceleași succese printr-un revers crud ce putea fi evitat prin prudentă”.

865. Cum se explică șansa ce favorizează anumite persoane în circumstanțe când nici voința nici inteligența nu valorează nimic, de pildă, la jocurile de noroc ?

„Anumite Spirite au ales anticipat anumite feluri de plăcere; șansa ce le favorizează este un fel de tentație. Cel ce câștigă ca om pierde ca Spirit: este o probă pentru orgoliul și cupiditatea sa”.

866. Prin urmare, fatalitatea ce pare să guverneze destinul material al vieții noastre n-ar fi altceva decât un efect al liberului nostru arbitru?

„Tu însuți ți-ai ales încercarea: cu cât este mai aspră, cu cât o suporti mai bine, cu atât te ridici.

Cei care își petrec viața în abundență și bunăstare ca oameni sunt de fapt Spirite lașe ce rămân staționare. În această lume, nefericiții îi depășesc numeric cu mult pe cei fericiți, dat fiind că Spiritele caută, în majoritate, încercarea cea mai fructuoasă. Ele văd foarte bine inutilitatea măririlor și bucuriilor voastre. De altfel, viața cea mai fericită este întotdeauna agitată, și întotdeauna tulburată; nu este lipsită de durere”.

867. De unde provine expresia: „A fi născut sub o stea norocoasă”?

„Veche superstiție ce leagă stelele de soarta fiecărui om; alegorie pe care anumiți oameni o iau *ad litteram*”.

7. Cunoașterea viitorului

868. Poate fi revelat viitorul omului?

„În principiu, viitorul îi este ascuns, și numai în cazuri rare și excepționale Dumnezeu permite revelarea lui”.

869. În ce scop viitorul îi este ascuns omului?

„Dacă omul ar cunoaște viitorul, el ar neglija prezentul și nu ar acționa cu aceeași libertate, căci ar fi dominat de gândul că, dacă un lucru trebuie să se înlăptuiască, nu trebuie să se mai ocupe de el, sau ar căuta să-l împiedice. Dumnezeu nu a dorit să fie așa, astfel că fiecare concură la împlinirea lucrurilor, chiar și la cele cărora ar dori să li se opună; astfel, tu însuți, pregătești adesea, fără să bănuiești, evenimentele ce vor surveni în cursul vieții tale”.

870. De vreme ce este util ca viitorul să fie ascuns, de ce Dumnezeu permite câteodată revelarea lui?

„Uneori această cunoaștere prealabilă trebuie să faciliteze îndeplinirea unui lucru în

loc să-l împiedice, angajând la o acțiune ce nu ar avea loc în lipsa ei. Și apoi, adesea, este o încercare. Perspectiva unui eveniment poate trezi gânduri mai mult sau mai puțin bune. Dacă un om trebuie să știe, de exemplu, că va moșteni o avere, el va putea fi bântuit de sentimentul cupidității, prin bucuria sporirii plăcerilor sale pământești, prin dorința de a dobândi mai curând, dorindu-i chiar moartea celui ce trebuie să-i lase averea. Sau invers, această perspectivă îi va deștepta sentimente bune și gânduri generoase. Dacă predicția nu se îndeplinește, este o altă încercare; cea a felului în care va suporta decepția; dar nu va avea mai puțin meritul sau neajunsul gândurilor bune sau rele pe care credința în eveniment le-a făcut să se nască în el”.

871. De vreme ce Dumnezeu știe totul, el știe de asemenea dacă un om trebuie să sucombe sau nu într-o încercare. Prin urmare, care este menirea acestei probe, de vreme ce ea nu-i poate lămuri nimic lui Dumnezeu care știe totul despre acest om?

„Tot așa ați dori să întrebați de ce Dumnezeu nu a creat omul perfect și împlinit, de ce omul trece prin copilărie înainte de a ajunge la maturitate. Proba nu are scopul de a-l lămuri pe Dumnezeu despre meritul acestui om, căci Dumnezeu știe perfect cât valorează, ci de a lăsa omului întreaga responsabilitate a acțiunii sale, de vreme ce este liber să făptuiască sau nu. Omul făcând alegerea între bine și rău, încercarea are efectul de a-l pune în contact cu tentația răului și de a-i lăsa întregul merit al rezistenței; or, cu toate că Dumnezeu știe dinainte dacă va reuși sau nu, el nu poate, în dreptatea sa, nici să-l pedepsească nici să-l recompenseze pentru un act ce nu a fost făptuit”.

Astfel este și printre oameni. Oricât de capabil ar fi un aspirant, oricâtă certitudine ar exista în reușita sa, nu i se oferă o funcție fără examen, adică fără încercare. La fel, judecătorul nu condamnă un acuzat decât în legătură cu un act consumat și nu după previziunea că el poate îndeplini acel act.

Cu cât se reflectează mai mult asupra consecințelor rezultate pentru om din cunoașterea viitorului, cu atât se vede cât a fost Providența de înțeleaptă în a i-l ascunde. Certitudinea unui eveniment fericit l-ar arunca în inactivitate; cea a unui eveniment nefericit, în descurajare; și într-unul și în celălalt caz puterile i-ar fi paralizate. De aceea viitorul nu-i este arătat omului decât cu un scop bine determinat, ce trebuie atins prin efortul propriu, dar fără a cunoaște filiera prin care trebuie să treacă pentru a-l atinge. Cunoașterea tuturor incidentelor drumului îl va lipsi de inițiativă și de folosirea liberului arbitru; el se va lăsa antrenat pe panta fatală a evenimentelor fără a-și exercita facultățile proprii. Atunci când succesul este sigur, omul nu se mai preocupă.

8. Rezumat asupra mobilului acțiunilor omenești

872. Problema liberului arbitru poate fi rezumată astfel: Omul nu este deloc condus fatalmente spre rău, actele săvârșite de el nu sunt de loc scrise cu anticipație; crimele ce le comite nu sunt de loc o hotărâre a destinului. El poate, ca încercare și ca ispășire, să-și aleagă o existență în care va avea chemare pentru crimă, fie datorită mediului unde se găsește, fie prin circumstanțele ce survin, dar el este întotdeauna liber să acționeze sau nu. Astfel liberul arbitru există în starea de Spirit prin alegerea existenței și a încercărilor, iar în starea corporală prin facultatea de a ceda sau de a rezista chemărilor la care suntem supuși cu intenție. Revine educației să combată aceste rele tendințe; ea o va face cu bune rezultate când va fi bazată pe studiul naturii morale a omului. Prin cunoașterea legilor ce guvernează această natură morală, se va ajunge la schimbare, așa cum inteligența se schimbă prin instruire, iar temperamentul prin igienă morală.

Spiritul degajat de materie, și în stare rătăcitoare, face alegerea existențelor sale corporale viitoare după gradul de perfecțiune la care a ajuns, și în aceasta, așa cum am spus-o, constă mai ales liberul său arbitru. Această libertate nu este de loc anulată de încarnare; dacă cedează influenței materiei, el sucombă în încercările sale, și pentru a fi ajutat să le depășească el poate invoca ajutorul lui Dumnezeu și al Spiritelor bune.

Fără liberul arbitru omul nu are nici necazuri la rău, nici merit la bine. Și este tot atât de

recunoscut că, în lume, atât blamul cât și elogiile sunt proporționale cu intenția, deci cu voința; or, cine spune voință spune libertate. Deci omul nu s-ar strădui să caute o scuză pentru faptele sale rele în structura sa, fără să renunțe la rațiune și la condiția sa umană, asimilându-se cu bruta. Dacă ar fi într-un fel pentru rău, tot așa ar fi și pentru bine; când omul face un bine are mare grijă să-și facă din asta un merit și nu se îngrijește să mulțumească organelor sale, ceea ce dovedește că el nu renunță, în mod instinctiv la cel mai frumos dar al speciei: libertatea de a gândi.

Fatalitatea, așa cum este înțeleasă în mod obișnuit, presupune decizia prealabilă și irevocabilă pentru toate evenimentele vieții, oricare le-ar fi importanța.

Dacă aceasta ar fi ordinea lucrurilor, omul ar fi o mașină fără voință. La ce i-ar servi propria inteligență, de vreme ce ar fi inevitabil dominat în toate actele sale de forța destinului? O astfel de doctrină, dacă era adevărată, ar fi însemnat distrugerea oricărei libertăți morale; nu ar mai fi existat pentru om responsabilitate și, în consecință, nici bine nici rău, nici crime nici virtute. Dumnezeu, de o dreptate fără egal, nu și-ar putea pedepsi propria creație pentru greșeli a căror comitere nu depindea de ea, și nici să o recompenseze pentru virtuți nemeritate. O lege asemănătoare ar fi dincolo de negarea legii progresului, căci omul care ar aștepta totul de la soartă nu ar fi tentat de nimic pentru a-și ameliora poziția, de vreme ce aceasta nu ar însemna nici mai mult nici mai puțin.

Fatalitatea nu este totuși un cuvânt fără acoperire; ea există în poziția ocupată de om pe pământ și în funcțiile îndeplinite de el aici, ca urmare a felului existenței alese de Spiritul său, ca încercare, ispășire sau misiune. El suferă în mod inevitabil toate vicisitudinile acestei existențe, și toate tendințele bune sau rele ce-i sunt inerente; dar aici se oprește fatalitatea, căci depinde doar de voința omului a ceda sau nu acestor tendințe. Detaliul evenimentelor este subordonat circumstanțelor provocate de el însuși prin actele sale, în legătură cu care poate fi influențat de Spirite prin gândurile sugerate de acestea. Fatalitatea există deci în evenimentele ce se produc, deoarece acestea reprezintă consecința alegerii tipului de existență făcute de către Spirit; ea poate să nu fie în rezultatul acestor evenimente, deoarece poate depinde de om să le modifice cursul prin prudență; ea nu există niciodată în actele vieții morale.

În moarte, căreia omul îi este supus într-un mod absolut, există inexorabila lege a fatalității; căci el nu poate scăpa de oprirea existenței sale impusă de termenul final și nici de felul morții ce trebuie să-i întrerupă cursul.

Potrivit concepției comune, omul ar purta în sine însuși toate instinctele; acestea ar proveni fie de la constituția fizică de care nu s-ar ști responsabil, fie de la propria natură la care poate căuta o scuză în proprii ochi, spunând că nu este greșeala sa de vreme ce este astfel creat. Doctrina spiritistă este în mod evident mai morală, ea admitând omului liberul arbitru în totalitatea sa; spunându-i că, dacă face rău, el cedează unei sugestii rele ce-i este străină, ea îi lasă întreaga responsabilitate, deoarece îi recunoaște puterea de a rezista, lucru evident mai ușor decât acela de a lupta împotriva propriei naturi.

Astfel, după doctrina spiritistă, nu există o antrenare irezistibilă; omul poate întotdeauna să-și astupe urechile la vocea ocultă ce-l solicită la rău în forul său interior, așa cum poate să și le astupe la vocea fizică a celui care îi vorbește; o poate face prin proprie voință, cerându-i lui Dumnezeu forța necesară, solicitând efectiv asistența Spiritelor bune. Este ceea ce ne învață Isus în sublima rugăciune din Predica duminicală, când ne face să spunem: „Și nu ne lăsa pe noi în ispită, și ne izbăvește de cel rău”.

Această teorie a cauzei ce determină actele noastre reiese în mod evident din orice învățătură dată de Spirite; nu numai că este sublimul moralității, dar ea ridică omul în proprii ochi, ea îl arată liber să scuture un jug obsesiv, așa cum este liber să-și închidă casa pentru nepoftiți; el nu mai este o mașină acționând printr-un impuls independent de voința sa, este o ființă rațională, care ascultă, judecă și alege singură între două sfaturi. Să mai adăugăm că, totuși, omul nu este mai puțin privat de inițiativă, nu înseamnă că nu acționează mai puțin conform propriei înclinații, de vreme ce în definitiv nu este decât un Spirit încarnat care păstrează, sub învelișul corporal, calitățile și defectele avute ca Spirit.

Greșelile săvârșite de noi au deci ca sursă primară imperfecțiunea propriului nostru Spirit, care nu a atins încă superioritatea morală pe care o va dobândi într-o zi, dar căreia nu-i lipsește liberul arbitru. Viața corporală îi este dată pentru a se elibera de imperfecțiunile sale prin încercările suferite, și cu siguranță aceste lipsuri sunt cele care îl fac mai slab și mai vulnerabil sugestiilor altor Spirite imperfecte ce profită de ele în silința de a-l face să eșueze în lupta întreprinsă. Dacă iese învingător din această luptă, el se va ridica; dacă eșuează, rămâne ceea ce era, nici mai rău nici mai bun; a o lua de la capăt este o altă probă și ea poate dura mult timp. Cu cât Spiritul se ridică, cu atât laturile slabe se împuținează și cu atât mai puțin va da importanță celor care îl îndeamnă la rău; forța sa morală constă în conștiința elevației sale, și de aceea Spiritele rele se îndepărtează de el.

Toate Spiritele, mai mult sau mai puțin bune, atunci când sunt încarnate, constituie neamul omenesc; și cum pământul nostru reprezintă una din lumile mai puțin avansate, aici se găsesc mai multe Spirite rele decât bune, și de aceea vedem în jur atâta perversitate. Să depunem așadar toate eforturile pentru a nu mai reveni în acest ciclu, și pentru a merita să ajungem într-o lume mai bună, într-una din acele lumi privilegiate unde binele domnește în totalitate, și unde nu ne vom mai aminti de trecerea noastră pe pământ ca de un timp al exilului.

CAPITOLUL XI

Legea dreptății, dragostei și carității

1. Dreptatea și drepturile naturale. 2. Dreptul de proprietate. Furtul. 3. Mila și dragostea pentru aproapele. 4. Dragostea maternă și filială.

1. Dreptatea și drepturile naturale

873. Sentimentul de dreptate există în natură sau este rezultatul unor idei acumulate?

„Există atât de inerent naturii încât vă revoltați la gândul unei nedreptăți. Progresul moral dezvoltă fără îndoială acest sentiment, dar nu ți-l dă; Dumnezeu l-a așezat în inima omului și de aceea găsiți adesea la oamenii simpli concepții mai precise despre dreptate decât la cei ce au o mulțime de cunoștințe”.

874. Dacă dreptatea este o lege a naturii, cum se face că oamenii o înțeleg atât de diferit și unul vede drept ceea ce altuia îi pare nedrept?

„Dreptatea este amestecată adeseori cu pasiuni ce alterează acest sentiment, așa cum se întâmplă cu majoritatea celorlalte sentimente naturale, făcând ca lucrurile să fie văzute dintr-o perspectivă falsă”.

875. Cum s-ar putea defini dreptatea?

„Dreptatea constă în respectul drepturilor fiecăruia”.

Ce determină aceste drepturi?

„Sunt două lucruri: legea omenească și legea naturală. Oamenii făcând legi corespunzătoare tradițiilor și caracterului lor, aceste legi au stipulat drepturi ce variază potrivit progresului cunoștințelor. Vedeți dacă legile voastre de astăzi, fără a fi perfecte, consacră aceleași drepturi ca și cele din Evul Mediu; acele drepturi învechite ce vă par monstruoase, păreau juste și naturale în acea epocă. Dreptul stabilit de către oameni nu este întotdeauna conform dreptății; de altfel el nu guvernează decât anumite raporturi sociale, în timp ce în viața privată există o mulțime de acte ce țin numai de un tribunal al conștiinței”.

876. *În afară de dreptul consacrat de legea omenească, care este suportul dreptății fondate pe legea naturală?*

„Christos este cel care l-a stabilit: să doriți altora ceea ce ați dori pentru voi înșivă. Dumnezeu a așezat în inima omului regulile adevăratei dreptăți, prin dorința fiecăruia de a-și vedea respectate drepturile. În incertitudinea legată de modul de acțiune față de semenul său într-o circumstanță oarecare, când omul se întreabă cum ar vrea să fie tratat într-o împrejurare asemănătoare, Dumnezeu nu poate să-i dea un ghid mai sigur decât propria conștiință”.

Criteriul adevăratei dreptăți constă, într-adevăr, în a dori pentru ceilalți ce ți-ai dori ție, și nu a dori pentru tine ce ai dori pentru ceilalți, ceea ce nu este într-un totu același lucru. Așa cum nu este natural de a dori răul, luând dorința personală drept model sau punct de plecare, există siguranța de a nu dori decât binele aproapelui său. În toate timpurile și în toate circumstanțele, omul a căutat întotdeauna să se prevaleze de dreptul său personal: sublimul religiei creștine constă în faptul că a luat dreptul personal drept temei pentru dreptul semenului.

877. *Nevoia omului de a trăi în societate antrenează obligații specifice?*

„Da, și prima dintre ele este de a respecta drepturile semenilor săi; cel ce va respecta aceste drepturi va fi întotdeauna drept, în lumea voastră unde atâția oameni nu practică legea dreptății, fiecare folosește represaliile, ceea ce duce la tulburare și confuzie în societate. Viața socială dă drepturi și impune datorii în mod reciproc”.

878. *Întrucât omul se poate înșela asupra întinderii dreptului său, cine sau ce îl poate face să-i cunoască limitele?*

„Limita dreptului recunoscut semenului său este limita dreptului personal, în aceeași circumstanță și reciproc”.

Dar dacă fiecare își atribuie drepturile semenului său, ce devine atunci subordonarea față de superiori? Nu este o anarhie față de orice autoritate?

„Drepturile naturale sunt aceleași pentru toți oamenii de la cel mai neînsemnat până la cel mai puternic; Dumnezeu nu a făcut pe unii dintr-un lut mai pur decât pe ceilalți, ci toți sunt egali în fața lui. Aceste drepturi sunt eterne; cele stabilite de om pier odată cu instituțiile sale. Pe deasupra, fiecare își cunoaște forța sau slăbiciunea, și va ști întotdeauna să aibă un fel de respect pentru cel ce-l va merita datorită virtuții și înțelepciunii sale.

Este foarte important de stabilit acest lucru, pentru ca persoanele ce se consideră superioare să-și cunoască îndatoririle și să-și merite respectul. Subordonarea nu va fi compromisă dacă autoritatea va fi dată înțelepciunii”.

879. *Cum va fi caracterul omului care va practica dreptatea în deplinătatea sa?*

„Cu adevărat drept, ca și Isus; căci va practica în aceeași măsură dragostea de aproape și mila, fără de care nu există dreptate adevărată.

2. Dreptul de proprietate. Furtul

880. *Care este cel mai important dintre drepturile naturale ale omului?*

„Dreptul la viață; de aceea nimeni nu are dreptul de a atenta la viața semenului său, nici să facă ceva ce ar putea compromite existența sa corporală”.

881. *Oare dreptul de a trăi dă omului dreptul de a acumula mijloace de trai pentru a se odihni atunci când nu va mai putea munci?*

„Da, dar trebuie să o facă în familie, ca alina, printr-o muncă cinstită, și să nu adune pentru sine ca un egoist. Chiar unele animale îi dau un exemplu de prevedere”.

882. *Are omul dreptul să apere ceea ce a adunat prin muncă?*

„Nu a spus Dumnezeu: Să nu furi!, iar Isus: Dă-i Cezarului ce este al Cezarului? Ceea ce omul adună printr-o muncă cinstită este o proprietate legitimă pe care are dreptul să o apere, căci proprietatea, rodul firesc al muncii este un drept tot atât de sacru ca și dreptul de a munci sau a trăi”.

883. *Dorința de a poseda există în natură?*

„Da, dar dacă există numai pentru sine și pentru satisfacerea personală ea este egoism”.

Totuși dorința de a poseda nu este legitimă, de vreme ce bogatului nu-i pasă de nimeni și nimic?

„Există oameni lacomi care acumulează fără a fi de folos cuiva, sau pentru a-și potoli pasiunile. Crezi că aceștia sunt bine văzuți de Dumnezeu? Dimpotrivă, cel care adună prin proprie muncă pentru a veni în ajutorul semenilor săi, acela practică legea dragostei și a carității, și lucrarea sa este binecuvântată de Dumnezeu”.

884. *Care este caracterul proprietății legitime?*

„Nu este proprietate legitimă decât aceea care a fost obținută fără prejudicierea celorlalți. Legea dragostei și a dreptății apărând faptul de a face altuia ceea ce vrem să ni se facă nouă, condamnă astfel orice mijloc de acumulare contrar acestei legi”.

885. *Este dreptul de proprietate nedefinit?*

„Fără îndoială tot ceea ce este obținut în mod legitim reprezintă proprietate; dar așa după cum am spus, întrucât legislația omenească este imperfectă ea consacră adesea drepturi convenționale pe care justiția naturală le condamnă.

De aceea oamenii își reformează legile pe măsură ce progresează și înțeleg mai bine dreptatea. Ceea ce pare perfect într-un secol pare barbar în secolul următor.

3. Mila și dragostea pentru aproapele

886. *Care este adevăratul sens al cuvântului milă așa cum îl înțelegea Isus Christos?*

„Bunăvoință pentru întreaga lume, indulgentă pentru imperfecțiunile celorlalți, iertarea ofenselor”.

Dragostea și mila sunt complementare legii dreptății, căci a-ți iubi aproapele înseamnă a-i face tot binele de care ești în stare și pe care ni l-am dori și nouă. Acesta este sensul cuvintelor lui Isus: lubiți-vă unii pe alții ca frații.

Caritatea, după Isus, nu se rezumă la milostenie; ea cuprinde toate raporturile avute cu semenii noștri, fie că sunt inferiori, egali sau superiori vouă. Ea ne impune indulgentă, pentru că de ea avem nevoie și noi înșine; ea ne apără de umilința necazurilor, contra a ceea ce se întâmplă adesea.

Dacă apare un bogătaş toate privirile se îndreaptă spre el, i se acordă toată atenția; dacă este un sărac, nimeni nu-i aruncă nici o privire. Cu cât situația sa este mai de plâns, cu atât nu trebuie să ne temem; din contră, să îl ajutăm în nenorocirea sa prin umilință.

Omul cu adevărat bun caută să-l ridice pe cel inferior în proprii săi ochi, micșorând distanța ce-i separă.

887. *Isus a spus: Iubiți chiar și pe dușmanii voștri. Or, dragostea pentru dușmanii noștri nu este contrară tendințelor naturale, iar dușmănia nu provine din lipsa de simpatie dintre Spirite?*

„Fără îndoială, nu putem avea pentru dușmanii noștri o dragoste tandră și pasionată; nu aceasta a vrut să spună Isus. A-ți iubi dușmanii înseamnă a-i scuza și a le face bine pentru răul făcut; prin aceasta le devii superior, prin răzbunare cobori sub nivelul lor”.

888. *Ce gândiți despre milostenie?*

„Omul care a ajuns să ceară pomană se degradează moral și fizic, se abrutizează. Într-o societate bazată pe legea lui Dumnezeu și a dreptății el trebuie să ducă o viață de neajutorat, dar fără umilință pentru el. Societatea trebuie să asigure traiul celor care nu mai sunt în stare să muncească, fără a lăsa viața lor pe seama și la bunăvoința hazardului”.

Înseamnă că blamați milostenia?

„Nu, nu milostenia este condamnabilă, ci adesea felul în care este practică. Omul de bine, care înțelege caritatea în spiritul vorbelor lui Isus, merge în întâmpinarea nefericitului fără a aștepta ca acesta să-i întindă mâna.

Adevărata caritate este întotdeauna bună și binevoitoare; așa cum este în formă este și în fapt. Un serviciu făcut cu delicatețe are o valoare dublă; cel tăcut cu aroganță poate fi acceptat de nevoie, dar inima se simte puțin jignită.

Amintiți-vă că ostentația micșorează mult în ochii lui Dumnezeu binele făcut. Isus a spus: Mâna voastră stângă să nu știe ce dă mâna dreaptă. El vă învață astfel pentru ca voi să nu pierdeți în totalitate caritatea prin orgoliu.

Trebuie să distingem pomana propriu-zisă de binefacere. Cel mai nevoiaș nu este întotdeauna cel care cere; teama de umilință reține pe adevăratul sărac, și adesea el suferă fără a se plânge. Pe el omul de omenie știe că trebuie să-l caute fără ostentație.

Iubiți-vă unii pe alții, aceasta e adevărata lege; este legea divină prin care Dumnezeu conduce lumile. Dragostea este legea atracției pentru entitățile vii și organizate; atracția este legea dragostei pentru materia organică.

Nu uitați niciodată că Spiritul, oricare ar fi gradul său de elevație, starea sa de reîncarnare sau tulburare, este întotdeauna situat între unul superior care îl conduce și perfecționează, și unul inferior față de care are anumite îndatoriri de îndeplinit.

Fiți deci caritabili, dar să nu aveți doar acea caritate care vă face să vă dați cu răceală obolul celui ce îndrăznește să vă ceară, ci mergeți în întâmpinarea sărăciei ascunse. Fiți indulgenți față de defectele semenilor voștri; în loc de a disprețui ignoranța și viciul, instruiți-i și dojeniți-i; fiți blânzi și binevoitori cu tot ceea ce vă este inferior; fiți la fel cu faptele cele mai înfime ale creației, și veți asculta astfel legea lui Dumnezeu”.

889. *Nu există oameni condamnați la cerșetorie din proprie greșală?*

„Fără îndoială, dar dacă le este dată o bună educație morală pentru a practica legea lui Dumnezeu, ei nu vor cădea în excese ce le vor cauza pierzania; mai ales că de aceasta depinde și îmbunătățirea planetei voastre”.

4. Dragostea maternă și filială

890. *Este dragostea maternă o virtute sau un sentiment instinctiv atât la om cât și la animale?*

„Este și una și alta. Natura a dat mamei dragostea pentru copiii săi în scopul conservării speciei; dar la animal această dragoste este limitată la nevoile materiale; ea încetează atunci când îngrijirile devin inutile. La om ea persistă întreaga viață, și comportă un devotament și o abnegație ce aparțin virtuții. Ea supraviețuiește chiar și morții, și însoțește copilul dincolo de mormânt; vedeți așadar că este cu totul altceva decât la animal”.

891. *De vreme ce dragostea maternă există în natură, de ce există mame ce-și urăsc copii și aceasta chiar de la naștere?*

„Este câteodată o probă aleasă de Spiritul copilului, sau o ispășire dacă el însuși a fost un tată rău sau o mamă rea, sau un fiu rău într-o altă existență. În orice caz o mamă rea nu poate fi animată decât de un Spirit rău ce se silește să-l oprească pe cel al copilului astfel că acesta sucombă în proba aleasă; însă această violare a legilor naturii nu va rămâne nepedepsită, și Spiritul copilului va fi răsplătit pentru obstacolele depășite ulterior”.

892. Când părinții au copii care le pricinuiesc neazuri, nu sunt ei scuzabili de a nu fi avut pentru aceștia dragostea pe care ar fi manifestat-o în caz contrar?

„Nu, căci este o sarcină ce le este încredințată, și datoria lor este de a depune toate eforturile pentru a-i aduce pe calea binelui. Dar aceste neazuri sunt adesea urmarea unor rele apucături căpătate încă din leagăn; ei recoltează atunci ceea ce au semănat”.

CAPITOLUL XII

Perfecțiunea morală

1. Virtuți și vicii. 2. Pasiunile 3. Despre egoism. 4. Caracterul omului de bine 5. Cunoașterea de sine.

1. Virtuți și vicii

893. Care este cea mai meritorie dintre virtuți?

„Toate virtuțile au meritul lor, deoarece toate reprezintă semne ale progresului pe calea binelui. Există virtute ori de câte ori există o împotrivire voluntară la chemarea pornirilor rele; dar sublimul virtuții constă în sacrificiul interesului personal pentru binele aproapelui fără gând de recompensă; cea mai meritorie virtute este cea bazată pe caritatea cea mai dezinteresată”.

894. Există oameni care fac binele în mod spontan, fără să aibă de învins un sentiment contrariu; au ei același merit ca și persoanele ce trebuie să lupte cu propria natură și care reușesc să o depășească?

„Cei ce nu luptă cu ei înșiși sunt cei la care progresul a fost realizat; de aceea sentimentele bune nu-i costă nici un efort, și acțiunile lor par atât de naturale; binele a devenit pentru ei o obișnuință. Trebuie deci să-i onorăm ca pe bătrânii oșteni ce și-au cucerit gradele.

Deoarece voi sunteți încă departe de perfecțiune, aceste exemple vă miră prin contrast, și le admirați cu atât mai mult cu cât sunt mai rare. Însă voi știți bine că în lumile mai avansate decât a voastră, ceea ce la voi este o excepție, acolo este regula. Sentimentul de bine există acolo în mod spontan, deoarece lumile sunt locuite doar de Spirite bune, și o singură rea intenție ar fi acolo o monstruoasă excepție. De aceea acolo oamenii sunt fericiți; tot așa va fi și pe pământ când omenirea se va fi transformat și când va înțelege și practica caritatea în adevărata ei accepțiune”.

895. Cu excepția păcatelor și viciilor asupra cărora nimeni nu ar putea să se înșele, care este semnul cel mai distinctiv al imperfecțiunii?

„Interesul personal. Calitățile morale sunt adesea precum poleiala unui obiect de aramă care nu rezistă probei. Un om poate avea calități reale ce-l fac, pentru toată lumea, un om de bine; dar aceste calități, deși reprezintă un progres, nu suportă întotdeauna

aceste încercări și este suficient să se atingă coarda interesului personal pentru a face să se arate adevăratul lui fond. Adevăratul dezinteres este însă un lucru atât de rar pe pământ încât este admirat ca un adevărat fenomen atunci când este întâlnit.

Atașamentul față de lucrurile materiale este un semn arhicunoscut de inferioritate, deoarece cu cât mai mult un om ține la bunurile acestei lumi, cu atât mai puțin își înțelege destinul; din contră, prin dezinteres el dovedește că vede viitorul dintr-o perspectivă mai înaltă”.

896. Există unele persoane generoase, dar lipsite de discernământ, care își irosesc avutul fără a face un bine real, lipsindu-le un plan de acțiune rațional. Au ei vreun merit oarecare?

„Ei au meritul dezinteresului, dar nu și pe acela al binelui pe care ar fi putut să-l facă. Dacă dezinteresul este o virtute, risipa nerațională înseamnă cel puțin o lipsă de judecată, dacă nu chiar mai mult. Averea nu este dată unora pentru a fi aruncată în vânt, iar a altora pentru a fi ascunsă în seifuri. Acesta este un depozit de care vor da socoteală mai târziu, căci ei vor răspunde pentru binele pe care au avut puterea să-l facă dar nu l-au făcut, pentru lacrimile pe care le-ar fi putut șterge cu banii iroșiți cu cei care nu aveau nevoie de ei.”

897. Acela care a făcut bine nu în vederea vreunei recompense pe pământ, ci în speranța că se va ține cont de aceasta în viața de dincolo, unde i se va oferi o poziție mai bună, este el vinovat cu ceva în această intenție? Un astfel de calcul îi va fi favorabil evoluției sale?

„Trebuie să faci binele din caritate, adică dezinteresat.”

Dar este foarte natural să dorim a avansa, pentru a ieși din starea dureroasă a vieții prezente. Spiritele însele ne-au învățat să practicăm binele în acest scop. Este deci un rău de a gândi că, făcând binele pe pământ, putem spera la mai bine dincolo?

„Nu, în mod cert! Dar cel ce face bine fără a se gândi la vreo recompensă ulterioară, ci numai pentru singura plăcere de a fi plăcut lui Dumnezeu și a ușura suferința semenului său, acela a ajuns deja la un grad mai înalt de evoluție și este mai aproape de culmea fericirii divine, decât fratele său mai egoist care face binele din calcul, în loc să fie împins doar de sentimentul compasiunii înrădăcinate în inima sa.”

Oare nu ar trebui făcută o deosebire între binele pe care îl facem aproapelui și grija de a ne corecta propriile defecte? Înțelegem că nu este un merit prea mare în a face binele cu gândul că ne va fi decontat în viața viitoare. Dar oare este un semn de inferioritate să ne corijăm, să ne învingem pasiunile, să ne corectăm caracterul, în speranța de a ne apropia de spiritele înalte și a ne eleva în lumea spiritelor?

„Nu, nu! Prin „facerea de bine” nu înțelegem doar a fi caritabil. Cel care calculează cât profit îi va aduce fiecare faptă caritabilă, în viața aceasta sau în viața de apoi, acționează egoist. Dar nu este egoism ca omul să încerce a se îmbunătăți, în speranța apropierei sale de Dumnezeu, deoarece spre acest scop trebuie să tindă orice efort uman.”

898. Deoarece viața corporală nu este decât un sejur temporar aici-jos, iar principala noastră preocupare trebuind să fie viața viitoare, oare este util să ne străduim să acumulăm cunoștințe științifice despre obiecte și necesități ale vieții materiale?

„Fără îndoială! În primul rând, aceasta vă dă posibilitatea de a vă ajuta frații. În plus, spiritul vostru, devenind deja ceva mai inteligent, va evolua mai rapid în viața de dincolo și va putea învăța într-o oră ceea ce ar fi învățat în ani de zile pe Pământ.

Nici o cunoaștere nu este inutilă. Toate contribuie, mai mult sau mai puțin, la avansul tău, deoarece spiritul perfect trebuie să știe totul, iar progresul se realizează în toate direcțiile, toate ideile acumulate ajutând la dezvoltarea spiritului.”

899. Să luăm doi oameni bogați: unul născut în opulență fără a cunoaște vreodată lipsurile, altul își datorează soarta muncii sale, însă amândoi își folosesc bogățiile exclusiv pentru propria satisfacție personală; care este cel mai vinovat?

„Cel care a cunoscut suferințele, căci el știe ce înseamnă să suferi; el cunoaște durerea și nu face nimic să o ușureze și adeseori nici nu și-o mai amintește”.

900. Cel ce acumulează fără încetare și fără a face bine nimănui, găsește o scuză adevărată în gândul că adună pentru a lăsa mai mult moștenitorilor săi?

„Este un compromis cu reaua conștiință”.

901. Doi avari: unul își refuză strictul necesar și moare în mizerie cu toată averea sa; cel de-al doilea este avar doar pentru ceilalți, dar este risipitor pentru sine însuși; în timp ce el dă înapoi în fața celui mai mic sacrificiu pentru a face un serviciu sau un lucru util, nu precupește nimic pentru a-și satisface gusturile și pasiunile. Dacă i se cere un serviciu, este întotdeauna în lipsă; dar dacă vrea să-și satisfacă un capriciu, găsește întotdeauna resurse. Care este cel mai vinovat și care este cel ce va ocupa locul cel mai de jos în lumea Spiritelor?

„Cel ce se bucură de plăcerile vieții; el este mai mult egoist decât avar; celălalt și-a primit deja o parte din pedeapsă”.

902. Este criticabil faptul de a dori cu orice preț bogăția dacă acest lucru este dat de dorința de a face bine?

„Sentimentul este laudabil, fără îndoială, dacă este pur, dar oare dorința aceasta este întru totul dezinteresată și nu ascunde dorința de răsplată personală? Cea dintâi persoană căreia i se dorește binele, nu este adesea propriul sine?

903. Există vinovăție în studierea păcatelor altora?

„Dacă o facem pentru a le critica și divulga, suntem foarte vinovați, căci lipsește caritatea; dacă o facem pentru profitul personal și pentru a le evita noi înșine, câteodată poate fi util; dar nu trebuie uitat că indulgența pentru păcatele aproapelui este una din virtuțile carității. Înainte de a le reproșa celorlalți imperfecțiunile avute, vedeți dacă și ei nu pot spune despre voi același lucru. Străduiți-vă așadar să aveți calitățile opuse defectelor criticate de voi la alții, căci este mijlocul de a vă face superiori. Dacă ei vă reproșează că sunteți avari, fiți generoși; dacă vă etichetează drept orgolioși, fiți umili și modești; pentru duri, fiți blânzi; pentru a vă purta copilărește, fiți maturi în toate acțiunile voastre - într-un cuvânt faceți în așa fel încât să nu vă poată atribui această spusă a lui Isus: Vede paiul din ochiul vecinului și nu vede bârna din ochiul său”.

904. Există vinovăție în cercetarea flagelurilor societății și în dezvăluirea lor?

„Depinde de sentimentul ce te îndeamnă să o faci; dacă scriitorul nu are în vedere decât producerea scandalului, aceasta este o satisfacție personală pe care și-o procură prezentând imagini ce constituie mai degrabă un rău exemplu decât unul bun. Spiritul aprobă, dar poate fi pedepsit pentru acest fel de plăcere ce constă în a descoperi răul”.

Cum se poate judeca, în acest caz, puritatea intențiilor și sinceritatea scriitorului?

„Nu este întotdeauna util; dacă el prezintă lucruri bune, o face în profitul vostru, dacă face rău, aceasta este o problemă de conștiință ce-l privește. De altminteri, dacă ține să-și probeze sinceritatea, este treaba lui să-și apere preceptul prin propriul său exemplu”.

905. Anumiți autori au publicat opere foarte frumoase și morale ce au ajutat progresul umanității, dar de care ei înșiși nu au profitat de loc; li se ține cont, ca Spirite, de binele săvârșit de operele lor?

„Morala fără acțiune este ca sămânța fără lucrul pământului. Ce beneficiu aveți de la sămânță dacă nu o faceți să fructifice pentru a vă hrăni? Acești oameni sunt mai vinovați, deoarece aveau inteligența necesară pentru a înțelege; nepracticând sfaturile date altora, au renunțat să le culeagă fructele”.

906. Cel ce face binele este criticabil de a avea conștiința acestui bine, și de a-și mărturisi sieși acest lucru?

„De vreme ce poate avea conștiința răului făcut, el trebuie să aibă și conștiința binelui, astfel încât să știe dacă acționează corect. Numai punând toate acțiunile sale în balanța legii lui Dumnezeu, și mai ales în balanța legii dreptății dragostei și carității se va putea spune dacă ele sunt bune sau rele, meritorii sau condamnabile. Deci el nu trebuie criticat pentru recunoașterea faptului că a triumfat asupra relelor tendințe și pentru mulțumirea pe care o încearcă. Dacă ar face-o din vanitate, atunci el ar cădea în alt păcat”.

2. Pasiunile

907. Deoarece principiul pasiunilor există în natură, este el rău prin sine însuși?

„Nu; pasiunea este excesul unit cu voința căci principiul a fost dat omului pentru bine, și pasiunile îl pot duce la înfăptuirea unor lucruri grandioase, însă abuzul făcut este cel ce cauzează răul”.

908. Cum definiți limita de la care pasiunile încetează de a fi bune sau rele?

„Pasiunile sunt asemenea unui cal - folositor când este stăpânit, periculos când ajunge el să stăpânească. Recunoașteți așadar că o pasiune devine periculoasă din momentul când încetați să o stăpâniți, și de când are drept consecință un anumit prejudiciu pentru voi sau pentru ceilalți”.

Pasiunile sunt pârgھیile ce pun în mișcare forțele omului; dar dacă, în loc să le stăpânească, omul se lasă mânat de ele, el cade pradă exceselor, și chiar forța care, în mâinile sale, putea face binele, cade asupra lui zdrobindu-l.

Toate pasiunile își au principiul într-un sentiment sau o nevoie a naturii. Principiul pasiunilor nu este deci de loc unul rău de vreme ce este clădit pe una din condițiile providențiale ale existenței noastre. Pasiunea propriu-zisă este exagerarea unei nevoi sau a unui sentiment; ea constă în exces și nu în cauză, iar acest exces devine un rău atunci când are drept consecință un rău oarecare.

Orice pasiune ce aproprie omul de natura animală îl îndepărtează de natura spirituală. Orice sentiment ce ridică omul deasupra naturii animale anunță predominanța Spiritului asupra materiei și îl apropie de perfecțiune.

909. Ar putea omul să-și învingă întotdeauna înclinațiile rele prin mari eforturi?

„Da, și câteodată chiar prin eforturi ușoare; voința este cea care-i lipsește. Și cât de puțin efort!”

910. Poate omul să găsească în Spirite un ajutor eficient pentru a-și domina pasiunile?

„Dacă îl roagă pe Dumnezeu și pe geniul său bun cu sinceritate, Spiritele bune îi vor veni în ajutor cu certitudine, căci aceasta este misiunea lor”.

911. *Nu există pasiuni atât de vii și irezistibile încât voința să fie neputincioasă în a le domina?*

„Există multe persoane care spun: Vreau! Însă voința lor nu există decât pe buze. Dacă tu crezi că nu-ți poți învinge pasiunile, aceasta se datorează Spiritului ce se complăce datorită inferiorității sale. Cel ce încearcă să și le reprime își înțelege natura spirituală; a le învinge este pentru el un triumf al Spiritului asupra materiei”.

912. *Care este cel mai eficace mijloc de a combate predominanța naturii corporale, a materiei?*

„A face abstracție de tine însuși”.

3. Despre egoism

913. *Dintre vicii, care este considerat a fi la temelia tuturor viciilor?*

„Am mai spus-o: egoismul, de la el derivă tot răul. Analizați toate viciile și veți vedea că la baza tuturor stă egoismul. Oricât veți lupta împotriva viciilor, nu veți reuși să le extirpați câtă vreme nu veți ataca răul de la rădăcină, câtă vreme nu veți stărpi cauza. Trebuie ca toate eforturile voastre să tindă spre acest tel, căci acolo se află adevărata plagă a societății. Oricine dorește să se apropie de viața de perfecțiune morală trebuie să stărpească din inima sa orice sentiment de egoism, căci egoismul este incompatibil cu dreptatea, dragostea și caritatea; el neutralizează toate celelalte calități”.

914. *Egoismul, fiind fondat pe sentimentul interesului personal, pare foarte dificil a-l extirpa în întregime din inima omului; oare se va ajunge acolo?*

„Pe măsură ce oamenii se luminează descoperă lucrările spirituale și pun mai puțin preț pe lucrurile materiale; și apoi trebuie desființate instituțiile omenești care întrețin și excită egoismul. Și aceasta depinde de educație”.

915. *Egoismul, fiind inerent speciei umane, nu va fi întotdeauna un obstacol pentru domnia binelui absolut pe pământ?*

„Este cert că egoismul reprezintă cel mai mare rău al vostru, dar el ține de inferioritatea spiritelor încarnate pe pământ, și nicidecum de umanitatea însăși. Or, Spiritele epurându-se prin încarnări succesive, ele își pierd egoismul așa cum își pierd și celelalte impurități. Nu aveți pe pământ nici un om eliberat de egoism și care practică mila? Există mai mulți decât vă închipuiți, dar îi cunoașteți prea puțin, deoarece virtutea nu caută strălucirea amiezii; dacă există un om, de ce nu ar fi zece; dacă există zece, de ce nu ar fi mii, ș.a.m.d.?”

916. *Egoismul departe de a descrește, sporește o dată cu civilizația ce pare să-l excite și să-l întrețină; cum ar putea cauza să distrugă efectul?*

„Cu cât răul este mai mare cu atât este mai hidos; va trebui ca egoismul să producă mult rău pentru a face să se înțeleagă necesitatea extirpării sale. Când oamenii se vor debarasa de simțământul de egoism ce-i stăpânește, atunci vor trăi ca frații, nemaifăcându-și nici un rău, ajutându-se reciproc prin legătura firească de solidaritate. Atunci cel puternic va fi sprijinitorul și nu agresorul celui slab, și nu vom mai vedea oameni lipsiți de strictul-necesar, deoarece toți vor practica legea dreptății. Va fi domnia binelui a cărei pregătire este sarcina Spiritelor”.

917. *Care este mijlocul de a distruge egoismul?*

„Dintre toate imperfecțiunile omenești, cel mai greu de dezrădăcinat este egoismul, deoarece ține de influența materiei de care omul, încă foarte apropiat de originea sa, nu s-a putut elibera, și această influență este întreținută de tot: legi, organizare socială,

educație omenească. Egoismul va slăbi o dată cu predominanța vieții morale asupra vieții materiale, și mai ales o dată cu cunoașterea dată vouă de Spiritism despre viitoarea voastră stare reală, nedaturată de ficțiuni alegorice Spiritismul, atunci când va fi identificat cu obiceiurile și credințele, va transforma obișnuințele, deprinderile și relațiile sociale. Egoismul se bazează pe importanța personalității; or, spiritismul face să se vadă lucrurile de la o astfel de înălțime încât sentimentul personalității dispare, ca să spun așa, înaintea imensității. Demontând importanța personalității - făcând-o să fie văzută așa cum este - iată ce înseamnă a combate egoismul!

Ofensiva egoismului celorlalți îl face adesea pe om egoist, deoarece el simte nevoia de a se menține în defensivă. Vederea faptului că ceilalți se gândesc numai la ei și nu la el, îl face să se ocupe mai mult de propria persoană decât de ceilalți. Dacă principiul carității și fraternității se va afla la baza tuturor instituțiilor sociale, a raporturilor juridice dintre un popor și altul, dintre un individ și alt individ, omul se va gândi mai puțin la propria persoană dacă va vedea că alții s-au gândit la el; atunci va suferi influența exemplului și al contactului cu ceilalți. (FÉNÉLON)

În prezența acestei revărsări de egoism, este nevoie de o adevărată virtute pentru a face abstracție de propria personalitate în profitul celorlalți, care adesea nu au pic de recunoștință; mai ales celor care au această virtute le este deschisă împărăția cerurilor; mai ales lor le este rezervată fericirea celor aleși, căci adevărat vă spun, în ziua dreptății oricine se va fi gândit numai la sine va fi îndepărtat și va suferi datorită nepăsării sale.

S-au făcut fără îndoială eforturi laudabile pentru progresul umanității. Se încurajează, se stimulează, se onorează sentimentele bune mai mult decât în oricare altă epocă și totuși viermele egoismului constituie întotdeauna plaga socială. Este un rău real ce se răsfrânge asupra întregii lumi și căruia fiecare îi este mai mult sau mai puțin victimă, trebuie deci combătut așa cum se combate o maladie epidemică.

Pentru aceasta, trebuie să se procedeze în manieră medicală: să se meargă direct la sursă. Trebuie așadar să se cerceteze în toate compartimentele organizării sociale, de la familie până la popoare, din locuințe modeste până în palate, toate cauzele, toate influențele evidente sau ascunse, care provoacă, întrețin și dezvoltă sentimentul egoismului. Odată cauzele cunoscute, remediu va apărea de la sine; se va acționa doar pentru combaterea cauzelor, dacă nu toate odată, cel puțin parțial, și puțin câte puțin veninul va fi eliminat. Vindecarea ar putea fi de lungă durată, deoarece cauzele sunt numeroase, dar nicidecum imposibilă.

Nu se va ajunge acolo, de altfel, decât curmând răul de la rădăcină, adică prin educație; dar nu aceea educație care dă oameni instruiți, ci aceea educație care face oameni de bine. Educația, dacă este bine înțeleasă, reprezintă cheia progresului moral; când se va stăpâni arta de a forma caracterele așa cum este stăpânită arta de a forma inteligențele, se va ajunge la înălțarea oamenilor așa cum se înalță azi plantele tinere. Însă arta aceasta cere mult tact, multă experiență, și un profund simț al observației; dar este o gravă eroare să crezi că având știința obții sigur rezultatul. Oricine urmărește atât copilul bogatului cât și pe cel al săracului chiar de la naștere și observă toate influențele periculoase ce acționează asupra lor ca urmare a slăbiciunii, neglijenței și ignoranței celor ce-i îndrumă, și cum mijloacele utilizate pentru educația lor duc la false valori, nu se mai miră că întâlnește în lume atâtea obstacole. Dacă s-ar face pentru morală tot atât cât pentru inteligență s-ar vedea că, exceptând naturile refractare, există mai multe persoane decât s-ar crede care nu cer decât o cultură sănătoasă pentru a se obține bune rezultate. (872)

Omul dorește să fie fericit, este un sentiment natural. De aceea el muncește fără încetare pentru a-și ameliora situația pe pământ; el caută cauzele suferințelor sale pentru a scăpa de ele. Când va înțelege că egoismul este una din aceste cauze, cea care naște orgoliul, ambiția, lăcomia, invidia, ura, gelozia, de care este în fiecare moment rănit, care produce tulburare tuturor relațiilor sociale, provoacă disensiuni, distruge încrederea, obligă la o permanență defensivă față de vecinul tău, și face din prieten un inamic, atunci omul va înțelege totodată că acest viciu este incompatibil cu propria lui fericire; mai adăugăm chiar cu propria siguranță; cu cât va avea de suferit, cu atât va simți nevoia de a-l combate, așa cum combate ciuma și toate celelalte nenorociri; va fi solicitat de propriu interes. (784)

Egoismul este izvorul tuturor viciilor, așa cum caritatea este izvorul tuturor virtuților; a-l distruge pe primul, a-l dezvolta pe celălalt, acesta trebuie să fie scopul tuturor eforturilor omului dacă vrea să-și asigure fericirea aici pe pământ ca și în viitor.

4. Caracterul omului de bine

918. *Prin ce trăsături se poate recunoaște la un om progresul real ce trebuie să-i înalte Spiritul?*

„Spiritul probează elevația sa atunci când toate actele vieții sale corporale vădesc practicarea legii lui Dumnezeu și când înțelege cu anticipație viața spirituală”.

Adevăratul om de bine este cel ce practică legea dreptății, a dragostei și carității în toată puritatea sa. Dacă își întreabă conștiința cu privire la actele săvârșite, va întreba dacă nu cumva a încălcat într-un fel această lege; dacă nu cumva a făcut rău; dacă a făcut tot binele pe care-l putea face; dacă nimeni nu se plânge de el, și în sfârșit dacă a făcut aproapei ceea ce ar fi dorit să i se facă lui. Omul pătruns de sentimentul carității și dragostei pentru ceilalți face binele pentru bine, fără a spera ceva, și își sacrifică interesul propriu pentru dreptate.

El este bun, omenos, binevoitor cu toată lumea, căci îi vede frați pe toți oamenii fără deosebire de rasă sau credință.

Dacă Dumnezeu i-a dat putere și bogăție, el privește aceste lucruri ca pe o avere de care se folosește pentru a face binele; nu face din ele un motiv de mândrie, căci știe că Dumnezeu așa cum i le-a dat tot așa i le poate lua.

Dacă ordinea socială a așezat oamenii sub influența sa, el îi tratează cu bunătate și bunăvoință, deoarece sunt egali săi înaintea lui Dumnezeu; el se folosește de autoritatea sa pentru a-i ridica din punct de vedere moral, și nu pentru a-i umili cu orgoliul său.

Este indulgent cu slăbiciunile aproapei, deoarece știe că el însuși are nevoie de indulgență și își repetă acest cuvânt al lui Isus: Cel ce se știe fără păcat să arunce primul piatra.

El nu este deloc răzbunător: după exemplul lui Isus el iartă jignirile amintindu-și numai facerea de bine; căci el știe că i se va ierta lui așa cum și el a iertat. El respectă la semenii săi toate drepturile date de legile naturii, așa cum ar dori să-i fie și lui respectate.

5. Cunoașterea de sine

919. *Care este mijlocul cel mai eficient de a te îmbogăți în această viață și a rezista tentației spre rău?*

„Un înțelept din antichitate a spus: Cunoaște-te pe tine însuși”.

Înțelegem întreaga înțelepciune a acestei maxime, dar dificultatea constă tocmai în cunoașterea de sine; care este mijlocul de a o atinge?

„Faceți ceea ce făceam, eu însumi în timpul vieții mele pămâtenene: la sfârșitul fiecărei zile, îmi întrebam conștiința, treceam în revistă ceea ce făcusem și mă întrebam dacă nu omisesem vreuna dintre îndatoriri, dacă nimeni nu se putea plânge de mine. Astfel ajungeam să mă cunosc și să văd ceea ce trebuia schimbat la mine. Cel care, în fiecare seară, își va reaminti toate acțiunile din cursul zilei și se va întreba ce a făcut bine sau ce a făcut rău, rugând pe Dumnezeu și pe îngerul său păzitor să-l lumineze, va obține o mare putere pe drumul perfecționării sale; căci, credeti-mă, Dumnezeu îl va ajuta. Puneți-vă deci întrebări și întrebați-vă ce ați făcut și în ce scop ați acționat în anumite circumstanțe; dacă ați făcut unele lucruri pentru care v-ar blama alții, dacă ați întreprins o acțiune pe care încercați să nu o recunoașteți. Întrebați-vă încă odată: dacă intrând în lumea Spiritelor, unde nimic nu se poate ascunde, mi-ar plăcea ca Dumnezeu să mă întrebe dacă mă tem de ceea ce am făcut? Examinați ceea ce ați putut face împotriva lui Dumnezeu, apoi împotriva aproapei voastre, și în sfârșit împotriva voastră înșivă. Răspunsurile vor constitui o liniștire a conștiinței voastre, sau clarificarea răului ce trebuie vindecat.

Cunoașterea de sine este deci cheia îmbunătățirii individuale. Dar, spuneți voi, cum să judecăm? Nu există de asemenea o iluzionare a orgoliului ce diminuează greșelile și le face scuzabile? Avarul se crede un simplu econom și prevăzător; orgoliosul crede că nu

are decât demnitate. Așa poate fi, într-adevăr, dar voi aveți un mijloc de control ce nu vă poate înșela niciodată. Când sunteți nehotărâți asupra valorii uneia dintre acțiunile voastre, întrebați-vă cum ați califica-o dacă ar fi făptuită de o altă persoană. Dacă ați condamna-o la altul, ea nu va fi justificată nici pentru voi, căci Dumnezeu nu are două măsuri pentru dreptate. Căutați astfel să știți ce gândesc ceilalți, și nu neglijați opinia inamicilor voștri, căci aceștia nu au nici un interes în ascunderea adevărului, și adesea Dumnezeu îi așează alături de voi ca o oglindă, pentru a vă avertiza cu o mai mare sinceritate decât o fac prietenii. Cel ce are voința fermă de a se îmbunătăți își cercetează conștiința pentru a elimina înclinațiile rele, așa cum înlătură buruienile din grădină; dacă își face bilanțul zilei sale morale, așa cum negustorul face socoteala pierderilor și beneficiilor sale, vă asigur că și unul și celălalt vor avea de câștigat. Dacă își spune că ziua sa a fost bună, poate dormi liniștit și poate aștepta fără teamă deșteptarea într-o altă viață.

„Puneți-vă așadar întrebări clare și precise și nu căutați să le complicați; pot fi folosite câteva minute pentru a cuceri o fericire eternă. Nu lucrați în fiecare zi pentru a aduna pentru bătrânețe? Tihna bătrâneții nu constituie obiectul dorințelor voastre, scopul ce vă face să îndurați truda și privațiunile momentane? Ei bine! Ce este această scurtă tihnă, tulburată de infirmitățile corpului, față de cea așteptată de omul de bine? Aceasta nu merită pedeapsa datorită câtorva eforturi? Știu sigur și viitorul incert; or, tocmai acesta este gândul a cărui distrugere este sarcina noastră, căci noi vrem să vă facem să înțelegeți acest viitor în așa fel încât să nu rămână nici un fel de îndoială în sufletul vostru. De aceea noi v-am reținut mai întâi atenția prin fenomene de natură să frapeze judecata voastră, apoi vă vom da instrucțiuni pe care fiecare dintre voi este însărcinat să le răspândească. În acest scop am dictat *Cartea Spiritelor*”.

SFÂNTUL AUGUSTIN

Multe dintre faptele săvârșite de noi trec neobservate; dacă într-adevăr am urma sfatul sfântului Augustin, și ne-am întreba mai des conștiința, vom vedea de câte ori am greșit fără să ne fi gândit, greșeala noastră de a nu cerceta natura și mobilul actelor noastre. Forma interogativă a anumitor lucruri este mai sigură decât o maximă ce nu se aplică adesea. Ea provoacă răspunsuri categorice de tipul „da” sau „nu” care nu oferă alternativă; sunt tot atâtea argumente individuale, iar prin suma răspunsurilor se poate evalua tot binele și răul din noi.

CARTEA A PATRA

Speranțe și consolări

CAPITOLUL I

Pedepse și bucurii pământene

1. Fericirea și nefericirea relative. 2. Pierderea persoanelor iubite. 3. Decepții. Iubirile ce marchează. 4. Unirile antipatice. 5. Teama de moarte. 6. Dezgustul de viață. Sinuciderea.

1. Fericirea și nefericirea relative

920. *Se poate bucura omul de o fericire deplina pe pământ?*

„Nu, de vreme ce viața i-a fost dată ca încercare sau ispășire; dar depinde de el de a-și face mai suportabile lipsurile și de a fi astfel fericit cât este posibil pe pământ.”

921. *Se înțelege că omul va fi fericit pe pământ atunci când umanitatea se va fi transformat; dar în așteptare, poate fiecare să își asigure o fericire relativă?*

„De cele mai multe ori omul este artizanul propriei nenorociri. Practicând legea lui Dumnezeu, își păzește binele de necazuri și capătă o fericire atât de mare cât îi permite existența sa grosieră”.

Omul foarte pătruns de destinul său viitor nu vede în viața corporală decât o haltă temporară. Pentru el reprezintă un popas momentan într-un han de categorie inferioară; el se consolează cu ușurință pentru câteva neplăceri pasagere ale drumului care trebuie să-l ducă la o situație mai bună, cu atât mai mult cu cât și-a făcut dinainte toate pregătirile necesare.

Noi suntem pedepsiți încă din această viață datorită infracțiunii pe care am comis-o asupra legilor existenței corporale prin tot felul de necazuri ce reprezintă urmarea acestei infracțiuni și a tuturor exceselor noastre. Dacă ne întoarcem din aproape în aproape la originea a ceea ce numim nefericiri pământene vom vedea că acestea sunt, în mare parte, consecința unei prime abateri de la drumul drept. Prin această abatere, noi am deviat pe o cale greșită, și din consecință în consecință cădem în nefericire.

922. *Fericirea pământească este relativă în funcție de poziția fiecăruia; ceea ce provoacă fericirea unuia duce la nefericirea altuia. Există totuși o măsură a fericirii comune pentru toți oamenii?*

„Pentru viața materială, ea este dată de posesiunea necesarului; pentru viața morală: o bună conștiință și încrederea în viitor”.

923. *Ceea ce este de prisos pentru unul nu devine necesar pentru alții, și reciproc după poziția fiecăruia ?*

„Da, conform ideilor voastre materiale, prejudecăților, ambiției voastre și piedicilor ridicole pentru care viitorul va face dreptate atunci când veți înțelege viitorul. Fără îndoială cel ce avea un câștig de cincizeci de mii de lire și se trezește cu el redus la zece mii se crede foarte nefericit, deoarece nu poate face o bună figură în societate, nu-și poate ține rangul, nu-și poate satisface toate capriciile. El își închipuie că-i lipsește strictul necesar; dar, sincer, îl crezi vrednic de plâns, când alături de el sunt atâția care mor de foame și de frig și nu au o pernă pe care să-și odihnească capul? Înțeleptul pentru a fi fericit, privește în sine sa, și niciodată în afară, și acest lucru îi înalță sufletul spre infinit”.

924. *Există rele independente de modul de acțiune, și care îl surprind chiar și pe omul cel mai drept; nu există un mijloc de a te feri de ele?*

„În acest caz omul trebuie să se resemneze și să suporte fără murmur, dacă dorește să progreseze; el găsește întotdeauna o consolare în propria conștiință care îi dă speranța într-un viitor mai bun, dacă va face ceea ce trebuie pentru a-l obține”.

925. *De ce favorizează Dumnezeu obținerea unor averi de către persoane ce par că nu le merită?*

„Este o favoare în ochii celor care nu văd decât prezentul; dar, să știți, norocul este adeseori o încercare mai periculoasă decât mizeria”.

926. *Civilizația, creând noi nevoi, nu este totodată izvorul unor noi necazuri?*

„Relele acestei lumi sunt datorate nevoilor artificiale create de voi. Cel ce știe să-și limiteze dorințele și vede fără invidie ceea ce este mai presus de el se apără de decepțiile acestei vieți. Omul mai bogat este cel ce are mai puține nevoi.

Voi invidiați plăcerile celor ce vă par fericii acestei lumi; dar oare știți ce le este

rezervat? Dacă se bucură doar pentru ei înșiși înseamnă că sunt egoiști și atunci va veni și reversul. Plângeți-i mai degrabă. Dumnezeu permite uneori ca omul rău să prospere, dar fericirea sa nu este de invidiat căci el va plăti cu lacrimi amare. Dacă cel drept este nefericit, aceasta este o probă de care i se va ține cont dacă o va suporta cu curaj. Amintiți-vă aceste cuvinte ale lui Isus: Fericți cei ce suferă, căci ei vor fi mângâiați”.

927. Cu siguranță, surplusul nu e indispensabil fericirii dar nu la fel este cu strictul necesar; sau nefericirea celor ce sunt lipsiți de acest necesar nu este reală?

„Omul nu este cu adevărat nefericit decât atunci când suferă de lipsa strictului necesar pentru viață și pentru sănătatea corpului. Această lipsă este, poate, greșeala sa; atunci nu trebuie să se facă răspunzător decât pe sine însuși; dacă este greșeala aproapelui, responsabilitatea cade asupra celui ce a cauzat-o”.

928. Prin existența aptitudinilor naturale, Dumnezeu indică în mod evident vocația noastră în această lume. Oare multe dintre rele nu provin din faptul că nu ne urmăm această vocație?

„Este adevărat, și deseori părinții sunt cei care din orgoliu sau avariție fac ca propriii lor copii să se abată de la calea stabilită de natură, și, prin această deviere, compromit fericirea copiilor; ei vor fi răspunzători”.

Atunci veți găsi drept ca fiul unui om cu o situație să devină cizmar, de exemplu, dacă ar avea aptitudine pentru această meserie?

„Nu trebuie să cădem în absurd, și nici să exagerăm cu nimic: civilizația are nevoile sale. De ce fiul unui om cu o situație înaltă, așa cum spui, să fie cizmar dacă poate face altceva? El va putea întotdeauna să se facă util potrivit facultăților sale, dacă acestea nu vor fi folosite spre rău. Astfel, de exemplu, în locul unui slab avocat, va putea fi un mecanic bun etc.”

Deplasarea oamenilor în afara sferei lor intelectuale este cu siguranță una dintre cauzele cele mai frecvente pentru decepții. Inaptitudinea pentru cariera îmbrățișată este un izvor nesecat de reversuri; apoi amorul propriu, adăugându-se, împiedică omul să-și caute o sursă de existență într-o profesiune mai umilă și îi arată sinuciderea drept remediu pentru a scăpa de ceea ce el crede că este o umilință. Dacă o educație morală l-ar fi ridicat deasupra prejudecăților prostești ale orgoliului, el nu ar mai fi fost niciodată luat pe nepregătite.

929. Există persoane lipsite de orice resurse materiale, chiar când în jurul lor domnește abundența. Ele nu au altă perspectivă decât moartea; încotro ar trebui să o ia? Trebuie oare lăsați să moară de foame?

„Nu trebuie niciodată să existe ideea de a-i lăsa muritori de foame; ei ar fi găsit întotdeauna mijlocul de a se întreține, dacă orgoliul nu se interpunea între nevoie și muncă. Noi spunem adeseori: nu există meserie rea, sau muncă dezonorantă - dar o spunem pentru alții și nicidecum pentru noi”.

930. Este evident că fără prejudecățile sociale de care ne lăsăm dominați, se va găsi întotdeauna o muncă oarecare ce ar putea ajuta omul să trăiască, dacă și-ar părăsi poziția socială. Dar și printre persoanele ce nu au prejudecăți, sau cărora nu le pasă de ele, sunt unele aflate în imposibilitatea de a obține cele necesare, ca urmare a bolilor sau altor cauze independente de voința lor.

„Într-o societate organizată după legea lui Christos nimeni nu trebuie să moară de foame”.

Cu o organizare socială înțeleaptă și prevăzătoare, omului nu-i poate lipsi strictul necesar decât din proprie greșeală; dar chiar greșelile proprii sunt adesea rezultatul mediului în care trăiește. Când omul va practica legea lui Dumnezeu, el va avea o ordine socială bazată pe dreptate și solidaritate și va fi el însuși

mai bun.

931. De ce, în societate, clasele sociale care suferă sunt mai numeroase decât clasele fericite?

„Nimeni nu este fericit în totalitate, și cel pe care-l credem fericit ascunde adesea tristeți sfâșietoare; suferința există peste tot. Totuși, pentru a răspunde raționamentului tău, voi spune că sunt mai numeroase clasele denumite de tine suferinde, deoarece pământul este un loc al ispășirii. Când omul va realiza pe pământ o domnie a binelui și a Spiritelor bune, nu va mai exista nefericire, și totul va fi pentru el un paradis terestru”.

932. De ce, în lume, ceea ce e rău influențează adeseori ceea ce e bun?

„Datorită slăbiciunii celor buni; cei răi sunt intriganți și îndrăzneți, cei buni sunt timizi; când vor dori, ei vor avea întâietate”.

933. Dacă omul este adesea artizanul suferințelor sale materiale, este el în același timp autorul suferințelor sale morale?

„Chiar mai mult, căci suferințele materiale sunt câteodată independente de voință; dar orgoliul rănit, ambiția nesatisfăcută, anxietatea, avariției, invidia, gelozia, toate pasiunile într-un cuvânt, reprezintă torturi ale sufletului.

Invidia și gelozia! Fericiți cei ce nu cunosc acești viermi ai sufletului! Cu invidia și gelozia, nici un moment de liniște, de repaus posibil pentru cel atins de aceste rele: obiectele poftei sale, a urii și necazului său i se înfățișează ca niște fantome ce nu-i dau pace nici o clipă și-l urmăresc până și în somn. Invidiosul și gelosul sunt într-o stare de agitație continuă. Nu este deci o situație deplorabilă? Oare nu vă gândiți că omul, prin pasiunile sale, își creează suplicii artificiale, iar pentru el pământul devine un adevărat infern?

Multe expresii înfierează cu tărie efectele anumitor pasiuni. Se spune, de exemplu: a plesni de orgoliu, a muri de invidie, a se usca de gelozie sau ciudă, a-și pierde pofta de mâncare sau de băutură etc.; acest tablou este foarte adevărat. Câteodată gelozia nu are un obiect bine determinat. Există oameni care prin nai ura lor sunt geloși pe tot ce iese în evidență, pe tot ce depășește limita obișnuitului, chiar atunci când nu au nici un interes direct ci doar pentru că ei nu pot atinge acest nivel; tot ce pare deasupra obișnuitului le displace, și dacă ar ajunge să fie majoritari în societate, ei ar dori să coboare totul la nivelul lor. Este gelozia asociată mediocrității.

Omul este deseori nefericit doar din pricina importanței acordate lucrurilor pământești; vanitatea, ambiția și cupiditatea nesatisfăcute reprezintă nefericirea lor. Dacă s-ar situa deasupra cercului strâmt al vieții materiale și și-ar înălța gândul spre infinitul căruia îi este destinat, atunci vicisitudinile umanității îi vor părea meschine și puerile, ca și necazurile unui copil ce se plânge de pierderea jucăriei ce-i procura plăcerea supremă.

Cel ce nu vede fericirea decât în satisfacerea orgoliului și a poftelor groșiere este nefericit atunci când nu și le poate satisface, în timp ce acela care nu cere nimic în plus este fericit cu ceea ce altora li se pare o calamitate.

Vorbim despre omul civilizat, căci sălbaticul având necesități și mai limitate nu este tulburat de aceleași pasiuni și angoase: modul său de a vedea lucrurile este cu totul diferit. În stare de civilizație, omul judecă nefericirea sa și o analizează; și aceasta cu cât este mai afectat, dar poate de asemenea să judece și să analizeze mijloacele de a o alina. Această alinare o găsește în sentimentul creștin ce-i dă speranța într-un viitor mai bun, și în spiritism ce-i dă certitudinea acestui viitor.

2. Pierderea persoanelor iubite

934. Pierderea persoanelor care ne sunt dragi nu este una din cauzele ce ne provoacă o durere cu atât mai profundă cu cât pierderea aceasta este ireparabilă și totodată independentă de voința noastră?

„Această cauză a durerii atinge, atât pe cel bogat cât și pe cel sărac; ea este o

încercare sau o ispășire și o lege comună. Însă există consolare de a putea comunica cu prietenii voștri prin mijloacele pe care le aveți la dispoziție, așteptând să căpătați altele mai directe și mai accesibile simțurilor voastre”.

935. Ce gândiți despre opinia persoanelor care privesc comunicările cu lumea cealaltă ca o profanare?

„Nu poate fi vorba de profanare dacă există reculegere și când evocarea se face cu respect și bună-cuviință; ceea ce o probează este faptul că Spiritele ce vă iubesc vin cu plăcere; ele sunt fericite datorită amintirii voastre și pentru că se vor întreține cu voi; ar fi fost o profanare dacă în toate acestea ar exista ușurință”.

Posibilitatea de a intra în comunicare cu Spiritele este o consolare foarte plăcută, deoarece ne procură mijlocul de a ne întreține cu părinții și prietenii noștri, care au părăsit pământul înaintea noastră. Prin evocare, le apropiem de noi; ele sunt alături de noi, ne înțeleg și ne răspund, nu mai există, ca să spunem așa, o separație între ele și noi. Ele ne ajută cu sfaturile lor, ne mărturisesc dragostea lor și mulțumirea încercată de amintirea noastră. Pentru noi este o bucurie de a le ști fericite, de a afla chiar de la ele detaliile noii lor existențe și de a obține siguranța că le vom reîntâlni.

936. Sunt afectate Spiritele de durerile neconsolate pe care noi, ca supraviețuitori, le încercăm ?

„Spiritul este sensibil la amintirea și la regretele celor pe care i-a iubit, dar o durere nesfârșită și neconsolată îl afectează în mod penibil, deoarece vede în această durere excesivă o lipsă de credință în viitor și de încredere în Dumnezeu și, în consecință, un obstacol pentru avansare și, poate, pentru reîntâlnire”.

Spiritul fiind mai fericit decât pe pământ, a regreta viața lui trecută înseamnă a regreta fericirea lui prezentă. Doi prieteni sunt făcuți prizonieri și închiși în aceeași carceră; pentru ambii trebuie să sosească o zi a libertății, dar unul o obține mai repede. Ar fi oare de înțeles supărarea celui rămas închis pentru faptul că prietenul său a fost eliberat înaintea sa? Nu ar fi mai mult egoism decât afecțiune din partea sa dorința de a-și împărtăși captivitatea și suferințele o perioadă de timp tot atât de lungă? Aceeași situație cu două ființe ce se iubesc pe pământ; cel ce pleacă primul este primul eliberat și trebuie să-l felicităm pentru aceasta, așteptând cu răbdare momentul când vom pleca și noi înșine.

Vom face și o altă comparație asupra acestui subiect. Aveți un prieten care, în comparație cu voi, se află într-o situație foarte grea: sănătatea sau interesul îi impun să plece într-o altă țară unde consideră că-i va fi mai bine din toate punctele de vedere. Nu va fi alături de voi o perioadă de timp, dar veți putea corespunde cu el. Separarea nu va fi decât fizică. Vă veți simți oare separați de distanța creată între voi, de vreme ce este pentru binele lui?

Doctrina spiritistă, prin probele evidente date nouă despre viața viitoare, despre prezența în jurul nostru a celor pe care i-am iubit, despre afecțiunea și sollicitudinea lor, prin relațiile stabilite cu aceste Spirite datorită ei, ne oferă o supremă alinare la una dintre adevăratele cauze ale durerii. Cu Spiritismul există mai puțină singurătate, mai puțin abandon; omul cel mai izolat are întotdeauna prieteni în jurul lui cu care se poate întreține. Noi suportăm cu neliniște frământările vieții; ni se par atât de intolerabile încât nu înțelegem cum de le putem îndura; și totuși, dacă le-am suportat cu curaj, dacă ne-am impus tăcerea fără murmur, ne vom felicita când vom fi în afara acestei închisori terestre, așa cum cel ce suferă răbdător se felicita, atunci când este vindecat, de a fi suportat cu resemnare un tratament dureros.

3. Decepții. Ingratitudine. Iubirile care lasă urme

937. Oare decepțiile care ne fac să încercăm ingratitudinea și fragilitatea legăturilor de prietenie nu sunt pentru omul sincer un izvor de amărăciune?

„Da, dar v-am învățat să-i deplângeți pe ingrați și pe prietenii infideli: ei vor fi mai nefericiți decât voi. Ingratitudinea este fiica egoismului, iar egoistul va găsi mai târziu inimi insensibile ca și a lui. Gândiți-vă la toți cei care au făcut mai mult bine decât voi, care valorează mai mult decât voi, și care au fost răsplătiți prin ingratitudine. Gândiți-vă că însuși Isus, în timpul vieții sale, a fost batjocorit și disprețuit, tratat ca înșelător și

impostor, și nu vă mirați, că va fi la fel și în ceea ce vă privește. Căci binele pe care l-ați făptuit va fi recompensa voastră în această lume, și nu luați în seamă ce vorbesc cei care l-au primit de la voi. Ingratitudinea este o încercare pentru perseverența voastră în a face bine; vi se va ține cont de aceasta, și cei ce v-au nemulțumit vor fi pedepsiți din pricina ingraturii lor”.

938. Decețiile cauzate de ingratitudine nu sunt făcute pentru a întări inima și pentru a o închide sensibilității?

„Ar fi o nedreptate, căci omul sincer este fericit prin binele făcut. El știe că dacă nu se amintește de binele făcut de el în aceste viață, atunci el va fi pomenit într-o viață viitoare, și că ingraturul va avea parte de rușine și de remușcări”.

Acest gând nu-i împiedică inima de a fi rănită; or, aceasta nu face să se nască în om ideea că ar fi fost mai fericit dacă era mai puțin sensibil?

„Da, dacă preferă fericirea egoistului; tristă fericire! Dacă știe că prietenii ingrați nu sunt demni de prietenia sa, și dacă s-a înșelat asupra lor, el trebuie de îndată să nu-i mai regrete. Mai târziu, îi va descoperi pe cei care vor ști să-l înțeleagă mai bine. Plângeți-i pe cei care au apucături rele față de voi, deși nu meritați, căci pentru ei va exista o tristă reciprocitate, însă nu vă lăsați impresionați de aceasta: este un mijloc de a vă situa deasupra lor”.

Natura a dăruit omului nevoia de a iubi și de a fi iubit. Una dintre cele mai mari bucurii ce i-a fost acordată pe pământ este aceea de a întâlni inimi ce simpatizează cu a sa. Natura îi dă astfel premisele fericirii care îi este rezervată în lumea Spiritelor perfecte unde totul este dragoste și bunăvoință; este o bucurie refuzată celui egoist.

4. Unirile antipatice

939. De vreme ce Spiritele care se simpatizează sunt înclinate spre unire, cum se face că, printre Spiritele încarnate, afecțiunea nu vine adesea decât dintr-o parte, și dragostea cea mai sinceră este întâmpinată cu indiferență și chiar repulsie? În plus, cum se poate ca dragostea vie dintre două ființe să se transforme în antipatie și, câteodată în ură?

„Tu nu înțelegi că este o pedeapsă, dar care nu e trecătoare. Apoi, câți nu sunt cei care cred că iubesc nebunește, deoarece nu judecă lucrurile decât în aparentă, iar când sunt obligați să trăiască împreună cu persoanele respective, nu întârzie să recunoască că a fost doar un interes material! Nu este suficient să fiți îndrăgostiți de o persoană care vă place și căreia îi găsiți frumoase calități; doar trăind într-adevăr cu acea persoană o puteți aprecia. Câte uniri nu s-au făcut în care, la început, partenerii păreau că nu se înțeleg! dar când s-au cunoscut și studiat mai bine au sfârșit prin a se iubi cu o dragoste tandră și durabilă, deoarece legătura lor se baza pe stimă! Nu trebuie să uitați că cel ce iubește este Spiritul și nicidecum trupul, iar când iluzia materială se risipește, Spiritul vede realitatea.

Există două feluri de dragoste: cea a trupului și cea a sufletului și deseori se confundă una cu cealaltă. Când este neîntinată, dragostea sufletului este durabilă; cea a corpului este perisabilă. Iată de ce adesea cei ce credeau că se iubesc cu o dragoste eternă ajung să se urască când iluzia dispare”.

940. Lipsa de simpatie între ființe sortite să trăiască împreună nu este în mod constant o sursă de supărări cu atât mai amare cu cât otrăvesc întreaga existență?

„Foarte amare, într-adevăr; dar este una din acele nefericiri cărora adeseori voi înșivă le sunteți principala cauză. Mai întâi sunt legile voastre nedrepte, căci cum poți să crezi că Dumnezeu te silește să rămâi cu cel care-ți displace? Și apoi, în aceste uniri voi

căutați mai degrabă satisfacerea orgoliului și ambiției decât fericirea generată de o afecțiune reciprocă; atunci suferiți consecința prejudecăților voastre”.

Dar în acest caz, nu există aproape întotdeauna o victimă inocentă?

„Da, și pentru ea reprezintă o dură ispășire; dar responsabilitatea nefericirii sale va cădea asupra celor care o vor cauza. Dacă lumina adevărată a pătruns în sufletul său, ea își va găsi alinarea în credința sa în viitor; de astfel, pe măsură ce prejudecățile se atenuează, și cauzele acestor nefericiri personale vor dispărea.

5. Teama de moarte

941. Teama de moarte este pentru multe persoane o cauză de nedumerire; de unde provine această teamă, de vreme ce ele au în față viitorul?

„Este un neajuns că au această teamă; dar ce vrei! caută în convingerea lor din tinerețe după care există un rai și un iad, și în certitudinea lor că vor merge în iad, deoarece li s-a spus că ceea ce există în natură este păcat mortal pentru suflet. Atunci când devin maturi, dacă au un pic de judecată, ei nu mai pot admite aceasta, și devin atei sau materialişti; lucrurile acestea îi fac să creadă că în afara vieții prezente nu există nimic. Cât despre cei care au persistat în credințele lor din copilărie, ei reduc această teamă la focul etern ce trebuie să-i ardă fără a-i nimici.

Moartea nu inspiră celui drept nici o teamă, deoarece *credința* îi dă certitudinea viitorului; *speranța* îl face să aștepte o viață mai bună, și *caritatea* cu care a practicat legea îi dă siguranța că nu va întâlni în lumea cealaltă o ființă de care să se rușineze”.

Omul carnal, atașat mai mult de viața corporală decât de cea spirituală, are pe pământ griji și bucurii materiale; fericirea sa constă în îndeplinirea trecătoare a tuturor dorințelor. Sufletul său, preocupat și afectat în mod constant de vicisitudinile vieții se află într-o stare de neliniște și de suferință continuă. Moartea îl sperie deoarece el se îndoiește de viitorul său și pentru că își lasă pe pământ toate bucuriile și toate speranțele.

Omul moral, care s-a ridicat deasupra nevoilor artificiale create de pasiuni, are, aici pe pământ, bucurii necunoscute omului materialist. Moderația dorințelor dă Spiritului său calmul și seninătatea. Fericit de binele pe care-l face, nu există pentru el motive de decepție, iar supărările alunecă peste sufletul său fără să-i lase o amprentă dureroasă.

942. Anumite persoane cu vor găsi aceste sfaturi de căutare a fericirii pe pământ puțin cam banale? Nu vor vedea în ele ceea ce numesc lucruri comune, adevăruri auzite deseori; și nu vor spune că, în definitiv, secretul de a fi fericit este de a ști să-ți suporti nefericirea?

„Sunt mulți care spun așa; dar sunt ca acei bolnavi cărora medicul le prescrie regim: ar dori să se vindece fără tratament continuând să aibă indigestie”.

6. Dezgustul de viață. Sinuciderea

943. De unde provine dezgustul de viață ce pune stăpânire pe anumite persoane, fără vreun motiv plauzibil?

„Efectul leneviei, al lipsei de credință și deseori al societății însăși. Pentru cel care își exercită facultățile într-un scop util și conform aptitudinilor sale naturale, munca nu are nimic arid, și viața se scurge mai repede. El suportă vicisitudinile cu răbdare și resemnare, căci el acționează în scopul unei fericiri mai mari și mai durabile care-l așteaptă”.

944. Are omul dreptul de a dispune de propria lui viață?

„Nu, numai Dumnezeu are acest drept. Sinuciderea voluntară este întotdeauna o

încălcare a acestei legi.”

Sinuciderea nu este întotdeauna voluntară?

„Nebunul care se sinucide nu știe ce face”.

945. Ce credeți despre sinuciderea care are drept cauză dezgustul de viață?

„Smintiți! De ce nu lucrează? Existența nu le-ar fi fost o povară!”

946. Ce credeți despre sinuciderea ce are ca scop evadarea din mizeriile și decepțiile acestei lumi?

„Biete Spirite care nu au curajul să îndure mizeria existenței! Dumnezeu îi ajută pe cei ce suferă, și nu pe cei ce nu au nici putere, nici curaj. Frământările vieții sunt încercări sau expiații; fericiți cei care le suportă fără murmur, căci ei vor fi răsplătiți! Nefericire, din contră, celor ce-și așteaptă salvarea de la ceea ce numesc, în lipsa lor de respect, hazard sau noroc! Hazardul sau norocul, dacă mă servesc de limbajul lor, pot, într-adevăr, să-i favorizeze într-un moment al vieții, dar numai pentru a-i face să simtă mai târziu și mai crud nimicnicia acestor cuvinte”.

Cei care au împins un nefericit la acest act disperat nu vor suferi consecințele?

„Oh! Nefericire lor! Căci ei vor răspunde ca de o crimă”.

947. Omul care se luptă cu nevoile și se lasă să moară de disperare poate fi considerat un sinucigaș?

„Este o sinucidere, dar cei care au cauzat-o și care o puteau împiedica sunt mai vinovați decât sinucigașul, pe care îl așteaptă indulgența. Totuși să nu credeți că el este în întregime absolvit dacă a fost lipsit de fermitate și perseverență, și dacă nu s-a folosit de toată inteligența pentru a ieși din mlaștină. Nefericirea lui este mai mare decât disperarea născută din orgoliu; vreau să spun că el este dintre acei oameni în care orgoliul paralizează resursele inteligenței, și care roșesc la gândul că existența lor se datorează muncii brațelor, preferând mai degrabă să moară de foame decât să se abată de la poziția socială avută! Nu este de o sută de ori mai măreț și mai demn să lupti împotriva adversității, să înfrunți critica lumi ușurate și egoiste ce nu are bunăvoință decât pentru cei avuți și care vă întoarce spatele chiar atunci când aveți nevoie de ea? A-ți sacrifica viața din considerație pentru această lume este un lucru stupid, căci ea nu ține cont de aceasta”.

948. Sinuciderea ce are drept scop de a scăpa de rușinea unei acțiuni rele este tot atât de condamnată ca și cea cauzată de disperare?

„Sinuciderea nu șterge greșeala ci, din contră, o dublează. Dacă ai avut curajul să faci rău, trebuie să-l ai și pe acela de a-i suporta consecințele. Dumnezeu judecă, și în funcție de cauză poate câteodată să-și diminueze rigorile”.

949. Este sinuciderea scuzabilă atunci când urmărește să împiedice ca rușinea să se abată asupra copiilor sau familiei?

„Cel ce acționează astfel nu face bine, deși el crede contrariul; Dumnezeu îi va ține cont, deoarece este o ispășire pe care și-o impune sieși. El atenuează fapta prin intenție, dar nu înseamnă că nu comite o greșală. De altfel, aboliți abuzurile și prejudecățile societății voastre, și nu veți mai avea astfel de sinucigași”.

Cel care-și curmă viața pentru a scăpa de rușinea unei fapte urâte, dovedește că ține mai mult la stima oamenilor decât la cea a lui Dumnezeu, căci el va reintra în lumea spiritelor încărcat cu toate păcatele sale, și lipsit de mijloacele de a le îndrepta în timpul vieții. Adesea Dumnezeu este mai puțin neînduplecat decât oamenii; el scuză căința sinceră și ține seama de dorința de îndreptare; sinuciderea nu îndreaptă nimic.

950. *Ce credeți despre cel ce-și curmă viața în speranța că va ajunge degrabă la o viață mai bună?*

„Altă nebunie! Să săvârșească binele și astfel va fi sigur că va ajunge acolo! Luându-și viața, el își întârzie și mai mult intrarea într-o lume mai bună, și el însuși va cere să vină să-și sfârșească această viață pe care și-a curmat-o din pricina unei idei false. O greșeală, oricare ar fi ea, nu va deschide niciodată sanctuarul celor aleși”.

951. *Oare sacrificiul vieții nu este meritoriu atunci când are scopul de a salva o altă viață sau a te face util semenilor tăi?*

„Este sublim, conform intenției, și atunci sacrificiul vieții nu reprezintă o sinucidere, însă Dumnezeu se împotrivesc unui sacrificiu inutil și nu-l vede cu ochi buni dacă se bazează pe orgoliu. Un sacrificiu nu e meritoriu decât prin dezinteres; dacă cel care îl săvârșește are gândul la răsplată, acesta diminuează valoarea gestului în ochii lui Dumnezeu”.

Orice sacrificiu făcut în detrimentul propriei fericiri este meritoriu în cel mai înalt grad în ochii lui Dumnezeu, căci înseamnă a practica legea carității. Or, viața fiind legată de bunurile pământene pe care omul pune cel mai mare preț, cel care renunță la ea pentru binele semenilor săi nu comite de loc un atentat: este un sacrificiu pe care-l îndeplinește. Dar înainte de a-l săvârși, trebuie să reflecteze dacă nu cumva viața sa este mai utilă decât moartea.

952. *Omul care pierde ca victimă a pasiunilor sau viciilor sale - deși știe că acestea îi grăbesc sfârșitul, dar căroră nu are puterea de a le rezista, deoarece obișnuința a creat o adevărată necesitate fizică - comite și el o sinucidere?*

„Este o sinucidere morală. Nu înțelegeți că în acest caz omul este de două ori vinovat? La el există deopotrivă o lipsă de curaj și o bestialitate, și mai ales o uitare a lui Dumnezeu”.

Este el mai vinovat decât cel ce-și curmă viața din disperare?

„Este mai vinovat, căci are timpul să-și gândească sinuciderea; la cel ce o face instantaneu există câteodată un fel de rătăcire ce ține de nebunie; celălalt va fi mai mult pedepsit, căci întotdeauna pedepsele sunt proporționale cu conștiința faptelor comise”.

953. *Când un om are în față o moarte teribilă și inevitabilă, este oare vinovat dacă își scurtează suferințele printr-o moarte voluntară?*

„Este întotdeauna vinovat de a nu fi așteptat termenul fixat de Dumnezeu. De altfel poate el să fie sigur că acest termen a sosit în ciuda aparențelor, și că în ultima clipă nu poate primi un ajutor nesperat?”

Se înțelege că în circumstanțe obișnuite sinuciderea este condamnată, dar noi presupunem cazul când moartea este inevitabilă, și când viața nu este scurtată decât cu o perioadă de timp.

„Întotdeauna reprezintă o lipsă de resemnare și de supunere față de voința creatorului”.

Care sunt, în acest caz, consecințele acțiunii?

„Ca întotdeauna, o ispășire proporțională cu gravitatea greșelii, în funcție de circumstanțe”.

954. *Este de condamnat o imprudență care pune viața în pericol fără a fi necesar?*

„Nu există culpabilitate când nu există intenția sau conștiința de a face rău”.

955. *Femeile care în anumite țări sunt arse în mod voluntar odată cu trupul soțului decedat, pot fi considerate sinucigașe? Vor suporta ele consecințele acestei hotărâri?*

„Ele se supun unei prejudecăți și de multe ori o fac mai mult forțat decât din proprie voință. Ele cred că îndeplinesc o îndatorire și aceasta nu are caracter de sinucidere. Scuză constă în nulitatea morală a majorității obiceiurilor și în ignoranța celor care le aplică. Aceste obiceiuri barbare și stupide vor dispărea odată cu creșterea gradului de civilizație”.

956. Cei care, neputând suporta pierderea ființelor dragi, se sinucid în speranța reîntâlnirii, își ating scopul?

„Rezultatul este cu totul altul decât cel așteptat de ei, și în loc de a fi reuniți cu cei ce constituie obiectul afecțiunii lor, ei se îndepărtează pentru o lungă perioadă de timp, căci Dumnezeu nu poate recompensa un act de lașitate și insulta ce i se face prin îndoiala față de Providență. Ei vor plăti această clipă de nebunie prin suferințe mai mari decât cele pe care voiau să le scurteze, și nu vor avea în compensație satisfacția la care nădăjduiesc”.

957. Care sunt, în general vorbind, consecințele sinuciderii pentru starea Spiritului?

„Consecințele sinuciderii sunt foarte diverse: nu există pedepse prestabilite și în toate cazurile ele sunt conforme cu cauzele care le-au produs; dar o cauză căreia sinuciderea nu-i poate scăpa este dezamăgirea. De altfel, soarta nu este aceeași pentru toți, ea depinde de circumstanțe; unii ispășesc greșeala imediat, alții într-o nouă existență ce va fi mai rea decât cea căreia i se întrerupsese cursul”.

Observația arată, într-adevăr, că urmările sinuciderii nu sunt întotdeauna aceleași; dar există ceva comun tuturor cazurilor de moarte violentă, consecință a întreruperii bruște a vieții. Există mai întâi persistența mai prelungită și mai tenace a legăturii ce unește Spiritul și corpul, această legătură fiind aproape întotdeauna în deplinătatea forței sale în momentul când a fost ruptă, în timp ce la moartea naturală ea slăbește în mod gradat, și adesea este desfăcută înainte ca viața să se fi stins complet. Consecințele acestei stări de lucruri sunt prelungirea stării de spirit tulbure, apoi iluzia că pentru un timp nedefinit, Spiritul crede că se mai numără printre cei vii. (155, 165)

Afinitatea ce persistă între Spirit și corp produce la unii sinucigași un fel de repercusiune a stării corpului asupra Spiritului, care resimte astfel fără voia sa efectele descompunerii, și încearcă o senzație plină de angoase și oroare, și această stare poate persista atâta timp cât ar fi trebuit să dureze viața ce a fost întreruptă. Acest efect nu este general; dar în nici un caz sinucigașul nu este scutit de consecințele lipsei sale de curaj, și mai devreme sau mai târziu el își va ispăși greșeala într-un fel sau altul. Așa se face că anumite Spirite ce fuseseră nefericite pe pământ au spus că s-au sinucis într-o existență precedentă și s-ar fi supus de bună voie la noi încercări pentru a le suporta cu mai multă resemnare. La unele se întâlnește un fel de atașare de materie de care zadarnic încearcă să se elibereze spre a se înălța spre lumi mai bune, dar la care accesul le este interzis; la majoritatea apare regretul de a fi făcut un lucru inutil, de vreme ce nu încearcă decât decepție.

Religia, morala, toate filozofiile condamnează sinuciderea ca fiind contrară legii naturii. Toate ne spun în principiu că nu există dreptul de a-ți scurta în mod voluntar viața; dar de ce nu există acest drept? De ce nu există libertatea de a-ți pune capăt suferințelor? Era dat spiritismului să demonstreze prin exemplul celor care au murit, că sinuciderea nu reprezintă doar o greșală precum o infracțiune de la legea morală - idee având prea puțină greutate pentru anumite persoane - ci un act stupid, din moment ce nu se câștigă nimic; ceea ce ne învață spiritismul nu este pură teorie, ceea ce ne înfățișează el sunt fapte de zi cu zi.

CAPITOLUL II

Pedepse și bucurii viitoare

1. Neantul. Viața viitoare. 2. Intuiția pedepselor și bucuriilor viitoare. 3. Intervenția lui Dumnezeu în acordarea pedepselor și recompenselor. 4. Natura pedepselor și bucuriilor viitoare. 5. Pedepse temporare. 6. Ispășire și căință. 7.

Durata pedepselor viitoare. 8. Reînvierea trupului. 9. Paradisul, infernul și purgatoriul.

1. Neantul. Viața viitoare

955. *De ce, în mod instinctiv, are omul groază de neant?*

„Deoarece neantul nu există”.

959. *De unde are omul sentimentul instinctiv al vieții viitoare?*

„Am spus-o deja: înainte de încarnarea sa, Spiritul cunoștea toate aceste lucruri, iar sufletul păstrează o vagă amintire despre ceea ce știa și a văzut în starea de Spirit.”

În toate timpurile omul s-a preocupat de viitorul său de după moarte, și acesta este foarte natural. Oricâtă importantă ar da el vieții prezente, nu se poate împiedica să nu constate cât este ea de scurtă, și mai ales precară, de vreme ce poate fi retezată în orice clipă, și că el nu este niciodată sigur de ziua de mâine. Ce va deveni după momentul fatal? Problema este gravă, căci nu e vorba de câțiva ani, ci de eternitate. Dacă cel ce urmează să-și petreacă mai mulți ani într-o țară străină se neliniștește pentru situația pe care o va avea, cum să nu ne preocupăm deci de situația pe care o vom avea părăsind această lume, de vreme ce este pentru totdeauna?

Ideea de neant are ceva ce repugnă rațiunii. Omul cel mai nepăsător în timpul vieții, odată ajuns la momentul suprem, se întreabă ce va deveni el, și în mod involuntar speră.

A crede în Dumnezeu fără a admite viața viitoare este un nonsens. Sentimentul unei existențe mai bune există în forul interior al tuturor oamenilor: Dumnezeu nu l-a așezat aici în zadar. Viața viitoare implică păstrarea individualității noastre după moarte; ar fi important pentru noi, în adevăr, de a supraviețui corpului dacă esența noastră morală ar trebui să se piardă în oceanul infinitului? Consecințele pentru noi ar fi una cu neantul.

2. Intuiția pedepselor și a bucuriilor viitoare

960. *De unde provine credința, întâlnită la toate popoarele, în pedepsele și recompensele din viața viitoare?*

„Întotdeauna apare același lucru: presentimentul realității dat omului de Spiritul încarnat în el căci, o știți prea bine, nu în zadar o voce interioară vă vorbește; greșeala voastră constă în a nu o asculta suficient. Dacă v-ați gândi mai des și mai profund, ați deveni cu siguranță mai buni”.

961. *În momentul morții, care este sentimentul dominant la majoritatea oamenilor - îndoiala, teama sau speranța?*

„Îndoiala la scepticii învederați, teama la cei vinovați, speranța la oamenii de bine”.

962. *De ce există sceptici, de vreme ce sufletul dă omului sentimentul lucrurilor spirituale?*

„Există mai puțini decât credeți; mulți sunt făcuți de către Spiritele puternice prin orgoliu; dar, în momentul morții, nu mai sunt atât de fanfaroni”.

Consecințele vieții viitoare reprezintă responsabilitatea actelor noastre. Rațiunea și dreptatea ne spun că, la împărțirea fericirii la care orice om aspiră, oamenii buni și răufăcătorii nu vor fi confundați. Dumnezeu nu poate dori ca unii să se bucure fără pedeapsă de binefaceri pe care alții să le obțină cu efort și perseverență.

Ideea că Dumnezeu ne dăruiește dreptatea și bunătatea sa prin înțelepciunea legilor sale nu ne permite să credem că atât cel drept cât și răufăcătorul sunt la fel în ochii săi, nici să ne îndoim că ei nu-și vor primi într-o zi, unul recompensa, celălalt pedeapsa pentru binele sau răul ce-l vor fi făcut. De aceea sentimentul înăscut de dreptate pe care-l avem ne dă intuiția pedepselor și recompenselor viitoare.

3. Intervenția lui Dumnezeu în acordarea pedepselor și recompenselor

963. Dumnezeu se ocupă personal de fiecare om? Nu este el prea mare și noi prea mici pentru ca fiecare individ să aibă în mod special o oarecare importanță în ochii săi?

„Dumnezeu se preocupă de toate faptele pe care le-a creat, oricât de mici ar fi ele; nimic nu este socotit neînsemnat pentru bunătața sa”.

964. Are Dumnezeu nevoie să se ocupe de fiecare dintre actele noastre pentru a ne recompensa sau pedepsi? Oare cele mai multe dintre aceste acte sunt lipsite de importanță pentru el?

„Dumnezeu are legile sale ce reglează toate acțiunile voastre; dacă le violați, este greșeala voastră. Fără îndoială, atunci când un om comite un exces, Dumnezeu nu-l judecă pentru a-i spune, de exemplu: «Ai fost lacom, vreau să te pedepsesc». Nu; el a stabilit o limită, bolile și deseori moartea sunt consecințe ale excesului; iată pedeapsa; ea reprezintă rezultatul infracțiunii față de lege. Așa este în toate”.

Toate acțiunile noastre sunt supuse legilor lui Dumnezeu; nu există nici una, oricât de nesemnificativă ni s-ar părea, care să nu aibă urmări. Dacă suportăm consecințele violării legilor divine, noi nu primim decât ceea ce merităm, făcându-ne astfel artizanii fericirii sau nefericirii noastre în viitoarea viață.

Aceste adevăr este redat semnificativ în fabula următoare: „Un tată a dat copilului său educație și instrucție, adică mijloacele de a ști să se conducă. El i-a cedat un teren și i-a spus: Iată regula de urmat și toate instrumentele necesare pentru a face acest teren fertil și a-ți asigura existența. Eu ti-am dat instrucțiunile pentru a înțelege această regulă; dacă le urmezi, terenul tău va produce mult și-ti va aduce și odihna la bătrânețe; dacă nu le urmezi, nu va produce nimic și vei muri de foame. Spunându-i acestea, l-a lăsat să facă după capul lui”.

Oare nu este adevărat că acest câmp va produce în raport cu îngrijirile date culturii, și că orice neglijență va fi în detrimentul recoltei? La bătrânețe, fiul va fi deci fericit sau nefericit, după cum a urmat sau nu regula trasată de tatăl său. Dumnezeu este și mai prevăzător, căci ne avertizează în fiecare moment dacă facem bine sau rău; el ne trimite Spiritele pentru a ne inspira, dar noi nu le ascultăm. Mai există în plus și această diferență, că Dumnezeu dă întotdeauna omului posibilitatea să-și repare greșelile trecute în noile sale existențe, în timp ce fiul despre care am vorbit nu mai are alta decât și-a utilizat fără folos timpul.

4. Natura pedepselor și bucuriilor viitoare

965. După moarte, pedepsele și bucuriile sufletului mai au ceva material?

„Ele nu pot fi materiale, deoarece sufletul nu este material; o spune bunul simț. Aceste pedepse și bucurii nu au nimic carnal, și sunt de mii de ori mai vii decât cele încercate de voi pe pământ, deoarece Spiritul, odată eliberat, este mai impresionabil; materia nu-i mai diminuează senzațiile”.

966. De ce omul își face adesea o idee atât de grosieră și absurdă despic pedepsele și bucuriile vieții viitoare?

„Inteligența nu este încă suficient de dezvoltată. Oare copilul înțelege la fel ca adultul? De altfel aceasta depinde și de ceea ce el a învățat; în acest sens este nevoie și de o reformă.

Limbajul vostru este foarte incomplet pentru a exprima ceea ce este în afara voastră; atunci, au fost necesare comparații, iar acestea sunt imagini și figuri pentru a exprima realizarea, dar pe măsură ce omul se luminează, gândirea sa înțelege lucruri pe care limbajul său nule poate reda”.

967. În ce consta fericirea Spiritelor bune?

„Cunoașterea tuturor lucrurilor; a nu avea ură, gelozie, invidie, ambiție, și nici o pasiune ce constituie nefericirea oamenilor. Dragostea ce le unește este pentru ele izvorul unei supreme fericiri. Ele nu încearcă nici nevoile, nici suferințele, nici angoasele vieții

materiale; sunt fericite prin binele pe care-l fac - de altminteri, fericirea Spiritelor este întotdeauna proporțională cu elevația lor. Doar Spiritele pure se bucură cu adevărat de fericirea supremă; însă nici celelalte Spirite nu sunt nefericite. Între cele rele și cele perfecte există o infinitate de stări unde bucuriile sunt conforme cu nivelul moral al Spiritelor. Cele care sunt îndeajuns de avansate înțeleg fericirea celor situate înaintea lor și aspiră la această stare. Dar asta înseamnă pentru ele un subiect de emulație și nicidecum de gelozie, căci știu bine că depinde doar de ele să ajungă acolo și de aceea ele lucrează temeinic în acest scop, însă cu calmul bunei conștiințe, fiind fericite că nu suferă ceea ce îndură Spiritele rele”.

968. *Ce trebuie să se înțeleagă prin expresia: « Spiritele bune sunt reunite la sânul lui Dumnezeu și îl slăvesc neconținut »?*

„Este o alegorie ce zugrăvește admirația față de perfecțiunea lui Dumnezeu, deoarece Spiritele o văd și o înțeleg, dar ea nu trebuie luată ad litteram ca și multe alte expresii. Totul în natură, de la firul de nisip, caută, adică proclamă atotputernicia, înțelepciunea și bunătatea lui Dumnezeu.

Dar să nu credeți că Spiritele preafericite sunt într-o contemplație eternă; ar fi o fericire stupidă și monotonă; dimpotrivă ar fi cea a egoistului, devreme ce existența lor e zădărnice nesfârșită. Ele nu mai au frământările existenței corporale: este deja o bucurie; și apoi, așa cum am mai spus, ele știu totul. Cunoașterea acumulată o folosesc în scopul ajutorării progresului altor Spirite; este ocupația lor și în același timp o mare bucurie”.

970. *În ce constau suferințele Spiritelor inferioare?*

„Ele sunt tot atât de diverse ca și cauzele ce le-au produs, și proporționale cu nivelul de inferioritate, așa cum bucuriile sunt proporționale cu nivelul de superioritate. Suferințele îndurate de ele se pot rezuma astfel: invidiază tot ceea ce le lipsește și nu pot obține pentru a fi fericite; văd fericirea și nu o pot atinge; încearcă regretul, gelozia, furia, disperarea față de ceea ce le împiedică să fie fericite; sunt chinuite de remușcări și anxietăți morale nelămurite; își doresc toate bucuriile și nu și le pot satisface, și aceasta le terorizează”.

971. *Influența exercitată de Spirite între ele este întotdeauna bună?*

„Întotdeauna bună din partea Spiritelor bune, fără îndoială, dar Spiritele perverse caută să deturneze de la calea binelui și a pocăinței pe cele despre care cred că sunt susceptibile a se lăsa antrenate, pe o cale a răului de care s-au folosit în timpul vieții”.

Deci nici moartea nu ne eliberează de tentații?

„Nu, dar acțiunea Spiritelor rele este mult mai mică asupra altor Spirite decât asupra oamenilor, deoarece nu au în sprijin pasiunile materiale”.

972. *Cum caută Spiritele rele să tenteze celelalte Spirite, de vreme ce nu se pot baza pe pasiuni?*

„Dacă pasiunile nu mai există la nivel fizic, ele continuă totuși să existe în gândurile Spiritelor înapoiate; Spiritele rele întrețin aceste gânduri, antrenându-și victimele în locurile unde acestea văd spectacolul tuturor pasiunilor și a tot ce le poate stârni”.

Dar la ce bun aceste pasiuni, de vreme ce nu au nici un obiect real?

„Este cu siguranță supliciul lor: avarul vede aurul pe care nu-l poate avea; desfrânatul, orgii la care nu poate lua parte; orgoliosul, onoruri pe care le dorește și de care nu se poate bucura”.

973. *Care sunt cele mai mari suferințe îndurate de Spiritele rele?*

„Nu este posibilă o descriere a torturilor morale ce reprezintă pedeapsa pentru anumite crime; chiar celui ce le îndură i-ar fi greu să le descrie, dar cu siguranță cel mai îngrozitor este gândul că a fost condamnat pentru totdeauna”.

Omul își face despre pedepsele și bucuriile sufletului de după moarte o idee mai mult sau mai puțin elevată, conform nivelului inteligenței sale. Cu cât se dezvoltă inteligența, cu atât această idee se purifică și se eliberează de materie; omul înțelege lucrurile dintr-un punct de vedere mai rațional, și încetează să mai considere *ad litteram* imaginile unui limbaj figurat. Mentea cea mai luminată, spunându-ne că sufletul este o entitate întru totul spirituală, ne spune prin aceasta că el nu poate fi afectat de impresiile ce acționează asupra materiei; dar asta nu înseamnă că sufletul e scutit de suferințe, și nici că el nu-și primește pedeapsa pentru păcatele sale. Comunicările spiritiste au scopul să ne arate starea viitoare a sufletului, nu numai ca o teorie, ci și ca o realitate; ele ne aduc sub ochi toate cele ce se petrec după moarte, dar ele ne arată în același timp consecințele întru totul logice ale vieții pământești, și, cu toată degajarea de încărcătura fantastică dată de imaginația oamenilor, ele ni se par mai puțin dureroase pentru cei ce au dat o rea folosință facultăților proprii. Diversitatea acestor consecințe este infinită, dar se poate spune, la modul general: fiecare este pedepsit prin ceea ce a păcătuț; astfel unii sunt pedepsiți prin a vedea fără încetare răul făcut, alții prin regret, teamă, rușine, izolare, tenebre, separarea de ființele dragi etc.

974. De unde provine doctrina focului veșnic?

„Imagine, ca atâtea alte lucruri, luată drept realitate”.

Dar această frică nu poate avea un bun rezultat?

„Vezi dacă problema este susținută vreme îndelungată chiar de cei care o propagă. Dacă veți răspândi lucruri pe care rațiunea le va respinge mai târziu, veți face o impresie ce nu va fi nici durabilă și nici salutară.

Omul, neputând reda prin limbajul său natura acestor suferințe, nu a găsit comparație mai puternică decât cea a focului, căci pentru el focul este modelul celui mai crud supliciu și simbolul celei mai energice acțiuni. De aceea credința în focul veșnic apare din cea mai îndepărtată antichitate, iar popoarele moderne au moștenit-o de la vechile popoare. Iată de ce, în limbaj figurat, se spune: focul pasiunilor, a arde de dragoste, de gelozie etc.”

975. Spiritele inferioare înțeleg fericirea celui drept?

„Da, și acest lucru este supliciu lor; căci ele înțeleg că sunt lipsite de fericire datorită propriilor lor greșeli; de aceea Spiritul eliberat de materie, aspiră către o nouă existență corporală, căci fiecare existență poate scurta durata acestui supliciu, dacă este însă bine folosită. Și atunci își alege încercările prin care va putea să-și ispășească păcatele; aflați că Spiritul suferă datorită răului făcut sau căruia i-a fost cauză prin intenție, datorită binelui pe care l-ar fi putut face și nu l-a făcut, și datorită răului rezultat din binele nefăcut. Spiritul rățacitor nu mai are vâl; el este ca ieșit din ceață și vede ceea ce îl îndepărtează de fericire; atunci suferă și mai mult căci înțelege cât a fost de vinovat. Pentru el nu mai există iluzie: el vede realitatea lucrurilor”.

Spiritul în starea rățacitoare vede foarte clar, pe de-o parte toate existențele sale trecute, pe de alta viitorul promis și atunci înțelege ce-i lipsește pentru a-l atinge. Tot așa un călător ajuns în vârful unui munte vede atât drumul parcurs cât și porțiunea care i-a mai rămas de parcurs pentru a-și atinge scopul.

976. Oare vederea Spiritelor care suferă nu este o cauză de mâhnire pentru cele bune? Și atunci ce devine fericirea lor dacă această fericire este tulburată?

„Nu este de loc o mâhnire, de vreme ce știm că răul va avea un sfârșit; ele le ajută pe celelalte Spirite să se îmbunătățească și le întind mâna: este ocupația lor, și o bucurie mare atunci când reușesc”.

Acest lucru se referă la Spiritele celor ce ne sunt străini sau indiferenți; dar vederea

supărărilor și a suferințelor celor pe care i-am iubit pe pământ nu le tulbură fericirea?

„Dacă nu vedeau aceste suferințe însemna că v-ar fi fost străine după moarte; or, religia vă spune că sufletele vă văd. Însă ele consideră mahnirile voastre dintr-un alt punct de vedere; ele știu că aceste suferințe sunt folositoare avansării voastre, dacă le suportați cu resemnare; ele se mahnesc așadar mai ales pentru lipsa de curaj ce vă ține în loc decât pentru suferințele propriu-zise, care sunt trecătoare”.

977. Spiritele, neputându-și ascunde reciproc gândurile, și toate actele vieții fiind cunoscute, ar urma ca cel vinovat să fie în permanență prezent lângă victima sa ?

„Nu putea fi altfel - o spune bunul simț”.

Această dezvăluire a tuturor faptelor noastre reprobabile, precum și prezența neîncetată a celor cărora le-am căzut victime reprezintă o pedeapsă pentru cel vinovat?

„Mai mare decât credeți, dar numai până la ispășirea propriilor păcate, fie ca Spirit, fie ca om în noile existențe corporale”.

Atunci când ne aflăm noi înșine în lumea Spiritelor, întregul nostru trecut fiind la vedere, atât binele cât și răul pe care le vom fi făcut vor fi în mod egal cunoscute. În zadar cel ce a făcut rău va dori să scape de vederea victimelor sale; prezența lor inevitabilă îi va fi o pedeapsă și o remușcare neînteruptă până când va ispăși vinovățiile sale, în timp ce omul de bine, dimpotrivă, va întâlni pretutindeni numai priviri prietenoase și binevoitoare. Pentru răufăcător nu există pe pământ zbucium mai mare decât prezența victimelor sale; de aceea le evită fără încetare. Ce va fi atunci când, iluzia pasiunilor risipindu-se, va înțelege răul făcut, va vedea dezvăluite actele sale cele mai secrete, ipocrizia sa demascată, și când nu se va putea sustrage vederii lor? În timp ce sufletul omului pervers este pradă rușinii, regretului și remușcărilor, cel al omului drept se bucură de o seninătate perfectă.

978. Amintirea greșelilor săvârșite de către suflet, atunci când era imperfect, nu tulbură fericirea sa, chiar după ce s-a purificat?

„Nu, deoarece și-a răscumpărat greșelile și a ieșit victorios după probele cărora li s-a supus în acest scop”.

979. Încercările ce rămân de suportat pentru a obține purificarea nu sunt pentru suflet o teamă apăsătoare ce-i tulbură fericirea?

„Pentru sufletul ce este încă pătat, da; de aceea el nu se poate bucura de o fericire perfectă decât atunci când va fi într-un tot pur; dar pentru sufletul deja elevat, gândul încercărilor ce le mai are de trecut nu are nimic dureros”.

Sufletul ajuns la un anumit grad de puritate gustă deja fericirea; un sentiment de dulce satisfacție îl pătrunde, este fericit de tot ceea ce vede, de tot ceea ce îl înconjoară; pentru el vâlul tainelor și minunilor creației se ridică, și perfecțiunile divine îi apar în întreaga lor splendoare.

980. Legătura de simpatie ce unește Spiritele din același ordin reprezintă pentru ele un izvor de fericire?

„Unirea Spiritelor al căror scop comun este binele reprezintă, pentru ele, una dintre cele mai mari bucurii, căci ele nu se tem că vor vedea această unire tulburată de egoism. Ele formează în lumea spirituală familii animate de același sentiment, și în aceasta constă fericirea spirituală, așa cum în lumea voastră vă grupați pe anumite criterii și gustați o anumită plăcere atunci când vă reuniți. Afecțiunea curată și sinceră pe care spiritele o încearcă și căreia îi sunt obiect, reprezintă un izvor de fericire, căci aici nu există nici prieteni mincinoși, nici ipocriți”.

Omul gustă, încă de aici-jos, începuturile acestei fericiri atunci când întâlnește suflete cu care se contopește într-o unire pură și sănătoasă. Într-o viață mai curată, această bucurie va fi inefabilă și fără limite, deoarece omul nu va întâlni decât suflete simpatice pe care egoismul nu le va răci; căci în natură totul este dragoste; egoismul este cel ce o curmă.

981. *Există oare vreo diferență, pentru starea viitoare de Spirit, între cel care, în timpul vieții, se teme de moarte, și cel care o vrea cu indiferență, chiar cu bucurie?*

„Diferența poate fi foarte mare; totuși, ea se șterge adesea în fața cauzelor ce dau această teamă sau dorință. Fie că te temi, fie că te bucuri, poți fi mișcat de sentimente foarte diferite și aceste sentimente sunt cele ce influențează asupra viitoarei stări de spirit. Este evident, de exemplu, că la cel ce-și dorește moartea numai pentru că vede în ea sfârșitul frământărilor sale, aceasta reprezintă un fel de înfruntare a providenței și a încercărilor ce trebuiau îndurate”.

982. *Este necesar a face spiritism și a crede în manifestările sale pentru a ne asigura soarta în viața viitoare?*

„Dacă ar fi fost așa, ar însemna că toți cei ce nu cred sau care nu au fost în stare să se lumineze să fie dezmoșteniți, ceea ce ar fi absurd. Binele este cel ce asigură soarta în viitor: or, binele este întotdeauna bine, oricare ar fi drumul ce conduce aici”.

Credința în spiritism ajută la îmbunătățire fixând ideile asupra anumitor probleme ale viitorului; el grăbește avansarea individului și a maselor, deoarece permite a se ține seama de ceea ce vom fi într-o zi; este un punct de sprijin, o lumină ce ne ghidează. Spiritismul ne învață să suportăm încercările cu credință și resemnare; el ne abate de la actele ce puteau întârzia fericirea viitoare. Astfel spiritismul contribuie la această fericire, dar nu se poate spune că fără el ea nu poate fi atinsă.

5. Pedepse temporare

983. *Spiritul care-și ispășește greșelile într-o nouă existență nu are suferințe materiale; pornind de aici, este exact să se spună că după moarte sufletul nu are decât suferințe morale?*

„Este foarte adevărat că atunci când sufletul s-a reîncarnat, frământările vieții sunt pentru el o suferință, dar numai corpul este cel ce suferă fizic. Voi spuneți adesea că cel ce a murit nu mai trebuie să sufere; nu este întotdeauna adevărat. Ca Spirit, nu mai are dureri fizice; dar după păcatele comise poate avea dureri morale arzătoare și într-o nouă existență poate fi și mai nefericit. Bogătașul cel rău va cere în acest caz de pomană și va fi pradă mizeriei, orgoliosul va fi pradă tuturor umilințelor; cel ce abuzează de autoritatea sa și-și tratează supușii cu dispreț și duritate va fi atunci forțat să se supună unui stăpân și mai dur decât el. Toate pedepsele și frământările vieții reprezintă expierea păcatelor dintr-o altă existență, atunci când nu reprezintă consecința păcatelor vieții actuale. Când veți fi aici veți înțelege.

Omul care se crede fericit pe pământ deoarece își poate satisface toate poftele este cel ce face cele mai mici eforturi pentru a se îmbunătăți. El ispășește adesea încă din această viață fericirea sa efemeră, dar cu siguranță va ispăși într-o altă existență tot atât de materială”.

984. *Vicisitudinile vieții reprezintă întotdeauna pedeapsa pentru greșelile actuale?*

„Nu, am mai spus-o deja; ele reprezintă încercări impuse de către Dumnezeu, sau alese chiar de voi înșivă în stare de Spirit și înaintea reîncarnării voastre pentru a ispăși păcatele comise într-o altă existență. Căci niciodată infracțiunea față de legile lui Dumnezeu, și mai ales față de legea dreptății, nu rămâne nepedepsită; dacă nu va fi în această viață, va fi în mod obligatoriu în altă viață; de aceea cel ce este drept în ochii voștri este adesea înfricoșat de trecutul său”.

985. *Reîncarnarea sufletului într-o lume mai puțin grosieră este o recompensă?*

„Este o consecință a epurării sale; căci, pe măsură ce spiritele se purifică, ele se încarnează în lumi din ce în ce mai perfecte, până când se vor elibera total de materie și-

și vor spăla toate păcatele, pentru a se bucura apoi de fericirea eternă a Spiritelor pure aflate la sânul lui Dumnezeu”.

În lumile unde existența e mai puțin materială decât aici-jos, necesitățile sunt mai puțin grosiere și toate suferințele fizice mai puțin vii. Oamenii nu mai cunosc acolo pasiunile rele care în lumile inferioare îi fac dușmani între ei. Neavând nici un subiect de invidie sau de gelozie ei trăiesc împreună în pace, deoarece practică legea dreptății, dragostei și carității; ei nu cunosc supărările și grijile ce nasc invidia, orgoliul și egoismul și care constituie zbuciumul existenței noastre pământești.

986. Spiritul care a progresat în existența sa pământească poate fi câteodată reîncarnat în aceeași lume?

„Da, dacă nu și-a putut îndeplini misiunea, și chiar el însuși poate cere să o termine într-o nouă existență; dar atunci pentru el nu mai este o ispășire”.

987. Ce devine omul care, fără a face rău, nu face nimic pentru a scurta influența materiei?

„De vreme ce nu face nici un pas spre perfecțiune, el trebuie să reînceapă o existență de aceeași natură cu cea pe care o părăsește; el rămâne staționar, și astfel își poate prelungi suferințele ispășirii”.

988. Există oameni a căror viață se scurge într-o liniște perfectă; și care, ne având nevoie să facă nimic pentru ei înșiși, sunt scutiți de griji. Această existență fericită reprezintă o dovadă că nu au nimic de ispășit dintr-o existență anterioară?

„Știi atât de multe? Dacă așa crezi, te înșeli; deseori, calmul nu este decât aparent. Ei au putut alege acest fel de existență, dar când o părăsesc observă că nu le-a servit cu nimic la avansare; și atunci, ca și cel leneș, regretă timpul pierdut. Știți bine că Spiritul nu poate acumula cunoștințe și nu se poate înălța decât prin activitate; dacă se scaldă în nepăsare el nu avansează. El este asemenea cu cel ce trebuie să muncească (după obiceiul vostru), și care se plimbă sau se culcă în intenția de a nu face nimic.

Știți totodată prea bine că fiecare va da socoteală de inutilitatea voluntară a existenței sale; această inutilitate este întotdeauna fatală pentru viitor. Suma fericirilor viitoare este în concordantă cu suma binelui făcut; cea a nefericirilor este în acord cu răul și nefericirile pe care le-a produs”.

989. Există persoane care, fără a fi în mod cert rele, produc nenorociri celor din jurul lor prin caracterul lor; care este consecința pentru ele?

„Cu siguranță, aceste persoane nu sunt bune, și ispășirea lor va consta în vederea celor pe care i-au făcut nefericiți. Aceasta va fi pentru ele doar o mustrare; apoi, într-o altă existență, vor îndura exact suferințele pe care le-au pricinuit altora”.

6. Ispășire și căință

990. Căința are loc în starea corporală sau în starea spirituală?

„În starea spirituală; dar poate apărea și în starea corporală atunci când înțelegeți bine diferența dintre bine și rău”.

991. Care este consecința căinței în starea spirituală?

„Dorința unei noi încarnări pentru a se purifica. Spiritul înțelege imperfecțiunile ce-l privează de fericire, și de aceea aspiră la o nouă existență în care își va putea ispăși greșelile”.

992. Care este consecința căinței în starea corporală?

„Avansarea încă din viața prezentă, dacă există timp pentru îndreptarea greșelilor proprii. Când conștiința face reproșuri și arată imperfecțiunile, întotdeauna se poate

realiza o îmbunătățire”.

993. Nu există oameni care nu au decât instinctul răului și sunt inaccesibili căinței?

„Ți-am spus că trebuie să progresezi fără încetare. Cel care, în această viață, nu are decât instinctul răului, va avea pe cel al binelui într-o alta, și pentru aceasta va renaște de mai multe ori. Căci trebuie ca toți să avanseze și să-și atingă țelul, numai că unii într-un timp mai scurt, alții într-un timp mai lung conform dorinței lor; cel ce nu are decât instinctul binelui este deja epurat, căci a putut avea pe cel al răului într-o existență anterioară”.

994. Omul pervers care nu-și recunoaște păcatele în timpul vieții, le recunoaște întotdeauna după moarte?

„Da, le recunoaște întotdeauna, și atunci suferă și mai mult, căci resimte tot răul făcut sau căruia i-a fost cauză voluntară. Totuși, căința nu este întotdeauna imediată; există Spirite care se încăpățânează să meargă pe o cale greșită în pofida propriilor suferințe; dar, mai devreme sau mai târziu, ele vor recunoaște calea greșită pe care s-au angajat, și atunci căința va veni. Spiritele bune lucrează pentru a le lumina și voi înșivă puteți lucra pentru aceasta”.

995. Există Spirite care, fără a fi rele, sunt indiferente față de soarta lor?

„Există Spirite care nu se ocupă de nimic util și stau în expectativă; dar ele suferă, în acest caz, pe măsură; și cum trebuie să existe un progres în toate, acest progres se manifestă prin durere”.

Nu au ele dorința de a-și scurta suferințele?

Au această dorință, fără îndoială, dar nu dispun de suficientă energie pentru a încerca ceea ce ar putea să le ușureze. Câți oameni sunt printre voi care preferă să moară de mizerie mai degrabă decât să muncească?”

996. De vreme ce Spiritele văd răul rezultat din pricina propriilor imperfecțiuni, cum se face că-și agravează poziția și își prelungesc starea de inferioritate făcând răul ca Spirite, abătând oamenii de la calea cea bună?

„Acestea sunt Spiritele pentru care remușcarea este tardivă și care acționează astfel. Spiritul care se căiește poate din nou să se lase antrenat pe calea răului de către alte Spirite și mai înapoiate”.

997. Se cunosc Spirite de o inferioritate notorie accesibile sentimentelor bune și emoționate de rugăciunile făcute pentru ele. Cum se face că alte Spirite, pe care ar trebui să le credem mai luminate, arată o duritate și un cinism pe care nimic nu le poate îndupleca?

„Rugăciunea nu are efect decât față de Spiritele ce se căiesc. Cel care, atins de orgoliu, se revoltă împotriva lui Dumnezeu și persistă în rătăcirile sale, exagerându-le în continuare, așa cum fac Spiritele nefericite, pe acela rugăciunea nu-l poate ajuta cu nimic și nu-l va ajuta cu nimic până în ziua când o licărire de căință se va manifesta în el”.

Nu trebuie pierd ut din vedere faptul că Spiritul, după moartea corpului, nu se transformă imediat; dacă viața sa a fost vrednică de dojana, acest lucru se datorează faptului că el era imperfect. Or, moartea nu-l face imediat perfect; el poate persista în erorile sale, în falsele sale opinii, în prejudecățile sale, până când se va fi luminat prin studiu, reflectare și suferință.

998. Ispășirea se îndeplinește în starea corporală sau în starea de Spirit?

„Ispășirea se îndeplinește în timpul existenței corporale prin încercările la care Spiritul este supus, și în viața Spirituală prin suferințele morale atașate stării de inferioritate a Spiritului”.

999. Căința sinceră în timpul vieții este suficientă pentru a șterge păcatele, și pentru a găsi iertarea în fața lui Dumnezeu?

„Căința ajută la îmbunătățirea Spiritului, dar trecutul trebuie să fie ispășit”.

Dacă, după aceea, un criminal spune că de vreme ce tot trebuie să-și ispășească trecutul nu mai e nevoie de căință, care ar fi consecințele pentru el?

„Dacă s-a împietrit la gândul răului, ispășirea sa va fi mai lungă și mai dureroasă”.

1000. Putem, încă din această viață, să ne spălăm păcatele?

„Da, îndreptându-le; dar să nu credeți că le reabilitați prin câteva privațiuni puerile sau prin donații după moarte, atunci când nu mai aveți nevoie de nimic. Dumnezeu nu ține de loc seama de o căință sterilă, întotdeauna ușoară, și care nu costă nimic. Pierderea degetului mic în timpul slujirii altora șterge mai multe păcate decât supliciul cărnii îndurat vreme îndelungată fără alt scop decât binele propriu.

Răul nu este reparat decât de bine, și căința nu are nici un merit dacă nu atinge omul în orgoliul și în interesele sale materiale.

La ce-i servește, ca justificare, restituirea după moarte a bunurilor obținute pe căi necinstite, atunci când îi devin inutile și când a profitat de ele?

La ce-i servește privațiunea anumitor plăceri trecătoare și oarecum de prisos, dacă nedreptatea făcută aproapelui rămâne aceeași?

La ce-i servește în sfârșit să se umilească în fața lui Dumnezeu, dacă-și păstrează orgoliul față de oameni?”

1001. Nu este nici un merit în a da o utilizare folositoare bunurilor pe care le posedăm ?

„Nici un merit nu este cuvântul potrivit; lucrul acesta este întotdeauna mai bine decât nimic. Dar nefericirea este că cel ce nu dă decât după moarte este adesea mai mult egoist decât generos; el vrea să aibă onoarea binelui fără să aibă osteneala. Cel care se privează de viața sa are un dublu profit: meritul sacrificiului și plăcerea de a vedea fericirea făptuită. Dar egoismul este cel ce-i spune: ceea ce dai este ceea ce se reduce din plăcerile tale; și cum egoismul strigă mai tare decât dezinteresul și caritatea, el păstrează bunurile sub pretextul nevoilor sale și al poziției sociale în care se află. Ah! plângeți pe cel ce nu crede în plăcerea de a dăruia, acela este cu adevărat lipsit de una dintre cele mai curate și suave bucurii. Dumnezeu, supunându-l încercării bogăției, atât de alunecoasă și periculoasă pentru viitorul său, a dorit să-i dea în compensație fericirea generozității de care se poate bucura aici pe pământ”.

1002. Ce trebuie să facă cel care, în ceasul morții, își recunoaște greșelile, dar nu mai are timp să le îndrepte? A se căi este suficient în acest caz?

„Căința grăbește reabilitarea sa, dar nu îl absolvă de greșelile săvârșite. Dar oare omul nu are în fața lui un viitor care niciodată nu-i este închis”?

7. Durata pedepselor viitoare

1003. Durata suferințelor celui vinovat în viața viitoare este arbitrară sau supusă unei anumite legi?

„Dumnezeu nu acționează niciodată din capriciu și totul în univers este condus de legi în care se revelează înțelepciunea și bunătatea divină”.

1004. Pe ce este bazată durata suferințelor îndurate de cel celui vinovat?

„Pe timpul necesar îmbunătățirii sale. Starea de suferință și de fericire fiind proporțională cu gradul epurării Spiritului, durata și natura suferințelor sale depind de

timpul necesar pentru îmbunătățire. Pe măsură ce progresează și sentimentele sale se epurează, suferințele sale își schimbă natura și se diminuează”.

1005. Pentru Spiritul suferind, timpul pare tot atât de lung sau mai scurt decât e de pământ?

„Mai degrabă i se pare mai lung: pentru el nu există somn. Numai pentru anumite Spirite ajunse la un anumit grad de epurare timpul se șterge, ca să spunem așa, în fața infinitului”.

1006. Durata suferințelor Spiritului poate fi eternă?

„Fără îndoială, dacă ar fi rău la infinit, adică dacă niciodată nu s-ar căi și nici nu s-ar îmbunătăți, atunci ar suferi etern. Însă Dumnezeu nu a creat făpturi care să dorească răul pentru eternitate, nu le-a creat decât simple și ignorante, și toate trebuie să progreseze într-un timp mai lung sau mai scurt, conform voinței lor. Voința poate fi mai mult sau mai puțin întârziată, după cum există copii mai mult sau mai puțin precoci, dar ea apare mai devreme sau mai târziu printr-o irezistibilă nevoie încercată de Spirit de a ieși din starea de inferioritate și a fi fericit. Legea ce guvernează durata pedepselor este deci întru totul înțeleaptă și binevoitoare, de vreme ce subordonează această durată eforturilor Spiritului; ea nu-l lipsește niciodată de liberul său arbitru; dacă îi dă o rea utilizare, el va suferi consecințele”.

1007. Există Spirite care nu se căiesc niciodată?

„Există dintre cele ce se căiesc foarte târziu; dar a pretinde că nu se îmbunătățesc niciodată, ar însemna să negi legea progresului și să spui că un copil nu poate deveni adult”.

1008. Durata pedepselor depinde întotdeauna de voința Spiritului? Oare nu există cazuri când pedepsele îi sunt impuse pentru un timp dat?

„Da, pedepsele îi pot fi impuse pentru un timp, dar Dumnezeu, care nu dorește decât binele fapturilor sale, acceptă întotdeauna căința; dorința de îmbunătățire nu este niciodată sterilă”.

1009. Conform cilor spuse, pedepsele impuse nu sunt niciodată eterne?

„Îmbunătățiți-vă bunul simț, rațiunea, și întrebați-vă dacă nu cumva condamnarea perpetuă pentru câteva clipe de greșală nu ar fi chiar negarea bunătății lui Dumnezeu? Ce ar fi, într-adevăr, durata vieții de o sută de ani, în raport cu eternitatea?

Eternitate! Oare înțelegeți bine acest cuvânt? Suferințe, torturi fără sfârșit, fără speranță, pentru câteva greșeli. Judecata voastră nu respinge o asemenea gândire? Că anticii vedeau în stăpânul universului un Dumnezeu teribil, gelos și răzbunător, se înțelege; din cauza ignoranței, ei au atribuit divinității pasiunile oamenilor, dar acesta nu este Dumnezeul creștinilor care așează dragostea, caritatea, mila, uitarea ofenselor la rang de primă virtute: puteau să-i lipsească lui însuși calități din care el face o datorie? Oare nu este o gravă contradicție în a-i atribui o bunătate infinită și în același timp o capacitate de răzbunare infinită?

Voi spuneți că înainte de toate el este drept, și că omul nu înțelege dreptatea sa, dar dreptatea nu exclude bunătatea, și Dumnezeu nu ar fi fost bun dacă dorea pedepse îngrozitoare, eterne, pentru majoritatea fapturilor sale. Ar fi putut face el copiilor săi o datorie din dreptate, dacă nu le-ar fi dat mijloacele de a o înțelege? De altfel, nu este măreția dreptății, unită cu bunătatea, de a face ca durata pedepselor să depindă de eforturile celui vinovat pentru a se schimba în bine? Acesta este adevărul propoziției: „Fiecăruia (i se va da) după faptele sale”.

„Înarmați-vă cu toate mijloacele ce vă stau în putere pentru a combate și distruge ideea veșniciei pedepselor. Această gândire jignitoare față de bunătatea lui Dumnezeu este sursa necredinței, materialismului și indiferenței ce au cuprins oamenii înainte ca inteligența lor să înceapă să se dezvolte. Dar Spiritul, chiar grosier fiind și înainte de a se lumina, sesizează curând monstruoasa nedreptate; rațiunea sa o respinge, și atunci încetează să mai cârtească împotriva pedepsei ce-l revoltă și a Dumnezeului căruia îi este atribuită; căci de aici decurg relele fără număr ce se abat asupra voastră și cărora le aducem leacul. În ciuda autorității pe care o au, apărătorii acestei credințe au evitat totuși să se pronunțe formal; nici conciliile, nici Părinții Bisericii nu au rezolvat această gravă problemă. Dacă, așa cum spun evangheliștii, Christos a amenințat pe păcătoși cu un foc mistuitor, nu există nimic în cuvintele sale care să probeze osânda lor veșnică.

Biete oi rătăcite, puteți să vedeți venind la voi pe bunul Păstor care, departe de a dori să vă alunge pentru totdeauna de la dânsul, vine el însuși în întâmpinarea voastră pentru a vă readuce acasă. Copii risipitori, părăsiți exilul vostru voluntar și întoarceți-vă pașii spre casa părintească; tatăl vă întinde brațele și este întotdeauna gata să vă sărbătorească reîntoarcerea în familie”.

(Spiritul lui Lammenais)

„Războaie ale cuvintelor! Războaie ale cuvintelor! N-ați făcut să se verse atâta sânge! trebuie să mai aprindem rugurile? Se discută despre eternitatea chinurilor, despre eternitatea pedepselor; nu știți deci că ceea ce înțelegeți voi astăzi prin eternitate, cei din vechime înțelegeau altfel? Dacă teologul ar consulta izvoarele, ca și voi toți, ar descoperi aici că textele ebraice nu dau același înțeles cuvintelor precum grecii, latinii și modernii care le-au tradus prin pedepse fără sfârșit, de neiertat. Eternitatea suferințelor corespunde eternității răului. Da, atâta timp cât răul va exista printre oameni, pedepsele vor coexista; în acest sens relativ trebuie interpretate textele sacre. Prin urmare, eternitatea pedepselor nu este decât relativă și nicidecum absolută.

Va veni o zi când toți oamenii vor reîmbrăca prin căință haina inocenței, și ziua aceea va fi fără gemete, fără scrâșniri de dinți. Rațiunea voastră omenească este limitată, e adevărat, dar așa cum este ea reprezintă o prezență a lui Dumnezeu, și cu acest ajutor al rațiunii nu există un singur om de bună credință care să înțeleagă altfel veșnicia pedepselor. Veșnicia pedepselor! De ce! Ar trebui să admitem deci că răul este etern. Dumnezeu singur este etern și el nu a putut crea răul etern, deoarece ar trebui astfel să-l lipsim de cel mai minunat dintre atribute: puterea suverană, căci nu este atotputernic cel care creează un element distrugător al operelor sale. Omenire! Omenire! Nu-ti arunca așadar privirile posomorâte în adâncurile pământului pentru a căuta aici pedepsele; plângi, speră, ispășește și refugiază-te în gândul existenței unui Dumnezeu bun în profunzimea sa, atotputernic, și întru totul drept”.

(Spiritul lui Platon)

„A gravita către unitatea divină, acesta este scopul umanității. Pentru a o atinge sunt necesare trei lucruri: dreptatea, dragostea și știința; trei lucruri îi sunt opuse și contrarii: ignoranța, invidia și nedreptatea. Ei bine! Vă spun, cu adevărat, că trădați aceste principii fundamentale compromițând ideea lui Dumnezeu prin exagerarea severității sale. Voi o compromiteri de două ori, lăsându-o să pătrundă în Spiritul făpturii ce poartă în ea mai multă îndurare, blândețe, dragoste și adevărată dreptate dacă nu-i atribuiți infinitatea; voi

distrugeți însăși ideea de infern făcând-o ridicolă și inadmisibilă față de credințele voastre, așa cum este inimilor voastre spectacolul hidos al călăilor, rugurilor și torturilor evului mediu! Așa deci? Dar când epoca represaliilor oarbe va fi izgonită pentru totdeauna din legislațiile omenești, ce sperați să mențineți ca ideal? Oh! Credeti-mă, credeti-mă frați întru Domnul și Isus-Christos, credeti-mă, sau resemnați-vă în a lăsa să piară toate dogmele decât în a le schimba, sau mai bine însufletiti-le deschizându-le efluviilor binefăcătoare emise de Spiritele bune în acest moment. Ideea de infern cu furnalele sale arzătoare, cu cazanele clocotind de smoală poate fi tolerată, adică scuzabilă în epoca fierului; dar în secolul nostru ea nu mai este decât o vagă fantomă bună cel mult să sperie copiii. Persistând în această mitologie înfricoșătoare, voi zămisliți necredința, mama tuturor dezorganizărilor sociale, căci tremur văzând toată ordinea socială zdruncinată și gata să se prăbușească în lipsa sancțiunii penale. Oameni cu credință ardentă și vie, înaintași ai zilei luminii, la lucru așadar! nu pentru a menține vechile neadevăruri, fără credit acum, ci pentru a reînsufleți, a reînvia adevărata sancțiune, în forme corespunzătoare moravurilor, sentimentelor și cunoștințelor epocii voastre.

Cine e, de fapt, vinovatul? Acela care, printr-o abatere, printr-un fals imbold al sufletului se îndepărtează de la scopul creației, ce constă în cultul armonios al frumosului, binelui, idealizat pentru arhetipul uman prin Omul-Dumnezeu, prin Isus-Christos.

Ce este pedeapsa? Consecința naturală, derivată din acest fals imbold; o sumă de dureri necesare pentru a dezgusta omul de diformitatea sa, prin experimentarea suferinței. Pedeapsa este stimulul ce excită sufletul, prin amărăciune, să se aplece asupra sa, și să revină la tărâmul salvării. Scopul pedepsei nu este altul decât reabilitarea, eliberarea. A dori ca pedeapsa să fie eternă înseamnă a-i nega orice noțiune de a fi.

Oh! Vă spun în adevăr, încetați, încetați de a pune în paralel, în eternitatea lor, Binele, esența Creatorului, cu Răul, esența creatului; ar însemna să creăm astfel un sistem de pedepse nejustificat. Afirmați, din contră, micșorarea treptată a suferințelor și pedepselor prin transmigații, și veți consacra prin rațiunea unită cu sentimentul, unitatea divină.”

(Spiritul Apostolului Pavel)

Se dorește a îndrepta omul spre bine și a-l abate de la rău prin seducția recompenselor și teama de pedepse; dar dacă aceste pedepse sunt prezentate într-un fel ce le face de necrezut, ele nu vor mai avea asupra lui nici o influență; mai mult, el va respinge totul: formă și fond. Dacă, dimpotrivă, viitorul i se prezintă într-o formă logică, omul nu-l va respinge. Spiritismul îi oferă această explicație.

Doctrina veșniciei pedepselor, în sens absolut, face din ființa supremă un Dumnezeu implacabil. Ar fi logic să spui despre un stăpân că este foarte bun, binevoitor, foarte milostiv, dacă el nu dorește decât fericirea celor ce-l înconjoară, dar în același timp este gelos, răzbunător, inflexibil în severitatea sa, și dacă pedepsește prin cele mai grele suplicii trei sferturi din totalul supușilor pentru o ofensă sau o infracțiune la legile sale, chiar și pe cei ce le-ai comis fără să le cunoască? Nu ar fi aici o contradicție? Or, Dumnezeu ar fi mai puțin bun decât omul?

Mai există și o altă contradicție. De vreme ce Dumnezeu știe totul, el știa deci că și sufletul pe care-l va crea va greși; el a fost deci destinat, încă de la formarea sa, unui nenoroc etern; este posibil, rațional?

În doctrina pedepselor relative, totul este justificat. Dumnezeu știa că sufletul va greși, dar îi dă mijloacele de a se lumina prin proprie experiență, chiar prin greșelile făptuite. Este necesar ca sufletul să-și ispășească erorile pentru a fi mai clar îndreptat spre bine, dar ușa speranței nu-i este închisă cu totul niciodată, și Dumnezeu face ca momentul eliberării sale să depindă de eforturile făcute pentru a ajunge aici. Iată ceea ce toată lumea poate înțelege și ceea ce logica cea mai meticuloasă poate admite. Dacă pedepsele viitoare ar fi fost prezentate din acest punct de vedere, probabil că ar fi existat mai puțini sceptici.

Cuvântul „veșnic” este adesea întrebuințat în limbajul comun, ca o figură de stil, pentru a desemna un lucru de lungă durată și căruia nu i se poate prevedea termenul de realizare, cu toate că se știe foarte

bine că există un termen. Spunem, de exemplu, ghețurile veșnice ale înălțimilor muntoase, ale polilor, cu toate că știm, pe de o parte, că lumea fizică poate avea un sfârșit, și, pe de altă parte, că starea acestor regiuni se poate schimba prin deplasarea axei pământului sau printr-un cataclism. Cuvântul etern, în acest caz, nu vrea să însemne ceva ce se perpetuează la infinit. Când suferim de o boală îndelungată, spunem că este veșnică; să fie de mirare că Spiritele care suferă de ani, secole, chiar milenii, spun tot așa? Să nu uităm mai ales că inferioritatea lor nu le permite să vadă capătul drumului, și ele cred că suferă pentru totdeauna, ceea ce este o pedeapsă.

De altminteri, doctrina focului material, a cuptoarelor și torturilor împrumutate de la tartorul păgânismului, este astăzi complet abandonată de înalta teologie, nemaifiind folosită decât în școli unde aceste înfricoșătoare tablouri alegorice încă mai sunt considerate drept adevăruri pozitive de către unele persoane mai degrabă zeloase decât luminate, și pe nedrept, căci aceste imaginații puerile, o dată eliberate de teroare, vor putea crește numărul celor increduli. Teologia recunoaște astăzi: cuvântul foc este utilizat la figurat, și prin el trebuie înțeles un foc moral. Cei ce au urmărit ca și noi întâmplările vieții și suferințele de dincolo de moarte, prin comunicările spiritiste, au putut să se convingă că acestea nu au nimic material și nici înspăimântător. Cu privire la durata lor, anumiți teologi încep să admită în sensul restrictiv indicat mai sus, și gândind că într-adevăr prin cuvântul „etern” se pot înțelege pedepsele, ca o consecință a unei legi imuabile, și nu aplicarea lor fiecărui individ. Ziua în care religia va admite această interpretare, tot așa cum unii suferă consecința progresului cunoștințelor, va fi ziua în care ea va aduna la sânul ei toate oile rătăcite.

8. Reînvierea trupului

1010. Dogma reînvierii trupului este consecința celei a reîncarnării indicată de Spirite?

„Cum credeți că ar putea fi altfel? Aceste cuvinte ca și atâtea altele par nesocotite în ochii anumitor persoane deoarece le iau ad litteram, ceea ce le conduce la necredință; dar dați-le o interpretare logică, și cei ce se numesc liber cugetători o vor admite fără dificultate, deoarece gândesc. Căci, nu greșiți, acești liber cugetători nu cer mai mult decât cred; ei sunt ca și ceilalți, și chiar mai mult, însetați de cunoașterea viitorului, dar nu pot admite ceea ce este contrazis de știință. Doctrina pluralității existențelor este conformă cu dreptatea lui Dumnezeu; ea singură poate explica ceea ce, fără ea, este inexplicabil; cum pretindeți ca principiul să nu existe și în religie?

1011. Astfel Biserica, prin dogma reînvierii trupului, indică ea însăși doctrina reîncarnării?

„Este evident; această doctrină este de altfel consecința multor lucruri ce au trecut neobservate și vremea în care va fi înțeleasă astfel nu va întârzia. Peste puțin timp se va recunoaște că spiritismul scoate în relief cu fiecare pas chiar textul scrierilor sacre. Spiritele nu vin așadar să răstoarne religia, așa cum pretind unii; din contră, ele vin să o confirme, să o sublinieze prin probe irecuzabile. Dar cum a venit vremea să nu mai folosim limbajul figurat, ele se exprimă fără alegorie și dau lucrurilor un sens clar și precis ce nu poate fi obiectul unei false interpretări. Iată de ce, după un anumit timp, veți avea mult mai multe persoane religioase și credincioase în mod sincer față de câte sunt astăzi.”

(Spiritul Sfântului Louis)

Într-adevăr, știința demonstrează imposibilitatea reînvierii conform ideii comune. Dacă rămășițele corpului omenesc rămâneau omogene după dispersarea și transformarea lor în pulbere, s-ar mai concepe reînvierea lor într-un timp dat, dar lucrurile nu se petrec de loc așa. Corpul este format din elemente diferite: oxigen, hidrogen, azot, carbon etc.; prin descompunere aceste elemente se împrăstie, pentru a servi la formarea unor noi corpuri; astfel aceeași moleculă de carbon de exemplu, va intra în compunerea câtorva mii de corpuri diferite (vorbim numai de corpuri omenești, fără a mai număra pe cele ale animalelor) același individ poate avea în corp molecule ce au aparținut oamenilor din vechime; aceleași molecule organice pe care le absorbiți prin hrană provin poate din corpul unui individ pe care l-ați

cunoscut, ș.a.m.d. Materia existând în cantitate finită, iar transformările sale fiind infinite, cum ar putea fiecare corp să se reconstituie din aceleași elemente? Există aici o imposibilitate materială. Nu se poate admite în mod rațional o reînviere a corpului decât ca o figură de stil simbolizând fenomenul reîncarnării, și atunci nu mai avem nici un șoc al rațiunii, nimic în contradicție cu datele științei.

Este adevărat că, în conformitate cu dogma, această reînviere nu trebuie să aibă loc decât la sfârșitul veacurilor, în timp ce, conform doctrinei spiritiste, ea are loc zilnic; dar nu mai există în acest tablou al judecății de apoi o mare și frumoasă figură de stil ce ascunde sub vălul alegoriei, unul dintre acele adevăruri imuabile ce nu va mai găsi mulți sceptici dacă va fi readusă la adevărata ei semnificație?

Dacă s-ar medita profund la teoria spiritistă despre viitorul sufletelor și despre soarta lor ca urmare a diferitelor încercări suportate, se va vedea că exceptând simultaneitatea, judecata ce condamnă sau le absolvă nu este de loc o ficțiune, așa cum gândesc incredulii. Să mai observăm că ea reprezintă consecința naturală a pluralității lumilor, astăzi admisă foarte bine, în timp ce, conform doctrinei judecății de apoi, pământul este considerat ca singura lume locuită.

9. Paradis, infern, purgatoriu

1012. Există în univers un loc anume stabilit pentru pedepsirea și bucurarea Spiritelor, conform meritelor lor?

„Am răspuns deja la această întrebare. Pedepsele și bucuriile Spiritelor sunt legate de gradul lor de perfecțiune; fiecare poartă în sine principiul propriei fericiri sau nenorociri; și cum ele există peste tot, nu există un loc anume destinat nici pentru pedepse și nici pentru bucurii. Cât despre Spiritele încarnate, sunt mai mult sau mai puțin fericite sau nefericite după cum lumea în care locuiesc este mai mult sau mai puțin avansată”.

Înseamnă că infernul și paradisul neexistând, omul și le-a reprezentat singur?

„Nu sunt decât figuri de stil: există peste tot Spirite fericite și Spirite nefericite. Totuși, așa cum am mai spus, Spiritele din același ordin se reunesc prin simpatie, dar când sunt perfecte se pot reuni oriunde doresc”.

Localizarea strictă a locurilor pentru pedepse și pentru recompense nu există decât în imaginația oamenilor; ea provine din tendința de a materializa și a circumscrie lucrurile cărora nu le poate înțelege esența nemărginită.

1013. Ce trebuie să se înțeleagă prin purgatoriu ?

„Dureri fizice și morale: este timpul ispășirii. Aproape întotdeauna purgatoriul vostru este chiar pe pământ și Dumnezeu vă face să vă ispășiți păcatele”.

Ceea ce omul numește purgatoriu este tot o figură de stil prin care trebuie să se înțeleagă, nu un loc anume determinat, ci starea Spiritelor imperfecte ce sunt la ispășire până la purificarea completă ce trebuie să le ridice la nivelul Spiritelor preafericite. Această purificare realizându-se în diverse încarnări, purificarea constă în încercările vieții corporale.

1014. Cum se face că Spiritele care, prin limbajul lor, își manifestă superioritatea, au răspuns unor persoane foarte serioase, în legătură cu subiectul infern și purgatoriu, în strictă conformitate cu ideea comună întâlnită deseori?

„Ele vorbesc un limbaj receptat de persoanele care le întrebă; când aceste persoane sunt prea îmbibate de anumite idei, Spiritele nu vor să le contrariere prea brusc pentru a nu le zdruncina convingerile. Dacă un Spirit ar spune, fără precauții, unui musulman ca Mahomed nu este un profet, ar fi foarte rău primit”.

Se înțelege că poate fi așa din partea Spiritelor care doresc să ne instruiască; dar cum se face că Spiritele interogate asupra situației lor au răspuns că suferă torturile infernului sau ale purgatoriului?

„Când sunt inferioare și nu complet dematerializate, Spiritele păstrează o parte din

ideile lor pământești, și transpun impresiile lor prin termenii ce le sunt familiari. Ele se găsesc într-un mediu ce nu le permite decât pe jumătate să sondeze viitorul, și de aceea Spiritele rătăcitoare sau de curând eliberate vor vorbi așa cum făceau în viața pământească. Infernul se poate traduce printr-o viață de încercări extrem de dureroase, cu nesiguranța unei vieți mai bune; purgatoriul, o viață tot de încercări, dar cu conștiința unui viitor mai bun. Când încerci o mare durere, nu-ți spui oare că suferi ca un damnat? Nu sunt decât cuvinte, și întotdeauna la figurat”.

1015. Ce trebuie să se înțeleagă printr-un suflet chinuit?

„Un suflet rătăcitor și suferind, nesigur de viitorul său, și căruia îi puteți aduce o ușurare solicitată adesea prin comunicarea cu voi”.

1016. În ce sens trebuie înțeles cuvântul „cer”!

„Crezi că reprezintă un loc, precum câmpiile Elizee ale anticilor, unde toate Spiritele bune stau grămadă fără altă grijă decât a se bucura pentru eternitate de o fericire pasivă? Nu, este spațiul universal; sunt planetele, stelele și toate lumile superioare în care Spiritele se bucură de toate facultățile lor, fără a mai avea frământările vieții materiale, și nici angoasele inerente inferiorității”.

1017. Spiritele au spus că locuiesc în cel de-al patrulea și al cincilea cer etc.; ce trebuie înțeles prin aceasta?

„Voi îi întrebați în care cer locuiesc, deoarece aveți ideea mai multor ceruri plasate precum etajele unei clădiri; atunci ele vă răspund după limbajul vostru, dar pentru ele cuvinte ca „al patrulea, al cincilea cer” exprimă diferite grade de epurare, și în consecință de fericire. La fel se întâmplă când un Spirit este întrebat dacă se află în infern, dacă este nefericit. El va răspunde afirmativ, căci pentru el infernul este sinonim cu suferința; dar știe foarte bine că nu e vorba un cazan cu smoală. Un păgân ar fi spus că este un tartar”.

La fel este și cu alte expresii analoge cum ar fi oraș al florilor, oraș al aleșilor, prima, a doua sau a treia sferă etc., ce nu sunt decât alegorii folosite de anumite Spirite, fie ca figuri de stil, fie câteodată datorită ignorării realității lucrurilor și chiar a celor mai simple noțiuni științifice.

Conform ideii restrânse întâlnite odinioară despre locurile de osândă și de recompense, mai ales în opinia după care pământul era centrul universului, cerul formând o boltă și având o zonă cu stele, se amplasa cerul sus iar infernul jos; de aici expresiile: a urca la cer, a fi în înaltul cerurilor, a fi aruncat în infern. Astăzi știința a demonstrat că pământul nu este decât una dintre cele mai mici lumi printre milioane de alte lumi, fără a avea o importanță specială; ea a descris istoria formării pământului și constituția sa, probând că spațiul este infinit, că în univers nu există nici jos nici sus, trebuind să se renunțe la ideea amplasării cerului deasupra norilor și a infernului în locurile cele mai joase. Cât despre purgatoriu, lui nu-i fusese destinat nici un loc. I-a fost rezervat spiritismului să dea tuturor acestor lucruri explicația cea mai rațională, cea mai grandioasă și în același timp cea mai consolatoare pentru omenire. Astfel putem spune că purtăm în noi înșine infernul nostru și paradisul nostru: purgatoriul nostru, noi îl găsim în încarnare, în viețile noastre corporale sau fizice.

1018. Care este înțelesul cuvintelor lui Christos: „Împărăția mea nu este din lumea aceasta”?

„Christos, răspunzând astfel, vorbea într-un sens figurat. Voia să spună că el nu domnește decât asupra inimilor curate și dezinteresate. El este oriunde domnește dragostea de bine; însă oamenii lacomi de bunurile pământești și atașați de lumea aceasta nu sunt cu el”.

1019. Împărăția binelui va putea fi vreodată instaurată pe pământ?

„Binele va domni pe pământ atunci când dintre Spiritele care vin să-l populeze cele bune le vor birui pe cele rele; atunci ele vor face ca aici să domnească dragostea și dreptatea, izvor al binelui și fericirii. Numai prin progres moral și practicarea legilor lui

Dumnezeu omul va trage Spiritele bune pe pământ, și astfel le va îndepărta pe cele rele; dar cele rele nu vor părăsi pământul decât atunci când omul va izgoni orgoliul și egoismul.

Transformarea umanității a fost prezisă și de aceea trebuie să-i încurajați pe cei ce grăbesc realizarea progresului; ea se va înfăptui prin încarnarea Spiritelor cele mai bune care vor constitui o nouă generație pe pământ. Atunci, Spiritele celor răi pe care moartea îi adună în fiecare zi, și toți cei ce încearcă să oprească mersul lucrurilor vor fi excluși, căci vor fi trimiși printre oamenii de bine cărora le vor tulbura fericirea. Ele vor merge în locuri noi, mai puțin avansate, să îndeplinească misiuni dureroase în care vor putea să lucreze pentru propria avansare și în același timp pentru avansarea fraților și mai înapoi.

Nu vedeți oare în această alungare de pe pământul transformat imaginea sublimă din Paradisul pierdut, și în omul venit pe pământ în condiții asemănătoare, și purtând în sine germenii pasiunilor și trăsăturilor inferiorității sale primitive, imaginea nu mai puțin sublimă a păcatului original? Păcatul original, considerat din acest punct de vedere, ține de natura încă imperfectă a omului, care astfel nu este responsabil decât de el însuși și de propriile păcate și nu de cele ale părinților săi.

Voi toți, oameni de credință și de bună intenție, lucrați deci cu zel și curaj la marea operă a renașterii, căci veți culege înșutit sămânța semănată. Nenorocire celor ce închid ochii la lumină, căci se pregătesc pentru lungi secole de întuneric și decepții; nenorocire celor ce se leagă cu totul de bunurile lumești, căci vor îndura mai multe privațiuni față de plăcerile avute; nenorocire mai ales celor egoiști, căci ei nu vor găsi pe nimeni care să-i ajute la căratul poverii nenorocirilor lor.”

CONCLUZII

I

Cel ce nu cunoaște în fapt magnetismul pământean ce-i face pe micuții canari îndrăgostiți să se zbenguie deasupra unui ochi de apă, poate să înțeleagă cu dificultate că această zbenguială cuprinde chiar mecanismul universului și al mersului lumilor. La fel este și cu cel ce nu cunoaște spiritismul decât ca mișcare a mesei; nu vede aici decât un amuzament, un joc de societate, și nu înțelege că acest fenomen atât de simplu și obișnuit, cunoscut din antichitate și chiar de popoarele semi-sălbatică, poate fi adăugat celor mai grave probleme ale ordinii sociale.

Pentru observatorul superficial, într-adevăr, ce legătură poate exista între o masă ce se învârtă cu morala și viitorul omenirii? Dar oricine reflectează își amintește că de la simpla oală a gospodinei, cunoscută din antichitate, s-a ajuns la puternicul motor cu care omul învinge spațiul și suprimă distanțele. Ei bine! Voi, care nu credeți în nimic din afara lumii materiale, aflați deci că de la această masă ce se rotește provocându-vă zâmbete disprețuitoare, a apărut o adevărată știință precum și soluția problemelor la care nici o altă filozofie nu a putut răspunde. Îi chem pe toți adversarii de bună credință și-i rog să spună dacă și-au amânat truda de a studia ceea ce critică; căci în spiritul legii, critica nu are valoare decât atunci când cel ce o face cunoaște despre ce vorbește. A te ralia unui lucru pe care nu-l cunoști, pe care nu l-ai pătruns în profunzime ca un observator conștiincios, înseamnă ușurință și o proastă părere despre propria judecată.

Cu siguranță, dacă am fi prezentat această filozofie ca fiind opera unei minți omenești, ea ar

fi întâlnit mai puțin dispreț, și ar fi trecut examenul celor ce pretind că dirijează opinia publică; însă ea vine din partea Spiritelor - ce absurditate! Abia dacă merită o privire; ei o judecă după titlu, așa cum maimuța din fabulă judecă nuca după coajă. Faceți, dacă doriți, abstracție de originea ei; presupuneți că această carte este opera unui om, și spuneți în sufletul și în conștiința voastră dacă, după ce ați citit-o cu seriozitate, găsiți în ea subiect de batjocoră.

II

Spiritismul este oponentul cel mai redutabil al materialismului; nu este deci de mirare că-i are pe materialisti drept adversari. Dar cum materialismul este o doctrină ce încearcă să renască (dovadă că cei ce o profesază nu se cred foarte puternici și că sunt dominați de propria conștiință), el se ascunde sub masca rațiunii și a științei; și, lucru bizar, cei mai sceptici vorbesc chiar în numele religiei pe care nu o cunosc și nu o înțeleg mai bine decât spiritismul. Ceea ce vizează mai ales este miraculosul și supranaturalul pe care nu le admit; or, după ei, spiritismul fiind bazat pe miraculos, nu poate fi decât o supoziție ridicolă. Ei nu gândesc că făcând fără restricție procesul miraculosului și supranaturalului, îl fac de fapt pe cel al religiei.

Într-adevăr, religia este bazată pe revelație și miracole; or, ce este revelația, dacă nu comunicările extra-umane? Toți autorii sacri, începând cu Moise, au vorbit despre aceste tipuri de comunicări. Și ce altceva sunt miracolele dacă nu fapte minunate și supranaturale prin excelență, de vreme ce reprezintă, în sens liturgic, derogări de la legile naturii?

Așadar, respingând miraculosul și supranaturalul, materialistii resping chiar temeiurile religiei.

Dar nu numai sub acest aspect trebuie să examinăm problema. Spiritismul nu își propune să cerceteze dacă există sau nu miracole, adică dacă Dumnezeu a putut, în aceste *cazuri*, să se abată de la legile eterne ce guvernează universul. El lasă, în această privință, orice libertate credinței. El afirmă și probează că fenomenele pe care se sprijină nu au supranatural decât aparența, aceste fenomene sunt percepute astfel doar de anumiți oameni, care le consideră insolite și în afara obișnuitului. Dar ele nu sunt mai supranaturale decât fenomenele cărora știința e dă astăzi explicația, și care păreau miraculoase într-o altă epocă.

Toate fenomenele spiritiste, fără excepție, reprezintă consecința legilor generale; ele ne revelează una dintre forțele naturii, forță necunoscută, sau mai corect spus neînțeleasă până acum, dar pe care observația o demonstrează a fi în ordinea lucrurilor. Prin urmare, spiritismul are de răspuns mai puțin în privința miraculosului și supranaturalului decât însăși religia; celor care, din necunoaștere, îl atacă sub acest aspect, fie ei oamenii cei mai învățați, le spunem: dacă știința voastră, ce v-a făcut cunoscute atâtea lucruri, nu v-a învățat că această cunoaștere a naturii este infinită, atunci sunteți savanți numai pe jumătate.

III

Voi spuneți că vreți să vindecați secolul de o boală ce amenință să invadeze lumea. Ați iubi-o mai mult dacă această lume ar fi invadată de necredința pe care căutați să o propagați? Oare nu absenței oricărei credințe trebuie să-i atribuim slăbirea legăturilor de familie și majoritatea dezordinilor ce ruinează societatea? Demonstrând existența și nemurirea sufletului, spiritismul reînsuflește credința în viitor, dă curaj, face să se suporte cu resemnare vicisitudinile vieții; încercați să numiți aceasta un rău?

Două doctrine sunt prezente aici: una care neagă viitorul, alta care-l proclamă și-l probează; una care nu explică nimic, alta care explică totul și prin aceea că se adresează rațiunii; una este confirmarea egoismului, alta dă o bază dreptății, carității și dragostei de semenii; prima nu arată decât prezentul și spulberă orice speranță, a doua consolează și indică vastă întindere a viitorului; care este cea mai dăunătoare?

Unii oameni, chiar și dintre cei mai sceptici, au devenit apostoli ai fraternității și progresului; dar fraternitatea presupune dezinteresul, renunțarea la propria personalitate; în

adevărata fraternitate orgoliul este o anomalie. Cu ce drept impuneți un sacrificiu celui ce vă spune că după moarte totul s-a sfârșit pentru el, că poate mâine nu va mai fi decât o veche mașină dezmembrată și aruncată la gunoi? Ce rațiune există în impunerea unei privațiuni oarecare? Nu este mai natural ca în scurtele clipe pe care i le acordați să caute să trăiască cel mai bine cu putință?

De aici se ivește dorința de a avea mult pentru a se bucura mai mult; această dorință naște gelozie împotriva celor ce au mai mult decât el, și de la această gelozie la pofta de a lua ceea ce ei au, nu este decât un pas.

Ce îi reține oare? Să fie legea? Dar legea nu ajunge în toate cazurile. Spuneți că este conștiința, sentimentul datoriei? Dar pe ce așezați voi sentimentul datoriei? Acest sentiment își are rațiunea de a fi în credința că totul se sfârșește odată cu viața? Cu această credință un singur precept este rațional: fiecare pentru el - ideile de fraternitate, de conștiință, de datorie, de umanism, chiar de progres, nu sunt decât cuvinte goale.

Oh! Voi care susțineți doctrine asemănătoare, voi nu cunoașteți răul ce-l faceți societății, nici câtor crime vă asumați responsabilitatea! Dar ce vorbesc eu de responsabilitate? Pentru cel sceptic, ea nu există; omagiul său este închinat materiei.

IV

Progresul umanității își are principiul în aplicarea legii dreptății, dragostei și carității; această lege este fondată pe certitudinea viitorului; luați-i această certitudine și îi veți lua piatra fundamentală. Din această lege derivă toate celelalte, căci ea cuprinde toate condițiile fericirii omului. Doar ea poate vindeca rănilor societății și omul poate să judece, comparând epocile și popoarele, modul cum se îmbunătățește condiția sa pe măsură ce legea aceasta este mai bine înțeleasă și practică.

Dacă aplicarea ei parțială produce un bine real, oare ce se va întâmpla când această lege va fi pusă la baza tuturor instituțiilor sociale? Este într-un tot posibil, căci dacă omul a făcut zece pași, el poate face și douăzeci. Se poate deci judeca viitorul prin trecut. Vedem de pe acum stingându-se puțin câte puțin antipatiile dintre un popor și altul; barierele ce le separă se reduc în fața civilizației; popoare din diferitele culturi ale lumii își dau acum mâna; o mare dreptate străbate dreptul internațional; războaiele devin din ce în ce mai rare, și ele nu exclud sentimentele umanitare; uniformitatea se stabilește în relații, distincțiile dintre rase și caste se șterg, și oamenii de credințe diferite fac să dispară prejudecățile legate de secte spre a se uni în adorarea unui singur Dumnezeu. Vorbim de popoarele din avangarda civilizației.

Cu toate acestea, suntem încă departe de perfecțiune, și mai există încă multe ruine de dărâmat până când vor fi dispărut ultimele vestigii ale barbariei; dar vor putea aceste ruine să reziste forței irezistibile a progresului, împotriva acestei forțe vii ce reprezintă o lege a naturii? Dacă generația actuală este mai avansată decât generația trecută, de ce atunci cea care ne va succeda nu va fi mai avansată decât noi? Va fi prin forța lucrurilor; mai întâi, odată cu vechea generație se sting în fiecare zi o parte din vechile greșeli, și astfel societatea își formează puțin câte puțin elemente noi lipsite de vechile prejudecăți; în al doilea rând, omul, dorind progresul, studiază obstacolele și se consacră depășirii lor.

Când efervescența creatoare este incontestabilă, progresul este neîndoielnic. Omul vrea să fie fericit - este un dat al naturii; or, el nu caută progresul decât pentru a-și spori elementele fericirii sale, fără aceasta progresul fiind fără obiect. Când va avea toate bucuriile date de progresul intelectual, omul va vedea că nu are o fericire completă, va recunoaște că această fericire este imposibilă fără siguranța relațiilor sociale; și această siguranță nu o poate găsi decât în progresul moral. Prin urmare, prin forța lucrurilor el însuși va îndruma progresul pe această cale, iar spiritismul îi va oferi cea mai puternică pârghie pentru a atinge acest scop.

V

Cei care afirmă că doctrina și credințele spiritiste amenință să invadeze lumea proclamă prin aceasta însăși forța lor, căci o idee fără fundamentare și lipsită de logică nu ar putea deveni

universală. Dacă deci spiritismul se răspândește pretutindeni, dacă este primit mai ales de clasele luminate, este pentru că are un fond de adevăr. Împotriva acestei tendințe, toate eforturile detractorilor săi vor fi zadarnice, și ceea ce îl probează este faptul că ridicolul cu care aceștia încearcă să-l acopere, departe de a-i curma zborul, pare să-i dea o nouă viață. Acest rezultat justifică din plin ceea ce ne-au spus de mai multe ori Spiritele: „Nu vă neliniștiți din cauza împotrivirii, căci tot ceea ce se va face împotriva voastră se va întoarce la voi, și cei mai mari adversari vor servi *cauza* voastră fără să o dorească. Împotriva voinței lui Dumnezeu, reaua voință a oamenilor nu va ști să învingă”.

Prin spiritism umanitatea trebuie să intre într-o nouă fază, aceea a progresului moral ce-i este o consecință firească. Încetați deci să vă mirați de rapiditatea cu care se propagă ideile spiritiste; cauza constă în satisfacția ce o procură tuturor celor care le aprofundează, și care văd în ele altceva decât o inutilă pierdere de vreme. Or, cum umanitatea își dorește fericirea înainte de toate, nu este de mirare că ea se atașează unei idei ce o face fericită.

Dezvoltarea acestei idei prezintă trei perioade distincte: prima, este cea a curiozității provocată de ciudățenia fenomenelor produse; a doua, cea a raționamentului și a filozofării; cea de-a treia este perioada aplicării și consecințelor ce decurg de aici. Perioada curiozității a trecut; curiozitate nu există decât o vreme; odată satisfăcută, obiectul ei este abandonat trecându-se la altceva. Nu la fel este dacă se adresează unei gândiri serioase și raționamentului; a doua perioadă a început, iar a treia îi va urma în mod inevitabil.

Spiritismul a progresat mai ales de când a fost mai bine înțeles în esența sa intimă, de când i s-a văzut forța, deoarece el atinge omul la coarda lui cea mai sensibilă: cea a fericirii sale în lumea aceasta. Aici se află cauza propagării sale, secretul forței ce-l va face să triumfe - el îi face fericiți pe cei care îl înțeleg. Chiar și cel ce nu a fost martorul nici unui fenomen fizic de manifestare spiritistă își spune: în afara acestor fenomene, există filozofia; această filozofie îmi explică ceea ce nici o alta nu mi-a explicat; găsesc în ea, doar prin raționament, o demonstrație logică a problemelor ce interesează în cel mai înalt grad viitorul meu; ea îmi produce liniște, siguranță, încredere, ea mă eliberează de tulburarea incertitudinii; față de aceasta, problema lucrurilor materiale este una secundară.

Voi toți cei care atacați spiritismul, doriți un mijloc de a-l combate cu succes? Iată-l. Înlouciți-l prin ceva mai bun, găsiți o soluție mai înțeleaptă tuturor problemelor rezolvate de el; dați omului o altă certitudine care să-l facă mai fericit; și înțelegeți bine valoarea cuvântului „certitudine”, căci omul acceptă drept cert doar ceea ce i se pare logic; a vă mulțumi să spuneți că nu este așa, e foarte ușor; dovediți, nu prin negare, ci prin fapte, că nu este așa, nu a fost niciodată așa și nu poate fi așa. Dacă nu este așa, afirmați mai ales ceea ce-i poate lua locul; în sfârșit, dovediți că aceste consecințe ale spiritismului nu-i fac pe oameni mai buni, și deci mai fericiți, prin practicarea celei mai pure morale evanghelice, morală de care voi faceți atâta caz, dar pe care o practicați atât de puțin.

Când veți fi făcut toate acestea, veți avea dreptul să-l atacați. Spiritismul este puternic deoarece se sprijină chiar pe temeliile religiei: Dumnezeu, sufletul, pedepsele și recompensele viitoare; și mai ales pentru că prezintă pedepsele și recompensele ca pe niște consecințe naturale ale vieții pămâtenă, astfel încât nimic, în perspectiva oferită de viitor, să nu poată fi tăgăduit de cea mai exigentă judecată. Voi, a căror doctrină constă în negarea viitorului, ce compensație oferiți suferințelor de pe pământ? Voi vă sprijiniți pe necredință, spiritismul se sprijină pe credința în Dumnezeu; în timp ce spiritismul invită oamenii la fericire, la speranță, la adevărata fraternitate, voi oferiți *neantul* ca perspectivă, și *egoismul* drept consolare; spiritismul explică totul, voi nu explicați nimic, el probează prin fapte, iar voi nu dovediți nimic; cum s-ar putea ezita între cele două doctrine?

VI

Este o falsă idee despre spiritism credința că el își bazează forța pe practica manifestărilor materiale și că, împiedicând aceste manifestări, i se poate submina fundamentul. Forța sa constă în filozofia sa, în apelul făcut la rațiune și la bunul simț. În antichitate spiritismul făcea obiectul

studiilor misterioase, tănuite cu grijă vulgului; astăzi el nu mai are secrete pentru nimeni. El vorbește un limbaj clar, lipsit de ambiguități; în el nu există nimic mistic, nici un fel de alegorie susceptibilă de false interpretări; el vrea să fie înțeles de toți, deoarece timpul ca adevărul să fie înfățișat oamenilor a sosit.

Departe de a se opune răspândirii științei, spiritismul o dorește pentru toată lumea; el nu reclamă o credință oarbă, vrea ca faptele să fie cunoscute pentru a putea crede; bazându-se pe rațiune, el va fi întotdeauna mai puternic decât cei ce se bazează pe neant. Piedicile pe care am fi tentați să le punem libertății manifestărilor l-ar putea oare înăbuși? Nicidecum, căci ar produce efectul tuturor persecuțiilor: acela de a stârni curiozitatea și dorința de a cunoaște ceea ce este interzis. Pe de altă parte, dacă manifestările spiritiste ar fi privilegiul unui singur om, nu e nici o îndoială că, dând acel om deoparte s-ar pune capăt acestor manifestări; din nefericire pentru adversari, ele se află la dispoziția întregii omeniri, și se întâlnesc de la cel mai umil om până la cel mai puternic, de la palat până la colibă. I se poate interzice practicarea publică, dar se știe cu precizie că nu în public se manifestă el mai bine, ci în intimitate; or, fiecare putând fi un medium, cine poate împiedica o familie în interiorul căminului, un individ în liniștea camerei, prizonierul în celulă să aibă comunicări cu spiritele, fără știrea și chiar de față cu zbirii? Dar dacă sunt interzise într-o țară, oare vor putea fi împiedicate în țările vecine, în lumea întreagă, de vreme ce nu există un singur loc sub soare unde să nu fie medium?

Pentru a încarcera pe toți acești mediumi ar trebui încarcerată o jumătate din omenire; în zadar ați dori, ceea ce nu este de loc ușor, să ardeți toate cărțile spiritiste, pe care mâine ar trebui să le reeditați, deoarece sursa lor este inatacabilă, căci Spiritele, adevăratele autoare, nu pot fi nici încarcerate nici arse.

Spiritismul nu este opera unui om; nimeni nu și-l poate atribui, căci este tot atât de vechi ca și creația; el se găsește peste tot, în toate religiile și mai ales în religia catolică, cu mai multă autoritate decât în celelalte, căci aici găsește principiul tuturor lucrărilor sale: Spirite de toate gradele, raporturile lor oculte și manifeste cu oamenii, îngerii păzitori, reîncarnarea, emanciparea sufletului în timpul vieții, al doilea văz, viziunile, manifestările de tot felul, aparițiile și chiar aparițiile tangibile.

Ce face știința spiritistă modernă? Adună într-un singur tot ceea ce era risipit; explică în termeni proprii ceea ce era enunțat doar într-un limbaj alegoric; elimină ceea ce au adus superstiția și ignoranța, pentru a nu lăsa decât ceea ce este real și pozitiv: iată rolul său. Ea prezintă ceea ce există, coordonează, dar nu creează nimic, căci temeiurile sale există din toate timpurile și în toate locurile. Cine îndrăznește să se creadă atât de puternic încât să o înăbușe sub sarcasm sau prin persecuție? Dacă spiritismul este proscris într-un loc; va renaște în alte părți, pentru că el există în natură și pentru că nu-i este dat omului să distrugă o forță a naturii, și nici să opună veto-ul său hotărârilor lui Dumnezeu.

De altminteri, ce interes ar exista în împiedicarea propagării ideilor spiritiste? Aceste idei, într-adevăr, se ridică împotriva abuzurilor născute din orgoliu și egoism; dar aceste abuzuri, de care unii profită, fac rău mulțimilor; vor avea de partea lor mulțimile, iar ca adversari adevărați pe cei interesați în menținerea acestor abuzuri. Din contra, prin influența lor, aceste idei fac oamenii mai buni unii cu alții, mai puțin avizi de interese materiale, și mai resemnați față de hotărârile Providenței; de aceea ele reprezintă o garanție a ordinii și liniștii.

VII

Spiritismul se prezintă sub trei aspecte diferite: manifestările, principiile filozofiei și moralei ce decurg de aici și aplicarea acestor principii; de aici, trei clase, sau mai degrabă trei grade printre adepți:

- primul - cei care cred în manifestări și se mulțumesc doar să le constate;
- al doilea - cei care cunosc consecințele lor morale;
- al treilea - cei care practică sau se străduiesc să practice această morală.

Oricare ar fi punctul de vedere - științific sau moral - sub care se consideră aceste fenomene ciudate, fiecare înțelege că apare o nouă ordine a ideilor, a cărei consecință nu poate fi decât o

profundă schimbare a stării umanității, și fiecare înțelege că această schimbare nu poate avea loc decât înspre bine.

Cât despre adversari, aceștia pot fi de asemenea clarificați în trei categorii:

- prima - cei care neagă din principiu tot ceea ce este nou sau nu vine de la ei, și care vorbesc astfel în necunoștință de cauză. Acestei categorii îi aparțin toți cei care nu admit nimic în afara dovezii simțurilor; ei nu au văzut nimic, nu vor să vadă nimic, și cu atât mai puțin să aprofundeze. Ei vor fi chiar supărați dacă vor vedea prea clar, de teama de a nu fi forțați să recunoască faptul că nu au avut dreptate; pentru ei, spiritismul este o himeră, o nebunie, o utopie, el nu există: este o veche poveste. Aceștia sunt incredulii de profesie. Alături de ei, pot fi plasați cei care au binevoit să arunce o privire pentru a-și liniști conștiința, pentru a putea spune: „Am dorit să văd dar nu am văzut nimic”. Ei nu înțeleg că le-ar fi trebuit mai mult de o jumătate de oră pentru a înțelege pe de-a-ntregul o știință.

- a doua - cei care, cunoscând foarte bine realitatea faptelor, o contestă totuși din motive dictate de interesul personal. Pentru ei, spiritismul există, dar le este teamă de consecințele sale și atunci îl atacă.

- a treia - cei care găsesc în morala spiritistă o cenzură prea severă pentru faptele sau tendințele lor. Spiritismul luat în serios îi jenează; nu îl resping dar nici nu-l aprobă; preferă să închidă ochii. Primii sunt mânâți de orgoliu și de îngâmfare; cei din a doua categorie, de ambiție; cei din a treia, de egoism. Este de imaginat că aceste cauze ale opoziției, neavând în ele nimic temeinic, vor dispărea cu timpul. În zadar vor căuta ei zadarnic o a patra clasă de oponenți – cea a indivizilor care se bazează pe probe contrare evidente și atestă o cercetare laborioasă a problemei; toți i se împotrivesc, dar nici unul nu oferă o demonstrație serioasă și de necombătut.

Am avea o părere prea bună despre natura umană dacă am crede că se poate transforma în mod subit prin ideile spiritiste. Neîndoielnic, acțiunea lor nu este nici aceeași, nici de același nivel la toți cei care o mărturisesc; oricum rezultatul, oricât de slab ar fi el, reprezintă întotdeauna o îmbunătățire, și nu face decât să aducă dovada existenței unei lumi extra-corporale, ceea ce implică negarea doctrinelor materialiste. Aceasta este însăși consecința observării lucrurilor; dar la cei ce înțeleg spiritismul filozofic și văd în el altceva decât fenomene mai mult sau mai puțin curioase, el are alte efecte:

Primul, și cel mai general, este de a dezvolta sentimentul religios chiar la cel care, fără a fi materialist, nu are decât indiferență față de lucrurile spirituale. Drept urmare, la el apare disprețul față de moarte, nu spunem dorința de moarte, departe de aceasta, căci spiritul va apăra viața sa ca și pe a altuia, ci o indiferență ce-l face să accepte fără crâcnire sau regret o moarte inevitabilă, ca pe un lucru mai degrabă fericit decât de temut, prin certitudinea stării ce-i succede.

Al doilea efect, aproape tot atât de general ca și primul, este resemnarea față de vicisitudinile vieții. Spiritismul face să se vadă lucrurile de la o asemenea înălțime, încât viața pământească pierzând trei sferturi din importanță, nu mai este afectată în aceeași măsură de frământările ce o însoțesc.

De aici, mai mult curaj în necazuri, mai multă moderație în dorințe, de aici o îndepărtare de gândul sinuciderii, căci știința spiritistă învață că, prin sinucidere, se pierde pentru totdeauna ceea ce s-a dorit a se câștiga. Certitudinea unui viitor ce depinde de noi în a ne face fericiți, posibilitatea de a stabili relații cu făpturile care ne sunt dragi, oferă spiritului o supremă consolare; orizontul său se mărește până la infinit prin spectacolul neîntrerupt al vieții de dincolo, prin care poate sonda misterele adâncurilor.

Al treilea efect este stărnirea toleranței față de greșelile aproapelui; dar, trebuie să o spunem, principiul egoist și tot ceea ce decurge din el reprezintă tot ceea ce este mai persistent în om și, în consecință, cel mai greu de dezrădăcinat; facem bucurii din sacrificii, cu condiția să nu coste nimic, și mai ales să nu ne lipsească de nimic; banul are pentru majoritatea oamenilor o atracție irezistibilă și foarte puțini înțeleg cuvântul prisosință atunci când este vorba de propria lor persoană; în același timp, sacrificiul de sine este semnul distinctiv al celui mai însemnat progres.

VIII

Oare Spiritele, întreabă unele persoane, ne prezintă o nouă morală, ceva superior spuselor lui Christos? Dacă această morală nu e altceva decât morala Evangheliei, la ce bun spiritismul? Acest raționament seamănă mai ales cu cel al califului Omar vorbind despre Biblioteca din Alexandria: „Dacă ea nu conține, spunea el, decât ceea ce există în Coran, este inutilă, deci trebuie arsă; dacă ea cuprinde alte lucruri, este dăunătoare, deci trebuie arsă”.

Nu, spiritismul nu cuprinde o morală diferită de cea a lui Isus; dar vom întreba la rândul nostru dacă, înainte de Christos, oamenii nu aveau legea dată de Dumnezeu lui Moise? Oare doctrina lui nu se găsește în Decalog? Se va putea spune din acest motiv că morala lui Isus este inutilă?

Vom mai întreba pe cei ce tăgăduiesc utilitatea moralei spiritiste: de ce morala lui Christos este atât de puțin practică și de ce chiar cei care îi proclamă pe drept cuvânt măreția sunt primii în încălcarea primei legi: caritatea universală.

Spiritele vin nu doar să o confirme, ci ele ne arată chiar utilitatea ei practică; ele fac evidente chiar și adevărurile ce ne-au fost transmise doar în formă alegorică; și alături de morală, ele vin să definească cele mai abstracte probleme ale psihologiei.

Isus a venit pentru a arăta oamenilor adevărata cale a binelui: de ce Dumnezeu, care l-a trimis să reamintească legea sa uitată, nu ar trimite astăzi spiritele pentru a ne-o reaminti cu și mai multă claritate, atunci când ea este uitată și sacrificată orgoliului și cupidității? Cine ar putea să limiteze puterea lui Dumnezeu și să stabilească căile?

Cine spune, așa cum spun Spiritele, că vremurile prezise nu au venit, și că suntem în vremea când adevărurile rău înțelese sau fals interpretate trebuie să fie în mod deosebit revelate speciei umane pentru a-i grăbi progresul? Nu există oare ceva providențial în aceste manifestări produse simultan în toate colțurile pământului? Căci nu este doar un singur om, un singur profet care vine să ne avertizeze -lumina izvorăște de peste tot; o lume nouă se desfășoară chiar sub ochii noștri.

Așa cum inventarea microscopului ne-a descoperit lumea microorganismelor pe care nici nu o bănuiam, așa cum telescopul ne-a descoperit mii de lumi pe care înainte nici nu le bănuiam, comunicările spiritiste ne relevă lumea invizibilă ce ne înconjoară, ne atinge fără încetare, și ia parte fără știrea noastră la tot ceea ce facem. Încă puțin și existența acestei lumi va fi tot atât de incontestabilă ca și cea a lumii microscopice și a astrilor pierduți în spațiu. Nu ne rămâne decât să o facem cunoscută întregii lumi; să ne inițiem în misterele vieții de dincolo de moarte.

Este adevărat că aceste descoperiri, dacă le putem spune așa, contrariază oarecum ideile cunoscute; însă toate marile descoperiri științifice nu au modificat ideile cele mai înrădăcinate, și nu a trebuit ca orgoliul nostru să se plece în fața evidenței? La fel în privința spiritismului; încă puțin și el va căpăta drepturi depline printre celelalte științe omenești.

Comunicările cu entitățile de dincolo de moarte ne-au făcut să înțelegem viața viitoare, să o vedem, să ne inițiem în pedepsele și bucuriile ce ne așteaptă acolo potrivit faptelor noastre, și prin aceasta să-i îndrepte spre spiritual pe cei ce nu văd în noi decât materie; astfel am avut dreptate să spunem că spiritismul a distrus materialismul prin fapte.

Pentru acest rezultat, ordinea socială îi va datora recunoștință; dar spiritismul face mai mult - arată inevitabilele efecte ale răului și, în consecință, necesitatea binelui. Numărul celor pe care i-a îndreptat spre sentimente mai bune, căroră le-a neutralizat tendințele negative și pe care i-a îndepărtat de rău este mai mare decât s-ar crede, și acest număr crește cu fiecare zi.

Pentru toți aceștia viitorul nu mai e ceva nedeslușit, nu mai e o simplă speranță, ci este un adevăr pe care și-l explică atunci când *văd* și *aud* pe cei care ne-au părăsit cum plâng sau se bucură pentru faptele lor pământene. Oricine este martor începe să reflecteze și simte nevoia să se cunoască, să se analizeze și să se îmbunătățească.

IX

Adversarii spiritismului nu au greșit înarmându-se împotriva lui cu câteva divergențe de opinii reieșite din anumite teze ale doctrinei. Nu e de mirare că la debutul unei științe, atunci

când observațiile sunt încă incomplete și când fiecare exprimă punctul său de vedere, pot apărea sisteme contradictorii. Dar deja astăzi, în fața unui studiu mult mai aprofundat, trei sferturi din aceste sisteme sunt abandonate, începând cu cel ce atribuia toate comunicările Spiritului răului, ca și când i-ar fi fost imposibil lui Dumnezeu să trimită oamenilor și Spirite bune. Doctrină absurdă, deoarece e dezmințită chiar de fapte; nelegiuită, deoarece este negarea puterii și bunătății Creatorului. Spiritele ne-au spus întotdeauna să nu ne neliniștim din pricina acestor divergente, căci în cele din urmă unitatea se va realiza: or, deja există unitate în privința majorității punctelor de vedere, iar divergențele tind să se estompeze pe fiecare zi.

La întrebarea: Așteptând să se realizeze unitatea, pe cine credeți că, imparțial și dezinteresat fiind, ne putem baza pentru a emite o judecată? Iată răspunsul Spiritelor: „Lumina cea mai pură nu este întunecată de nici un nor; diamantul fără pată are cea mai mare valoare; judecați deci spiritele după puritatea învățăturii lor. Nu uitați că printre spirite există unele ce nu au lepădat încă toate ideile vieții pământești; învățați să le deosebiți după limbajul lor; judecați-le prin ansamblul spuselor lor; vedeți dacă există o înlănțuire logică în idei; dacă din ele nu transpare ignoranța, orgoliul sau rea voința; într-un cuvânt, dacă vorbele lor au întotdeauna pecetea înțelepciunii ce denotă adevărata superioritate. Dacă lumea voastră ar fi inaccesibilă greșelii, ea ar fi perfectă, dar este departe de aceasta. Mai trebuie încă să învățați să deosebiți eroarea de adevăr; vă trebuie lecții bazate pe experiență pentru a vă exersa raționamentul și a vă face să avansați. Unitatea se va realiza de cei la care binele nu a fost niciodată amestecat cu răul; oamenii se vor alia lor prin forța lucrurilor, căci vor vedea că la aceștia este adevărul.”

De altminteri, ce importă câteva dizidente ce sunt mai mult în formă decât în fond? Remarcați că principiile fundamentale sunt peste tot aceleași și trebuie să vă unească într-o gândire comună: dragostea de Dumnezeu și practicarea binelui. Oricare ar fi felul de a progresa sau condițiile morale ale existenței viitoare, scopul final este același: a face bine; or, nu există două moduri de a-l săvârși.

Dacă printre adepții spiritismului există diferite opinii asupra teoriei, toți sunt de acord asupra principiilor fundamentale; există deci unitate, dar nu și din partea celor care, în număr foarte mic, nu admit încă intervenția Spiritelor în manifestări, și care le atribuie fie cauzelor pur fizice ceea ce este contrar axiomei: „orice efect inteligent trebuie să aibă o cauză inteligentă”, fie reflectării propriei noastre gândiri, ceea ce este dezmințit de fapte. Celelalte păreri nu sunt decât secundare și nu atacă cu nimic tezele fundamentale.

Pot deci exista școli în care se caută lămurirea părților controversate ale științei; nu trebuie să existe secte rivale între ele; nu va exista antagonism decât între cei ce vor binele și cei care vor face sau vor dori răul. Or, nu există persoană sinceră și pătrunsă de marile cugetări morale învățate de la Spirite care să dorească răul în general și nici răul aproapelui. Dacă unul dintre Spirite greșește, lumina totuși va veni mai devreme sau mai târziu și pentru el, dacă o caută cu credință sinceră și fără constrângere. În așteptare, toate au o legătură comună ce trebuie să le unească într-o aceeași gândire; toate au același scop; puțin contează deci calea, de vreme ce această cale le conduce la scopul propus; nici unul nu trebuie să se impună prin constrângere materială sau morală și singurul căzut în păcat va fi cel ce-și va arunca blestemul asupra altuia, căci acționează în mod evident sub influența Spiritelor rele. Rațiunea trebuie să fie supremul argument și moderația va asigura mai bine triumful adevărului decât diatribele înveninate de invidie și gelozie. Spiritele bune nu predică decât unirea și dragostea de aproapele și nicicând o gândire răuvoitoare sau contrară carității. Pentru a încheia, să ascultăm sfaturile Spiritului sfântului Augustin:

„Vreme îndelungată oamenii au fost dezbinați și și-au aruncat blesteme în numele unui Dumnezeu al păcii și milei, și Dumnezeu s-a supărat de un așa sacrilegiu. Spiritismul este legătura ce-i va uni într-o zi, deoarece le va arăta unde se află adevărul și unde greșeala, dar vor mai exista multă vreme scribi și farisei care-l vor nega, așa cum l-au negat și pe Christos. Doriți deci să știți sub influența căror Spirite se găsesc diversele secte ce-și împart lunea? Judecați-le după operele și principiile lor. Niciodată Spiritele bune nu au instigat la rău; niciodată ele nu au îndemnat și nici legitimat omorul și violența; niciodată ele nu au stârnit ura părților, nici setea de

bogații și onoruri, nici lăcomia după plăcerile lumești; numai cei buni, omenoși și binevoitori cu toată lumea sunt preferații lor, fiind deopotrivă preferații lui Isus, deoarece ei urmează calea ce le-a fost arătată pentru a ajunge la El.”

Sfârșit